Lei 6,75

Mircea Horia Simionescu • Învățături pentru delfin

Mircea Horia Simionescu

învățături pentru delfin

editura albatros

Clubul cărții digitale 2022

MIRCEA HORIA SIMIONESCU

ÎNVĂȚĂTURI PENTRU DELFIN

ROMAN

EDITURA ALBATROS
1979

Clubul cărții digitale 2022

„Je voudrais faire un civilisé qui se barbarise et un barbare qui se civilise! Développer ce contraste des deux mondes finissant par se mêler."

FLAUBERT: *Correspondance,* 10 nov. 1877

1

Încep această carte fără cea mai mică tragere de inimă, obosit şi înnegurat de lunga ei pregătire, chinuit intermitent de crampa scriitorului în pîntece şi de violente crize de furie, suveran stăpînite, cînd, exasperat că trebuie necondiţionat s-o scriu şi neputînd aşterne pe hîrtie măcar o frază cu înţeles, deschid fereastra, mă sprijin de spătarul unui înalt scaun de stejar şi, săltîndu-mă voinicește, sar în grădină, ca să mă pierd în tufişuri sau să rătăcesc în parc, în căutarea uitării.

Frigul lui februarie îmi taie respiraţia, trecătorii mă privesc cu bănuială, cineva mă arată cu degetul, un dulău negru mă supraveghează de sub un zid măcinat de ploi, astfel că mă întorc în odaia mea, încerc să mă conving că destinul este cel ce mă readuce în casă, trec la uneltele mele şi, renunţînd la prima frază, îndărătnică, atac direct pe a doua. A doua iese îndeobşte mai bună decît prima. „Cartea asta nu trebuie scrisă, îmi spun, aruncînd condeiul şi cocoloşind hîrtia, Delfinul n-are s-o înţeleagă, lasă că nici eu nu mă prea văd în stare s-o scriu! Mai bine să scot cutia cu popice, să aşez popicele în formaţie şi să dau băieţeşte cu bila!“ Dar nu trece un sfert de oră, şi mă aşez din nou la masa de scris, hotărît să încep, să nu-mi mai întîrzii datoria.

Am însăilat pînă acum mai multe cărţi, unele bune, altele aşa şi-aşa, după putinţă şi întîmplare, pentru cele bune am primit observaţii judicioase, constructive, pentru cele aşa şi-aşa laude şi biscuiţi (o fată din Giuleşti, o pungă de un kilogram!), unii din cititorii mei ocazionali s-au bucurat aflînd în cărţile mele împlinirile

vieții, au respirat în ele aerul proaspăt al tuturor peisajelor distribuite la început de capitole, au silabisit actoriceşte dialogurile şi, plictisindu-se puțin, au scăpat puțin de plictiseala lor, alții au trăit cu mine conflicte autentice, trăirile eroilor, autentice şi ele, au aplaudat împăcarea părților, pe care le-o promisesem încă de la început, şi au luat exemplu de viață şi eroism, ducîndu-se apoi, teferi şi mulțumiți, la tăiat lemne, la îndopat gîşte.

Întotdeauna am scris pentru cititori, pe care mi i-am imaginat aproape încă de la aşternerea primelor rînduri prieteni de nădejde şi însoțitori credincioşi în lungul drum către sfîrşit. Scriind mărunt şi apăsat, îl vedeam aievea pe unul dintre ei înțepenit între etajeră şi frigider, cu brațul drept prins de capacul pianinei de alături, renunțînd să se mai zbată, consolîndu-se cu călătoria blondei din romanul meu, cu vorbele ei de duh, cu exclamațiile ei în fața Domului din Milano; întorcînd pagina şi numerotînd-o cu creion roşu, îl înregistram pe altul, înfundat în fotoliul unui supersonic traversînd Atlanticul, cum suferă şi lăcrimează extrem de convingător la suferințele şi lacrimile tehnicianului dentar trădat de o plăpumăreasă; detaşînd paginile scrise din topul masiv de hîrtie şi încopciindu-le într-un dosar cu şină, îl surprindeam pe loc pe un al treilea, un răufăcător căutat de poliție, care, pregătindu-se să buzunărească subtil pe un scoțian în trecere spre litoral se simțea dintr-o dată pătruns de cuvintele mele, de mustrările mele, îşi schimba grăbit gîndul necinstit şi se îndruma spre o viață nouă, plină de demnitate şi, pentru început, spre cinematograful „Timpuri noi", unde rulează numai filme cu învățătură şi şoricei. Prezența lor permanentă în încăpere, în preajma mesei pe care disec conştiințe, combin cupluri amoroase, ucid pe netrebnici şi salvez persoane fermecătoare, a fost întotdeauna plăcută şi încurajatoare, cu toate că odaia mea s-a resimțit de neajunsurile aglomerației: la înghesuială se produc inevitabil mici accidente, după încheierea unei nuvele cu cai şi pariuri, acțiunea se petrecea pe un hipodrom, am găsit pe covor, făcut cioburi, bustul lui Oscar Wilde, din ghips patinat, cadou de la tanti Fiducia, apriga nevastă a un-

chiului Cati Nicomah, generalul. Se resimte și lipsa aerului, pentru că eu fumez cînd scriu, adesea fumează și cititorii axați pe scrierile mele. Am binecuvîntat cumințenia întîmplării. Lucrurile se schimbau dacă în locul ciobur ilor lui Oscar Wilde aș fi aflat pe covor balegă de cai și buletinele necîștigătoare ale pariului austriac... Nuvela, ca sortiment, are pericolele ei...

În aceste condiții, datorită cititorilor ce au stat scai pe lînoasele mele scrieri, am înaintat invariabil cu viteze balzaciene, opt pagini pe zi, trei dimineața, cînd m-au vegheat bărbații, și cinci după-amiaza, cînd rămîneam cu femeile, căci cititorii mei se împart pe sexe și stimulentele sînt relativ inegale, plus zece comparații pe pagină, plus perfectul simplu și celelalte mijloace, imaginea constituindu-se din material gramatical la îndemîna oricui, căruia i se adaugă harul, pentru care stă să se constituie o disciplină aparte, în stare să-l dozeze, să-l irige și să-l distribuie: harologia.

Dar acum? Acum sînt obligat să-mi concediez toți prietenii, să mă dispensez de ajutorul lor și să mă adresez doar unuia singur, Delfinului, alungînd totodată orice dorință de a trimite manuscrisul, la încheierea cărții, editorului, tipografiei. „Această carte nu va vedea fălcile nesătule ale tiparului! îmi spun deznădăjduit, și lacrimile îmi vin în ochi. Ceea ce scriu acum nu urmărește nici bucuria, nici confortul, nici măcar revizuirea proceselor tehnologice în atelierele ceasornicărești, ci doar simpla instruire a unui adolescent, băiat receptiv cunoscut vara trecută la Herculane, puțin cam dezmățat în purtări, puțin cam buimac în discuție, însă întotdeauna îndatoritor cu persoanele în vîrstă. El singur trebuie să știe, el trebuie prevenit! Scriu exclusiv pentru el, are un ce inteligent în privire, posedă o bună lectură și o tehnică lăudabilă de-a mă urmări în gînd... Pentru el, deci!“

L-am așezat, așadar, în odaia mea, vreau să spun că i-am desenat persoana pe o lungă hîrtie de ambalaj, l-am fixat în ținte subțiri pe tăblia interioară a ușii, i-am îmbunătățit puțin zîmbetul, utilizînd un excelent creion dermatograf, îl privesc în ochi ori de cîte ori am nevoie de un interlocutor.

Impresia mea e că singur nu face față, una era mulțimea diversă, alcătuită din indivizi foarte feluriți, inclusiv femeile, și alta e persoana lui indivizibilă. Liniștea lui mă apasă, iar zîmbetul insuficient pare a mă ironiza. „Nu, nu, categoric nu! Băiatul ăsta nu reprezintă umanitatea!“ strig ca să mă audă prin ricoșeu. Apoi, adresîndu-mă lui direct: „Dă-ți cu părerea, Delfine, aștept din parte-ți un semn, urmărește-mă și sancționează-mi demersurile!“

„Să repetăm, îi spun mai departe: scriu o carte numai pentru tine, țin să-ți povestesc cum, după succese literare apreciabile, am căzut într-o cursă îngrozitoare. Un vechi cunoscut, Gri Macedoneanu, ajungînd la vîrsta fericită a pensiei, m-a descoperit (îi căzuse în mînă ultimul meu roman) și m-a ales slujitor al său.

A început pentru mine o experiență teribilă, amenințată de o mie de primejdii, lipsită de satisfacții, presărată de o altă mie de umilințe și compromisuri.

Omul făcuse o mulțime de blestemății, trăise ușuratic, jefuise să zic așa, la drumul mare, se pare chiar că în junețe ucisese oameni și înfundase pușcăria. Simțindu-și puterile diminuînd și metabolismul bazal îmbolnăvindu-i-se, individul gustase aperitivele morții și voia să nu lase oamenilor, atunci cînd îi va veni sfîrșitul, o impresie deplorabilă. S-a gîndit că unele dintre faptele lui încropite avuseseră o justificare, că parte din ele fuseseră împlinite la îndemnul unor superiori și împrejurări, că viața îi fusese mai nobilă decît reținuseră contemporanii, în fine, că, dacă unii nu-l scoteau din criminal și pungaș, asta era din pricină că tăcuse și nu-și prezentase propria versiune. S-o scrie el nu putea, fiind cam agramat, pospaiul de cunoștințe și dexteritatea nedîndu-i decît un acces parțial la sintaxă și morfologie. M-a prins, m-a atras în afacerea lui dubioasă și, avîndu-mă la mînă, m-a angajat cronicarul lui.

Am făcut tot ce m-am priceput ca să nu-i fac jocul, într-o vreme am dispărut din capitală, sperînd să-mi piardă urma, dar Gri Macedoneanu m-a aflat într-un tîrg din Oltenia și m-a adus legat înapoi. Ulterior, ca să-mi cîștige sufletul, m-a cumpărat, folosind o mulțime de șiretlicuri, oferindu-mi haine, bani și două mese calde pe

zi, care mi-au mai îngenunchiat împotrivirea. Am lucrat cîțiva ani lîngă el, cu veșnicia în față, i-am notat ideile și i-am ameliorat biografia, după cum am putut, după cum m-am priceput, scriind o carte de cîteva sute de pagini. E poate cea mai bună carte pe care am scris-o vreodată, carte vie și înțeleaptă, încărcată de fapte și mișcată de întîmplări una și una, într-un cuvînt, o capodoperă! Nenorocirea a făcut ca, odată, pe cînd mă înapoiam acasă cu manuscrisul lucrării, urmînd să operez ultimele colaționări și reparații, un borfaș de drumul mare să mă atace pe Polonă, lîngă Ernest Broșteanu, și negăsind la mine bani sau aur, să-mi ia servieta cu manuscrisul și să dispară. Gri Macedoneanu era pe atunci grav bolnav, dispariția cărții i-ar fi agravat starea, astfel că n-am avut altceva mai bun de făcut decît să fug din nou din oraș, și să mă ascund la o mătușă din Cîmpina. Eroul meu s-a însănătoșit în grabă, m-a aflat în ascunzătoarea de la Cîmpina și m-a silit să mărturisesc ce se întîmplase cu manuscrisul. M-ar fi făcut zob, dacă nu mi-ar fi venit o idee salvatoare: i-am arătat cît se poate de convingător că recompunerea este o joacă pentru mine, am o memorie de elefant, chestie de cel mult trei săptămîni. Am rescris-o, Delfine, cît ai zice pește, de frică, și pot spune că versiunea aceasta era chiar mai bună decît prima. Isprava mea l-a însănătoșit deplin pe Macedoneanu, nu îți poți închipui ce forță îți dă sentimentul sfînt al mîntuirii, căci lucrarea mea îl lichida pe toate planurile, ba mai mult, punea în circulație un erou fără seamăn. Ingratul, pregătindu-se să plece la Viena, unde să-și editeze viața, nu numai că n-a gîndit o clipă că eu l-aș fi putut însoți, dar m-a invitat să-mi caut cantină, deoarece îmi sistează cele două mese calde...

A plecat de două săptămîni, lăsîndu-mă asemenea unui orfan: sărac, dezamăgit și înfometat. O, iubite prietene, ce suferințe oribile mi-a fost dat să trăiesc!

Gri Macedoneanu își va publica biografia, va deveni prin ea un om de seamă și bogățiile îl vor răsfăța pînă la sfîrșitul zilelor lui, în Hawaiii pe care îi visa de mult. Fără mine! Acest gînd e de nesuportat. În plus, eu, care am trudit atîta, care m-am compromis asezonînd toate ticăloșiile, toate josniciile lui, spre a le face mai digera-

bile decît însăşi virtutea, ei bine, iată-mă degradat din calitatea de romancier cu respect pentru adevăr, aruncat în ruşine şi mizerie! Oamenii zică ce-or vrea. Dar Omenirea, nu! Un singur om trebuie să ştie adevărul. Acel om eşti tu!"

Încep această carte fără cea mai mică tragere de inimă, deşi, dacă e să fiu sincer, inima este aceea care mă îndeamnă să scriu...

2

Pe zi ce trece mă conving tot mai mult că mizerabilul meu condei îmi joacă farse, că inventează bazaconii sub nasul meu, înşelînd vigilenţa plutonului de dioptrii cu care sînt înarmat. Într-o duminică dimineaţă îmi propusesem să scriu despre rolul deţinut de unchiul meu Caton Nicomah în timpul celui de-al doilea război mondial, făcusem un plan detaliat al lucrării, ba chiar începusem un capitol privitor la condiţiile economice şi meteorologice ale primelor debarcări pe coasta normandă. Care nu mi-a fost însă mirarea cînd, recitind paginile scrise, am aflat în ele două paragrafe apreciabile, compacte, ce dezvoltau sfaturi pentru crescătorii de iepuri de casă. Întîmplarea m-a tulburat cu atît mai mult, cu cît n-am văzut în viaţa mea cum trăiesc şi se înmulţesc aceste gingaşe animale. I-am citit Iulianei, mandolinista de la Trocadero, pasajele contrabandiste şi, cum nici ea n-avea habar de îndemnurile şi sfaturile pe care le conţineau, am alergat la un specialist. Interesant mi-a apărut faptul că specialistul, crescător emerit de iepuri de casă, a găsit deosebit de preţioase îndrumările mele, cerîndu-mi pe loc textul, spre a-şi spori rasele. Paternitatea, a declarat el, îi rămîne însă necunoscută. M-am înapoiat acasă şi, fără întîrziere, am purces la studiul condeiului cu care scrisesem, singurul în măsură să-mi prezinte o explicaţie. Condeiul meu, creaţie proprie, (ca,

dealtfel, și alte obiecte de folosință îndelungată din odaia mea: pianina, pendulul cu cuc, cuțitele de bucătărie etc.) este un instrument desăvîrșit, asupra căruia nu pot avea cele mai neînsemnate bănuieli: construit dintr-un stilou american ce își stricase pompa, el a primit în locul peniței o mină de pix cehoslovacă, culoare verde, fixat interior pe un manșon circular de elastic, în capătul căruia, ca să nu curgă pasta, am înțepat un cui cu floare lată. Ținut cu grijă în poziție verticală, încălzit între degetul gros și arătător, purtat de la stînga la dreapta pe liniile foilor de dictando, condeiul își face minunat datoria, mai corect și mai prompt decît originalul. Studiul n-a dus la nici o concluzie, în afară de presupunerea că, fiind de originea amintită, condeiul ar avea unele motive să nu mă servească atunci cînd scriu despre debarcarea în Normandia, subiect exclusiv și mîndrie numai pentru fabricanții de dincolo de Ocean.

Dar atunci de ce inventează stiloul cînd este vorba despre Gri Macedoneanu, cunoscute fiind relațiile bune ale eroului meu cu Occidentul, și mai cu seamă cu America, unde a și ajuns, în căutare de editor, spre a sfîrși lamentabil pe scaunul electric? De ce fabulează el nerușinat, cînd subiectul e Delfinul? Dată fiind înclinația aproape sistematică pentru sfaturi și învățături, sînt înclinat să cred că stiloul de odinioară ar fi putut aparține unui dascăl, poate chiar profesor la vreun colegiu din California, și a rămas tributar (fenomenul e frecvent) maniilor pedagogice ale vechiului stăpîn. Oricum, adevărul trebuie restabilit. Astfel, modestia mă îndeamnă să arăt neîntîrziat — întîi: că cititorii ce se dau în vînt să-mi citească lucrările nu sînt de două sexe, cum în mod eronat s-a spus mai înainte, ci numai și numai femei, femeile fiind singurul sex din cîte există care au fost create spre a înțelege geniul, deși în cazul meu nu este cazul, și care știu, datorită unei sensibilități acute și a unei priceperi gospodărești extinse la cultură, să îmbrățișeze valoarea. Doi: faptele mă obligă a dezminți categoric că numitul Gri Macedoneanu, citindu-mă sau auzind de mine, m-ar fi căutat pînă m-a găsit. Nu: eu am fost cel care avea nevoie de un sprijin, și aceasta pentru că, în afară de tanti Fiducia, întotdeauna îndatori-

toare cu mine și serviabilă (din solidaritate cu familia), și de Mieta Popescu, despre care voi vorbi la timpul potrivit, nimeni nu vrea să-și arunce ochii pe manuscrisele mele, să mă încurajeze, să pună o vorbă bună la tipografie, ca să mă văd și eu publicat, om ca toți oamenii. Aveam nevoie de Macedoneanu, așa cum are nevoie ogorul de curînd semănat de îngrășăminte azotoase și contabilitate, auzisem că omul acela e puternic, că poate tot îndruma pe tineri și bătrîni, sprijină pe nevoiași. L-am căutat la birou încă pe vremea cînd funcționa la raion, l-am sunat la telefon acasă, în cele din urmă l-am prins pe picior moale la deschiderea unei expoziții de mobilă stil, pe care, cu puterea sa, tocmai o închidea. Extraordinar! Cu toate că nu era femeie, și, după convingerea mea, nici nu fusese vreodată, m-a ascultat, m-a înțeles, m-a invitat să-i citesc. Trei, și nu ultimul: Gri Macedoneanu nu era nici pe departe incult și agramat, cum a încercat să insinueze stiloul meu ajuns condei cu pix; dimpotrivă, cunoștea la perfecție agricultura și domeniile, mecanica grea, merceologia comparată, biblioteconomia, dialectologia, morăritul și panificația, homeopatia, și alte științe similare sau înrudite, plus cîteva limbi străine, în interiorul cărora se mișca alternativ, curent. Ca orice specialist în toate, probabil că recunoscuse în amatorul ce eram plămada în care să-și înfigă mîinile, pentru a scoate din mine dacă nu fluturele visat, măcar gogoașa promițătoare. M-a îmbrățișat ca orice femeie, cald și patern, pentru că avea înainte de toate rarul dar de-a citi dincolo de aparențe. Patru, și ultimul: Delfinul nu se afla, cînd l-am cunoscut, nici la Herculane, nici în altă localitate balneară, ci nu mai departe de Piața Romană, unde, cînd l-am abordat, înota într-o mulțime dementă, fiind o splendidă duminică de mai, cu familii ieșite la plimbare, cu femei masate la vitrine, îngrijit îmbrăcate, unii cu cărucioare de copii, alții doar cu fulgarinele pe braț, la înghețată, la aer.

L-am oprit, l-am întrebat dacă mă cunoaște, mi-a spus că nu mă cunoaște, atunci l-am anunțat că și eu, la fel, nu-l cunosc, atunci ce am de opresc oamenii pe stradă, însă eu i-am demonstrat pe loc că marele meu protejat,

Gri Macedoneanu, ieșit la pensie, suferind de neliniștea nemuririi acute, eroul ultimei mele cărți, persoană datorită mie mereu mai populară, a plecat în vest, adio sprijin și două mese calde pe zi. Asta nu e motiv să opresc tineretul pe stradă, a zis Delfinul, nu ne putem opri din înaintare că unul pleacă, cum nu vom da înapoi că altul se înapoiază, că chestia cu masa caldă e relativă, el e mulțumit să găsească la maică-sa, cînd revine acasă foarte tîrziu, mîncare rece, temperatura lăsîndu-l indiferent. Dar ficatul? l-am contrazis. Ficatul reiese că e organul sentimentelor și în sentiment am fost eu atins! Cum vine asta? a făcut Delfinul.

I-am explicat pe loc: nereușind să public cele treizeci de poeme într-un vers, nici romanele pe care le-am scris cu trudă de-a lungul anilor, aflasem o șansă abordînd biografia romanțată și Gri Macedoneanu îmi servise, odată cu mesele calde, un ideal, un nemaipomenit model. L-am pictat enorm, așa cum Nerone l-a pictat pe măruntul Sallustius, culori vii, tușe apăsate, frunte de aur și braț de oțel; l-am urcat pe postament de marmoră, n-a avut antichitatea panegirist de talia mea! Ei, și cu asta ce-i? a intervenit Delfinul. Uite ce-i, Delfine, i-am zis: tocmai cînd să mă publice, individul meu de erou a șters-o la Viena, poate c-o să ajungă chiar în California. Scaunul electric să-l pedepsească! (Mi-a fost gura aurită, chestia cu scaunul mi-a venit odată-așa.) Și cu ce te pot ajuta, domnule? m-a întrebat Delfinul, pregătit să sară în apă. Am luat-o binișor, arătîndu-i intențiile mele. Cinci (supliment): ca să nu mă compromit, i-am spus, adică să nu dau nimănui prilejul să mă rîdă în față, și spre a fi publicat neîntîrziat și instantaneu, simt nevoia să mă destăinuiesc. Destăinuiește-te, nene, din partea mea..., a spus Delfinul. P.S. L-am ales pe Delfin drept confident al meu și, în timp ce el și-a reluat înotul spre Magheru și Cosmonauților (avea o treabă la Athenée Palace), am trecut la scrierea acestei cărți.

Că n-am avut nici o tragere de inimă s-o încep, cred că am spus-o la început. Nu-mi rămîne decît să mă feresc de stilul didactic, pentru că, uneori, condeiul...

3

Să-ți fie învățătură de minte, Delfine, i-am strigat tînărului în mărime naturală, desenat pe ușa odăii mele (trebuie să precizez că de atunci, din duminica aceea de mai, nu l-am mai întîlnit niciodată pe adevăratul Delfin), să-ți fie învățătură pe veci, spre a nu cădea în greșelile în care eu am căzut! Auzi, dumneata, nesăbuință: să tratez cu un profitor ordinar, cu un candidat la scaunul electric, dar ce spun, cu un candidat reușit! Dacă îmi ardea să trec la genul acesta, puteam să-mi aleg o mie de alte persoane, atîția își doresc nemurirea! Cunosc un plutonier de infanterie, destituit din armată, care s-a acoperit de glorie în anii postbelici. Transporta pe C.F.R. fotolii și recamiere, sustrase cu forme ticluite dintr-un depozit din Rădăuți. Le schimba stofa cam cenușie, maron castană, cu o cuvertură roșie, trandafiri galbeni, o splendoare!, le vindea prin satele Muscelului, oamenii plăteau aproape dublu sortimentul, că plăteau esteticul cotidian și raritatea, unii se dădeau în vînt după asemenea trusou. Se știe sigur că un șofer, îndrăgostit pînă peste cap de calitatea mărfii, își instalase o recamieră d-astea în cabina camionului, virînd prin sate cu portiera deschisă, ca să înnebunească lumea cu tapițeria și franjurile... Cineva mi-a semnalat un învățător din Dumbrăveni, bolnav ca și plutonierul de faptă concretă și gologani, care, jumătate din săptămînă, cutreiera satele din vale cu scrisori și fotografii, pentru tinerii dornici de o căsătorie avantajoasă. Scrisorile sînt compuse de el, vorbesc sincer despre tristețea de-a sta de unul singur pe-un singur salariu, despre băiatul (fata) necunoscut (ă) suferind de dorul lui (ei), despre hotărîrea de-a lăsa mamă și tată în favoarea unui cămin al său, cu televizor și autoturism, în alt sat (preferabil oraș), oriunde, de dragul ei (lui), nașii fiind asigurați, persoane marcante, cu autoturism și televizor portativ la Brașov... Fotografiile înfățișează case cu P. plus două nivele, la Breaza, Plopeni sau Cîmpulung, cu grădină, automobile galbene și roșii, cu perdelițe și mînă de plastic care face cu mîna, ferestre cu mușcate și sticle de vin din viță

proprie (color), carnete de economii cu cîştiguri, în sfîrşit, fete retuşate şi băieţi cu blugi, deştepte şi deştepţi, cu coafură montană şi salbă de Văcăreşti, cu viţel de lapte, casetofon, buletin de capitală, clasă de salarizare aleasă, reşeu cu trei ochiuri şi perspective O.N.T. la nisipurile de aur şi, dacă se ameliorează, pe Coasta de Azur. Învăţătorul circulă în maşina personală, consumă opt la sută şi pretinde, la încheierea mariajului, recunoştinţă. Clasa învăţătorului funcţionează cu suplinitor, plătit supranormativ de socri, de tinerii căsătoriţi, de naşii presăraţi pe întreg teritoriul. Asta da om, demn de a fi nemurit, căci faptele îl recomandă, iar el nu scapă de boala numită în tratate nelinişte sfîntă sau buba dulce a laudei. Şi mai cunosc încă unul, spirit născocitor, om de ispravă, a cărui găină a făcut un ou... Dar să las exemplele, n-are condeiul atîta pastă ca să le însemneze pe toate...

L-am ales pe Gri Macedoneanu, pentru că m-au atras numele lui splendid, ideea de legendă, inteligenţa şi cultura recunoscute îndată ce i-am văzut numele înscris pe un afiş de conferinţe, la Dalles. Afişul anunţa că profesorul (nu, condeiul nu inventează. Macedoneanu era profesor la o şcoală serală sau la un liceu, încă nu la universitate), va vorbi iminent despre autodepăşirea de sine. Am înţeles pe dată despre ce va vorbi. Toată lumea îşi vede de treabă: merge dimineaţa la lucru, în pauzele dintre două lucrări aleargă la piaţă, trece pe-acasă spre a închide robinetul şi a pregăti prînzul, plăteşte apa, lumina şi meditează în trecere copilul vecinului, încheie programul, fuge la cantină, dă brînci să prindă un spectacol, îl completează cu o porţie de televizor şi cu prînzul de la prînz economisit pentru cină, apoi se culcă, dînd goana în noapte ca să prindă visul cel frumos, cu maratonul. Oamenii aleargă însă fără o tehnică şi un stil îngrijit, sînt în genere ignoranţi, şi din această pricină pierd o grămadă de timp, încurcă treburile, iau prînzul copilului vecin, meditează casieriţa de la electricitate, visează robinetul de la baie... Asta se poate evita uşor dacă în loc să alerge după obiecte exterioare ar alerga după propria lor fiinţă, ar încerca să se autodepăşească. Cum se procedează într-o asemenea variantă? Scrie pe dosul filei calendarului: într-o asemenea variantă se procedează astfel... Oamenii renunţă

spontan la egoismul lor, își detașează o parte a ființei la cîteva sute de metri distanță, și luînd ca martor partea înaintată, o urmăresc pe bulevard sau prin artere lăturalnice, încercînd s-o ajungă și s-o întreacă. Un funcționar, ca să luăm un exemplu oarecare, pleacă de-acasă la cîteva minute după ce partea înaintată a ființei lui a trîntit ușa, aleargă pe stradă în urma aceleia, se înalță din cînd în cînd pe vîrfuri pentru a-i zări în mulțimea pietonilor pălăria sau chelia, după anotimp, se precipită în direcția unde a zărit-o, o strigă, o cheamă, îi înjură familiar viteza și traseul, apoi, ajungînd-o, fie îi pune piedică, fie o îmbrîncește, ca să-și facă loc, ca să o depășească. La serviciu ajunge primul funcționarul din urmă și nu partea lui plecată de-acasă mai devreme, situație îmbucurătoare căci nimic nu e mai îmbucurător decît să vezi cum cei din urmă devin cei dintîi. Cu automobilele se întîmplă la fel. Spre deosebire de mașinuțele timide, ezitante, ratate sau dînd rateuri, care ocolesc la infinit piața Muncii sau piața Puișor, rătăcind bezmetice pe străzi cu nume retrograde, autoturismele înscrise în marea aventură a autodepășirii se înscriu din capul locului pe magistrală, jumătatea din față o ia înainte, pe verdele îmbietor, cealaltă jumătate o urmează la distanță convenabilă, neslăbind-o o clipă din faruri, zăbovind numai la stop de intersecție. Au început cursa în Vitan, pe la Morgă s-au ajuns și se salută paralel, prin Cotroceni ultima a întrecut-o pe prima, la Leu partea dinapoi, unde se află și tracțiunea, a și ajuns, s-a și așezat la cafea, nu-i mai rămîne decît să pregătească două-trei cuvinte ironice pentru întîrziată, cu zîmbetul de rigoare, cînd va apare obosită și transpirată, pentru că mașinile se despart de trecutul lor rîzînd. Autodepășirea și depășirea-auto au conlucrat, cafeaua s-a băut, ce și cine se mai milostivește de automobilul rămas de căruță?

Conferința a fost interesantă, a avut și proiecții, Gri Macedoneanu a înaintat cu o viteză ametitoare, chiar dacă s-a abătut simțitor de la programul pe care îl întrezărisem. L-am putut urmări cu plăcere, am fost singurul din sală care l-am urmărit de aproape, cei douăzeci de pensionari alcătuind asistența somnolînd penibil, lipsiți de ambiția autodepășirii, resemnați, ei care

călătoresc cu tramvaiul și fac vertij la cursa rapidă a autobuzului.

Oh, să fi văzut, Delfine, cu cîtă pricepere a condus Gri Macedoneanu acea cursă în care s-a depășit încă la prima turnantă! Să-i fi admirat accelerația, virajele, debraiajul de maestru! Mîna ca un șarpe de bozii, ca un pescăruș calabrez, ca un condor cordilier, ca un șofer de împărat african! Minune! Să-i fi văzut pe nefericiții pensionari veniți la conferință să afle ultimele descoperiri în terapia artrozei și nașterii fără dureri, cum mai gîfîiau simpatetic în scaunele lor, cum mai gemeau fără suflare sub privirile turbate ale magnificului autodepășindu-se!

Mi-a plăcut atît de mult acea expunere plină de riscuri (dar ce se obține în viață fără riscuri?!), încît am decis să nu mai zăbovesc nici o clipă, să-l pîndesc pe autodepășit, fie la o intersecție, fie măcar la ieșirea din sală. L-am prins la bufet, în pauză, înaintea programului artistic al unor chitariste cu microfon ambulant, cantonate modern în evul de mijloc. Mi-a întins mîna, ca spre a mă ajuta să trec un șanț, mi-a cerut programul, ca să-mi dea un autograf. I-am dat mîna, stăpînit de emoție, fericit că, în fine, i-am oferit un program de la un concert popular al lui Conta, pentru că sala cu conferință nu tipărise programe, și i-am întins condeiul confecționat dintr-un stilou vechi, american, tub fix cu rezervă de pix. Mi-a scris, cu o caligrafie superbă, rod al cursului rapid al răposatului Zamphiropol-Dal: *Iubitului . . . , încîntat de-a fi hotărît să se întreacă pe sine. De la teorie la practică nu e decît un pas. Să-l facă!*" Am citit dedicația cu ochii aburind de recunoștință, dar nu m-am putut reține de-a observa sonor că pasul, ca și cotul sau ocaua, aparține trecutului. A zîmbit ca un astronaut, mi-a cerut programul și condeiul (din păcate condeiul începuse să transpire) și, ștergînd *un pas*, l-a înlocuit cu *un ceas*. Am sesizat pe dată marea lui spontaneitate, stabilitatea inteligenței, spiritul autocritic. Conferențiarul se înălțase în ochii mei, ceea ce înseamnă că omul se depășea nu numai pe orizontală . . .

În automobilul lui Macedoneanu m-am simțit dintr-o dată alt om. Stăteam confortabil pe canapeaua întărită și

capitonată cu arcurile viitorului, persoana lui din urmă stînd în față, spre o mai bună urmărire a cursei, și ascultam cu credință spusele marelui meu prieten (căci urcînd în mașină ne și simțisem prieteni!), propunerile lui: într-o noapte, cu două săptămîni în urmă, visase că e orfan, orfan ca și frate-său Marin, zis Cofetaru, persoană întrucîtva mai importantă decît el, deși mai puțin abilă în depășirea obstacolelor vieții. Dă-o-n pisici de viață, a continuat Macedoneanu, nescăpînd din ochi jumătatea cealaltă, ce alerga înainte (eram pe bulevardul Kisseleff, vizibilitate discretă, cum spun italienii), orfanii nu se dau bătuți, căci de mici au învățat șmecheria asta — viața și celelalte... Cum se simțea singur, parțial nefolositor (de cînd ieșise la pensie doar universitatea populară îi mai solicita serviciile), a crezut — în vis — că înnebunește. Ce rămîne în urma lui? Ce va înțelege posteritatea despre existența lui cu totul și cu totul extraordinară, fiindcă nici vorbă n-a trăit nici ușor, nici degeaba?...

N-am știut unde bate, așa că, la statuia Aviatorilor, am întrebat, timid, dacă se gîndește cumva la copii, pe care, dacă nu-i are, se poate considera achitat, nu-mi închipui să nu se fi căsătorit pînă la vîrsta lui, și nu-mi imaginez să nu-și fi făcut datoria cu regularitate, depășindu-se. Mi-a răspuns că fusese căsătorit cu o nemțoaică venită cu trupele nemțești, vivandieră a unei flotile de aviație staționată foarte temporar la Băneasa, străina aterizase în Dămăroaia, unde el avea gospodăria lui prosperă, unde înjghebase o afacere cu cauciucuri scoase din circuit, inclusiv cauciucuri de *Stukas*, că nemțoaica fusese cățea, pe lîngă că era stearpă, se predase prima românilor, îndată după 23, se încurcase cu un american atașat aeroportului și, ulterior, fugise cu el în Italia sau Malaezia, undeva... N-avea simțul datoriei față de pămîntul Dămăroaiei, îi era gîndul la zbor, nu la gospodărie, astfel că afacerea suferise. Prin '47 renunțase la tot, se mutase în centru, pe Povernei, îi făcuse rost frate-său Marin de-o casă cu suflet. Și sufletul de-al doilea se dovedise sterp, dealtfel n-avea nici pic de dragoste pentru eventualii copii, el îi dăduse papucii repede... Avea de gînd să-și refacă cuibul din Povernei, la un număr vecin, sperase să-l scoată pe unul Pelimon din boarfele sale,

Pelimon ăsta îl încurcase pe frate-său într-o chestie, poveste lungă, nu ajunge Șoseaua Kisseleff ca s-o povestească... Meritos acest Marin Cofetaru, fratele lui, spunea Macedoneanu, scoțînd mîna dreaptă prin fereastra mașinii, ca să i-o usuce de transpirație vîntul serii. Reținusem amănuntul umed, cum reținusem că ilustrul conferențiar lăcrimează neîncetat, lucru ce m-a pus îndată pe gînduri. Mi-am dat drumul și am întrebat: oare de ce a reținut dînsul ca primordial visul acela cînd era orfan? N-a vrut să spună decît că e în continuare singur și nu-i e indiferent ce va spune lumea despre el, după dispariția sa fără urmași. Atunci? am întrebat eu. Atunci va trebui să stăm neîntîrziat de vorbă, are el o idee, ține chiar neapărat să mi-o împărtășească, văzîndu-mă (spunea) deștept.

— Dă-o-n pisici de viață! Te invit astă-seară la Bordei. Nădăjduiesc că ți-e foame.

În poarta Bordeiului se afla o Volkswagen cvasi-diplomatică, croială austeră, cu perdelușe mov.

4

Am stat toți patru pînă pe la două, cu paharele mereu pline înaintea noastră, încîntați că putem discuta în liniște. S-a mîncat puțin, spunea Gri Macedoneanu profesoral, să mai cerem ceva. Uite, băiatul ăsta (arăta spre mine) n-a pus mai nimic în gură; eu nu eram de aceeași părere, dar femeia, care se deducea că îi era aproape maestrului meu, Galina am auzit că o chema: Galino, cît oi trăi și-oi putea, numai prin localuri am să te port, spunea, la care ea: poartă-mă, că sînt femeie scumpă! — femeia, dată dracului, numărase cîte roșii mîncasem, cîte pahare cu vin băusem, chiar într-o vreme declarase că omul poftit la masă de un filantrop ca Gri se cade să-și rețină poftele, fiindu-i recunoscător exclusiv pentru onoare, ceea ce demonstra că îl ținea de bani, sau că el

o ținea, fapt sigur e că mă înregistrase cît se poate de corect. Scumpă femeie!

Am vorbit despre toate cîte vorbesc bărbații, m-am bucurat de toată atenția, eu care, stingher pe lume, n-am prea avut parte de grija și solicitudinea omenirii. La un moment dat, puțin mai vorbăreț ca înainte (băuse frumușel Macedoneanu!), a venit vorba despre ce mai venise, adică despre faptă și răsplată, despre moarte și Franklin. Văzuse la televizor un film mișcător — da, mișcător i-a spus — în care se arăta viața lui Franklin, de la începutul începutului, pînă la catafalc și discursuri. Îmi face impresia că nu l-ai cam prea văzut, mi-a spus Macedoneanu, adresîndu-mi-se exclusiv, în timp ce Galina îi povestea celuilalt, albinosului, o istorie cu porumbei dresați sau cam așa ceva, îmi face impresia că nu urmărești peliculele astea, care, fie vorba între noi, sînt instructive, pe lîngă că sînt recente. Ei bine, a continuat Macedoneanu, să știi de la mine că filmele face cultura, cartea a decăzut încă de pe vremea cînd eram școlar, eu am simțit la timp, zicea el, încotro alunecă instrucția publică, am fost un precursor încă de pe atunci... Dacă vedeai filmul acela, ai fi înțeles mai ușor ce doresc eu de la dumneata (îmi spunea ba tu, ba dumneata, ba mata, semn că-i plăcusem încă de la început, după noi, potopul!), așa, a continuat el turnîndu-mi în pahar, o mică explicație e necesară. Uite, am trăit o viață extraordinar de bogată, de palpitantă, am știut să iau de la viață tot ce-mi putea ea da, uneori văzînd-o că se codește să-mi ofere, i-am smuls eu, bărbătește. De cînd m-am trezit pe lume și pînă ieri, că nu pun la socoteală și ziua de azi, am luptat din greu pentru binele meu și al semenului, luptă dreaptă greco-romană, nu m-am încurcat cu jiu-jitsu d-astea, și faptele mele au însemnat ceva pentru stirpea din care m-am tras. Nu știu, zicea el, dacă ai reținut că am fost orfan din părinți bisecți, de foarte mic, cînd te uiți de unde am plecat și unde am ajuns, îți vine să te minunezi! Mă și minunez, am zis eu într-o vreme, pe cînd Galina mă pîndea, continuînd povestea cu porumbeii, să mă prindă la gogoșari, are Bordeiul gogoșari ca nicăierea, iar albinosul dădea zor că nu-i funcționează corect jiglerul, înjurînd ciclo-

pul, mă și minunez, începînd cu clipa în care am citit afișul conferinței, și mi s-a luminat capul, și pînă în clipa de față, revelatoare. Mata îmi placi, a zis scurt Macedoneanu, dacă te aveam la cauciucuri, îndată după război, nu fețeleam afacerea. Apoi a continuat, ca și cum ținea o nouă conferință: Dă-o-n pisici de viață, tot ce eu am preconizat, s-a împlinit sută-n mie, n-am a mă plînge. Frate-meu, orfan ca și mine, pe cinstea mea de om, cu toate că-l cheamă Marin Cofetaru, îmi este frate bun, doarme liniștit, nu se inchietează, nu se lamentează, vreau să zic, zicea, opinia posterității nu-l interesează cîtuși de puțin, mănîncă și bea pe contul pensiei, babană, că a servit cu credință, om dintr-o bucată, zicea, dar cum zic: n-are fiorul morții și nici grija faimei după moarte... Cînd o veni aia, îl află împăcat, nu ca mine. Un film ca acela despre Franklin m-ar interesa, nici vorbă, numai că celuloidul costă, apoi scenariul trebuie vizat și paravizat. Marin a povestit unei fete de la Buftea cîte ceva din personalitatea mea și a lui, anvizaja o superproducție în două părți, el în primo tempo, eu în secondo, cu hepiend și tot tacîmul. Solidaritate frățească, bun, dar brînza-i pe bani. Ne-au despărțit momente grele, ce rost are să ne legăm tocmai acum, la maturitate, persoanele și posteritatea? Cu vizele s-ar fi aranjat, el a disciplinat Buftea, cînd era Buftea clădită abia la roșu! Dar pelicula cere măcar un roman romanțat, dacă nu un scenariu. Ai scris, tinere, scenariu, roman, nuvelă? Ai scris! Asta te recomandă o dată în plus în fața mea.

Albinosul, Miorescu sau Berbeceanu, prea bine n-am reținut, începuse să se căineze violent de carburatorul și jiglerul lui, Galina îl tachina că n-are treabă, Gri are carburator nemțesc de la prima nevastă, nemțoaica cu aeroportul, conduce singur, mînă de fier, a încercat și ea, mînă de femeie, mai tandră, însă s-a făcut tîrziu și gata noaptea. Din aceste motive am întrerupt discuția, chit că devenise interesantă și acum știam unde bate Macedoneanu.

Pe alee, spre limuzine, ne cam împleticeam, dar aerul răcoros al lacului, cred că pe-acolo trece Herăstrăul, ne-a trezit puțin, astfel că maestrul meu a mai dat să zică ceva, foarte important. E dornic, zicea, să stăm într-o zi

de vorbă în liniște, să-mi spună el ce are de gînd, să mă instructeze amănunțit, e sigur, zicea, că oferta e generoasă, mă tratează ca pe copilul lui, chiar dacă n-am publicat încă nici o carte, la vîrsta mea e prematur, scriitorii se formează cu încetinitorul, știe el bine cum vine chestia asta. Eu zic, zicea, că mîine nu se poate, trebuie musai să vrăjească o persoană cu influență, un cerber, pentru o scutire militară, un nepot sau o nepoată, obligație pe care și-o asumase; uite, că Marin, cu toate relațiile lui făcuse chix, dar poimîine vorbim și discutăm în mod absolut. Ainman, ainvort, sau cam așa ceva, scutirea o s-o obțină, cît despre sortiment, el se gîndește, zicea, la biografia romanțată, gen Emil, pedagogică pentru generațiile care vin, căci vin generații însetate dar grăbite, vin și pleacă fără să știe ce e viața.

Cu aceste spuse, și-a urcat Galina în automobil, albinosul s-a suit în mașina lui pe jumătate diplomatică și am rămas pe trotuar să-i salut. Ce n-am reținut e dacă cei doi, femeia și albinosul, fuseseră și ei la conferință, sau apăruseră instantaneu, direct la Bordei, ca fluturii de noapte...

5

Am probleme foarte serioase de stil și chiar de tehnică literară, Delfine, într-o serie de împrejurări mă scăp pe mine ușor, încurcînd timpurile verbului și anotimpurile acțiunii. Iartă-mă pentru aceste scăpări, mi-au lipsit condițiile să evoluez gramatical, mai exact, gramatica a rămas cu un pas în urma imaginației. Tu trebuie să reții esențialul, n-are rost să te oprești la exprimarea adhoc, oh, de-ai ști ce formidabilă putere de evocare mi-a dat Dumnezeu în cap! Uneori, așezîndu-mă la masa mea de scris, am toate lucrurile perfect ordonate în minte, cred că printre ele se zvîrcolesc chiar unele idei, dar munca cu manuscrisul, tăcerea care se instalează în odaie

mă descurajează. Mai vin, peste astea, cuvinte cărora nu le cunosc înțelesul, unele expresii auzite în oraș, faptele mele îmi încurcă relatarea despre unul, despre altul, ghiveci!

Dar cea mai mare supărare mi-o produce amintirea, la mine foarte instabilă: am impresia că țin minte ca acum tot ce mi-a povestit un oarecare, alerg spre casă cu povestea lui total delimitată în memorie, însă cînd mă așez la lucru chestia îmi fuge, nu prind decît o frîntură de peisaj, o așchie de dialog. Oh, dialogul mă ucide, nu altceva, și nu e dorință mai arzătoare în sufletul meu decît de a-l pune la punct și a-l manevra după pofta inimii. Ai să vezi! Numai că toate aceste aspecte tehnice trebuie să le rezolv singur, așa cum singur am trăit, fără ajutorul clasicilor. Nu citesc, fiindcă mă tem să nu mă influențeze. Dă o raită prin Sadoveanu, ăla le știe pe toate, mă sfătuia adesea Gri Macedoneanu, pe cînd îi scriam viața, ăla a scris despre Ștefan cel Mare, stilul lui e agreabil, dialogurile să nu mai vorbim. Zăbovește, zicea maestrul meu, pe lîngă Nicu Gane, meșter ultra, învață să lucrezi ca el, zicea, cu paranteze și cucoane. Nu te sfii, și la o adică poți să și împrumuți cîte ceva, zicea. Toate bunurile lumii ăștia aparțin unuia sau altuia, pe categorii sau pe rubrici activ-pasive, după cum se-nvîrtește dialectica sistemului solar, numai limba aparține tuturor, fără deosebire de neam, longitudine și stare locativă. Nu citesc pe nimeni, i-am spus-o în față, că mă influențează, iar talentul se duce pe apa sîmbetei. Cu talent se poate lucra corect! Talent este? Este! S-a uitat lung la mine, a zîmbit și a zis: să trăiești! Ceea ce înseamnă că e în regulă.

Din păcate, nu sînt foarte sigur că propunerea lui a venit atunci, la restaurantul Bordei. A fost nevoie de multe pertractări, de oferta celor două mese calde pe zi, de multe săptămîni cu fasole, varză călită și mămăligă cu brînză, pînă ce am ajuns la Bordei. Pe cît reții, la Bordei ne tutuisem ca verii primari, numai un domn înalt, în costum sport, venit pe-o bicicletă de curse, mi se adresa cu dumneavoastră. Tipul făcea serviciu la ape și poduri, trăgea numai Borsec, de frica circulației, Ga-

lina îl tachina spunîndu-i nea Călugăriță, ceea ce mi s-a părut foarte exact, evocator. Atunci, în noaptea aceea de pomină, s-a băut mult, a fost o petrecere pe cinste, Gri s-a făcut dropie după primele două pahare, într-un timp confundîndu-mă cu madama, m-a invitat la dans. A insistat, s-a supărat. Oho, ne-am distrat colosal! Încheiasem primele trei capitole, mă bucurasem de aprecierea lui (rar un critic mai lucid, mai la obiect ca Macedoneanu!), primisem și ceva bani de buzunar, viața începuse să-mi surîdă, vorba aceea: dă-o-n pisici! ... Dar propunerea cu viața a venit cert acasă la el, mult mai devreme, într-o seară de toamnă rece, pe cînd întîrziam la o cafea.

Înainte de a-ți povesti scena, e musai să te pregătesc, Delfine, asupra capacității mele de înțelegere, asupra metodelor și stilului meu de muncă. Eu lucrez pe etape. Adică reținexact ce spune individul, îmi notez cîteva din frazele lui, însemn marginal cum e îmbrăcat, ce culoare au ochii, cum se exprimă (popular, academic, manufacturier, alb, negru sau colorat), unde bate vorba lui și unde n-o nimerește de fel, ce grad de cultură a atins în anume stadiu al dezvoltării etc. Apoi, utilizînd elementele și rezervele creatoare, încadrez persoana într-una din categoriile cunoscute: sprințar, bilos, tembel, tebecist, pompier, deasupra sau dedesubtul împrejurărilor, neronian, credincios, milos, altruist etc., fixînd un detaliu prin care să-l aduc aproape cînd mă voi afla departe, la masa de lucru. Cu individul astfel prelucrat, înjghebez mergînd spre casă o acțiune. Să zicem că tipul e tebecist: dacă e tebecist, suferința lui trebuie să reiasă. Îl conduc la dispensar (la dispensar, ce să vezi: lume, unii mai grav decît el, alții ... să nu mai vorbim!), îl conduc la radiografie, îl urc în mașina sanatoriului, îmi iau rămas bun, el îmi promite că îmi va scrie săptămînal. Și așa mai departe. Dar dacă e academic? Îl supraveghez în comunicări, căci viața lui se desfășoară în cadrul natural al ședințelor, îl aplaud la catedră deschisă, îl asist la premiere, iar cînd i se dau cărțile și i se pune pe creștet coronița, îl îndemn să spună grabnic o poezie. Și așa mai departe. Invenția creatoare lucrează aproape de la sine, eu n-am altă treabă decît să păstrez cadrul și ca-

petele de rînd. Uneori vine cîte o scenă aşa de emoţionantă, încît izbucnesc în plîns, şi plînsul mă întrerupe de la lucru. Chestia asta trebuie raţionalizată, ca orice pe lume, nu ca la filmul acela cu Prinţul Danemarcei, de-i zic băieţii nea Amlete, unde, ca să răzbune pe tatsu, năucul omoară nu mai puţin de opt concetăţeni, unii nevinovaţi ca pasărea, dintre ei Ofelia, absolut inocentă, tînără pragmatică. După părerea mea, plînsul e o chestie tare, nu poţi plînge de ochii lumii, cînd nu s-a inventat omul care să plîngă fără motiv, şi aşa mai departe...

Etapa următoare e elaborarea. Elaborez din mers, ca la preluarea maşinilor, fie în parc, fie în altă parte. Treaba e aproape încheiată. Nu-mi rămîne decît să mă aştern pe scris, să atac obstacolul gerunziului, să învinge. Corectura e o nimica toată, pentru că textul meu iese fără abateri, întins şi colorat ca o cuvertură, ca un produs al oricărui absolvent de facultate...

Fiinţa omenească e o maşină formidabilă, minunată, complex dezvoltată, astfel că absenţa unei facultăţi este suplinită de o facultate vecină sau, oricum, în bune relaţii. Departe de mine gîndul de a-mi aduce laude — cînd lauzi pe altul, ca mine, vezi cazul Gri Macedoneanu, căruia îi slujesc pluridimensional — nu pot trece sub tăcere punctul meu tare: evidenţa. Îndelungi studii contabile şi o practică de doi ani la primăria din Voineşti, judeţul Dîmboviţa, mi-au perfecţionat cunoştinţele şi mi-au îngăduit să organizez exemplar locul de muncă. Lucrez cu mai multe registre. În această privinţă nu mă pot da înapoi a mărturisi cu sinceritate că am deschis, ici-colo, cărţile de beletristică, fără ele nu puteam înainta neam. Posed un registru cu situaţii poetice extreme, în trei părţi, specificînd tema, genul, gradul de concentrare al scriitorului. Fiecare din cele trei părţi e subîmpărţit în alte cîteva capitole, însemnînd personaje, descripţii, situaţii limită, ridicarea de probleme şi punerea lor la loc. O anexă, conţinînd cîteva foi, însumează, pe alfabet şi autori, populaţia înregistrată — autori, personaje, condiţii socio-geografice —, în aşa fel că simpla consultare a sumarului te trimite exact acolo unde se află problema. Separat, mă uzitez de un repertoar cifrat, cu cele mai

interesante idei ce mi-au trecut prin cap, trecute în ordinea sosirii și ieșirii, cu număr curent, casetă de observațiuni și muchie pentru bifare, în caz de rezolvare. Să zicem că vine o temă: plecarea în străinătate a lui Macedoneanu, ca să iau un exemplu cunoscut. Îl înregistrez pe Macedoneanu la personaje, pentru că el este subiectul, el face acțiunea (împachetări, vize pe pașaport, procurarea de cadouri pentru cunoscuți, îmbrăcăminte de drum, bilete de tren etc.), dar îl înregistrez paralel și la autori, pentru că, colaborînd strîns, multe capitole au fost pur și simplu dictate de el, după cum se va constata la timpul potrivit, stiloul resimțindu-se de impulsivitatea lui: stilul direct. Mai departe, scot ideea la ieșiri, unde încep o mulțime de note — pedeapsa pe care a promis să i-o administreze Galinei (avertismentul i-l dăduse cu mult timp înainte), scena de la ieșirea din cinematograful *Luceafărul*, istoria cu metrajul, căruia îi aflase o mulțime de defecte, provenind din export, achitarea la zi a încălzirii centrale, a cheltuielilor de bloc, chit că locuiește o vilă, corespondența. În Vlahuță se află o evidență asemănătoare, numai că acolo scenele sînt dispuse diferit, omul nu se pricepea la sistematizare, dar remarcabilă e o mamă care își plînge fiul plecat la cătănie.

Într-o zi fericită de la Dumnezeu, ai s-o-ncurci rău de tot, mi-a spus într-o zi Macedoneanu, urmărindu-mă cum caut în registre. Venise vorba despre felul în care autorii clasici rezolvă problema delicată a adolescenței eroului, chestie cu dublu tăiș, date fiind fețele de Ianus ale vîrstei, nici copil, nici bărbat, un androgin... Ai să te prinzi, mata, că n-o-ncurc deloc, i-am replicat, ba din contră. Am dat pagină cu pagină, seară cu lună, gară cu primiri, aeroport în zori de zi, țărani pe cîmp, mamă cu copil în brațe, șifonier cu trei părți, elemente de arhitectură urbană. În sfîrșit: sentimente la întîlnirea pe bulevard a unui crai de tobă. Este? Macedoneanu a bătut din palme, a spus că la așa ceva nu s-a așteptat, bravo contabile, a zis, n-a lucrat neam de neamul meu mai organizat!

Am luat sentimentele, le-am asezonat puțin, le-am actualizat și am trecut senin la redactarea capitolului care ne interesa. Treabă de o oră, totul e simplu cînd

se conduce după legile evidenței. Asta se resimte, i-am explicat maestrului meu, de pe urma lipsei de metodică. Nu pot spune că autorii n-au lucrat corect și chiar cu oarecare tragere de inimă, dar lucrul lor apare ochilor noștri destul de improvizat, de haotic, ignorau partizii dubli, eminamente contabilicești, și disprețuiau repertoarul. Creangă ar fi ajuns departe, oho, foarte departe dacă... Să-l lăsăm pe Creangă la locul lui, a spus atunci Macedoneanu, două lucruri mă indispun la el mai mult decît acest neajuns: că a trecut să scrie biografia unui copil, lucru nechibzuit, și că n-a știut să-și plaseze pușstimea într-un cadru mai elevat, căci orașul, orice s-ar spune, rămîne leagănul în care se ivesc neprevăzutele, în sensul bun al cuvîntului. Te contrazic, meștere, am sărit eu, răsturnînd masa cu registrele (eram surescitat, lucrasem toată noaptea dinainte), te contrazic: în privința lui Creangă nu putem s-o luăm mecanic. Te asigur că se pot scrie cărți despre orice, am întîlnit situații d-astea. Un scriitor a compus un roman despre midinetele din Paris, scriitorul era de prin partea locului, n-avea alte subiecte și s-a mărginit... Da? a făcut Gri Macedoneanu, atunci cu atît mai bine, însemnează că, împărtășindu-mi sub toate aspectele viața și înfăptuirile, nimic nu îți poate știrbi libertatea totală de manevră...

L-am asigurat că întocmai, și am trecut necondiționat la fapte.

În ziua următoare a sosit un pachet din California, n-am putut lucra din pricina bucuriei care îl năpădise totalmente pe prietenul și protectorul meu.

6

După această paranteză, să-ți povestesc, Delfine, cum s-au pus pirostriile afacerii în care am intrat și care a avut un deznodămînt destul de neașteptat.

Cu mulți ani în urmă, într-o geroasă seară de decembrie, întîrziasem la Gri mai mult decît îmi stătea în obișnuință și, cum la televizor începuse un film despre marele Franklin, prietenul meu mi-a propus să-l urmărim împreună. I-am mulțumit pentru invitația lui, și am rămas. Filmul nu era nici bun nici rău, ca toate producțiile ce ajung să fie ajustate pentru micul ecran, o poveste agreabilă ce începuse cu năzbîtiile unui copil, înșira cîteva accidente ușor evitabile și sfîrșea cu un catafalc împodobit cu florile gloriei. Sorbind cu deliciu un ceai tare și foarte aromat, mi-a fîlfîit în cap un gînd pe care îl mai simțisem cuibărindu-se acolo, acela de a-i cere lui Gri îngăduința să-mi notez pe loc unele din afirmațiile sale. Nu știu cum am formulat cererea, distrat de galopul pe cîmp al micului, marelui Franklin, fapt este că prietenul meu a înțeles mai mult decît spusesem, anume că aș dori să-i scriu biografia. Periculoasă lunecare și, cum am mai relatat, fatală pentru amîndoi.

În loc să coboare de pe cal la realitate, așa cum m-aș fi așteptat, Gri a tresărit, s-a înălțat în șa și m-a fulgerat din goana galopului:

— E un gînd cît se poate de frumos! Nu sînt deloc surprins. M-am gîndit și eu la asta, și nu o singură dată. Mi-a părut întotdeauna rău de faptele mele, că întîmplările prin care trec nu rămîn consemnate undeva, spre învățătura oamenilor. Apoi, pe un ton în care se strecurase un fir de melancolie: Dealtfel, nimeni altul pe lume nu mă cunoaște atît de bine ca tine. Talentul nu-ți lipsește, cu puțină rîvnă și perseverență te-ai putea pune la punct în privința utilizării corecte a virgulelor, cazurilor încrucișate și gradelor de comparație... Te recomandă îndeosebi buna credință, entuziasmul și cartoteca... De bună seamă, știu ce valoare reprezintă cartoteca ta cu citate clasice și contemporane, din autori contemporani și clasici, izbîndă a nomenclaturii binare și a înțelepciunii îmbuteliate. Textele mele le ai. De aseme-

nea, schema generală a construcției. Ce îți mai trebuie pentru a traduce gîndul în faptă? Cere și ți se va da!

— N-am creioane colorate..., m-am retras eu intimidat.

— Să lăsăm gluma! Îți indic două adrese, două librării. Dacă prima nu are, cea de-a doua te servește sigur, după ce îi spui librarului din partea cui ai venit. Angajează o dactilografă și procură-ți cafea.

— Unele detalii de viață îmi lipsesc. Nu pot umple golul istoric cu propriile-mi deducții... Arta e nouăzeci la sută realitate, și doar patruzeci la sută restul.

— De bună seamă! Mai ales cînd toate detaliile sînt semnificative... Sînt poate unicul caz în această privință... Odată, un ceasornicar îi propusese nevesti-mi să-i cumpere dantura... Nevastă-mea...

Intrasem într-o poveste care putea să-mi rupă gîtul, complicată, plină de curse, astfel că am făcut o ultimă încercare de a-i demonta proiectul:

— Întrevăd și alte dificultăți: sînt inapt, am dovedit-o, la manevrarea trecutului istoric. E o modalitate în care îmi pierd tempii...

— Mofturi! Unu: scrii la trecut, mergi voinicește înainte, iar la revizia textului, transpunem împreună verbele... Nu vom evita viitorul doi. Doi: după fiecare redactare de capitol, ne înapoiem împreună cîteva pagini, ca să legăm lucrurile conform logicii. Viitor de aur... Ai mîncat?

— Nu-mi rămîne decît să trec la acțiune...

— Acțiunea este mama întreprinderii, după cum intenția este ruda săracă a realizării. Am închis citatul.

— Stultitia est mater bellicorum pulcheria transitus docet, am spus eu, ca maestrul să înțeleagă că mă aflu pe aceeași lungime de undă și că iau lucrurile cît se poate de serios. Dacă îți traduc ce spune latinu ai să-mi dai dreptate, am adăugat cît se poate de cult.

În săptămîna următoare am început treaba, parcurgînd împreună scrisorile trimise de Gri Macedoneanu uneia Marioara, intelectuală din Moțăeni.

clubul cărții digitale 2022

7

Curînd după aceste întîmplări, cînd nu-mi mai puteam încăpea în piele, considerîndu-mă, așa după cum eram, un om făcut, cineva, persoană însemnată, a căutat să se pună de-a curmezișul noului meu destin, ca și cum acest destin i-ar fi aparținut, s-ar fi aflat în curtea lui de păsări sau în cămara cu scule, dîndu-i dreptul să mi-l amorseze, să mi-l trateze la cald, să mi-l lamineze după pofta inimii sale, să mi-l debiteze ca la un oarecare debit de tutun din Giulești.

Acest cineva persoană însemnată era fostul meu învățător, Ghiță Pritoc, originar din Pritoceni-Cîmpulung, om respectabil, dar atît de respectabil că a ajuns, după o viață de om, tot învățător și tot în Pritoceni-Cîmpulung... Orice s-ar spune despre mine, Delfinule dragă, nu sînt nici prost, nici gură cască. Mă pricep la oameni. Într-o vineri la prînz, mai exact într-o sîmbătă, căci salariații ieșeau de la lucru mai devreme, tocmai ieșisem de la Macedoneanu cu caietul plin de note și dictări (căci caietul era dictando), cînd cine îmi apare pe Calea Victoriei, colț cu Biserica Albă? Chiar dumnealui, Ghiță Pritoc, atît de șters și de umil, atît de provincial în capitală, că nu-mi venea să-l recunosc.

Cînd terminasem școala, îmi împrumutase cîteva cărți din biblioteca lui, eu mă bucurasem, îi dădusem să înțeleagă că îi voi fi recunoscător, chiar îi spusesem cîmpul alb oile negre, cin' le paște, iar el se arătase dornic să discutăm, la încheierea bilanțului, ce reținusem eu din acele cărți, cît mai aveam de păscut.

Nu le citisem. Normal, nu? Dacă ar fi fost cărți cu cai și spargeri de bănci populare ar mai fi mers, dar însă erau numai și numai manuale de pe vremea cînd a înțărcat dracul copiii, chestii cu regulile adjectivului, cu exerciții de aritmetică, vorba aceea un om duce la moară zece saci de porumb a două sute kilograme, un cal beteag răstoarnă căruța, jumătate din saci se risipesc, cine și de ce să citesc nerozii d-astea? Nu am reținut nimic pentru simplul fapt că n-am citit o iotă. Atunci am reținut

cărțile, cu gîndul curat să le retrag din circulație, poate că învățătorului îi vine în gînd să-l mai blagoslovească și pe altul cu asemenea cărți și gesturi de dascăl... Mai știi?

— Ce faci, bătrîne? am exclamat eu, văzîndu-l cenușiu și plouat (căci ploua), lîngă zidul alb al bisericii Albe.

— Uite, cu cîteva trebușoare în București, a zis Pritoc. Dar să știi, sînt foarte supărat fiindcă n-ai adus la bază cărțile pe care ți le-am împrumutat. Trecură un număr de ani...

— Cărțile matale, bătrîne, sînt în bună păstrare, le-am răsfoit, acu nu-mi mai rămîne decît să le studiez. Că eu nu trec ca pisica prin mălai, eu citesc cinstit, cu conspecte, cu tablouri sinoptice, cum m-ai învățat mata la școală... Acu-acu le parcurg, după care le înapoiez ca noi... Fii fără grijă! Rar băiat receptiv ca mine...

— Trecură un număr bunișor de ani, reclamă regretabil învățătorul. Dacă n-ai apucat să le studiezi, lasă-le așa, înapoiază-mi-le. Am o grămadă de amatori la ele, plus că mai dau și meditații pentru admitere, sub genericul: orice tînăr cu bastonul de mareșal în servietă! cum spunea Emanoil Bucuța. Fă pe dracu-n patru și adu-mi-le. Zău că-mi trebuie...

— Îndată ce trec pe la vechea gazdă, un pompier niciodată acasă, că l-am mai căutat, le iau și le aduc.

— Și cu ce te ocupi în Bucureștiul ăsta mare? s-a interesat Pritoc.

— Oho! am exclamat cantitativ, însoțindu-mi spusele cu brațele.

— Adică ce?

— Adică lucrez pe brînci, n-are calendarul ore cîte treburi!

— Concret! m-a somat Pritoc.

— Concret: ar și semăn intensiv pe cîmpul creației...

— Cam vag... Oricum, cam învăluit, a zis învățătorul.

— Creez, mata nu știi ce înseamnă creația? Dumnezeu s-a zbătut șase zile din săptămînă, apoi duminica i-a dat drumul. Să fie, să nu fie pămînt, soare, apă potabilă, animale, oameni etc., știi mata perfect. Dar duminica i-a dat drumul...

— Vrei să insinuezi că, după ce a făcut ce a făcut, Domnul mare s-a pus la căldurică și s-a apucat de versuri...

Pritoc, prin intuiția lui rațională, se apropiase spectaculos de adevăr...

— Uite că puseși degetul pe rană... Da, despre scris este vorba. Sînt scriitor, bătrîne!

— Nu mă-nnebuni! Ca Horia Furtună, ca Mircea Dem Rădulescu?

— De ce nu? Adică ei de ce să poată și eu nu? Mai ales că alte condiții îmi stau mie, colea, la îndemînă!...

Învățătorul de odinioară mă privea răspicat, ca vițelul la poarta nouă. La rîndul meu îl priveam corespunzător, vagamente cu dispreț, ca pe un nevolnic de pritocean. M-a prins de nasturele hainei, m-a tras deoparte și s-a interesat:

— Mă interesează ce studii ai urmat ca să ajungi scriitor...

— Dar marele Leonard de care ne vorbeai mata ce studii crezi că a urmat?

— Ei, s-au schimbat de-atunci șantinelele la pușcărie, și chiar și condițiile de admitere. Vorbesc serios: după absolvirea elementarei n-ai mai urmat nimic?

— Necum! am zis eu mîndru. Adică, concret, mi se pare că trei clase...

— Dar cu ce te-ai ocupat? Că trecură un număr apreciabil de ani...

— Oho! am exclamat eu prin gest și grai, elocvent și cantitativ.

— Adică...

— Adică am acumulat experiență...

Pritoc era, sau se prefăcea că este, de o indiscreție alarmantă. N-aveam motiv să-i înșir viața mea, anii și săptămînile de căutare a personalității, cumplitele întrebări și zbateri de conștiință, peregrinările în căutarea aventurii autentice, pe măsură, apoi lupta pe viață și pe moarte pentru aflarea unei identități, identitate pe măsura năzuințelor mele... Am scurtat-o cît se poate de categoric:

— Am trăit viața, însă țin să precizez: viața cu majusculă!

— Bine, bine, dar din ce-ai trăit?

Ghiță Pritoc, deformat de școală, mai ales de școlarizare, devenise pisălog.

— Am trăit ca orice bucureștean, am răspuns, cu ambrozie și nectar. Căci d-aia muncește tataia și mamaia pe brînci, de seară pînă-n zori: ca să poată fiul lor, bucureșteanul, trăi în tihnă, în duminică permanentă, exclusiv în parametrii creației. Mata cînd ne vorbeai despre Hașdeu, Alecsandri, Vlahuță, Panait Cerna, ne-ai spus și ce serviciu ocupau ei, de unde primeau leafă și ce ore suplimentare încasau? Dacă nu ne-ai vorbit, este cert că ei se ocupau numai de creație, n-aveau nevoie de slujbă, creatorul scrie și, cînd îi vine vremea, primește cota parte... Ce s-o mai lungim: eu îmi cultiv lotul meu de har, între doi ari și opt hectare am tot spațiul să mă-nvîrtesc. Acum, după o serie de romane (ai să le citești, mata, acu-acu ies în librărie și fac prăpăd de-o să stea în coadă Victor Eftimiu!), după alte cîteva scrieri minore, trecui la biografia romanțată...

— Romanțată?

— Fără doar și poate!...

— A cui, biografia asta, dacă nu sînt indiscret?

Era un indiscret, era întruchiparea curiozității în persoană.

— Nu pot divulga secrete, îmi pare rău. Pot spune numai că e vorba despre o persoană însemnată, un mușchetar al timpului său, acum pensionar, depozitar de mari merite... Oho!...

— Se cîștigă ceva cu meseria asta?

— Oho! am zis, dînd să-i întind mîna.

Dar învățătorul Pritoc m-a prins din nou de nasture și, schimbîndu-și brusc direcția, a spus:

— Îmi pare rău de tine. Erai un element bun. Puteai merge mai departe. Rău că-mi mai pare...

— Adică? am sărit eu nemulțumit și, odată cu mine, nasturele.

— Vreau să zic că ceva carte nu ți-ar fi stricat, inclusiv pentru meseria de poet și filozof. Astăzi nimeni nu mai face o para fără carte...

— Eu da! am sărit jignit în personalitate. Eu, cu siguranță că da!...

— Părerea mea e că n-ai meditat serios la treaba asta. Uite, băiatul lui Pompile, Pompile Crăciun, a urmat realul, a dat la Silvicultură, acum e inginer. Bate munții, din Suceava la Turnu Severin, cîștigă mulțumitor, stă la bloc. Tot așa băiatul lui Necșulescu, factorul poștal: e dentist la Bacău. Nu-ți mai spun de Predușoiu, care e colonel. Da, la vîrsta lui fragedă... Dacă dădeai la Cantemir, căci acolo îți dădusem o scrisoare de recomandație...

Al dracului Ghiță Pritoc! Își amintea de scrisoarea de recomandație, de-acum o sută de ani, ba și mai mult! Epocală memorie! Așa era de cînd îl știam: dădea întotdeauna exemple concrete, semnificative, se posta în miezul problemelor. După părerea mea, putea avea dreptate, și mie îmi părea rău că nu mă axasem pe mai departe, mă luasem cu ăi de spărseseră Mondialul, rătăcisem oleacă pe la stuf și carieră, după proces ne permutase la zidărie, în fine, trăisem, văzusem, vorba aceea: veni, vidi, vici. I-am pus în evidență învățătorului tîmpit că nu mai pot relua ceea ce n-am început.

— Cum să nu! Ești tînăr, ai viitorul înainte, nu ca mine cu viitorul în urmă, pe jumătate între patru scînduri... Poți lua pămîntul în palmă, ca Scipio Africanul, înscrie-te la o școală serală, sînt școli de toate felurile... Fă o industrială, că se cere! Nu te lăsa bătut de vînt!

Era prea de tot: nu numai că intenționa să-mi schimbe viața în derivă, dar mă considera chiar bătut de vînt, eu care intrasem pînă în gît în materia lui Macedoneanu, fixîndu-mă pentru cel puțin doi ani, dacă nu cinci-șase!

— Uite ce e, nea Pritoace, l-am luat eu la trei păzește, uite ce e: nu sînt al nimănui, nu mă bate nici vîntul, nici ploaia. Mă-nțeleseși greșit, îți umbla mintea cu sorcova cînd ți-am relatat situația mea excelentă. Să dea Domnul ca copiii mata să ajungă mari și îmbelșugați ca mine. Scrisul constituie pentru mine o permanență... Sigur că e loc pentru mai mult... Dar îmi folosesc eficiența cu maximă eficiență... Am reintegrat-o în circuit, la parametri superiori, dă-o-n pisici, dumneata mă consideri tot copil?

Mă țineam tare, Delfine, adică să vină un nechemat și să-mi propună alt mod de viață, să zicem modul de

viață american, atît de lăudat pe alte meridiane, și eu să nu replic, să mă las dăscălit tocmai de-un dascăl?

Acum, cînd trecură iarăși un bun șir de ani, cînd pății cu Macedoneanu ce pății, desigur, este evident că sfaturile lui Pritoc nu înfloreau de florile mărului, poate aș fi întreprins ceva mai pozitiv, dar atunci eram în culmea ascensiunii, viața îmi surîdea cu toată gura, Galina se apropia de mine printr-o grămadă de gesturi simple, de femeie afectuoasă, în fine, toate la vremea lor. Preocuparea mea de căpătîi, primordială aș putea zice, era să învîng pe calea pe care în mod personal, prin liber arbitru, mi-am ales-o, cale însorită, cale glorioasă, de la care nimeni — din cer, din apă și de pe pămînt — nu trebuia să mă abată nici măcar cu o zecime de grad.

I-am întins mîna magistrului meu de altădată, l-am băgat pînă la genunchi în pămînt — pămîntul era asfaltat, dar moale acolo lîngă biserica Albă, căci trecuse de 30 de grade la umbră —, m-am îndepărtat pe drumul meu drept, ascendent, la capătul căruia vedeam limpede cum se apleacă și înverzesc mirtul și laurii gloriei.

La intersecția cu Amzei, mi-am dat seama că îmi sărise și al doilea nasture: Ghiță Pritoc se despăgubise, prin rupere, de cărțile în veci reținute, de sfaturile refuzate de mine punct cu punct, ca într-o amplă, definitorie pledoarie parlamentară...

8

— Aș vrea să-mi abandonez retența, am spus la un moment dat, obosit de transcrierea lungilor epistole* ex-

* Epistolele aparțineau lui Gri Macedoneanu, erau expediate la diferite date, în general marțea, timp de doi ani, sau miercurea, zăceau în plicuri galbene, de corespondență militară, cu timbrul aviației. Destinatar: Marioara din Moțăeni, probabil Ulieru, sau Mălăieru, fără ocupație, casieriță voluntară la cinema, miercurea și vinerea, sau lunea la început de lună plină, cînd satul nu duce lipsă de lumină și petrol lampant.

trase dintr-o cutie căptușită cu poleială. Aș vrea să pot deveni indiscret. Oricare biograf are dreptul...

— Poftim! a zis Macedoneanu.

— Cînd și în ce împrejurări ai simțit, maestre, nevoia de a avea în bibliotecă propria ta biografie? Cum s-a înfiripat ideea, cum ți s-a înfipt în minte și, mai ales, cum ai întrevăzut acea scriere? Prietenia mă obligă să țin seama de imaginea pe care ți-ai făcut-o și să avertizez pe cititor asupra conținutului și scopurilor lucrării. Dimitrie Bolintineanu nu proceda altfel...

— Îmi amintesc perfect momentul. Eram fraged copil, de vreo 5—6 anișori, sau poate mai mult. Mama mă încuiase în camera de baie, drept sancțiune pentru că, în dorința de a prinde și gîtui pisica, am răsturnat un clondir cu vișinată, pătînd covorul vișiniu...

— Reținusem că ești orfan bilateral, precoce, acum îmi vorbești filial de-o mamă... Disting o contradicție...

— Oh, iartă-mă: neglijasem a te informa că mi se procurase între timp o mamă ocazională, se înțelege că nu puteam trăi chiar fără o ancoră. În fine, mama antagonică a plecat în oraș, eu am rămas prizonier în baie, sortit a suferi la nesfîrșit privațiunea totală de libertate pe durata tîrguielilor ei pe piețele locale. Nu m-am putut resemna, astfel că am escaladat scaunul cu colac și perna electrică și mi-am strigat prietenii, scurtcircuitat, prin ferestruică. Prietenii au venit cu o scară, eu m-am strecurat prin ferestruică și, escaladînd scara, m-am salvat. Cînd m-am revăzut în mijlocul copiilor, radios ca un bec aprins, le-am pus în evidență faptul că, dacă ei aduseseră scara, să nu ignorăm faptul că cel care avusese ideea fusesem eu. Se deducea că inițială și la început fusese ideea. Așa cum spune Goethe, citez: „Scara ne conduce sus, cînd urcăm, ne coboară la parter, cînd coborîm, dar cît de necunoscut rămîne cel ce ne așteaptă sus sau jos, după caz." Am încheiat citatul. Lucrul este perfect adevărat: nu ai nevoie de prea multă experiență pentru a-ți da seama că și în cazul folosirii liftului situația nu se schimbă cu nimic; raporturile constante fiind aceleași, senzurile ultime continuă să ne scape. Ceea ce este de reținut este că scara din exemplul meu avea două sensuri,

ori nu toate scările se prezintă astfel... Dacă ar fi așa, nu numai omul coboară din maimuță, dar și maimuța din om... Realitățile sînt mai înguste, s-ar putea spune: mai părtinitoare. Închipuiește-ți acum cu cît s-ar îngreuna problema dacă scara amintită ar avea două părți... Un urcuș, un coborîș, din nou un urcuș și din nou un coborîș. Alternanța stărilor (în cazul de față alternanța scărilor!) iscă întrebări cărora cu greu le putem da un răspuns. Important în întîmplarea din copilărie e că cel care coborîse fusesem eu și nu copiii care aduseseră scara. Coborîrea mă și urcase cu cîteva trepte în ochii lor. Asta mi-a sugerat ideea că nu se mai poate înainta fără consemnarea faptelor. Se înțelege de la sine că n-a fost vorba despre o simplă ieșire din penitență...

— Ceva asemănător mi s-a întîmplat și mie, sînt numai doi ani de-atunci, am intervenit eu spre a confirma observațiile. Blocul nostru are pe lîngă scara principală și o scară de serviciu. Spre deosebire de scara copilăriei tale, la fixarea ei n-au participat copiii. În privința celorlalte aspecte, însă, toate sînt identice. Să vezi ce mi s-a întîmplat: vrînd să urc pe principala, am observat că cineva care se muta blocase trecerea și atunci am luat drumul celeilalte scări, de serviciu, cum am numit-o. Ei bine, scara de serviciu era liberă, ceea ce mi-a permis să urc neîntîrziat. Dar, ajungînd la ușa apartamentului meu, care nu mi-a fost surpriza constatînd că uitasem cheile la un prieten. Vezi, prietenia joacă și în cazul meu o importanță de prim rang! Am vrut să cobor pe unde urcasem, dar vecinii cu mobila blocaseră și acea scară. A trebuit să aștept două ore pe palier, prizonier al propriei mele adrese. Am făcut spume la gură de furie, mi-am propus să scriu la o gazetă despre chestiunea asta. Scrisul, chiar dacă rămîne necitit, descongestionează, liniștește, rezolvă principial.

— Și te mai întrebi cum mi-a venit... Lucrurile sînt însă foarte importante, deoarece privesc persoana mea și nu a unui oarecare. Am încheiat citatul. Biografia mea, pe care o vei scrie cu maximă plăcere, va cuprinde în bună măsură fapte și întîmplări cărora le-am fost aproape exclusiv erou. E o observație esențială. Decurge din ea că, indiferent dacă evenimentele coboară sau urcă, perso-

najul cărții trebuie să urce tot timpul. O biografie ce sfîrșește prost nu face doi bani. Personajul care urcă sînt eu. Nevoia de a mă vedea din afară cum urc, cînd eu știu și așa că urc, fiind implicat în procesul ascendent, iată ideea centrală.

— Așa va fi, indiferent de scăderile frazei, l-am asigurat eu.

— Nu-mi fac iluzii: scăderi vor fi desigur, a spus înțelept Macedoneanu. Ducînd pînă la absurd lucrurile, pot afirma că în privința aceasta te poți bucura de toată libertatea. Va trebui însă să ai grijă ca, scăzînd tensiunea frazei, să nu scazi înălțimea persoanei mele. Ar fi extrem de neplăcut. Disproporția e permisă numai într-un singur sens. Amintește-ți exemplul cu scara!... La nevoie, te poți servi de scara de serviciu...

Am lucrat pe brînci, împreună, timp de două săptămîni împlinite, punînd în ordine ascendența, unele detalii ale figurilor astrale dinaintea și de după nașterea copilului (vai, cît de ciudat îmi apare faptul că Macedoneanu, omul de acțiune, magnificul, cel cu viața în etern pericol, extraordinarul, a fost cîndva, ca alții, copil!), colecționînd numeroase informații cu privire la starea, veniturile și cheltuielile întreținătorilor, situația profesională a rudelor, pînă la a treia spiță, raporturile dintre mătuși, unchi, veri și fini ocazionali, însemnînd pe hîrtie împrejurările nașterii micuțului și ale primilor lui pași. La acest ultim capitol s-a iscat o controversă:

— Ai reținut că, încă din primul moment, am călcat decis, mîndru, apăsat, fără întoarcere? m-a întrebat Macedoneanu.

— Din acte nu reiese. Pe ce martori ne putem întemeia afirmația?

— Martori! a pufăit el supărat. Toți au murit, au dispărut, au plecat din oraș. Ia afirmația drept certă. Ți-o garantez eu. Sînt cel mai interesat ca în lucrare să nu pătrundă erori.

— Nu-mi îngăduie conștiința... Rigoarea științifică cere ca...

— Nu există conștiință de sine stătătoare. Conștiința, ca să citez un clasic (1526—1602) este ca coada pentru

o veveriță: veverița rămîne tot veveriță și dacă întîmplător îi lipsește coada. Coada însă... Am încheiat...

Stabilisem la concret condițiile colaborării noastre, așa că n-am vrut să cedez nici măcar un pas:

— Martori! am strigat, ridicîndu-mă de la masă. Primii pași însemnează începutul de drum, așa cum primele cuvinte însemnează introducerea la un discurs. Fără probe sigure sînt ispitit să te prezint tîrîș, de-a bușilea, pe brînci. Asta îmi strică economia lucrării, va trebui să așez un capitol suplimentar, în care să dezvolt momentul hopa-sus, salt calitativ precedat de acumulări cantitative... Ocolișuri fastidioase. Repertoarul meu indică, la ascendenți și conjunctură, posibilitatea martorilor. Adu martorii!

Dîndu-și seama că n-o scoate la capăt, Gri Macedoneanu s-a îmbrăcat și a ieșit în tîrg. S-a înapoiat pe înserat, însoțit de un bărbat în vîrstă, aproape șaizeci de ani, care, salutîndu-mă ceremonios, s-a așezat în fața mesei mele de lucru:

— Numele și pronumele...

— Balaban C. Ariton.

— Profesiunea...

— Peticar.

— Pe cît știu, am spus eu, această profesiune nu se mai află în actualul nomenclator de funcțiuni. Am putea-o încadra la croitor, de pildă?

— Eventual, și vă rămîn îndatorat...

— Căsătorit?

— Văduv. Nu doresc nimănui să mănînce pîinea amară de orfan sau de văduv, s-a văiat Balaban. Marele Rabindranath Tagore spunea, citez: „Vai de văduvoiul pe care iarna îl dezbracă, iar vara îl moleșește."

— Situația militară?

— Vînător de munte, sergent rănit la Turtucaia. Tot astfel despre orfani: situația specială și globală a orfanilor o cunoaște bine văru-meu, Marin Cofetaru, fratele bun al domnului Macedoneanu, fost administrator de stat la Aprovizionare și Cultură, sub regina Maria, recondiționat de cîteva ori pînă la pensionare... Orfan de mic copil, cu toate că frații nu poartă același nume de familie...

— Cum vă explicați anomalia?

— Nu e nici o anomalie! a sărit Balaban. Dumnealor s-au repartizat în familii creștine diferite. Această situație e frecventă în vestul Olteniei și Banat...

— De ajuns! Avere?

— ...Marin Cofetaru, om combativ, cu frica lui Dumnezeu, deși, ca orice liber gînditor... Am încheiat citatul.

— Stimate domnule Balaban, ai fost avertizat ce dorim să obținem de la dumneata! am început eu metodic și televiziv. Te rog spune-mi ce știi despre primii pași ai prietenului nostru Gri Macedoneanu?

— Dacă a ajuns unde a ajuns, se datorește numai propriilor lui picioare...

— Ăsta e un adevăr! a exclamat Macedoneanu. Capul îl aveam dinainte, moștenire de la părinți neidentificați. Mersul era problema!

— Inextricabil! îl aprobă peticarul.

— Așadar...

— Lucram cu ziua în casa răposatului său tată, domnul Filip Macedon, om remarcabil, inventator, al cărui nume stă scris cu litere de aur în istoria...

— N-are tată! Lucrul e scris limpede în acest registru.

— Totul e relativ, a declarat vioi Balaban. Mama vitreagă s-a căsătorit la timp. Nu putea crește un om de excepție în sărăcie...

— În fine... Nu e important...

— Filip Macedon? Să mă iertați! Istoria spune...

— Ne interesează fiul său, primii lui pași, l-am întrerupt pe vorbăreț.

— Alexandru?

— Nici vorbă de Alexandru! Alexandru e, pe cît știu, cel mare. Și acela nu-i nici măcar rudă cu Macedonenii. Pe mine mă interesează Gri Macedoneanu, după voia dumitale aici de față.

— Eu am deschis citatul, iar dumneata îl întrerupi! s-a supărat bătrînelul. Am spus limpede că, fiind în slujbă sezonieră la domnul Filip, l-am urmărit îndeaproape pe copilul ce pornise să ajungă departe. Copilul de atunci a ajuns, vezi bine, Domnul fie lăudat!

— Pe picioarele proprii?

— Pe.

— Cîte picioare avea respectivul... Vreau să zic, ce număr aveau încălțările?

— Papuci de lînă, copil cuminte, de casă... Piscupeț...

— Piscupeț? Nu înțeleg!

— E o expresie. În timpul liber confecționez...

— Și pașii? Descrie-mi, mata, mișcările. Caută atent în amintire!

Peticarul a rămas un timp pe gînduri, cu ochii în tavan, apoi a început:

— Se spune că atunci cînd Dumnezeu a dat drumul robinetelor și a umplut apele, o singură făptură nu putea urca în slăvita arcă a lui Noe: șarpele...

— Îmi pare rău, domnule Balaban, cărțile spun că bursucul... Dacă nu cunoști cartea, enciclopedește-te puțin! Face bine.

— Sînt foarte sigur pe memoria mea!

— Ce legătură are arca lui Noe cu pașii lui Gri Macedoneanu? am hotărît eu. Mai bine te-ai sprijini pe un repertoar. Îți pot dărui unul...

— Are: că numai cine n-are picioare... Cum coseam o plapumă...

— Stai domol! Am scris la profesiune croitor! Acum aud că repari plăpumi... Cum explici chestia asta?

— Conform meseriei. Peticar de plăpumi și pelerine, cu diplomă la Paris...

— Mai modificăm sau lăsăm așa?

— De ce să modificăm? Cum spunea marele Khrishnamurthi: „Niciodată prea multe virtuți nu împovărează." Am închis puțin ochii, că lucrasem toată ziua, apoi cînd i-am deschis, l-am văzut pe domnișorul Gri alergînd spre casă. Pînă atunci se tîrîse pe covor, ca șarpele...

— Quod erat demonstrandum! și-a frecat Macedoneanu mîinile. Pe românește: O.K.! a tradus el literalmente.

— O ultimă întrebare, domnule Balaban: îți mai amintești cît a mers atunci? De unde pînă unde, în metri lineari, cît, în unități orare...

— A luat-o dinspre bufet spre divan, dar ajungînd la divan s-a răzgîndit și a pornit-o spre ușă. Ușa era

deschisă, o deschisese fratele lui Alexandru, care făcuse picioare mai înainte cu o zi și acum călărea minunat...

— Iarăși Alexandru?

— Taică-său se însurase cu un fiu. Fusese și el văduv. Situația de văduv e grea, n-o s-o înțelegi dumneata... Ești prea tînăr! Mai departe: De la ușă, copilul emancipat a alergat spre bucătărie, apoi spre terasă. După ce a parcurs lungul terasei, a coborît scările, a ieșit în curte și, tot așa, a înaintat cît l-au ținut puterile. A dispărut curînd din vederea noastră. Drumul destinului său îl chema. A ajuns om mare, într-o vreme mi-a scris o ilustrată din Slănic. De vreme ce a mers pînă acolo, ce interes am să spun că n-a mers...

— Slănic Prahova sau Slănic Moldova?

— N-aș putea preciza.

— Proba se respinge! am declarat plin de draci, epuizat.

— E un amănunt! Balaban nu-și amintește, a sărit Gri.

— N-am nici o soluție. Resping mărturia, am spus.

— Fără pași nu vei putea înainta... Amintește-ți Achile și broasca țestoasă...

— Amintește-ți la rîndul tău pe Hrizante și roata lui de motocicletă...

— Nu e același lucru!

Ne-am ridicat amîndoi în picioare, ne-am apropiat piept la piept și era să ne pieptănăm puțin dacă domnul Balaban nu intervenea:

— Ilustrata era precis din Slănic Moldova. Sînt foarte sigur. E departe, nu-i așa, acest Slănic?

— Minunat, bătrîne! am izbucnit. Memoria dumitale merită palme, aplauze vreau să zic. Vino să te îmbrățișăm!

— Nu e decît efectul barbituricului de-aseară!

— Lapsusul?

— Revirimentul!

Restul zilei l-am parcurs fără probleme, analizînd atent cîteva caiete de școală ale lui Gri. Două dintre ele, însemnate cu nota 3, le-am înlăturat tacit, ca nesemnificative.

9

Prin ianuarie al anului următor, tocmai cînd mă pregăteam să întreprind o călătorie la Rîmnicu Sărat, spre a începe documentarea privind anii de studiu și de ucenicie ai marelui om, răsfoirea carnetelor, repertoarelor și cartotecilor mi-a pus în lumină că trecusem prea repede peste capitolul străbunici, de o importanță deosebită în economia oricărei biografii. Tratasem sîrguincios cîțiva ani dispăruți — 1382, 1508, 1735, 1908 — dar alături de ei nu se aflau decît trimiteri nelămurite: „vezi Michel Leduc"; „amănunte în D. A. Xenopol"; „al doilea din stînga din tabloul lui Vasari este presupusul Iacob Macedon, zis Peștele"; „de căutat la Academie o hartă a cetății Dîmboviței"; „urmărește filiala lui Robert I de Bavaria și persistența în stemă a balaurului acefal"; „Despina M. este una și aceeași persoană cu Despina M. Macedon, lenjereasa?", „cine este Macedon Dumitru Ieremia și ce legătură e între el și bunica Griului" etc. Însemnările cereau multe luni de studii, lăsasem treburile — prost obicei! — pentru mai tîrziu...

I-am vorbit neîntîrziat prietenului meu despre situația incocodabilă în care mă aflu.

— Nu mai pleci la Rîmnicu Sărat. Amîni călătoria! Ascendența e definitorie, mi-a spus bunul meu amic. Dă-o-n pisici de călătorie!

— Și ce liniștit eram în privința ei! am oftat.

Oftatul ține uneori loc de scuză.

— Să fie singurul motiv al dezamăgirii mele! am făcut într-un tîrziu...

— Ce vrei să spui?

M-a fulgerat teama că Gri fusese nemulțumit de felul în care redactasem partea despre primii săi pași, oferită în ajun spre corectare.

— Așa pornesc numai copiii precoce, am preîntîmpinat eu furtuna.

— Mă refer la tabloul adolescenței, pe care l-am parcurs încă săptămîna trecută. În linii mari, pagina e fidelă realității, punerea în mișcare îmi place... Sînt acolo cî-

teva pasaje de cel mai palpitant interes. Dar o mulțime de scăderi fac textul de neacceptat. Domnește o confuzie îngrozitoare în privința numelui părinților. Nu mai vorbesc despre ocupația, relațiile, viața din casa noastră...

— Viața?

— Da, toate elementele sînt eronate. Fantezii ieftine abundă la tot pasul, inițialele numelor pe care trebuie să evităm a le prezenta întregi sînt ridicole... Ce e aia „Y. O. 3 se duse la teatru?", „V 3+6 tăcu semnificativ." Asta mă îndeamnă să nu mai întîrzii a-ți preciza unele principii. Vezi tu, istoria nu e o jucărie, ca să o demontezi spre a afla cu ce e umplută, cum funcționează... Aglomerarea de fapte nu dovedește nimic, dacă nu surprinzi prin ele interdependența fenomenelor, calitatea mediului și raporturile de cauzalitate.

— Raporturile de cauzalitate..., am repetat, notînd conștiincios ideea. (Devenea evident că trebuia să inaugurez un caiet special pentru observațiile pe parcurs.)

— În general, știința istoriei, spre deosebire de altele, nu explică un fapt prin altul, ca în fizică. Wilhelm I se pregătește să lupte, strînge armată, confecționează tunuri și Wilhelm al II-lea, care îi urmează, se căsătorește cu fiica dușmanului tatălui său, pregătindu-se și el de luptă, dar împotriva altui dușman, pe care, negăsindu-l, și-l inventează. Pînă să pună treaba asta la punct, așterne cîteva căi ferate, sporește impozitele și își bate sistematic nevasta. Nu din această ultimă pricină, un supus construiește dirijabilul, iar înălțarea dirijabilului nu schimbă cu nimic croiala uniformelor prusace. Între Wilhelm I și următorii nu e decît o legătură de sînge, restul se întîmplă pur și simplu, ca și cum cineva, persoană voioasă, pusă pe farse, ar întocmi programe distractive... Nu e ca în fizică, unde încălzești o bucată de fier și, ajunsă la starea de maximă maleabilitate, bați fierul cît poftești... Ce pace memorabilă e pe măsura războiului care a premers-o?

— Pacea de la Kuciuk-Kainargi!

— Nu mă întrerupe! Dar cu biografia e altceva: e ca oul și găina. Dacă oul e bun, fertil, proaspăt, apoi puiul ieșit din el va fi bun, fertil, proaspăt, friptura lui gustoasă. Găina care va urma se va dovedi și ea la înălțimea

oului inițial, ciclul se repetă, iar după o învîrtire în cerc, oul redevine friptură... E foarte limpede! În ceea ce mă privește, mediul familial, ca și caracterul persoanelor care mi-au stat în preajmă trebuie să rimeze.

— Să rimeze... (Vedeam tot mai urgentă inaugurarea caietului, cu coloane duble, cu buzunare.) Să rimeze, deci...)

— Da, să rimeze cu cariera mea ulterioară. Practic, acele persoane trebuie reduse la scopul pe care ni l-am propus...

— Propus...

— Ele trebuie să aibă demnitatea și complexitatea propriei mele persoane...

— Persoane... Asta am și făcut! am protestat.

— Nu e adevărat! Ai romanțat pînă la a deforma realitățile... Nu mă recunosc...

— Totul este exact, precum este exact acest nasture de la haină, care, în paranteză fie spus, a început să se desfacă.

— Bazaconizezi, măi frate! Ai pierdut firul interdependenței datelor!...

Am strigat la rîndul meu:

— Nu e adevărat, măi frate!

— N-avem altă ieșire decît de a citi împreună textul cu pricina.

— De acord.

Gri s-a îndepărtat, a extras dintr-un sertar al biroului capitolul cu pricina și, întinzîndu-mi-l, m-a rugat să-l citesc. L-am citit cu voce gravă, nuanțat, oprindu-mă la punct și săltînd la virgule...

„Trăsese două focuri, avusese impresia că necunoscutul primise plumbii în piept și în brațul stîng și că încremenise pe loc, fulgerat de durere. Dar se înșelase: din umbra zidului, individul se desprinse agil ca o pisică, se strecură printre prunii grădinii și, dintr-un salt, sări în curtea lui Moldoveanu. Fir-ar să fie! Gri se considera un bun țintaș, astfel că nereușita îl înciudă. Își reîncărcă pistolul, se piti în spatele vechiului Chevrollet, epavă a glorioasei mașini de curse a lui taică-său, localiză ascunzișul fugarului, cuibul siluetei rău camuflate, și trase din nou, fără pic de ezitare. Tufa de coacăz foșni scurt."

— Nu-mi amintesc de nici un coacăz... m-a întrerupt Gri.

— Coacăzul e o plantă decorativă, l-am lămurit eu. Într-o compoziție ca a noastră prezența lui dă culoare și parfum...

— În fine... Mergi mai departe...

„Auzi strigătul ars al celui lovit, surprinse o mișcare ce semăna cu un gest întîrziat și caraghios de apărare, înțelese îndată că nimerise: rămurelele tufei încremeniseră în nemișcare. Putea fi o stratagemă, de aceea Gri întîrzie sub pavăza caroseriei ruginite, pînă ce, scoțînd un geamăt, necunoscutul se prăbuși în iarbă, cu gîtul și bărbia maculate de pînza sîngelui întunecat.

Era un bărbat de vreo patruzeci de ani, cu părul tîmplelor ușor argintat, cu nasul acvilin, sub care se desena o mustăcioară tunsă scurt, ca a șoferilor de taximetre. Purta o haină maron de vinilin, cămașa cadrilată era desfăcută pe pieptul puternic și păros. Gri îi studie grăbit mîinile: avea palme rotunde, cu pernițe proeminente, cu degete groase și unghii netăiate, înnegrite. În iarbă, cîțiva pași mai încolo, o șapcă dintre cele umflate cu vată, un sac sport și un pistol cu butoiaș, calibru mijlociu."

— Ce calibru? s-a interesat Gri.

— Convenabil, nu trebuie să precizăm...

— Nu te juca cu focul! Toți cititorii au făcut armata și ne vor pune la zid omisiunea...

— Omisiunea produce mister...

— Observă, te rog, că în privința stilului sînt mulțumit. Nu mă opresc decît la abaterile de la realitate. Dă-i înainte!

„... Același individ pe care îl văzuse cu cîteva săptămîni în urmă sub streașina lui Șotîngeanu și care încercase ușa din spate, sîmbătă seara, curînd după ce Gri stinsese lampa! Cu siguranță un borfaș profitînd de umbrele toamnei! Figura lui îl terorizase din ziua cînd îi citise gîndurile în privirea lunecătoare, înnegurată. Sîmbătă auzise pași pe trotuarul de ciment și Gri coborîse din pat în picioarele goale. Se îndreptase tiptil spre fereastra cu transperantele trase. Văzuse printr-o crăpătură silueta răufăcătorului, înregistrase mișcările lui calculate, simțise cum îl străbate fiorul în momentul cînd

acela scosese dintr-o desagă o teslă dulgherească, un vătrai și pistolul blestemat, care zăcea acum în iarbă. Avusese curajul să aprindă lanterna, lateral, pentru a nu fi reperat. Pașii se îndepărtaseră și tot restul nopții fusese liniște. Acum o oră însă, înainte de-a cădea seara, necunoscutul apăruse iarăși... Îl așteptase pregătit."

— Reiese că eram destul de uman? a intervenit Gri.

— Dacă nu reiese, înseamnă că nu am pus suficient suflet.

— Mai uman! Nu strică...

— Se face. Așa... Unde rămăsesem? Da. Mai departe: „Gri își privi captura și se întrebă dacă nu cumva își dase sufletul. Îi era frică să se apropie și să-i pipăie pulsul, nefericitul se putea preface, ca să-i poată sări în piept. Gri ar fi putut trage încă un foc de pistol, apăsîndu-i inima, așa cum procedase acel șerif dintr-un film de aventuri. Omor scuzabil, legitimă apărare, putea face oricînd dovada, mai cu seamă că tîrcoalele individului fuseseră observate și de vecini, de domnul Moldoveanu, căruia îi stricase un gard și rondurile de flori. Să ucidă un om fără apărare i se păru josnic. Și apoi, bărbatul zăcînd în iarbă, puțin grăsuț și atît de calculat, nu părea a fi fost un om rău. Poate nu era borfaș: Dumnezeu știe ce căuta să obțină — schemele invențiilor tatălui, despre care vuia orașul, o fotografie veche care îl obseda, o carte... Poate urmărea o răzbunare, s-au văzut asemenea lucruri, și-atunci rămîne de văzut cine era cel vizat: unul de-ai casei, foarte probabil Geta, zăpăcita, musafiră la ore neprevăzute și tîrzii... Sau poate Petrișor, frate-său?"

— Ce e cu acest Petrișor? a intervenit Gri, întrerupîndu-mi lectura. Pînă la urmă, o să iasă că mă bucuram de asistența unei familii foarte numeroase. Se duce dracului singurătatea alergătorului de cursă lungă...

— Ramurile colaterale sînt o dovadă a vigoarei copacului. Am închis citatul! am răspuns scurt, pedepsitor pentru întrerupere, și am continuat:

„Petrișor abia intrase în clasele primare. Paloarea lui inspira milă. Dar dacă individul urmărea o răfuială chiar cu el, cu Gri? Mai curînd l-ar fi pîndit pe stradă, sub umbra teilor, la ieșirea de la cinematograf sau de la

meci... Motive ar fi avut... Povestea cu Filip, cu Mișu Chercea..."

— Filip? Filip se numea tata..., a sărit Macedoneanu. Să schimbăm numele!

— Nici mort, am zis. Cîți Wilhelm se plimbă prin manuale, nimeni nu se supără... Numele, ca și caii... Recurența place cititorului...

— Fie.

„Intrase într-o urîtă încurcătură, dacă încurcătură se poate numi prietenia lui cu cei doi băieți din Joseni, fuga de acasă, construirea acelei cabane în Leaota, căreia Mișu îi dăduse foc, cînd li se luase urma, apoi spargerea spectaculoasă a magazinului *Mondial*, în fine, arestarea, bătaia memorabilă, procesul, stuful, eliminarea din școală... Fusese un joc splendid, bărbătesc... Numai proștii, de care e plină lumea, puteau să-i dea alt înțeles. Să te ferească cerul să încapi pe mîna oamenilor serioși! Minte pătrată, privire crucișă, suflet de amfibie și pretenții de judecători la înalta curte a Apocalipsei! Au interpretat faptele cu totul imbecil — să te ferească Domnul de justiție! — punîndu-le în seamă jaful și cîte altele. Gri retrăia adesea fiecare episod și se întreba, fără să afle răspuns, dacă oamenii serioși n-ar trebui stîrpiți, pentru ca lumea să rămînă frumoasă... Greșise el cu ceva? Nu greșise."

— Nu apar prea idiot în versiunea asta? a întrebat maestrul meu.

— Mi-ai cerut ca, la început, precocitatea ta să fie puțin idioată... Altfel, cum voi reuși să arăt ce pași mari ai știut să faci ca să ajungi unde ai ajuns?

— Să ne mai gîndim...

Am aprins o țigară, l-am privit mustrător pentru întreruperile lui, apoi am continuat:

„Băieții din Joseni nu erau niște oarecare... Mai interesanți și mai simpatici decît toți sclerozații și fandosiții pe care îi întîlnise în familie și la școală. Să-i compari cu cine? Filip nu se îndopase, ca el, cu fursecuri, portocale și cacao cu lapte..."

— Dă-o-ncolo de cacao! Un orfan suferă foamea, bătaia, frigul... De unde o scoseși?

— Pagina 27, din repertoriul cu condiții de viață și pregătirea paramilitară!

— Nu se potrivește. Remarc o mulțime de inconsecvențe...

— Ai răbdare, Macedonene, totul se lămurește pe parcurs! Deci:

„Cunoscuse de mic greul vieții, fiind orfan... Trăise o vreme la București, se descurcase minunat, învățase lăcătușeria la un neamț de pe Dudești, servise la *Gambrinus*, ca piccolo, fusese băiat de încredere al unei actrițe, căreia îi făcea cumpărăturile, îi procura bilete la cinema și-i ducea scrisorile la prieteni și la diverși, actrița avînd boala scrisului confidențial. Se îmbarcase și pe un vapor ce naviga pe Dunăre, dar fusese reperat de poliție și trimis urgent în satul lui, ca să-și termine școala... De școală avea el nevoie, el, întreprinzătorul, curajosul, priceputul la toate cele? Mișu Chercea liniștit, melancolic, știa să guste farsele și bucuriile, pe care le descoperea la tot pasul. Un contemplativ, un gînditor! Cînd, în noaptea de 6 aprilie, desfăcuseră împreună oblonul lăturalnic al magazinului, pătrunzînd în raionul articolelor casnice și electrice, Mișu le spusese: «Bă, nu fiți nătîngi, ca părinții și frații voștri: alegeți lucruri hazoase, nu vă uitați la prețurile de pe etichete!» Apoi, surprinzîndu-l pe Gri cu un lampadar în brațe, se supărase: «Prostule! Faci cumva colecție de rîșnițe și bidoane? Vrei să te-mbogățești? Înfigeți-vă, fraților, la statuetele de Sighișoara, la papagalii de porțelan!». Mișu își umpluse desaga numai cu minuni d-astea, era încîntat că nu alesese, ca ei și părinții lor, patefoane, mașini de cusut, grătare de prăjit pîinea. Ce figură străluminată avea ținînd de aripă o balerină de sticlă, cu șoldurile împodobite de spuma unei danteluțe, pe eticheta căreia scria 7,78 lei! «Mă, nu vă uitați la mizeria ei morală! Gîndiți-vă că gagica mi-a procurat, de cînd am zărit-o în raft, nici mai mult nici mai puțin de douăzeci și cinci de emoții!» Douăzeci și cinci de emoții însemna la Chercea nota zece, ba chiar zece plus! La reconstituire l-au făcut prost pentru că nu șutise, ca ceilalți, mărfuri scumpe... Ce să înțeleagă niște capete pătrate? Mișu Chercea avea alt tablou al valorilor decît cel după care au fost interpretate fap-

tele. Avocatul, om ceva mai rafinat, singurul care a priceput finețea lui Chercea, n-a cerut circumstanțe atenuante pentru clientul lui, care păgubise cu mai nimic *Mondialul*, susținînd în proces că se face vinovat ca și ceilalți de jaf cu premeditare, și așa mai departe, etcaetera... Intenția aleasă, gestul, îi fuseseră recunoscute. Trebuia să plătească cinstit, ceea ce era și dorința sinceră a lui Chercea...“

— Expresiile astea: gagica, șutise, jaf cu premeditare, etcaetera, nu ți se par cam tari? a întrebat Macedoneanu, jenîndu-se parcă să le pronunțe.

— Pe dracu! Dar dacă îți menții părerea, n-am decît să le înlocuiesc. Știi, ele dau culoare și autenticitate pasajului... Altfel...

— Lasă-le! Poate trec... Se simte că tînărul Gri le folosește detașat, numai pentru plăcerea... Citește mai departe!

„Acum se afla față în față (deși necunoscutul stătea întins pe spate, în iarbă) cu un borfaș de rînd, cu un... nu avea cuvinte să-l numească. Tipul după chip și înfățișare nu trăise nici o emoție, căutase bani sau răzbunare, asemenea unei brute... Pentru astfel de specimene nu se cade să ai milă...

Gri scoase de la centură pistolul lui înfricoșat, și sprijinind țeava rece în tîmpla răufăcătorului, trase. Un pocnet scurt îi curmă viața. Necunoscutul trecu ușor dintr-un somn în altul.“

— Frumos! a remarcat Macedoneanu. Pasajul e emoționant!

„... — Stai cu burta la soare, ca trîntorul! i se adresă mama, privindu-l ascuțit prin crăpătura ușii. Mă întreb la ce Ilene Cosînzene visezi cu ochii deschiși. La vîrsta ta, alți băieți își ajută părinții la treburi... Ai cel puțin grijă să nu-mi mai aduci noroi în salon. Abia am curățat parchetul.

Gri nu spuse nici un cuvînt, așteptă ca mama să închidă ușa și se ridică leneș de pe divan. Îl dureau oasele, înțepenise stînd pe spate, urmărindu-și aventura. Se îndreptă spre fereastră, dădu perdeaua la o parte și căută boschetul de coacăz în care își închipuise că-l executase pe necunoscut. «Dacă mă gîndesc bine, își spuse, soarta

lui e mai fericită decît a mea: a terminat frumos, în timp ce eu rămîn condamnat, eliminat din școală, netrebnic pe veci»“

— Văd că povestea asta te mulțumește, am ridicat eu ochii de pe foile scrise mărunt.

— Așa și-așa. Oricum, nu mi se mai par imposibile, ca la prima lectură. Tu le citești mai bine decît mine, posezi dicție. Dacă n-ai obosit, sînt de părere să mergem mai departe.

— De acord, nu mai înainte de a nota că aici începe un nou capitol, am spus eu zîmbind.

10

„Îi implorase să nu-l mai numească Gri. Ce nume e ăsta? De cînd Geta, pațachina, îi spusese astfel, sînt vreo trei ani de-atunci, nimeni nu-l mai striga Spiridon. Zurlia pretinsese că se uită gri, explicînd destul de încurcat că nici albul, nici negrul nu i se potrivesc. Grig ar fi fost preferabil, dar ai casei, ca și colegii de școală, rămăseseră surzi la consoana finală propusă de el, n-o acceptaseră; corecturile pe loc, însoțite de încrețituri ale frunții, nu reparaseră sminteala. „Gri cu picățele!“ încercase să revină într-un tîrziu Geta, zurlia, văzîndu-l purtîndu-se asemeni unui damnat. Dar varianta nu prinse și Gri se răspîndise ca o cenușă în școală, în întreg orașul. De cîteva ori, tatăl se străduise să-i scoată din cap că ar fi fost condamnat și trimis în colonia de muncă din Deltă. Închipuire! Voluptate a suferinței! După isprava de la *Mondial*, ispravă de adolescenți scăpați de sub supravegherea părintească, nu se alesese decît cu o bună chelfăneală și cu eliminarea din toate școlile din țară, pe timp de un an. Nimeni nu trimite un copil de cincisprezece ani în colonie... Dar lui Gri îi plăcu să creadă că el fusese desprins de ai săi, purtat în lanțuri pe strada

clubul cărții digitale 2022

principală, admirat în taină de cîteva fete plimbărețe, izolat într-un pustiu de ape, sîrmă ghimpată și țințari sîngeroși. Se simțea bărbat, exilul i se părea eroic, avea să demonstreze lumii puterea, dîrzenia, superioritatea sa... După faptă și răsplată, așa se spune și așa e bine, a greșit sau n-a greșit față de oameni? Adică de ce Filip și Mișu să zacă în închisoare, cînd el a acționat împreună cu ei, în noaptea aceea de pomină? Numai pentru că ei își trecuseră majoratul și făcuseră armata? Era nedrept! Cînd se alăturase băieților din Joseni, își luase toată răspunderea, era tot atît de bărbat ca și tovarășii lui. Și nici mai fricos nu era: băieții îi explicaseră cum să se strecoare prin geamul spart al magazinului, pe unde numai el încăpea, ceilalți doi fiind ceva mai voinici, intrase cît se poate de ușor, ca fulgerul, se descurcase minunat cu încuietorile, îi ajutase pe cei doi să pătrundă și ei înăuntru. Lanterna lui de buzunar se dovedise utilă, fără ea ce s-ar fi făcut cei doi prostălăi, înarmați cu două lumînări de biserică? Nu rămăsese mai prejos nici în alegerea obiectelor, săltase numai lucruri de calitate. Furase lucruri în valoare de patruzeci de mii, nu cum pretinsese la început patronul magazinului, ca să recupereze de la Asigurarea Românească o sumă dublă... Atunci de ce nu era apreciată după merit contribuția lui? Exclus pînă și de la proces...

— Băiatul ăsta e arierat, spuse foarte competent tatăl, sorbindu-și cafeaua fierbinte, neavînd poftă măcar să-l privească. Sînt cazuri, e drept extrem de rare, cînd medicina se dovedește neputincioasă, adăugă el. Doctorul Voiculescu e de părere să nu-l mai chinuim cu șocurile electrice, că riscă să n-aibă scaun... Are să ne mai scoată sufletul un număr de ani, după care ne-om gîndi la o meserie. Nu e mare filozofie să răsucească un șurub. Îl va răsuci și el, ca alții...

Gri simți între degete șurubul despre care era vorba.

— Eu, una, nu-l mai suport nici o zi, judecă-mă cum vrei. M-am săturat de privirile lui criminale, de trîndăveala lui, spuse mama. Și ce să facă el cu șurubul tău?

— Să-l învîrtească pînă ce îi vor ieși gărgăunii din cap, făcu tatăl înciudat.

Într-adevăr, băiatul simțea o eliberare, o binefacere învîrtind în mînă acea piesă bondoacă de metal, care îi răcorea plăcut vîrful degetelor, epiderma.

— Pentru orice meserie se cere cap, observă Alecu Grănicescu, inginerul, vărul tatălui, specialist în arbori cotiți. Dacă n-are...

— Poate că nu e lipsit cu totul de..., interveni mama, cercetîndu-i lui Gri părul zburlit.

— Strică orice atinge, ăsta e adevărul, spuse tatăl.

— Da, strică și rupe, de altceva nu e bun, adause mama. Într-o zi, de pildă...

Șurubul alunecă din palma băiatului, degetele se repeziră să-l prindă înainte de-a cădea pe covor.

— Ați întrebat pe Voiculescu cum explică el spasmele astea?

— Întrebat. Simptomatologie specifică. Terminațiile nervoase...

— Se pot atenua cu calmante.

— Nu se pot atenua. Corespund dezordinii de care e stăpînit întregul lui sistem.

Gri se ridică de la masa de scris a tatălui său, rupse hîrtia și se jură să nu mai murdărească o alta. E limpede că scrisorile nu pot comunica mai nimic din gîndurile și simțămintele oamenilor. Titi va face haz de prostiile înșirate de el, va sfîrși prin a fi de părerea părinților lui, care îl supun în fiecare săptămînă unei asemenea scene dezonorante și, fără îndoială, va răspîndi printre colegi, tot mai generos, opiniile jignitoare privindu-l. Cîndva, pe cînd încă mai mergea la școală, i-a povestit lui Titi ce scene îi face maică-sa lui tată-său, cînd vrea să-l tapeze de cîteva mii de lei. Titi se apucase să ducă istoria în familia lui, să o înflorească după pofta inimii. Se lăsase cu scandal, tatăl îl bătuse măr, spunînd că nu-i convine să apară în ochii deșteptților un fraier șantajat de o clorotică, de cîte și mai cîte... Maică-sa îl luase și ea la trei păzește, îi ascunsese ghetele și-l amenințase că-l trimite la unchiul Basil, bestia burghezo-moșierească... Colonelul abia așteaptă să coboare milităria din pod. Gri știa că moartea e de preferat unei asemenea gazde...“

Am ridicat ochii de pe paginile mele; Macedoneanu adormise.

— Hei, onorabile! Eu mă chinuiesc să-ți depăn istoria asta tîmpită, iar tu adormi! aș fi vrut să-i spun, dar somnul e scuzabil, chiar și unele personalități ilustre conced să poarte dialoguri cu Orfeu.

Nu știam ce să fac. Aveam atîtea treburi de împlinit.

— Reia de unde vorbește peticarul! a mormăit Gri prin somn, țintuindu-mă cu ochii lui cenușii.

— Nu, e mai interesant să vedem cum s-a descurcat Gri cu cadavrul din boschet...

— De coacăz?

— De coacăz. Aici capitolul devine puțin trist...

— Știu. Nu e rău. Citește-mi-l!

Am continuat:

„Căzu pe gînduri: dacă discuțiile părinților și ale lui Alecu Grănicerescu, cărora le fusese martor, se petrecuseră numai în imaginația lui, așa cum i se întîmplase într-o după-amiază, cînd surprinsese un răufăcător și izbutise să-l împuște în tîmplă? Cu toate că își văzuse victima zăcînd în iarbă, sub umbra coacăzului lui Moldoveanu, lucrurile se dovediseră neadevărate, din mai multe pricini: unu — în ziua aceea se aflau toți acasă; doi — nu avea pistol, pentru că nimeni nu avea pistol; trei — cercetat imediat după întîmplare, locul știut nu trăda nici o urmă, iarba fiind proaspătă și... Dar de ce, în schimb, lucrurile erau întru totul adevărate în ce privește eliminarea lui din școală, prietenia lui cu băieții din Joseni, bătaia, spargerea magazinului din centru? Făcu efortul să reconstituie faptele, spre a ști dacă eliminarea din școală fusese înainte sau după bătaia pe care o căpătase atunci, dacă Mișu Chercea și Filip intraseră cu el în magazin, noaptea, sau rămăseseră afară, sub streașină, așa cum îi vedea limpede în amintire. «Sînt un idiot!» strigă Gri și căzu cu fața în jos pe divanul mare din sufragerie. Nu izbuti să plîngă."

— Interdependența..., murmură Gri Macedoneanu, visînd pierdut.

— În capitolul care urmează, l-am liniștit eu, stingînd țigara, care fumega al naibii.

11

„Pasărea asta nu există, deşi prin răsucirile repetate ale gîtului, prin scuturul aripelor albe şi negre se străduieşte să-mi dovedească nu numai că e pasăre, dar chiar că ar fi o coţofană! spuse copilul, cu ochii mereu aţintiţi asupra unui ghem agăţat în mărăcinişul trandafirilor. Ca să înlătur orice îndoială, nu-mi rămîne decît s-o uşuiesc. Dacă zboară, însemnează că am văzut bine.

Sări din locul său, cu braţele desfăcute, chiuind barbar.

— Iar l-au apucat pandaliile! îşi făcu cruce Geta, zăluda.

— Lasă-l în plata Domnului! De află taică-său, îl bate ca la cătănie. Apoi, înspăimîntată de ce ar putea urma, mama ieşi în vestibul şi-l chemă pe băiat: Îţi las pe dulăpior pîine cu magiun, treci de mănîncă!

Cîţi ani să fi trecut de cînd nu i se mai punea mîncarea înainte, aproape? Şi unui cîine i se întinde bucata de pîine. Parcă temîndu-se să nu fie muşcată, maică-sa îi trîntea farfuria cu supă pe un colţ al mesei, mereu altul (se întîmpla adesea să uite a-l anunţa şi dispărea înainte ca Gri să se aşeze). Taică-său nu se purta mai omenos; cînd îi dăruise noul costum, în primăvară, de ziua lui, aşternuse cu grijă hainele pe fotoliul portocaliu, îi poruncise să se îmbrace, ieşise grăbit din cameră şi de-atunci nu-l întrebase nici cum îi şade, nici de ce nu-l poartă. Îl îmbrăcase imediat, fericit că îşi poate schimba înfăţişarea, dar, privindu-se în oglindă, descoperise că arată ca un milog. I-a fost greu să precizeze dacă urăşte acel costum, pentru că nu-i era pe măsură sau din cauză că îi fusese dăruit în felul în care i-l dăruise tatăl vitreg. Spre a înlătura ideea că este într-adevăr un copil rău, făcuse o experienţă: îl oferise în săptămîna următoare unui bătrîn cerşetor. Bătrînul nu mai înceta cu mulţumirile, dar cînd îl reîntîlnise, întrebat cum îl îmbracă, cel dăruit mărturisise încurcat că nu-l mai are. Gri insistase să afle cui îl vînduse, dar cerşetorul se jurase că nu îl vînduse, că îl dăruise unui

nepot de soră. Se privise în sticla unei vitrine, i se păruse că s-ar potrivi mai bine tînărului, prea era domnesc. Gri se supărase, ceruse, strecurînd în palma bătrînului o hîrtie de douăzeci şi cinci de lei, să fie condus la acel nepot. Nepotului nu-i plăcuse culoarea, îl vînduse, nu mai ştia cui. Era dispus să-l caute, dacă...

Asta îi spunea că tatăl, mereu înverşunat împotrivă-i, urmărise să-l umilească, să-l înstrăineze, să-l piardă, s-au văzut asemenea lucruri. Se întoarse acasă furios, făcuse un tapaj înspăimîntător. Îl acuzase pe tatăl lui, absent la acea oră, de gînduri criminale, apoi se închisese în camera lui, neatingîndu-se de sufertaşul cu mîncare lăsat la uşă.

După două zile, tatăl îl aştepta în faţa porţii, în stradă. Gri hoinărise prin oraş, chinuit de întrebări:

— Intră imediat în casă şi îmbracă-te cu costumul cel nou, îi porunci.

Deci mama îi raportase.

— Nu-l mai am, spuse Gri.

— Ce înseamnă că nu-l mai ai?

— Ce se înţelege de obicei prin aceste cuvinte...

— Cui i l-ai vîndut şi cu cît?

— Unui soldat ce se libera, minţi băiatul, înfricoşat. Mi-a dat o mie două sute... Nici nu făcea atît... Avea urgentă nevoie, nu putea pierde timpul prin magazine. Vrei înapoi banii? Ţi-i aduc îndată.

Tatăl rămăsese o clipă pe gînduri, încurcat. Apoi spuse:

— Nu, păstrează-i. Vei avea nevoie curînd. N-am însă nici o vină dacă ai să mergi *acolo* în c... gol. Eu am făcut sacrificii ca să ţi-l iau.

Se strădui să ia o mutră întristată, nu reuşi decît să-şi coboare buza de jos, semn că problema îl plictisea.

— Îţi sînt recunoscător pentru tot ce faci pentru mine, îndrăzni băiatul.

— Pentru ce să-mi mulţumeşti? spuse tatăl, nevinovat. Un tată, chiar de împrumut, cum sînt, este dator să...

— Ştiu, este cît se poate de limpede, toată lumea ştie...

— Ai nevoie de ceva? Poţi să-mi spui, nu te jena...

— Aș fi dorit să stăm puțin de vorbă.

— Dacă n-ai nimic mai bun de făcut...

Tatăl îl invită să intre în curte, Gri făcu un gest ce însemna că îi dă întîietatea dar, hotărîndu-se amîndoi deodată să înainteze, își loviră umerii.

— Ei, nu încăpem amîndoi în aceeași teacă! făcu amuzat bătrînul.

— Poate că...

— Poate că așa ne e scris.

Se așezară unul în fața celuilalt pe fotoliile portocalii din salonaș.

— Vorbește, te ascult! spuse tatăl.

Dar în loc să-l asculte, întinse mîna spre etajeră, alese un bibelou, îl pipăi și, crezînd că ascunde o fisură, îl ciocăni cu degetul îndoit. Gri aștepta să termine studiul.

— Bibelourile astea au trecut prin două războaie mondiale... Cîți oameni s-au prăpădit între timp! Oare tu cîți ani mai ai? Știu cînd e ziua ta, uit însă sistematic anul nașterii.

— Șaisprezece."

— Pune paisprezece, mormăi din somn Gri Macedoneanu. La șaisprezece deja voi susține bacalaureatul. Noi trebuie să afirmăm deschis că acel Gri era un idiot — de undeva chiar reiese asta — însă faptele să arate dimpotrivă precocitatea și geniul lui.

— Geniul?

— Categoric! Ia să vedem ce-i spune tatăl...

— „Să fii sănătos, spuse tatăl. La paisprezece ani (uite, am corectat), eu eram de mult voluntar pe front. Despre ce vorbeam?

— Întrebasem ce gînduri ai cu mine, minți din nou Gri, care nu scosese un cuvînt. Mi-ai spus în stradă că urmează să merg undeva. Unde?

— Am spus așa ceva? Sincer vorbind, nu m-am gîndit. Am discutat în casă, uneori, întîmplător. Nu m-am gîndit, pe cuvînt de onoare. Poate că ar trebui să faci o călătorie, să vezi și alte locuri, oricum, la vîrsta ta... Un sanatoriu în munți... Ți-ar liniști gîndurile... Te-ai putea odihni, ai putea citi, ți-aș oferi condiții pe care

alții nu le au. Îl cunosc pe directorul de la Soveja... Dimache sau Dimaru îl cheamă...

Tatăl lăsă din nou bibeloul pe care îl răsucise pe toate părțile și smulse din raft *Almanahul Universul*. Gri îl privea cu neliniște, bătrînul ascundea ceva cumplit, întîrzia lovitura.

— Oricum, continuă, mediul acesta nu-ți prieste... Sincer vorbind, nici pe mine nu mă încîntă în mod deosebit...

— Nu cred că în altă parte ar fi mai bine, interveni Gri, ca să-l măgulească. Printre ai tăi, acasă, nu te poți simți decît bine.

— Se poate, spuse tatăl întorcînd pagina, deloc atins. Numai că toate cele ce s-au întîmplat au dat un curs anume relațiilor noastre... Vreau să spun că din vina noastră...

— Scuză-mi întreruperea: voi n-aveți nici o vină. Eu sînt cel ce v-a produs necazuri...

— Nu spune asta, nu cunoști viața! Dă-o-n pisici! În ceea ce mă privește... Uite, ăștia se laudă cu podul de la Cernavodă... Și, pe deasupra, fotografia e trucată. Eu văd dedesubt Argeșul... Cred că e vorba despre o confuzie... cu intenție. De cînd conduce *Universul*, Stelică Popescu nu încetează să fie un găinar! Tu ce zici?

— Zic ce zici tu. Doar atît pot să adaug: că într-un sanatoriu mă voi îmbolnăvi cu-adevărat."

— E opinia lui? a intervenit Macedoneanu, căruia somnul îi trecuse, ascuțindu-i auzul.

— Fără îndoială. E convingerea lui...

— Nu reiese. Aici ar fi loc pentru cîteva considerații despre starea maladivă și starea normală... Comparativ...

— Am să le adaog! „Nu, în privința alegerii sanatoriului, lucrul e ca și aranjat. Nu avem de-a face cu o boală gravă, doctorul Voiculescu m-a asigurat. Se poate vindeca ușor. Numai într-un sanatoriu specializat ți se acordă tratamentul optim. Am informații că la Soveja... Sînt prieten bun cu Dimaru, directorul sanatoriului. Dimache ăsta e cel mai bun psihiatru... Apropo, de ce nu scrii poezii? Ai putea trimite la reviste... Uite, revistele publică o grămadă...

— Prefer șocurile electrice, terapeutică mai sigură. Să lăsăm gluma, tată!

— Vorbeam cît se poate de serios. Alecu publică. Îl tolerează la serviciu, unde nu prea se omoară muncind. *Astra Română* prosperă și fără el. Versurile deschid perspective semnatarului... Ca și invențiile... Îi pot scrie lui Dimaru, ești de acord, nu?

— Nici vorbă! Asta pentru că mă întrebi, altfel îmi este indiferent. De vindecat... Mama ce zice?

— Elvirei îi este teribil de greu... Cu toate că ideea îi aparține...

— Nici nu mă îndoiam.

— Ce vrei să spui?

— Mai nimic. Singurul drept al meu e de-a nu pune întrebări.

— E destul de dificil să-ți explic, sînt lucruri care nu te interesează...

— La drept vorbind, ai dreptate: chiar că nici nu mă interesează.

— Nu? sări tatăl aruncînd almanahul în mijlocul salonului. Nici cînd părinții sînt decișI să se despartă nu te interesează? Are dreptate Voiculescu. M-a avertizat la timp..."

Aici se încheie capitolul.

12

— O lași așa în coadă de pește? întrebă Gri Macedoneanu. Ce învățăminte se desprind din această povestire? Ar trebui să dezvolți o concluzie, chiar dacă nu epuizezi toate ideile în ea.

— Cam la ce te gîndești?

— Uite, notează: în condițiile unei copilării zbuciumate, cu părinți care nu se înțeleg, destinul băiatului își urmează cursul către marea misiune... Greutățile, acuzația de schizofrenie, viziunile...

— Iartă-mă că te întrerup. Ar fi fost foarte nimerit ca, încă de pe acum, să numesc acea misiune. Cum ai dezmințit că scrii poezii, am putea bate monedă pe invențiile tale tehnice. Mi-ai vorbit despre ele și n-ar fi obositor să completăm cu unele informații.

— Crezi? Din punct de vedere plastic ele corespund, e drept. Dar din punct de vedere moral?

— Nici o grijă. Aduc eu lucrurile din condei... Are să-ți placă. „Din fața ochilor lui Gri, țelul nu se stingea niciodată etc..."

— Fie! zise Gri Macedoneanu. Invenția mea *Hîrtie de scris silențioasă* a făcut o adevărată revoluție în radiofonie, la vremea apariției radioului. Întorsul foilor fără foșnet... Poți romanța puțin, chestiile tehnice plictisesc... Dar să revenim: viziunile personale, stranii, trebuie explicate ca sublimare a dorinței arzătoare a lui Gri de a se face util oamenilor... Dacă ai semnala o precocitate neobișnuită în muzică? Ceva cu Wagner ar suna grandios. Și ce e mai morală decît muzica?... În general, servește-te de numele ce încep cu W, cu Y și K. Sînt terifiante... Atribuie-mi simfoniile lui Haydn, din greșeală trecute în seama vienezului...

— Terifiante, am notat eu pe loc. Din greșeală trecute în seama lui...

— Nu merg mai departe cu ideile concluziei. Reține doar că doresc un final de capitol sobru, măreț, plin de idei, desfășurat pe cîteva pagini. În esență, să reiasă că tot ce știu astăzi, știam deja de-atunci.

— Mi-ai recomandat să nu mă sfiesc a-l descrie pe Gri un idiot, victimă a condițiilor de ignoranță, de adversitate și obscurantism în care și-a petrecut adolescența...

— Într-adevăr. Dar el să rămînă ca un crin printre buruieni. Să nu-l întinăm. Confuz dar inteligent, perspicace dar inhibat, ezitant dar activ, curajos dar timorat, vioi dar meditativ, iată trăsăturile acestui admirabil băiat. Dacă e adevărat că puștiul e tatăl omului mare, mă mîndresc a-l fi avut tată pe acel copil orfan. E de o complexitate uluitoare...

— Apropo de taică-său: mi se pare prea deștept — am căzut eu pe gînduri. Dacă l-am face popă? Un popă

fanatic, afemeiat, pus pe căpătuială, vînzîndu-şi parohia pe-o sumă derizorie...

— Taică-meu vitreg trăieşte, ar dezminţi şi, Doamne fereşte, ţi-ar trage o chelfăneală... Mai potrivit ar fi s-o încondeiem pe maică-mea. Ea s-a stins de mult, sărăcuţa, n-are cum să protesteze, iar tata, cunoscute fiind relaţiile lor din ultimii ani, s-ar bucura în secret. O moaşă incultă...

— O moaşă şi o afaceristă. Vindea pe sub mînă medicamentele dispensarului... Asta merge de minune!...

— Vezi cum scrii. E nevoie de ceva tact... Deci, repet: să construieşti o concluzie din care să poată învăţa şi un prunc. Literatura are menirea să deschidă apetituri... Cîteva retuşuri, la reluarea lecturii, sînt necesare. Idiot-idiot, dar copilul Gri trebuie să fie străluminat de sentimente lucrative... Ideile lui pot fi imbecile, faptele aparţin în schimb unui tînăr de geniu... Un teoretician improvizat, dar un fanatic în acţiune...

— Aşa cum soldatul nu se culcă cu o femeie în calitate de soldat, ci în aceea de bărbat..., am intervenit eu.

— Văd că m-ai înţeles. Dă-i bice!

După refacerea capitolului lecturat şi anexarea în final a unei concluzii de excepţie, am trecut fără oprire la partea privitoare la studii. Am început cu dificultăţile întîmpinate de băiat la însuşirea principiilor filogeniei, la învingerea lor, apoi la problemele matematice şi rezolvarea lor, la temele de limbă şi literatură, şi la progresele spectaculoase în aceste două discipline.

Partea urmărind însuşirea cunoştinţelor de astronomie m-a încurcat din nou.

— Dacă nu te-ai deplasat la Rîmnicul Sărat, ai pretenţii să ştii cum arată aerul copilăriei mele?! m-a mustrat ilustrul meu amic.

— Am crezut că mă pot folosi de aerul de aici, m-am scuzat eu.

— Eroare! Cerul acolo, în tîrgul adolescenţei şi primelor iubiri, desface alte constelaţii.

— Nu se poate! Doar acel orăşel nu se află în emisfera australă!

— Nu se află, într-adevăr, dar constelaţiile sînt diferite. Du-te la Rîmnic şi-ai să te convingi.

Mi-am făcut în grabă bagajele, am urcat în primul tren și am coborît la Rîmnicul Sărat.

Prima noapte am irosit-o prosteşte, cerul fiind acoperit, un vînt dulceag chinuindu-mi nările şi somnul, dar a doua m-a răsplătit pentru tot. Am privit îndelung bolta înstelată, strălucitoare. Am recunoscut repede Ursa Mare, Polara, Peştii, Pegasul, Andromeda, iar după miezul nopții Gemenii, Orionul, Cîinii de vînătoare. Cînd am zărit Delfinul la picioarele Andromedei, m-a străbătut un fior plăcut și gîndul m-a purtat către tine, deşi nu te cunoşteam. Te bănuiam, Delfine, oho! La urma urmei, lui Macedoneanu îi datorez totul, el m-a învățat virtuțile frazei precise, bucuriile cuvîntului ales, cunoaşterea vieții şi, important, esența de dincolo de coajă. N-a fost întîlnire cu el de la care să nu plec îmbogățit. Şi cîte alte întîmplări abia urmau, îmi spuneam emoționat, gîndindu-mă la darurile viitoare, pregătite de maestrul meu.

Cînd am revenit acasă, Gri Macedoneanu a fost bucuros să afle sentimentele ce m-au copleşit în oraşul studiilor sale, dar s-a supărat foc auzindu-mi afirmația precum că cerul de la Rîmnicul Sărat are aceleași constelații ca pretutindeni.

— Ai orbul găinilor? Te-a zăpăcit drumul pe căile ferate?

— Pe cuvîntul meu, am spus, Ursa, Polara, Delfinul, Hercule se aflau la locul lor, ca pe orice atlas şcolar... Şi, pentru că Gri nu voia să mă asculte: Eşti într-o ureche, maestre? (Începusem să-mi permit!) Vrei să ne facem de rîsul lumii? Pînă cînd ai să susții aiureala asta?

— Am s-o susțin pînă în clipa morții!

Şi spunînd acestea, se făcuse roşu ca para focului. N-am mai putut suporta, m-am ridicat din fotoliu şi, prinzîndu-l de gît (nu ştiu ce mi-a venit), l-am zgîlțîit, cerîndu-i să se trezească.

În acel moment, Macedoneanu, neam de războinici, m-a lovit cu putere în burtă şi m-a îmbrîncit de-am recăzut în fotoliu, neputincios.

— Stop cadru! a strigat el, înveselindu-se. Uite, aveam nevoie de o scenă tare pentru un capitol viitor: eu susținînd punctul meu de vedere (care, dacă nu e de-

cît un capriciu, are înțelesul lui poetic), tu contrazicîndu-mă, lovindu-mă zdravăn.

— Numai că lovitura a venit din partea matale...

— Nu-i adevărat! Tu m-ai lovit primul. Ai un teribil dar de-a răstălmăci faptele... Se vede din romanul romanțat...

— Eu! am pufnit indignat.

— Tu, biograful anonim...

Am păstrat cîteva minute de tăcere înghețată, după care Gri mi-a adus o cafea fierbinte.

— Servește, te rog! Dacă ai ști cît de mulțumit sînt pentru reușita scenei! Ea îți va hrăni cîteva bune pagini despre subiectivitatea mea accentuată. Văd întîmplarea împodobită cu ample comentarii filozofice, cu generalizări instructive. Ai putea nota...

— Notez, am spus încă supărat, căci lovitura prietenului nu se deosebește esențial de aceea a oricărei persoane în stare să dea pumni.

— ...Într-adevăr, pentru a-și putea recunoaște steaua călăuzitoare, începu Gri să-mi dicteze, ilustrul nostru erou avusese nevoie de un cer aparte, cu o structură specială, de un cer cu totul al lui...

— Al lui... Iartă-mi întreruperea: ai identificat atunci și o stea proprie?

— Poate că da... Lasă cîteva rînduri libere la acest moment; vom investiga ulterior, cînd vor sfîrși ploile astea reumatice, și vei completa... Eventual, poți trage fermecătoarea noastră controversă spre o oră de astronomie... L-ai cunoscut pe Manuel Iță, zis Cîrtiță? Trebuie să fi ieșit la pensie...

— N-am avut plăcerea. La Rîmnic n-am studiat decît cerul...

Gri a rămas încremenit, apoi a început să țiițiie, cu buzele strînse:

— Va trebui să faci un nou drum acolo. Anii liceului sînt, categoric, foarte elocvenți.

— Dețin atîtea date despre ei, încît mă pot dispensa... Dealtfel, știu de la Galina că n-ai ajuns la liceu.

— Nu te lua după gura femeilor! Într-o biografie, cariera cere pregătire teoretică. Pînă nu respiri adînc

atmosfera de la Rîmnic, nu vei merge înainte. Atmosferă pură...

— Sărată...

— E o impresie... Totul e dulce în acel oraș...

Mi-am amintit că respirasem, într-adevăr, un aer dulceag, așa că am tăcut. După un răstimp, am îndrăznit să-l întreb:

— Cîți ani ai zăbovit în acel oraș?

— Opt luni și jumătate, să punem. E mult, e puțin? Să nu reiasă că m-au eliminat din liceu...

Spunînd aceasta, Macedoneanu s-a întristat. Oricum, trecerea să fie scurtă. Nu sînt omul băltelii.

— Opt luni și jumătate... Asta mă convinge să plec din nou la Rîmnic... Voi rămîne acolo două săptămîni. În acest răstimp, te rog meditează dacă scrisorile Galinei dumitale n-ar trebui reproduse integral, în anexă...

13

Textul e excesiv de lung și, pe alocuri, neconcludent, mi-a strigat în față Macedoneanu, la prima noastră revedere de lucru, într-o joi, după ce se certase mortal cu Galina, care și dispăruse pentru cîteva zile, dracu știe pe unde umbla. Mai bine lăsai ciorilor copilăria, asta se putea rezuma la cîteva rînduri, obiecția mea de fond constă că nu reiese. Adică nu punctezi că în condițiile cutare și cutare, vitrege de vreme ce am avut părinți vitregi, am făcut și am dres, m-am zbătut, m-am orientat.

L-am privit cu multă și sinceră nedumerire, textul îi plăcuse, cu unele rețineri, firește, n-aveam pretenția că scrisesem o capodoperă, nimeni nu e perfect, dar copiasem din Stephenson și Pirandello cît se poate de corect... Acum își schimbase opinia și milita pentru îmbunătățiri de structură, ceea ce-mi crea probleme, refaceri și tăieturi.

Situație critică, Delfine, cu atît mai delicată cu cît crezusem că l-am făcut zob utilizînd dialogul, partea mea slabă, în care devenisem, cum ai văzut, tare, cu atît mai neplăcută cu cît intrasem în criză de timp. De cînd mă angajasem scutier la Macedoneanu, adică cronicar anonim, cum m-a numit, cu două mese calde pe zi, care degenerau în lungi petreceri, cu multă lume, la Bordei, Pescăruș sau Perla, o mulțime de persoane importante îmi acordau tot respectul, mă solicitau în toate felurile. O apreciată revistă săptămînală mi-a încredințat rubrica ei de comentarii zilnice, pe teme alternativ cetățenești sau de cultură universală; pentru cele două pagini de mașină de vineri trebuia să mă înfund cel puțin trei zile în bibliotecă, iar la biblioteca sectorului trei, unde îmi scosesem abonament, lucrează dacă poți: fel de fel de tineri iscoditori mă întrerupeau din lectură, mă întrebau cum văd eu raportul dintre estetic și moral, cine cred că vor fi premianții literari ai anului, dacă mi se pare judicioasă amplasarea bustului lui Copernic pe strada Batiștei și alte chestii d-astea. Lecturam gazetele, almanahurile de acum două-trei decenii, într-o zi am pătruns chiar în secolul trecut, unde m-a copleșit o lungă și depresivă tristețe: n-aveau, săracii, condiții propice de dezvoltare, să se mai plîngă tinerii de astăzi, veleitarii, că n-au unde să-ntoarcă!

Mulți mă deranjau cu diverse manuscrise, știind bine cui să se adreseze, căci Macedoneanu vorbise, erau destule case din capitală și provincie unde numele meu circula, circula... În general, încercări timide, nu se simțea suflul, ca să nu mai spun că majoritatea o dădeau fie pe stilul popular, fie pe cel sofisticat, extremele se ating și nu iese, măi frate. Creația cere muncă, talentul nu reprezintă decît zece-doisprezece la sută... Mă străduiam, citindu-i, să-mi explic defectele, neajunsurile și ezitările lor. Neîmplinirile mă atingeau în mare măsură, regretam marea cantitate de talent irosită fără rost, deoarece lipsea — era vizibil — munca acerbă, pe text. Dacă aș fi stat pe fiecare creație cît mi-ar fi pretins exigența și compasiunea, căci unele producțiuni inspirau mila — ar fi însemnat să nu mai reușesc în veci să dau cronica zil-

nică la revistă, să mă pierd în amănunte nesemnificative, deşi mă impresiona rîvna cu care lucra tînăra generaţie.

Am luat decizia, după ce m-am consultat cu maestrul meu, să nu mai tratez cazuri izolate, risipă de timp şi de energii preţioase, ci să utilizez terapeutica în masă, mai eficientă. Prin grija lui Macedoneanu şi strădania Galinei, care avea un văr la o publicaţie pentru începători, mi-am luat curînd o poştă a redacţiei, introducînd în relaţiile mele cu publicul ordinea şi disciplina.

Bună idee, deoarece grămada de primi paşi pe calea artei s-a îndreptat îndată spre acea publicaţie, eu adunam sîmbăta cele o sută-două de scrisori şi producţiuni şi lunea prezentam cîteva pagini dense, echilibrate, de aprecieri critice. Sentimentul că fac o treabă importantă pentru viitorul culturii m-a bucurat şi oţelit. Orice s-ar spune, e minunat să vezi plămădindu-se sub ochii tăi tineri dotaţi ce, altfel, n-ar fi avut niciodată posibilitatea să devină! M-am străduit să fiu cît se poate de corect şi cît se poate de înarmat, fiindcă nu rareori un poet respins, o nuvelă sancţionată, o muză nărăvaşă îţi replică extrem de tăios, cu argumente. Numai cine a lucrat în sector ştie cu cîtă grijă şi răbdare se lucrează cu dotaţii...

M-am pus pe citit. O, cîte lucruri de importanţă primordială sau chiar medie îmi erau necunoscute! Desfid pe cel ce pretinde că ar cunoaşte totul. Meseria aceasta cere chemare, cere dăruire, cere o iubire imensă pentru cunoştinţe variate, din toate domeniile. Adesea, urmărind o idee beletristică sau, mai prozaic, de agricultură, te izbeşti de carenţe filozofice deosebit de grave, dai să exprimi să zicem o bătălie din secolul de mijloc, şi nici nu bănuieşti că în această chestiune s-au spus lucruri esenţiale, de către cei mai de seamă istorici de la noi şi de peste hotare.

Poşta redacţiei era o rezolvare, dar numai parţială. Spaţiul limitat al rubricii nu permitea elucidarea unor aspecte mai ample, mai detaliate. Cum să diagnostichezi şi să dai sfaturi într-o situaţie (şi erau multe de acest fel), cînd poetul îţi trimitea un lung poem, nu mai scurt de trei mii de versuri? Într-o sîmbătă am găsit pe biroul meu opt caiete, conţinînd un poem de largă respiraţie, poemul se numea *Zimbra*, ce, evocînd o tînără păstoriţă montană,

refăcea în chip măestrit o întreagă epocă ulterioară și consecutivă. Versuri strînse, viguroase, sprințare, imagini bogate, abundență de onomatopei și comparații... Autorul lucrase pe bază de documente, simțise fiecare din datele concrete pe care le înfățișa, trăise aievea timpul și spațiul vremurilor de restriște pe care le evoca, parcursese cu versurile sale un drum lung și anevoios. Se vedea cît de colo că nu se jucase cu copleșitoarea lui temă, că n-o escaladase pe Zimbra ca un diletant: simțirea îi fusese autentică, dragostea pentru pagina de cronică — imensă. Se cerea, se impunea ca un asemenea demers să fie încurajat și orientat, cine putea jura că sub chipul modest al tînărului miop, ce scrisese atîtea pagini, nu se află un alt Bolintineanu? Am vorbit cu el multe ore, la redacție și pe stradă, am zăbovit mult în grădina Ateneului, i-am dat adeziunea mea, dar nu m-am putut reține de a sublinia și cîteva imperfecțiuni, cîteva scăpări. Autorul m-a ascultat cu multă atenție și recunoștință, dar ceva îl nemulțumea, i se citea pe obraz insatisfacția. Cum devenisem prieteni, l-am tras deoparte și l-am somat să-mi spună ce îl doare. Îl durea faptul că observațiile mele, de bună seamă competente, cu mare grijă pentru securitatea sensibilității lui native, nu sînt dezvoltate într-un cadru cu auditoriu larg. Una e să-l tragi pe unul de mînecă și să-i spui că mai are de lucrat, și altceva e să-i arăți public, în cuvinte îngrijite și cu armament superior, unde a greșit, unde nu s-a realizat, și cînd toate aceste critici constructive se consemnează într-un proces-verbal. Băiatul avea dreptate, plus adevărul, pe care el s-a jenat să-l numească, acela că însăși părerea cea mai autorizată rămîne subiectivă dacă nu e confruntată cu opiniile altora, cît mai mulți cu putință. Eminescu s-a călit în focul discuțiilor de la *Junimea*, Lovinescu la *Sburătorul*, Camil Petrescu în marile bătălii literare ale presei deceniilor III și IV. Autorul *Zimbrei* trebuia să bată la Societatea literaților.

Ideea l-a entuziasmat pe Gri Macedoneanu, căruia m-am grăbit să-i relatez conversația și sugestiile. Înființăm chiar săptămîna următoare o societate, a zis, tinerii merită sacrificiile, e și un bun prilej de-a te face cunos-

cut și a te afirma. Dar unde și cum? am zis. La Bordei nu e convenabil, pe lîngă aceasta, consumul s-ar ridica la cifre astronomice, mata nu știi ce mulți sînt cei ce atacă poezia, literele... S-ar face foc madam Galina... *Macedoneanu,* pe loc: Just. Obiecția se reține. *Eu:* N-am putea face, pentru început, o ședință la mata acasă? Spațiu berechet, ambianță de asemenea. Mata, nea Gri, vei conduce. *Macedoneanu:* Pe dracu! Galina ne-ar descoperi, ne-ar face cu ou și cu oțet. Îi și văd mutra cînd va da ochii cu pletoșii, cu zdrăngălăii... Prefer un cadru instituționalizat, pe teren neutru. *Eu:* Asta ar însemna să ne adresăm... *Macedoneanu:* Fără doar și poate! *Eu:* Dacă îți pui, mata, bateriile grele în formație de tragere, nici vorbă că s-ar aranja... *Macedoneanu* (melancolic): Ei, nu mai am relațiile de odinioară! Dar Marin ne-ar putea sprijini. Știu cît de dragi îi sînt lui artele frumoase! La școala de arte și meserii, unde și-a tocit coatele un număr apreciabil de ani, a îndrăgit poezia. Ai știut că, uneori, îi dă chiar el însuși drumul? Scrie o poezie plină de simțămînt. Cînd i-o recită Hamilcar, de la Ion Creangă, crezi că ai de-a face cu Vlahuță în persoană. Dotat om, frate-meu! *Eu:* S-ar angrena în afacere? *Macedoneanu:* Inextricabil, vorba lui Balaban. *Eu:* Atunci, pe cai! Te și văd la masa prezidiului. Vorbești chiar azi cu nea Marin, îmi promiți! *Macedoneanu:* Fac tot ce-mi stă în putință. Tocmai am întîlnire cu el după-masă, mi-a procurat niște medicamente pentru Galina. E nevrotică, domnule, n-are somn!

Cu competența lui nedesmințită, Marin Cofetaru a obținut o sală pe Crîngași, ocupată de o echipă teatrală a cooperației, mai mult în turneu, iar cînd nu se poate, într-o fostă cîrciumă, cu două străzi mai departe, pe soldat Grigore Untu, ambele cu lumină electrică și încălzire cu godin. Scaune, mese, scenă de pus prezidiul, proiectoare etc. Pentru moment n-a rezolvat chestiunea patronajului, întîi să funcționeze exemplar cenaclul, apoi, foarte recent, să-i punem firmă. Asta a înțeles-o bine și secretarul consiliului provizoriu, care ne-a oferit lemne de foc, cărbuni și un fotoliu impunător.

N-avea cum să nu funcționeze exemplar, astfel că, după trei ședințe cu sala plină, ne-am mutat pe Buzești,

într-o încăpere ornamentată, cu toate conforturile, splendidă. Macedoneanu a refuzat vehement să conducă, ai toate atuurile s-o faci bine, mi-a zis, autoritate, pricepere, îndeosebi tact. Eu, zicea, mă enervez ușor, uneori nu-mi trece chiar dacă consum toate doctoriile de suflet ale Galinei. Numele de la gazetă te recomandă, dacă ăia ar fi totalmente de treabă, ar patrona ei prin persoana ta. Dă-i bice! Te promovez om!

Zimbra s-a citit în noua sală și s-a bucurat de un imens triumf. Aplauze la scenă deschisă. Îndeosebi la tabloul cînd Zimbra, călare pe roibul ei, cutreieră nebună prin pădurea fosgăind de lupi, urși, șerpi și pisici sălbatice, asistența a depășit orice așteptări, s-a ridicat în picioare și a sacadat entuziastă titlul poemului. N-am mai văzut asemenea audiență de public de pe vremea cînd lucram la o gazetă, mi-a șoptit atunci Macedoneanu, aveam brigadă artistică, dramatizasem o nuvelă de-a mea, despre incredibila soartă a orfanilor, publicul fusese electrizat. Ai scris și mata, nea Macedonene? Și mie nu mi-ai spus! am șoptit eu cu reproș. Numai două nuvele, amîndouă despre orfani, scrise, măi frate, viu și colorat, mi-a șoptit Gri, în timp ce sala continua să aplaude. Le-am și publicat, a continuat el pe șoptite, tiraj excepțional. Pe vremea aceea nu se intrase în penuria universală de hîrtie... Am să ți le comunic cînd vom trece de la viață la operă. Acu-acu ajungem s-o atacăm.

Subiectul nu mă bucura, pentru că, preocupați de înființarea societății, părăsisem de un număr bun de săptămîni lucrul la carte și neglijasem revizuirea cîtorva capitole, cu observațiile de pe parcurs. Dar Macedoneanu, nedelicat, n-a trecut peste ce venise vorba, întrebîndu-mă dacă mai am mult, că el speră să fim gata pînă în primăvară. I-am răspuns că rămîn la datorie, orice solicitări m-ar acapara, dar că, de cînd cu societatea, pe care s-au axat cei mai mulți dintre tinerii ce-mi ațineau calea, mă simt mai descongestionat, mai apt de eforturi.

Nu era o vorbă goală. Încă în acea săptămînă am reluat manuscrisul. A fost o dementă nebună, Delfine, anii adolescenței m-au băgat în mormînt.

14

Cu mine, Delfine, se petrec lucruri într-adevăr miraculoase, extraordinare aș cuteza să spun. Uneori, și nu exagerez spunînd că, de obicei, sînt un tînăr pașnic, nici prea-prea, nici foarte-foarte, structural axat pe omenie și disciplină, cu o cultură mai curînd mediocră decît strălucitoare, cu o inteligență medie sau cel mult deșteptătoare, ca a adormitului meu tată, cu o putere de pătrundere stăpînită, însă cu o gîndire săltăreață, adusă din condei, mai curînd femeiască decît bărbătească, funciarmente benignă. Într-un cuvînt, nu mă întrec cu firea, dar cînd e vorba să înțeleg ceva, apoi nu mă întrece nimeni, înțeleg perfect totul, pe toate coordonatele, puteam deveni, dacă vream, inginer sau altă profesiune intelectuală, căci bat zece inși din zece.

Dar se întîmplă cu mine lucruri miraculoase, deoarece, după lungi somnolențe și stări de repaus, am izbucniri și descărcări de geniu, din gură îmi ies cuvinte pe care niciodată nu le-am rostit, azi din domeniul filozofiei, mîine din cel al agrotehnicii, de multe ori mă trezesc vorbind în public ca un savant, mă și sperii, îmi zic că mintea mi s-a dereglat, sau presupun că altcineva îmi locuiește în trup, cineva care a fost mare învățat, care mai avea ceva de spus înainte de a se duce pe lumea cealaltă.

Nu știu ce se întîmplă și, oricît înțeleg eu orice, acest fenomen psihotehnic îmi rămîne necunoscut, un mister al ființei, cum zicea Marin Cofetaru, căruia i-am povestit tărășenia. Se-ntîmplă, de ce nu? a zis Cofetaru, privindu-mă de aproape, studiindu-mi ochii. Sînt oameni pe lume, mulți dintre ei răposați, care dintr-o pricină oarecare, cum ar fi mutenia, sau poate, Doamne ferește, paralizia infantilă, n-au mijloacele necesare ca să se exprime, și atunci fluxul lor vital, un fel de plasmă extrem de rafinată, trece ca un curent la altul, mai puțin înzestrat dar capabil să articuleze, sau cam așa ceva, zicea. Acela, năuc, neinstruit, bîlbîit, nefinisat, zicea, se pomenește că-i dă drumul ca moara, de scoate pe gură tot vorbe cu tîlc, înțelepte, pătrunzătoare de adevăruri generale, universale.

Tot așa în muzică, zicea. Mozart era copil, dar gîndirea coaptă. În el vorbea bunică-su sau cine știe ce mare compozitor din secolul dinainte . . .

Fără îndoială e cazul meu, căci, de cîteva ori mi-am dat drumul în această manieră. Odată, pe cînd mă aflam în automobilul lui Macedoneanu și alergam spre Ștefănești, să tranzacționăm cu niște apicultori ceva cu lăptișor de matcă, pe cînd Galina, care stătea în față, vorbea despre feluri și feluri de prăjituri și de tot atîtea accidente de trafic, eu, care stătusem tolănit în spate, veghind somnolent la lăzile de ambalaj și mai ales la un borcan de sticlă periclitat de hopurile de pe parcurs, am simțit cum se strecoară în mine un trup străin, ce nu-mi aparținea, un fel de corp magnetic ce își vîră în hainele mele ba mîna, ba picioarele, ba pieptul întreg. Inima s-a pornit să-mi bată puternic, ca la mai aveți o întrebare, să pompeze, să iasă din mine, să mă returneze, ca să zic așa, căci senzația era de viraj la dreapta sau la stînga, în timp ce Gri, la volan, mergea absolutamente drept, căci eram pe magistrală. Bacalu are dreptate!

La început n-am luat seama la acest fenomen de transmutație, la urma urmelor comun tuturor viețuitoarelor. Dar înaintînd ceva, ba schimbînd de la un timp viteza, am avut impresia sinceră că persoana nevăzută care îmi încearcă porțile a izbutit chiar să le deschidă, a reușit chiar să intre înăuntru și acum nu-i rămîne altceva de făcut decît să se instaleze confortabil, mînă în mînă, cap în cap, gură pe gură. Cît de ciudată pătrunderea și instalarea! La un moment dat, cam pe la kilometrul 12 dincolo de Titu, intrasem total în eclipsă, eram definitiv și fără contestație posedat de celălalt, gura mea vorbea cu gura lui, mîna mea făcea ceea ce aceluia îi convenea să facă. Am crezut că visez, am crezut că înnebunesc, dar văzînd că acestea erau faptele, m-am comportat de-o așa manieră încît persoana să nu se retragă precipitat, să nu o ia razna din fuga mașinii, ca să nu mai spun că jurasem în mine ca să nu scot o vorbă, să nu-l sperii pe Macedoneanu, încordat la volan, și-așa el șofează, cînd Galina îl boscorodește de-alăturea, ca un debutant. Am rămas nemișcat, ca mănușa cînd mîna intră în interior.

Clubul cărții digitale 2022

Zis şi făcut. Pe la Găieşti, aproximativ dincolo de Titu, în urma unui viraj brusc, datorită ocolirii unui stol de gîşte leşeşti, maşina s-a zgîlţîit mai tare, am auzit dinţii frumoşi ai Galinei clănţănind, atenţia mi s-a risipit, am pierdut temporar contactul cu persoana care mă dubla, o clipă am crezut că totul fusese iluzie sau oricum părere, cîţi subiecţi nu povestesc o mulţime de blestemăţii, pînă la urmă reiese că li se năzărise, că deşi simţiseră corect, istoria lor nu fusese adevărată, măsurabilă, ci doar un efect al capetelor de nervi, chestii spitaliceşti demne de un studiu aprofundat. Dar curînd, persoana ghemuită în mine s-a semnalat din nou: s-a mişcat, s-a-ntors pe-o rînă, parcă a dat să se scarpine, parcă a intenţionat să-şi arate o intenţie.

M-a cuprins, pe cinstea mea de om, frica. Era o dovadă irefutabilă, era un adevăr dintre cele care uimesc publicul şi fac obiectul lungilor comunicări academice.

L-am rugat pe Macedoneanu să încetinească şi, dacă se poate, să pună frîna, căci cu mine se petrec lucruri extraordinare. Mi-a aruncat peste umăr că nu poate, că blochează circulaţia rutieră, că Galina speră să prindă nişte ouă proaspete la o fermă, că dacă se-ntunecă, apicultorii se retrag din poiană şi trebuie să-i căutăm pe la stupii lor, şi alte d-astea. Am replicat că e ceva urgent urgent, nu întîrziem decît exact cinci minute, cel mult zece, timp în care mi-aş risipi şi afuma spaima şi, mai ales, aş verifica poziţia individului ce pătrunsese în mine şi mă stăpînea total. Curînd, nea Macedoneanule, totul va fi prea tîrziu! am strigat din fundul maşinii, şi borcanul de sticlă a răsunat ca un ecou. S-ar putea să descoperim ceva important important, ce zic, ceva epocal, opreşte şi să verificăm în colectiv! Brevetăm împreună descoperirea, facem banii juma-juma!

Gri Macedoneanu a continuat să mîie ca acceleratul, Galina a făcut haz lîngă parbrizul ei, s-a făcut un scurt schimb de păreri şi opţiuni, stabilindu-se să ne oprim mai încolo, la parcare, fiecare avînd paralel nevoile lui personale...

Şi astfel, Delfine, verificarea formidabilului fenomen a întîrziat, descoperirea ce putea fi epocală s-a dus dracului, eu am rămas să plutesc în necunoştinţă şi incerti-

tudine, ca mai înainte. N-am mai simţit decît că nu-mi mai aparţin, că tot ce fac şi ce gîndesc nu pleacă de la comenzile mele, ci de la un tablou de comandă totalmente străin. Şi, pentru că experimentul nu putea avea loc (mă gîndisem să mă scutur puternic, pe iarbă, eventual să mă tăvălesc pe jos, să alung din mine elementul străin etc.), am trecut la recitare.

Da, Delfine scump, am trecut la singura modalitate practică ce-mi sta la îndemînă ca să dovedesc ceva. Persoana din mine, deloc ostilă, ba dimpotrivă, complimentară şi emulativă, spunea prin mine versuri. Mi-am dat drumul, aşa cum aveam să-mi dau drumul şi ulterior, ori de cîte ori persoana subterană avea ceva de spus prin gura mea. Atunci am spus aceste nepreţuite versuri, pe care Galina le-a şi reţinut pe dinafară. Dacă nu era ea, şi acest minim reziduu al fenomenului miraculos s-ar fi risipit în vînt. Aşadar, iată prima poezie:

Buimăcindu-mă-n crepuscul,
Rătăcind cu har în plete,
Însoţindu-m-am acum cu
Sora maică-a zînei Lethe . . .

Dicotomică splendoare
De-o paloare necuprinsă,
Datu-mi-a sub Carul Mare
Doar cărare albă, ninsă . . .

Dar ce zic? La răscroială
Cerul se-mbăta de stele.
O, de-aş face învoială
Pentru dorurile mele! . . .

Stau şi plîng, tresare-n mine
O voinţă de granit.
Între staţii, astre fine,
Cu tarif de infinit.

Tot ce-a fost: melancolie.
Tot ce e: lumină crudă.

Voi rămîne-n colivie
Cîntecul să nu s-audă.

Prizonier, rămîn al tău,
Viața este sedentară.
Ferească-mă Dumnezeu
De fanfara militară . . .

— Extraordinar! a strigat Galina. Uite de unde sare iepurele! Sublime, absolutamente sublime! zicea ea critic, comprehensiv, în apropiere de Leordeni. Zău, Gri, că băiatul ăsta mă uimește, e bucată ruptă din geniul anonim. Cîtă profunditate, cîtă rigurozitate, cîtă simțire autentică! Apoi, către mine: Faci foarte rău că nu te tratezi. Ai putea deveni un mare poet.

Deoarece lui Gri, al cărui recent angajat eram, îi creștea vădit inima pentru noile mele calități, și deoarece eu simțeam că și alte versuri stau respectiv pe țeavă, gata să-și dea drumul, am dat prea puțină importanță laudelor și măgulirilor, trecînd neîntîrziat la alte poezii, cu gîndul de-a le reține și a alcătui cu vremea un volum elegant, cuprinzător, reprezentativ:

Ca munții piscoși în apusul măreț,
Ca plopul atins de blînd băltăreț,
Ca trenul zburînd în noapte trecut,
Ca ceasul bătînd un cui nebătut,
Ca pasărea rotundă ca mărul
Iubito, eu caut adevărul . . .

(Ultimele două versuri se spun cu acompaniament de chitare electrice, căci așa au și sunat în momentul spunerii lor, dincolo de Leordeni, spre deal).

Mă-ndeamnă tăcerea să cînt ori să plîng
Tristețea s-o macin în pieptul nătîng,
Dar iată deodată pe cer trec lăstunii
Din ape se iscă la lună străbunii
Se iscă-n pădure un murmur de viață
Și stele-mi șoptesc lentamente povață . .

(Din nou se reiau ultimele două versuri, dar la acompaniamentul dinainte se adaugă un cor de fete, cinci pînă la zece, cu cînt îngeresc, cu pronunţie limpede, ca să se-nţeleagă ceva).

Mă scol dar măiastru-n azurul albastru
Să umplu tăria cu var şi balastru,
Şi trag marşalierul. Şi luîndu-mi viteză
Te conduc, iubito, tăcut, la chermeză
Şi-acolo-n lumină, în confete ninsori
Dansăm pe săturate, pîn-la şase, în zori,
Îmbătaţi de iubire şi vegheaţi de sfere
Pînă la ultimul vals, pîn-la ultima putere . . .

(Ultimele versuri nu se mai repetă, dimpotrivă scad progresiv pe fondul chitarelor, ca să sugereze sleirea puterilor şi, respectiv, apoteoza dragostei împlinite. Fine.)

— Află de la mine că eşti mai mult decît un geniu, eşti un talent veritabil şi promiţător! a zis Macedoneanu, îndată ce am terminat. De unde le scoţi, domnule? De la mine, să mă bagi în butuci, să-mi tai limba cu cosorul, nu scoţi două rime.

— Şi ce frumos le spune! a exclamat Galina, din faţă, de lîngă parbriz. M-a înfiorat literalmente. Am avut impresia ascultînd talazurile, că o muzică de chitare şi de tinere fete însoţeşte în surdină versurile . . . Uite cum mi s-a făcut pielea de găină, de emoţie, de satisfacţie! Minunat! Dansăm pe săturate, pîn-la şase, în zori, îmbătaţi de iubire şi vegheaţi de sfere, pînă la ultimul vals, pîn-la ultima priveghere . . .

— Pîn-la ultima putere . . . , am corectat-o eu, căci entuziasta se abătuse.

Laudele şi frecventele observaţii critice la text, toate pozitive, mă mulţumeau, însă două erau motivele pentru care nu puteam jubila. Unu: în bună măsură, dacă nu chiar integral, versurile nu-mi aparţineau, simţeam că nu eu le elaborasem, că fuseseră simţite şi gîndite de celălalt; doi: că în acest mod nu elucidăm problema esenţială, care s-ar putea formula concis astfel: cine este şi ce vrea persoana cuibărită în trupul şi hainele mele, ce avea

de gînd, în ce direcție intenționa să mă poarte în viitoarele zile, în următoarele luni, în viitorul doi.

Au trecut de-atunci ani mulți, Delfine, și nici un progres în rezolvarea acestei misterioase forțe lăuntrice. Sînt zile în care nici urmă de persoană genială: atunci sînt un om normal, ca toți oamenii, nu strălucesc, nu mă disting cu nimic, ba chiar aș spune că gîndirea și expresia îmi sînt staționare. Dar vin și zile, și mai ales nopți, cînd îmi ies extraordinar din pepeni, mă dovedesc nu numai un poet talentat, dar un mare om de spirit, o conștiință, și, respectiv, o capacitate teoretică și practică de o eficiență înspăimîntătoare... Sînt atunci atît de inteligent și cult, că rămîn pe gînduri dacă nu cumva mi se joacă o farsă, căci n-ar fi exclus ca persoana care mă locuiește să fie un glumeț sau un mefistofelic, decis să mă șicaneze, să mă îmbete cu mari promisiuni și, la momentul oportun, să mă cureță cît ai zice pește.

Că totul îi este la îndemînă, nu mai încape nici o îndoială. Ia gîndește-te, Delfine, că el se află în interiorul meu la toate nivelele, pe toate arterele importante, e un fleac să apese cu degetul pe inimă sau pe marginea carotidei, și adio viață! S-au văzut atîtea cazuri de moarte subită, fără explicații clinice și medico-legale...

15

— Mai că-mi vine să renunț la toată istoria asta! a spus Macedoneanu, după ce i-am citit ce scrisesem la capitolul anilor lui de formație. Activitatea publică te-a năucit cu totul, ai început să dai fumuri, ca locomotivele de pe timpuri. Ia bagă-ți mințile în cap! Vrei să schimb foaia? Am nevoie urgentă de lucrare. Viu sau mort.

Aveam, dimpotrivă, o părere cît se poate de bună despre capitolul cu pricina, folosisem acolo surse temeinice, de autoritate, unul din tinerii mei corespondenți,

căruia îi destăinuisem proiectele mele literare, lucrările în curs de elaborare, cele sub tipar (încă n-aveam lucrări sub tipar, dar cine mă putea împiedica de-a le avea? Toţi confraţii se lăudau cu apariţia iminentă a volumelor lor), unul dintre colaboratorii mei, zic, îmi indicase doi martori din Căţelu şi mă trimisese la colecţia *Oameni de seamă*, ba îmi procurase şi cîteva cărţi adiacente, biografice cu toatele: *Adolpe, Émile, Corinne, Ion, Nicoară Potcoavă, Traian Grozăvescu,* din paginile cărora m-am inspirat copios, ba, cînd mi-a fost la îndemînă, am şi extras unele pasagii, adaptîndu-le potrivit, cu elan.

— Nu sînt întru totul de părerea dumitale, am îndrăznit, în timp ce Macedoneanu se străduia să înţepenească în soclu o statuetă ce căzuse din picioare, cu ţăruş. Lecturile, prieteniile, frecventarea conferinţelor şi a trecutului recent mi se par foarte bine redate. N-am neglijat nici împrejurările socio-economice. Criza, de pildă, reiese limpede: mizerie, şomaj, iarnă, frig, declinul bursei. Am pus şi chestia aia cu Vaida Voevod, cu arhivarii de la Regie.

— Dă-o-n pisici! Ai dat rasol, asta e! a strigat Macedoneanu, aruncînd în pat nudul statuetei şi ţărușul. Călinescu mi-a deschis ochii: nu se vede firul roşu al activităţii...

— Care Călinescu?

— Călinescu de la Vama Poştei.

— I-ai confiat mersul lucrării? Parcă rămăsese să păstrăm cel mai mare secret în privinţa...

— Păi îl păstrăm integral. Dar Călinescu nu intră la socoteală, fiind o excepţie. Mi-a fost camarad la 22 infanterie, am împărţit cu el o sumă de necazuri. Dacă nu-l cunoşti, nu poţi pretinde, oricît, că e un oarecare... Eu, băiete, faţă de acest om n-am secrete.

Trebuia să deduc de mult că Macedoneanu pasează foile mele unor terţe persoane. O grămadă de observaţii foarte subţirele, şi critici pertinente, mă aruncaseră în nedumerire: nu era el în stare să le formuleze. Mi le transmisese în de-amănunt, chiar dacă subliniase unele valenţe

— Şi mai face parte cineva din categoria confidenţilor? am întrebat.

— Absolut nimeni, în afară de el şi de traducătoare.

— Care traducătoare?

— Yvonne Rădăcină, de bună seamă! Doar ai cunoscut-o. Dacă nu mă înșeală simțul meu de vulpoi bătrîn, chițcopasărea ți-a și plăcut. Fata e văduvă, mă și gîndeam la un aranjament... Că doar n-oi fi vrînd să mori burlac și să îmbogățești statul cu impozitul pe celibat?

— Și cît a citit Rădăcina din cartea mea?

— Cartea ta! a pufnit supărat Macedoneanu. Cartea e a *mea,* dacă nu ți-e cu supărare. Eu am conceput-o, eu ți-am dictat-o, tu n-ai făcut decît s-o aranjezi puțin, cum se obișnuiește... Ce, Greta Garbo și-a scris altfel viața? Sau Eisenhower! Sau Talleyrand! Însă nu pot să nu remarc că ai aranjat-o neglijent, multe chestii ți-au scăpat. Fumurile de autor! Sau ești îndrăgostit?

— De pildă...

— Averescu.

— Episodul cu Averescu era un rahat! am strigat, știind de cînd l-am exclus pe mareșal că într-o zi mi-l va imputa.

— Cum poți vorbi despre... în asemenea termeni? Ia te rog! Mareșalul a însemnat pentru mine tata.

— Pe cinstea mea că n-avea nici un rol în compoziția noastră, nici măcar o funcție decorativă, cum spun criticii. Ca să explici furtul de confecții de la *Cehoslovaca,* ne-am lățit lamentabil la parada de 10 mai. Ce legătură era între tribuna din Cotroceni și fuga dumitale din corpul copiilor de trupă?

— M-a întîlnit, m-a ciupit de obraz, m-a întrebat cum o duc sub arme...

— Nu se lega: el trecea călare, mata hoinăreai pe jos. În realitate, nu erai decît un dezertor, vîrsta nu conta.

— S-a dat jos de pe cal și m-a chestionat. După convorbire s-a săltat din nou în șa, galopînd neîntrerupt pînă în Cotroceni.

Macedoneanu călărea sigur pe amintirile lui, dar nici eu nu eram mai prejos.

— Dar la aspectul celălalt, al semnificației te-ai gîndit? Mareșalul nu mai era, cînd s-a produs întîlnirea, eroul magnific al Carpaților orientali; era un simplu politician ca oricare altul, doar că înarmat. Ce se va zice despre monstruoasa dumitale coaliție cu persoane compromise istoric?

— Aici poate că nu greşeşti. Dacă lucrarea apare la noi, merge fără Averescu. Dar dacă apare peste hotare? Că pentru peste hotare se omoară fata aia.

— Care fată?

— Rădăcineanca. La primul refuz al editurii, scot manuscrisul din ţară şi-l vînd exorbitant pe alte meridiane. La Buenos-Aires, Averescu face parale în orice poziţie.

N-o puteam scoate la capăt cu nebunul. Am cedat:

— Bine, bine! Am să scriu o variantă pentru ediţia spaniolă. Dar nu mi-ai răspuns dacă ţi se pare că rezulţi suficient de rotunjit, de împlinit, în cele scrise în ultimele zile. Merg mai departe în aceeaşi modalitate? Variem cumva stilul? Cum ţi se pare că evoluezi?

— Mersi. Evoluez bine. Pe alocuri n-ar strica să introduci cîteva precizări, ca de pildă: era într-o zi ploioasă, de vară, tulumbele primăriei continuau să spele părţile carosabile, spălate exemplar de ploaie. Atunci, eroul nostru... Sau: ne aflam în zilele pregătirii cutremurului din '40. O nelinişte mocnită străbătea străzile. Bucureştiul parcă aştepta ceva...

— Aştepta ceva... Am notat întocmai. Voi înfige penele la locurile potrivite. Dar în privinţa oamenilor? Ar trebui să reiasă multitudinea relaţiilor, erai un om de lume, cunoşteai întreaga populaţie a acelor timpuri. Să mai adaug cîteva? Să mai înfig ici-colo un nume-două de avocaţi, înalţi funcţionari petroliferi, militari superiori?

— Să mă bată cerul dacă mai ştiu cine erau! Cu unii abia de schimbam o vorbă la berărie, la biliard. Necunoscuţi!

— Las' pe mine! Dacă îmi dau drumul, împănez toată cartea cu figuri interesante. Am o imaginaţie ce taie.

— Ai mînă liberă. Dar îmi arăţi, să nu care cumva să avem inconsecvenţe sau alte chestii.

O singură întrebare mă mai frămînta, ştiam că de n-o pun, Macedoneanu mă va ajunge la o cotitură şi mi-o va pune el. De aceea atacai:

— Doza de amplă generozitate te mulţumeşte?

— Oh, că tocmai acest punct de pe ordinea de zi mai rămăsese! Tocmai: ce-ar fi să mai întăreşti oleacă latura asta? Fă-mă, domnule, galanton, altruist, mesianic, dar

ştii, decis, cu aplomb, cu consecvenţă. Să reiasă că nimic nu mi-a fost indiferent.

— S-a făcut, nene Macedoneanule, te scot ca în poză, ginere al Renaşterii...

— Crima şi sublimul, bucuria şi ezitarea, atacul la plex şi milostenia către sărac, toate toate încap în inima unui om de talia mea. Amplitudine la toate nivelele.

— Înţeles. Dacă nu ţi-o place cum am s-o aduc din condei, sîmbătă seara mă excluzi din societatea de la Bordei! am strigat în versuri, ca să-mi aprecieze talentul şi hotărîrea de a învinge.

16

Într-o vreme a venit un moment dat, extrem de delicat, cînd prietenia noastră a riscat să se-mpută. În orice altă împrejurare, lucrurile ar fi mers simplu, normal, ca în romane, căci dragostea e sfîntă şi, zică lumea ce-o zice, amicii n-au altă obligaţie decît de-a se iubi cinstit, pe încredere, necondiţionat, cu toată forţa.

Chestiunea a venit de la Galina, care-l considera pe Macedoneanu un ratat, amintindu-i în diverse ocazii că pe vremuri, cînd îl cunoscuse şi n-aveau nimic împreună, el arăta mult mai falnic şi mai cutezător decît acuma, pensionar prăpădit de pe urma cîtorva ani munciţi în artă şi alte mărunţişuri, nedemne pentru o femeie, dar pentru un malac ca el! Lui Macedoneanu îi plăcea enorm muzica, unele chefuri se lăsau cu lăutari, ea însăşi, Galina, îi cîntase la acordeon, la o nuntă, cînd el căzuse în melancolie şi plînsese demonstrativ. Dar să umbli pe la Ateneu, să ţii cu tot dinadinsul să expui conţinutul la concerte simfonice, să întreţii relaţii cu artiste de pe la Operetă, asta era de nesuportat. Asistase, fără voie, la un schimb de cuvinte cu o matracucă ce făcea pe cîntăreaţa, Macedoneanu se ambalase total, îşi dădea cu părerea cum să

evite aia acutele, ce trebuie să facă spre a-şi optimiza coloratura. Culmea ridichiilor a fost cînd s-a angrenat în demonstraţii: încerca s-o facă pe Tosca, vocea lui n-a fost recomandabilă nicicînd, acum urla şi behăia de se holba toată lumea la el, astea se întîmplau în holul estradei, era o seară Puiu Călinescu, seară de neuitat. Ariile astea de deştept nu-l prind, zicea Galina, Gri trebuie să rămînă escrocul delicios pe care ea l-a cunoscut, azi preocupat de vînzarea unui Buhara, mîine de participarea la hipodrom, mereu disponibil, mereu cu replică sigură (din doi pumni culca la podea şi pe Gino Bondavalli). Gri intelectual? zicea nebuna. S-a molipsit de la ăia care trec dintr-o societate în alta fără să ştie ce-i aşteaptă, înhăitîndu-se cu răspopiţii, cu sofisticaţii şi filozofii de casă mare. Unde se trezeşte, parvenitul dracului? Uneori mă apucă o silă teribilă de mine, zicea Galina, potrivindu-şi coafura italienească, pentru că am ajuns să-i suport aerele şi fandoselile intelectuale, să-i suport raporturile... O lume întreagă de smintiţi îi bate clopotele, face pe Mecena, ca atunci cînd m-a scos de la cooperativa Avîntul îmbrăcăminţii, secretară a preşedintelui de secţie, atenţii, mostre din expoziţii, concediu nenormat, relaţii în provincie, cabană. Zăpăucii îi trag clopotele şi-i vorbesc în metafore şi alte chestii, ca să-i pape bănuţii, că încă are, pensia e un tertip, lucrează cu ăi de la Braşov, cu şmecherul ăla de Jenică Brustureanu, cred că-l cunoşti, zicea Galina.

Am rugat-o să se îmbrace şi să lase critica la om, că destul am eu remuşcările mele. Dar, la drept vorbind, povestea noastră lirică, autentică, ca la cinematograf, poate rămîne un număr de ani discretă şi poetică, Macedoneanu e prea ocupat să simtă ceva, numai Galina să fie dulce şi lucrativă, să nu-mi încurce — în special — cartea, căci în viaţa mea n-aş putea-o considera pe ea, în lucrare, decît amanta lui Macedoneanu, muza lui îndrumătoare, aşa reiese pînă acum în biografie, aşa va fi. Dacă, într-o zi fericită, poate un alt număr de en ani, cineva s-ar apuca să-mi scrie mie viaţa, atunci, pe crucea mea, capitolul Galina va figura acolo la loc de frunte, după cum a fost.

Nu voia să se îmbrace în ruptul capului, zicea că să-l las pe Macedoneanu să aştepte, el are întotdeauna ceva

urgent de făcut, dacă n-are se așează la telefon și vorbește cu papițoii și pațachinele lui, cum să-i mănînce ăia banii... Ea mă iubește sincer, să profităm de tinerețile noastre, că un asemenea om frumușel, dezghețat și intelectual (despre mine vorbea), merită mai mult decît două mese calde pe zi, ca să nu mai puie la socoteală că m-a văzut muncind din răsputeri, ca un rob, la prostia aia de carte. Asta te va trage în piept cum nici nu-ți închipui, spunea, nu aruncă el banii pe geam, știe să-și facă mendrele ca nimeni altul. Să-mi spună ea cum l-a înșelat Macedoneanu pe unul, băiat delicat, în Talciocul de mașini, cînd s-a interpus cu unul de la Intercontinental să-i vîndă *Lancia* nouă-nouță, încasînd în cele din urmă mai mult de jumătate, de l-a înfuriat pe delicat pînă la a alerga acela să cheme miliția. Dar n-a mers decît pînă la colț, lîngă debit, că nu-i convenea, nu știu ce antecedente avea mașina aia, așa că s-a resemnat.

Am întrebat-o pe Galina dacă sînt genul ei, ea a jurat că sînt și, după ce m-a sărutat cu patima ei de vedetă a ecranului, a scos din geantă un plic roz, foarte puțin uzat, din care a scos o mulțime de fotografii, cu iubiții ei temporari și definitivi. I-am subliniat că meșterul lipsește, căci într-adevăr lipsea, însă ea mi-a răspuns că nu-l trece la inventar, e între ei o diferență de vîrstă care ar compromite-o. Dar, am subliniat eu în continuare, dacă nu-ți plac intelectualii, cum de mă iubești și mă ocrotești pe mine? Ea mi-a luat obrajii între palme, m-a privit în ochi și a spus cuvintele ce m-au încîntat cel mai mult, pe care nici o femeie nu le-a rostit cu gurița lor, cîte au fost: Tu, spre deosebire de el, ești un intelectual veritabil, de calitate! Galina avea simțul dezvoltat, știa unde e adevărat și unde nu, îți recunoștea celofibra în stofă de la o poștă. Ne-am iubit pătimaș din pricina asta, promițîndu-i, pe cînd în sfîrșit se îmbrăca, să ne unim, dacă (și cu condiția) ca mai înainte el s-o abandoneze, sau să i se facă lehamite de acordeonul ei, altfel nu, neputîndu-ne manifesta în public prematur.

Tulburată, fericită, plină de presimțiri, Galina a ieșit din odaia mea pe ușa din spate, nu înainte de-a admira portretul natur pe care ți l-am făcut, Delfine, iar eu am ieșit de sub duș mai încîntat, mai bucuros de viață ca

niciodată. Acum să-l înfrunt pe Macedoneanu, de mai vine cu obiecții, mi-am zis, acum cînd nu mai am nici o rezervă în privința dragostei curate a Galinei, acum cînd joc pe terenul lui. Contrastul de vîrstă, cei cîțiva ani pe care Galina îi are față de mine, nu va fi un impediment să ne simțim o viață întreagă părtași la bine și la rău, chestia se va rezolva de la sine, ori moare Macedoneanu, ori pleacă în lume, cum i-a fost vorba; eu ajung să fiu mai tare ca el și atunci o să-l manevrez eu pe el, ca oamenii, cît se poate de uman, că mi-a dat o pîine să mănînc, pe vremea cînd n-o aveam și n-o mîncam.

Nici un fel de ranchiună pe chipul Macedoneanului, cînd am intrat pe ușă. Revăzuse capitolul cu crima în legitimă apărare, pe care o făptuise pe la douăzeci de ani și ceva, era de părere că pagina e excelentă (părerea mea fusese corespunzătoare, cînd o scrisesem), dar bomba venea, zicea el, din partea lui frate-său, Marin Cofetaru, care trecuse pe-acolo mai devreme și-i spusese că m-a cooptat în comitetul pentru ridicarea statuii lui Copernic, unde e președinte.

— Ce am eu, iubite maestre, cu statuia lui Copernic?

— Marin a citit fragmentul cu cerul înstelat de la Rîmnic...

— Și el?

— E frate-meu. El veghează, ca și mine, la exactitatea relatării.

— Fusese vorba... Măcar i-a plăcut? L-a mișcat?

— Nu-ți spun? Nu numai că i-a plăcut imens, dar l-ai sensibilizat teribil la chestia stelelor. A spus că fără tine comitetul își pierde vremea fără eficiență. Copernic trebuie înălțat spre stele. Acu trece vara...

— Atenția lui nea Cofetaru mă copleșește, dar însă eu ce pot face? În ce calitate, vreau să zic?

— În calitate de publicist, firește. Ai să faci față, fii încredințat. Uite, apropo, vreau să-ți fac neîntîrziat o critică, să te persuadez puțin. Știi care e defectul tău? Nu îți dai importanța pe care cultura și grafica expeditivă le merită. Arăți uneori ca un milog, cînd ar trebui să tragi tare.

— Trag tare, de unde știi că nu trag?

— Păi nu se vede. Uite-te și tu în oglindă, compară-te cu deștepții de la televizor. Ai să-ți dai seama de diferență. Îmbunătățește-ți și tu puțin personalitatea.

Făcu o pauză, mă cercetă puțin, apoi:

— Hai, mișcă la treabă! Avem de atacat primele amoruri!

În ziua aceea am scris de mi-au sărit ochii. Să fi rezultat vreo douăzeci de pagini. Nu știu ce-o fi fost cu nea Macedoneanu în momentele acelea, dar vorbea de nu-i puteam ține șirul. A început cu una Marioara, bestie cu chip de înger, o cunoscuse la un bal în Merișești-Caracal, taică-său se prinsese, îl amenințase cu pușcăria dacă îi nenorocește fata, oricum îi promisese o bătaie soră cu moartea, dar meșterul o răpise cu voia ei de-acasă, o dusese într-un sanatoriu din Motru, unde Macedoneanu avea un văr doctor radiolog, oricum ibovnica n-avea de ce să se plîngă acolo, o angajase pe stațe infirmieră, lua și ceva parale, pe lîngă că amantul itinerant îi aducea și el ce putea, de-ale îmbrăcăminții. De la un timp, nemaidîndu-i atenția cuvenită, fata se măritase cu un veterinar, însă el, Macedoneanu, a apărut într-un tîrziu, la nuntă, ca să le fie naș și să-i declare trădătoarei că înțelesese de mult că are viitorul înainte, nu-i putea sta în cale, deci se retrăsese discret și metodic, asta-i era tactica, să-l ia cum este și nu după închipuiri. Fata îl înțelesese la capacitatea lui, numai că a refuzat să-i înapoieze o cuvertură de pat, căței profitoare, zicînd că o consideră dată, că părinții continuă să-i fie beligeranți.

— Totul în regulă, nea Griguță, l-am întrerupt eu din relatare, numai că episodul nu e pe deplin curat. Te-a furat pentru că și mata o furaseși. Corb la corb nu-și scoate ochii...

— Dar e perfect adevărat! a strigat Macedoneanu. Eu nu măsluiesc adevărul, ca alții.

— Ce vrei să insinuezi? Aranjamentele mele nu-s nici o măsluire! Te rog să-ți retragi cuvintele!

— Na, că te supărași! Măi, dar iute te mai aprinzi! Crede-mă pe mine: ți-ar trebui rapidamente o femeie. Una ca Galina ți-ar sistematiza viața și te-ai simți, ca mine, în al nouălea cer... Zău că nu mai poți trăi ca un bursuc!

— Pînă aici, criminal de rînd! am vrut să-i strig în față, auzindu-l că amintește de Galina. M-am ambiționat însă ca un turc, schimbînd rapidisim subiectul. Fie, am zis, episodul cu Marioara de la Caracal se reține, numai că am să-i dau o semnificație diferită. Ce-ai zice de faptul că fata era exploatată nemilos de părinți, că mata ai apărut în viața ei ca un eliberator?

— În regulă, ai cea mai largă libertate, a subliniat Macedoneanu.

Am trecut, în continuare, la iubirea africană cu Maria Cernovodeanu, actrița de la Maria Filotti. Pagina avea să fie senzațională, că era cu persoane cunoscute, și s-a încheiat, zicea mîndru Gri, cu focuri de pistol.

La vremea aceea nu frecventa teatrul, prefera filmele de aventuri de la cartiere, însă cucoana se nimerise să-i fie vecină de palier, înnebunindu-l zi și noapte, prin reverberația pereților, cu tone de versuri și alte roluri, mai ales cu vizite. În plin miez al nopții, tocmai cînd Macedoneanu se grăbea să-și afle tovarășii (lucra pe-atunci la cauciucuri, afacerile evoluau de preferință noaptea), artista venea de la spectacol, însoțită de o mulțime de fluștureteci, băieții din figurație, fetișcane consumîndu-se în speranța unui rol, studenți faliți de pe la Conservator. Se producea o hărmălaie de te lua groaza, pericol de-a atrage luarea aminte a locatarilor, poliției. Femeia era splendidă, artistă de efect, o primea săptămînal Victor Eftimiu, cît despre rafinament, să trecem peste asta: făcea baie numai în spumă verde de Paris, de două pînă la cinci ori pe zi. Animal de rasă, ce mai! Defectul ei, în afară de atragerea zdrăngălăilor pe urma ei, consta în faptul că avusese o legătură veche, de mult stinsă, cu Leonid Mociorniță, fratele celui cu ghetele, care o asalta încă, o aștepta ore în șir pe scară, îi zgîlțîia ușa, îi cresta cu briceagul cadrul, umbla chiar cu chei potrivite. O, se întîmplă atîtea lucruri în acest oraș al pierzării și speranțelor! (Aici trebuia să introduc un citat potrivit din nefericitul Ovidiu, poet). Vina ei fusese că nu fusese decisă, că nu rupsese diplomatic cu bezmeticul, nu se pricepea să facă scene, sînt oameni neputincioși funciar. Amînase ce amînase o explicație, care să-i fie lui Mociorniță mortală, între

timp în capul ăluia crescuseră gorgone, acum mergea pe calea amenințărilor sau a vreunui act disperat, controlîndu-i de aproape ușa. Alta l-ar fi răcorit cu o cană cu apă în creștetul pleșuv, l-ar fi ocărît, l-ar fi dat pe mîna justiției. Ea, finuță, îi suporta scandalul, palpita de groază la auzul ușii zgîlțîindu-se, își înfunda urechile cu vată spre a nu-i auzi gemetele, declarațiile și înjurăturile portiere, în cel mai fericit caz fugea la Sinaia, la un farmacist, iubitor pasionat al teatrului radiofonic.

Gri Macedoneanu o cunoscuse pe palier, într-o împrejurare cu lăptăreasa. Începuseră bombardamentele, se dăduse alarma, lăptăreasa își cerea banii. Nu mai era timp de pierdut. Gri a înșfăcat-o de mînă, a coborît cu ea în brațe scările, au ajuns în subsol îmbrățișați, îndrăgostiți instantaneu, ca mîțele, hotărîți, pe cînd casa se clătina, să nu se mai despartă. Ulterior, ea îi declarase că desigur îl zărise pe palier, că figura lui nu-i spusese însă nimic, exact același lucru i se întîmplase și lui, care, zărind-o, și-a zis că e plină lumea de femei frumoase, și cu asta se vîrîse în pat, că lucrase din greu. Dragostea lucrase însă hoțește, ea îl visase o dată, era îmbrăcat într-un palton verde, cu fireturi, avea mîinile pline de sînge — presimțire, viziune preliminară? — același lucru i se întîmplase și lui, o visase c-o avea, ea se încăpățîna să-i recite un poem, dar nu și-l amintea deloc.

Patru sau chiar șase ani durase dragostea lor, zicea Macedoneanu, fusese ca un vis frumos, începuse să meargă la teatru, în Sărindar, seară de seară, să-i știe pe de rost rolurile și nazurile, că avea nazuri de franțuzoaică, înainte, dar mai ales după ieșirea din scenă. Lucrurile ar fi mers bine, fără limită, pînă în ziua de astăzi, pînă dincolo de mormînt, dacă Mociorniță n-ar fi ajuns la capătul răbdării lui. Într-o nefericită seară de noiembrie — el, Gri, consideră că nopțile de noiembrie i-au fost lui întotdeauna fatale, să punem la socoteală că și cutremurul cel mare a avut loc tot într-un noiembrie —, la cîteva minute după căderea cortinei, Leonid Mociorniță s-a prezentat la cabina Mariei Cernovodeanu, a ciocănit muzical în ușă și, cînd cabiniera a deschis ușa, n-a apucat decît să-și pună pistolul în tîmplă și să cadă. Marea artistă a văzut

scena prin oglindă, tocmai se demachia, dar a reţinut sîngele care a inundat albul uşii. Deşi era de mult convinsă că disperatul de uşă va sfîrşi, n-a vrut să-şi creadă ochilor, astfel că s-a întunat, s-a repezit la trupul neînsufleţit şi a căzut alături, aproape fără suflare. Cînd, într-un tîrziu, regizorul principal a izbutit s-o readucă la cunoştinţă, era deja nebună. O mîncaseră remuşcările, Mociornița fusese sincer în pasiunea lui, ea îi dispreţuise dovezile şi-i batjocorise sentimentele. Gri a aflat istoria chiar din gura regizorului principal, a suferit îngrozitor, a trebuit să-şi ia rămas bun de la acea minunată femeie, amantă şi regină a teatrului, şi s-o depună la Bălăceanca, la casa de nebuni. Păcat că lucrarea nu e prevăzută cu ilustraţii, zicea Macedoneanu, fotografia ei o păstrează într-o cutie de amintiri, alături de puful ei de pudră şi de alte cîteva nimicuri. Ar face efect, fotografia e luată la Nunta lui Figaro, ea joacă acolo în travesti şi e superbă chiar şi-aşa.

Cum auzisem de dragostea următoare a lui Macedoneanu, cu o paraşutistă, instructoare de paraşutism la Popeşti-Leordeni, am anticipat:

— Acum trecem la aeroport, ca să le epuizăm pe cele din deceniul patru. Dacă îmi permiţi, aş putea deschide aici o paranteză, în care să trag semnele egalităţii între amorurile care te-au acaparat în gloriosul deceniu patru.

— Fiecare iubire este altceva, sînt cantităţi necomparabile, mi-a replicat Gri.

— Dar pe Leonarda ai iubit-o cu aceeaşi patimă! Mi-ai declarat odată, în trecere.

— Pe paraşutistă? Doamne fereşte! A fost doar un flirt, o glumă.

— Dar zborul vostru peste Slatina şi Balş? Mi-ai spus că n-ai cunoscut pînă atunci transportul sublimului! Aţi sărit cu paraşuta pe acoperişul unui han...

— Zborul acela? Un scuipat! De ce exagerezi unele lucruri?!...

— Să sărim peste?

— De bună seamă! Nu vreau să consemnăm decît stelele de primă mărime. Nici Copernic al tău nu se încurca în plevuşcă... În modul cel mai decis, sărim!

17

N-au trecut două săptămîni, şi un conflict aprins s-a deschis între mine şi Macedoneanu, pe motivul unei jardiniere din lemn ars. Frate-său, Marin, se obligase unui şef de la primărie, ceva în legătură cu o sală de expoziţii pentru un sculptor de busturi şi statuete cu ţăruş, şeful îl servise la timp, iar Cofetaru urma să-i facă surpriză o mie de lei şi o jardinieră pentru salon. Avea lemn bun, de păr şi de cireş, numai că meşterul pe care se bizuia plecase la fiu-său, la Reşiţa, şi Reşiţa se făcuse. Termenul se apropia, Cofetaru dispera din ce în ce mai mult, pînă ce Macedoneanu avu ideea idioată să mă apuc eu de afacerea asta:

— Eşti băiat dezgheţat, intelectual. Legea firii şi ultimele descoperiri spun că, dacă scrii frumos, aliniat, dacă te descurci minunat în evidenţă, cartoteci şi fabulaţie epică, aceste daruri se transferă şi altor discipline, vreau să zic, te poţi dovedi exemplar şi în tîmplărie. (Prinde-te, Delfine, utilizez de minune dialogul, ba chiar dialogul unilateral, recomandat de Nedioglu!) Faci jardiniera şi te scutesc, pe timpul cît lucrezi, de corvoada cărţii, a zis Macedoneanu. Te mai aeriseşti puţin, te mai destinzi. Îţi dau săptămîni absolut libere. Nici măcar cenaclu nu ţinem.

N-am zis nimic, munca înnobilează pe om, apoi lemnul mi se livra acasă, puteam rămîne în odaie toată ziua şi, cum Macedoneanu promitea să nu mă deranjeze în timpul celor două săptămîni, întrezăream zile de fericire alături de Galina, hotărîtă să mă ajute şi să mă iubească pînă la capătul acelor zile. M-am descurcat eu în chestiuni şi mai grele, m-oi descurca şi cu ciocanul şi cleiul, mi-am zis şi am acceptat.

— Vreau, frate, o etajeră doi pe şaizeci şi cinci, mi-a explicat Macedoneanu, arătîndu-mi o schiţă sprijinită aşa şi aşa, pe şipci paralele, cu fond de placaj, însă blana din faţă puţin curbată, pentru că n-avem cum s-o traforăm, însă la sfîrşit îi dă Marin cu lampa cu benzină, ca să o învechească, el a lucrat odinioară la finisaje, la un arsenal.

Zis și făcut: am luat desenul, dimensiunile, și m-am retras. Condiţional, Gri mi-a trimis la adresă o camionetă cu blană a-ntîia, de păr și cireș, Dumnezeu știe de unde a procurat-o, că de așa ceva are nevoie și gazda mea, domnul locotenent în rezervă Popa, pentru sicriu, din vreme. O zi întreagă am stat în bibliotecă la M. Sadoveanu, am cercetat cărţi de mobilier, reviste străine, fotografii din Ilustraţiunea română, ilustrată între cele două războaie. În cele din urmă, auzind ce caut, unul din poeţii ce roiau în jurul meu, înainte și după poșta redacţiei, mi-a promis să mă ducă la un unchi al lui, în Ferentari, zicea, care are o piesă similară, achiziţie de la o bătrînă, foarte complicată, rezolvare de conturi și datorii vechi, nu insist. Am făcut excursia în Ferentari, am avut acces la piesă, era o lucrare de artă, o bijuterie, macmahonerie curată, capodoperă. O priveam și nu-mi venea să cred ochilor, unchiul o tot mîngîia, mîndru, zicea că o văzuse o dată Paul Anghel, că rămăsese și el stană de piatră, promiţîndu-i marea cu sarea dacă i-o vinde Nu era cazul, zicea unchiul, cînd dai de-o pleașcă, însemnează că e semn dulce de la Dumnezeu, bine că știe că e de valoare, restul o să vadă ce-o face cu ea. Deocamdată n-are bani, dar cînd o procura ceva, o dă la unul priceput din cartier, s-o întărească pe dedesubt cu cuie și să-i dea bronz, cum se poartă acuma. Am privit-o mult, jardinieră superbă, de patru persoane, două etajere sus, două jos, model fără reproș.

A treia zi am primit-o pe Galina, tînără, proaspătă și violentă ca o logodnică, care nu l-a scos pe Gri din egoist și interesat. I-a propus să o programeze la societate cu poezii sau doar o nuvelă, că ea scrie în taină de mult, are certamente talent, simte ea în adîncul fiinţei așa ca o poștă, cînd îi vine, o ia întîi cu călduri, parcă un aer cald îi urcă în piept, la lingurică, și nu se potolește decît cînd se așează pe fotoliu, cu planșeta de tăieţei pe genunchi, și-i dă drumul. A încercat teatrul, n-o servește; a abordat temporal fabula, însă nu crede că e genul ei. S-a rezumat la versuri și, în timpul disponibil, la proza scurtă, care-i vine mănușă. Acu, de ce să se opună ingratul de Macedoneanu să citească în public, cînd citesc acolo și alţi nespălaţi? De ce să-i taie ei șansele, să o blocheze la

un rol nedemn, de critic original, la Bordei, la prilejuri lăturalnice? Numai cine nu riscă, nu reuşeşte, are ea în dosar cîteva bucăţi cu care merge la sigur. Să-i ofere şansa, să nu-i stea oblic în calea carierei artistice.

Nu i-am făcut promisiuni, nu vreau s-o port cu iluzii, dar i-am replicat că, în fapt, nici nu depinde de Macedoneanu, eu conduc societatea literară şi eu programez lecturile, nici n-am de gînd să-l consult, o înscriu pe listă ca pe oricare furnizor, o prezint personal prin cîteva cuvinte simţite şi-i dă drumul. Restul e treaba opiniei publice. Pînă să se dezmeticească ce se întîmplă, ce s-a întîmplat, ea îşi va fi terminat intervenţia, asistenţa şi-a încheiat magistratura. În faţa succesului evident va ceda, ba în sinea lui se va bucura că mai are un epigon. Să termin etajera asta, i-am spus, să ne iubim gospodăreşte în toate aceste zile de repaus şi bunăstare, apoi mă ocup eu şi de opinia publică. Îl aduc pe Balaban, peticarul, s-o susţină, ăla citeşte curent toate ziarele, şi-a făcut o cultură, să vezi cum îi merge limba în gură şi ce presupuneri savante emite... Galina m-a sărutat mult, extrem de fidel, cu recunoştinţă, a apreciat ca justă tactica mea, a jurat că nu-şi face iluzii deşarte, că se sprijină pe mine, pe puterea mea combinatorie. În privinţa nuvelei, ca să nu se încurce, ea are însă o obiecţie: să aflăm pe cineva care să i-o bată la maşină şi să-i aducă la zi punctuaţia, eventual să n-aibă surprize dacă îi cere vreo revistă copia.

M-a părăsit repede, n-a vrut să-mi răpească timpul cu alte probleme şi fantezii femeieşti, dar pe cînd se îmbrăca şi îşi tapa coafura, a revenit cu răutăţi la adresa lui Macedoneanu, a lui frate-său şi a unuia Morărescu, persoană necunoscută mie, care toţi trei, după părerea dînşii, ne exploatează pur şi simplu, ne înăbuşă talentele şi ne retează aspiraţiile. E drept, am fost nevoit de trei ori să schimb scîndura de bază, fiind aci prea scurtă, aci prea lată. Nu se potrivea la capete, nu intra în rosturile unse cu clei; dacă intra, mă pomeneam că se mişcă toată afacerea, ar fi avut nevoie de o pană pe dedesubt,

dar pana se vedea urît, paradea absolut toată estetica. În cele din urmă, am apelat la o veche balama, fixînd-o lateral, în holţşuruburi, ceea ce mi-a permis să trec în sus la etajul superior, iar în jos la picioare şi soclu. Cu rezolvarea altor cîteva buclucuri, în a şasea zi am încheiat, promiţîndu-mi să utilizez raţional pe-a şaptea, pentru odihnă, cum a spus Domnul. Jardiniera era măreaţă, se ţinea perfect pe picioare, se înfăţişa deopotrivă drăguţă şi funcţională, conform comenzii.

Lucru absolut fără precedent, lunea următoare domnul Popa m-a chemat la telefonul lui, unde sunase Macedoneanu: Macedoneanu era distrus în receptor:

— Am nevoie de tine urgent, urgent, spunea, sînt într-o pasă din care numai tu mă poţi scoate: Galina a dispărut! Vino cît se poate de repede, ia la nevoie un taxi, ţi-l decontez, reţine-l în poartă pe şofer, trebuie să pornim neîntîrziat pe urmele ei.

Luat aşa pe nepregătite, era cît pe-aci să-mi dau drumul, să-i spun că Galina e la mine, că-mi admiră jardiniera. Ar fi avut, săracul, două puncte pozitive în plasa lui, dar bine că m-am abţinut, în împrejurări critice sînt de un calm englezesc, s-ar putea ca asta să-mi fie calitatea primordială, după care abia vin cărţile, literatura, beletristica...

Am rugat-o, am implorat-o pe Galina să demenajeze rapid, să se ducă în Pantelimon, la o mătuşă, eu să-l învîrt pe Macedoneanu prin Dacia şi Confederaţia Balcanică, apoi, ca la o străluminare, să ne îndrumăm spre Pantelimon, ultimă încercare.

— Acolo, tu să ieşi în poartă, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, am sfătuit-o, să pretextezi că ai avut migrenă, să te justifici cum ţi-o fi la îndemînă, i-am spus. Dar de cînd n-ai mai trecut pe la el? am vrut să ştiu.

— De patru zile, şi cu duminica de la tine, cinci. E drept că n-am dispărut niciodată atît de lung, ca acuma. Dar ce vrei, te iubesc sincer, nu-mi pot împărţi iubirea. Din păcate, rămîn încă dependentă de dînsul, o vreme, pînă ne vom afirma. Nici tu nu înaintezi încă pe picioarele tale, ai nevoie de Macedoneanu, măcar pentru desfacerea mărfii. Dar ne-o zîmbi şi nouă norocul...

Avea un aer nenorocit, în ochii ei abia clipocea mărunta speranţă în mine.

S-a topit, Delfine, cît ai zice peşte, eu am luat primul taxi ieşit în drum şi m-am oprit exact la adresa lui Macedoneanu. Mă aştepta în poartă, destrămat ca un ţol, precipitat, mut de deznădejde. Am urcat în maşină, el a comandat:

— Pe Tăbăcări, la 12 bis!

Certamente, am dedus că are planul lui. L-am lăsat să şi-l epuizeze.

— Dar cum s-a întîmplat, nene Macedonene? Zău dacă-mi pot explica...

— A fost sîmbătă la mine, la Kojak, a rămas toată noaptea, a evoluat normal, ca deobicei, de dimineaţă a plecat la Romarta, că era deschis, luna cadourilor. Zicea că să-şi ia de-o fustă. N-a revenit nici luni, nici marţi. Abia miercuri, nedînd nici un semn, măcar un telefon să fi dat, m-am sesizat. Mi se mai întîmplase, aşa că am sunat eu — la Marin —, am dat o raită pe la Perla şi Lido, nicăieri. Nimeni n-o văzuse, nu-i ştia de urme. Am intrat la griji...

Maşina gonea în acest timp prin Lemnea, ieşea în bulevard, pe mine mă înfiora supărarea lui, muţenia din care nu-l puteam scoate.

— O fi plecat în provincie, are o rudă la Moeciu, am înaintat eu.

— Exclus! Nu suportă provincia, desfide pe provinciali.

— Are mamă, are tată? Că nu-i ştiu starea civilă. Poate s-o fi repezit pe la ei.

Mă prefăceam exemplar, fusesem perfect informat că, în loc de părinţi, are un frate mai mic, şofer pe un autobuz.

— Exclus! N-are decît o soră, cu doi ani mai mare, telefonistă la o ambasadă.

— Poate e la ea, de ce să ne alarmăm?

— Exclus! Soră-sa e în spital, reumatism poliarticular.

Nepotrivirile începeau să mă neliniştească. De îndată ce intrarăm în Dacia, spusei ca pentru mine:

— Parcă zicea de-o mătuşă în Pantelimon...

— Exclus! N-a vorbit niciodată de așa ceva... Mă tem să nu fie cumva la Morgă, la Urgență... Am presimțirile mele...

— Doamne ferește! am tresărit eu pălind. Eu, în locul dumitale, aș căuta-o în Pantelimon.

— Zău că sînt destul de supărat, mă mai superi și tu? Ce-ți veni cu Pantelimonul tău?

Certamente, Galina ne lucra pe amîndoi în mod echitabil, cînd spusesem de Pantelimon nu spusese nu, acum mă îndoiam și eu cît Macedoneanu că n-are cum să fie la mătușii-sa, dacă n-are mătușă în Pantelimon...

— Propun s-o căutăm la sora lui Mișu Beștelei. Dormea uneori acolo, cînd avea nevoie să se servească de telefon, sau pentru vreo baie.

— S-o căutăm, nici vorbă, noaptea e lungă. Trebuie s-o găsim!

Totuși are nevoie de noi, gîndeam urcînd pe Uranus, și o solidaritate mă apropia de Macedoneanu, ce căzuse cu capul pe umărul meu (plîngea? nu puteam să văd), o solidaritate firească ce se înfiripă spontan între oamenii căzuți sub aceeași bardă a sorții. Are nevoie, certamente, de banii dînsului, de rampa mea de lansare a talentului. Fără noi nu putea face un pas, se pierde și adio. O și vedeam căzînd în groapă, îi și auzeam strigătul deznădăjduit, de pisică părăsită, din fundul gropii, mi se umplea sufletul de negură la gîndul că s-a dus și nimeni n-o mai poate înturna.

— La stînga, pe sub castani! a zis Gri, urmărind cursa.

Mișu Beștelei dormea, soră-sa ne-a rugat să nu trîntim portierele, dar că pe Galina n-o văzuse de la Tarzan, cînd venea să-l vadă la ea. Am căutat-o la Miltiade, am întrebat la Grădina Icoanei, am scotocit pe la Moldova? Are cercul ei fix, ne-a informat Suzi Beștelei, unul dintre cei de-acolo știe precis unde se ascunde... Ea, Suzi, nu ne poate însoți, Mișu e beat dropie, dacă se trezește și se află singur singurel, sparge tot din casă, că face anxietate spontană, cu fenomene de tetanism. Dar ea ar găsi-o cît ai bate din palme.

Ne-am deplasat urgent pe la toate adresele și localurile indicate, am întrebat o mulțime de indivizi, unul mai

deşucheat decît altul, toţi o cunoşteau şi-o apreciau, dar întîmplarea făcea că nici unul n-o remarcase în ultimele zile.

Macedoneanu obosise, temerile îl sugrumau, presimţirile îl paralizau, pe la trei sute şi optzeci, cît arăta contuarul taxiului, a fost de părere să renunţăm, să mai întrebăm doar la urgenţă şi evenimente dacă n-a făcut cumva un accident, şi să-i punem cruce.

— Dacă e vie, se va-ntoarce ea! a spus el într-un tîrziu, înţelept.

Însă mie nu-mi era nici somn, nici liniştea nu mi-o mai aflam. Îmi venea să turbez pentru că dispariţia ei se transferase la mine, conform legii obiective denumită contaminare. Unde înnopta nebuna la ora aceea? De ce îşi bătea ea joc de două inimi, paralel, fără să-i pese? Ne iubea sau numai îşi făcea interesele? Cît valorau jurămintele ei? Ce urmărea?

— Urmărirea asta echivalează cu zece mii de metri garduri, spuse Macedoneanu.

— Întru totul de acord! am spus. Demenţă curată! Dar, dacă mă iubeşti, unde a mers mia merge şi suta: hai să ne repezim o idee pînă în Pantelimon!

— Absolutamente ai înnebunit! Ţi se năzări Pantelimonul şi nu e chip să-ţi scoată omul ideea din cap. Fie, în Pantelimon, dacă eşti bun! spuse el şoferului.

Şoferul însă oprise, stătea nedumerit, n-avea de gînd să aprindă motorul.

— Ce-ai rămas aşa, statuie de Brâncuşi? Dă-i bice!

— E ora schimbului. Faceţi plata şi luaţi, mata, altă maşină.

— Cu dumneata am început treaba, cu dumneata s-o încheiem fericiţi. Nu ne face greutăţi pe timpurile astea vitrege.

Nici vorbă să-l înduplecăm. A trebuit să ne transbordăm pe-o altă maşină.

— În Pantelimon! a comandat Gri, şi în comanda lui am simţit ţăruşul unei ironii.

Galina ne-a întîmpinat la intrarea în cvartal, cu semne disperate de mînă. Stătuse cîteva ceasuri să prindă un taxi, îngheţase, roua nopţii îi umezise rochia. Era numai venin, în timp ce eu îmi redobîndeam încrederea în fe-

meia iubită, căci se dusese, cum o sfătuisem, la mătuşi-sa, chit că ulterior mi-a declarat că n-are, într-adevăr, nici o mătuşă acolo, luase invenţia la capac drept salvatoare, inventase la rîndul ei o mătuşă săritoare, care-i oferise o masă, dulceaţă, cafea.

— Tanti Melania m-a invitat să dorm la ea, am refuzat-o. Trebuia s-o ascult. Acum, dacă mă aleg cu o pneumonie?

Tremura între noi ca varga, eu îi încălzeam cavalereşte umărul, Macedoneanu îi freca mîna. Învins, Macedoneanu căzuse iarăşi în muţenie.

— De unde ai mai scos-o şi pe această tanti Melania? întrebă el, ieşind din sleială. Nu te-am auzit niciodată de ea, m-ai dezinformat total.

— E sora lui tata! a replicat Galina spontan şi inteligent, perfect credibil. Nu ţi-am dat niciodată lista familiei noastre, n-aveai treabă. Dar dacă vrei să ştii, am o mulţime de rude, unele în Bucureşti, altele în provincie, destule în America.

— În America? Nu mă înnebuni! s-a înviorat Gri. Asta e de reţinut.

— Şi în Orientul Apropiat, că un văr al tatii a trecut la mahomedanism.

Galina a reintrat în triumf la Macedoneanu, tipul s-a înviorat îndată ce am sărbătorit evenimentul, desfăcînd o sticlă de şampanie, prelungind lunga zi de disperare pînă în zori, în trei, fără ca nici unul dintre bărbaţi, cavaleri în felul lor, să mai descoasă chestia cu absenţa, cu tanti Melania, cu trădarea şi suspiciunile — trăsătură predominantă a epocii agitate în care trăim, iubim şi suferim memorabil.

18

Conflictul cu Macedoneanu mocnea, se pregătea, abia începea. Jardiniera lucrată de mine, livrată la timpul potrivit direct beneficiarului, a fost refuzată de şeful lui

Cofetaru și însoțită de cîteva rînduri scandaloase. Individul o considera afront, nu jardinieră, oh, cît de mult dorise el ceva fin și lăcuit, accepta desigur și lemn ars, dar să fie mobilă și nu castel de cărți de joc... Porcărie! Altădată nu te mai servesc, Cofetare, o palmă grea mi-ai întins pe obrazul acesta bine bărbierit, care nu are de ce să se rușineze etc. Piesa era sub orice critică, pretindea.

Macedoneanu nu văzuse lucrarea. După noaptea de pomină, Galina făcuse, într-adevăr, febră și pleurezie. Și noi care nu ne încredem în cuvîntul femeilor! Patruzeci de grade și ceva, prișnițe, aspirină, ampicilină, radiografii, consult la căpătîiul muribundei. Gri era disperat, eu gîndeam cum să-mi iau zilele, plîngeam continuu amîndoi, dar jardiniera trebuia finisată. Am cerut lampa cu benzină, am finisat eu, singur, am livrat la timp, cum am mai relatat. Mobilier ultra, ca la Pipera, ba și mai și! mi-am zis, ignorînd total cum are să se spargă buba.

Acum, cînd Galina se vindecase și se refăcuse, așteptînd numai programarea ei la lecturare, etajera noastră se afla refuzată la Macedoneanu în salon, însoțită de aura cuvintelor de ocară ale beneficiarului. Urma judecata, scandalul. Zi istorică în raporturile noastre mereu contradictorii.

Scandalul a izbucnit în prima zi a lui august, la zece precis și treizeci. A fost, Delfine, un adevărat măcel teoretic și de laborator. Macedoneanu s-a dovedit de un cinism fără limite, dur și distrugător, nici urmă din pedagogia lui devenită tradiție, îngrozitor îngrozitor! Parte din răutate se putea explica prin faptul că mașina îi întîrzia de cîteva săptămîni la Ciclop, fără remediu deocamdată, dar principala venea de la chestia cu jardiniera și rușinea pe care i-o produsesem bunului, minunatului său frate, marele Marin Cofetaru. Iată cum s-au petrecut lucrurile:

De cum am intrat pe ușă, Macedoneanu m-a luat în șuturi: că îmi pierd vremea cu nimicurile și cartea lui întîrzie să se elaboreze, să se constituie. Chestiunea nu e o joacă, e poate cea mai importantă treabă pe care a avut-o pe eșicherul vieții, este vorba despre nemurirea vieții și a faptelor lui, cartea — i-a promis Predoiu — va fi tipărită la Litera, iar paralel, pentru asigurare, o copie în spaniolă și franceză va lua drumul marilor edi-

turi occidentale. Are o mulțime de canale și posibilități: îl servește ori fiul colonelului Andone, cu care Cofetaru lucrase în timpul războiului, deja cetățean american, călătorind adesea la București, ori o mare actriță de cinema de la studioul București, ori, în sfîrșit, un cofetar de la laboratorul de dulciuri București. Pînă în șase sau opt luni, cartea trebuie să vadă lumina tiparului, aici sau aiurea, făcîndu-ne oameni, deschizîndu-ne cele mai lungi perspective. Pentru că eu habar n-am ce magistrale moderne deschide o carte! zicea. Pentru conducerea la țel a acestui ambițios, academic proiect, trebuie însă să-mi bag mințile în cap, să las hoinăreala, să-mi îmbunătățesc stilul și metodele de lucru.

Întîmplător, și pentru că întotdeauna merg înarmat, am scos din servietă fișele zilnice ale activității mele, în care țin evidența, pe ore și ponderea lucrărilor, tuturor laturilor colaterale ale activității personale. I-am pus sub ochi lui Gri cartonașele cu însemnări, l-am rugat să citească și să se convingă că n-am irosit nici un minut fără un motiv serios sau altul. Reieșea limpede ca lumina zilei că o căutasem o noapte întreagă pe Galina, că lucrasem asiduu la refacerea capitolelor nemulțumitoare, că nu lucrasem mai puțin de peste douăsprezece ore la confecționarea acelei jardiniere refuzate.

— Că bine că a venit vorba de rebutul ăsta! a exclamat Macedoneanu, arătînd cu degetul spre jardinieră. Ne-ai făcut-o! Ne-ai compromis familia! Lucrarea ta e o aberație.

— Lucrarea mea e o reușită, am încercat să-l înfrunt, chiar dacă nu corespunde întru totul preferințelor publicului. M-am documentat...

— O rușine și o..., a continuat furios Macedoneanu, înecîndu-se.

— Te contrazic, și indirect, îl contrazic și pe mitocanul de șef și prieten al lui nea Marin, care nu știe să aprecieze produsele ebenistice. Etajera e o capodoperă!

— Idiotule! mi-a strigat atunci Macedoneanu și, nemijlocit, și-a înfipt degetele în pieptul meu. Iarăși măsluiești realitățile? Iarăși maltratezi evidența? Nu, că domnul e îndrăgostit, are orbul găinilor!...

Gîndul m-a dus în zbor la Galina, iubita şi fericirea zilelor mele, inima mi-a fost inundată de o lumină plăcută, mîngîietoare, spatele mi-a fost scurtcircuitat de un sloi de gheaţă ca o gheară, Galina suferise atît, fericirea noastră depindea de reuşita mea în viaţă, de independenţa mea pecuniară şi socio-administrativă. Am protestat:

— Nu sînt îndrăgostit, te asigur, iar în ce priveşte etajera, eşti victima opiniei de joasă speţă, a incultului. Arta este lungă, viaţa are întreruperi, cum spune proverbul.

— Slăbeşte-mă cu proverbele! Eu zic să trecem la analiza muncii.

Şi-a descleştat degetele de pe pieptul hainei mele, s-a îndreptat spre etajeră, şi lovind în ea cu pumnul greu, i-a prăvălit scîndurile şi penele ce o alcătuiau. În mijlocul casei a rămas un maldăr de lemnărie arsă.

— Ei? a strigat spre mine Macedoneanu.

— Pumnul dumitale sparge şi Panteonul. Nu e o dovadă.

— Aşa? Continuăm analiza. Poftim!

Am văzut, Delfine, în continuare, pînă unde poate merge reaua credinţă, neîncrederea în puterea şi ingeniozitatea omului, lipsa de stimă pentru demnitatea celui care munceşte. Ce crezi că s-a apucat să facă, cîrcotaşul dracului? Îl văd ca acum, căci scena a fost istorică, precum te-am anunţat: a început să măsoare cu metrul metalic fiecare scîndurică! Uite, zicea arătîndu-mi o jordie ceva mai lată, asta se pretinde vergea de susţinere. E o macaroană! şi o rupea între pumnii strînşi. Dar asta? Trebuia să aibă, ca şi blana, doi metri pe treizeci şi doi, şi cu spătarul, treizeci şi trei. Cît are? Mai puţin cu opt centimetri! Colosal! Dă-o-n pisici, n-am văzut cîrpaci ca tine, pe crucea mea! Dar blana? Uite cît e de aspră, cu capetele neşlefuite, cu muchea subţiată! Lipsesc aici trei centimetri, dincolo doi. Porcărie! Am încredinţat lemn nobil pe mîna unui necioplit! Auzi? Necioplit! Nu te pot califica decît ca pe-o vită-ncălţată!

Fierbeam, asemenea cuvinte nu mai recepţionasem, poţi critica oricît pofteşti, dar fă-o, domnule, constructiv, nu înjosi salariatul, că el şi-a dat silinţa, a fost de bună credinţă. Tot continuînd cu injuriile, am regretat, la un

moment dat, că n-am un sindicat care să mă apere, căci Macedoneanu se purta ca un patron.

— Meştere, am intervenit în apocalipsa pe care o declanşase, meştere, aceste neajunsuri sînt absolut de amănunt. Construcţia ţinea, avea aspect.

— Taci mă?! N-ai văzut cum s-a prăbuşit? Las la o parte că golurile le-ai umplut cu cîrpe, căutînd să le camuflezi cu lac, dar scîndurile nu se ajungeau, nu se îmbinau, cleiul nu avea ce prinde. Cum dracu ai fixat balamaua aceea şi în ce scop?

— Balamaua era necesară în acel loc şi aparţinea integral ingeniozităţii mele. Ce, eşti refractar la nou?

— Dar nu se ţinea în nimic şi, mai ales, nu sprijinea nimic. Cele două scînduri paralele, despărţite de placaj, fluturau ca aripile unei păsări. Coteţ, nu etajeră! Dobitocul ăla avea de gînd să aşeze pe rafturi ghivece grele, cu pămînt, să le ude... Muşcate şi orhidee într-un coteţ pentru galinacee! Na, că am căzut şi în metrica-alexandrină!

Din nou, fără voie, gîndul m-a dus la Galina mea. Poate că aş fi trecut peste unele amănunte, peste mojiciile lui Gri, meşterul meu speculant, am fi putut găsi un modus vivendi în trei, ca toate părţile să fie mulţumite, Galina putea face faţă situaţiei, dar apucăturile mitocanului întreceau orice limită a suportului, o ruptură se întrevedea iminentă. De aceea, am sărit, pedepsitor, dar metodic:

— Să nu luăm lucrurile mecanic, etajera era etajeră, oricum ai încerca mata s-o scalzi acuma, după ce ai demolat-o. Chiar dacă nu era o capodoperă...

— Şandrama, nu capodoperă!

— Mă rog, aprecierea aparţine sferei subiectivităţii, ai toată libertatea, dar, ziceam, chiar dacă nu era o capodoperă, era măcar o lucrare utilă, cu precise funcţiuni la domiciliu. Arsă, nearsă, ea excludea ideea de coteţ. Fiindcă avea blăni de cireş şi de păr, cine face coteţe dintr-un lemn ales? Vine rîndul meu să zic: Dă-o-n pisici, nea Gri! Eu mă ridic împotriva faptului că ai dărîmat-o. Avea viaţă lungă, sărmana etajeră!

— Pe crucea mea că s-a dărîmat singură. Doar am suflat puţin... În fine, mortul de la groapă nu se mai

întoarnă, vorba latinului, acum să vezi implicațiile eșecului: șeful supărat, căci comandase expres jardiniera, iar frate-meu îi promisese ceva lux, cu șerlac, i-a retras solicitantului autorizația, l-a evacuat din expoziție, stă nenorocitul de două zile pe trotuar, împrejmuit de statui marmorate, tremurînd de compasiune pentru cariera lui. Ne-am încărcat de cele mai grele responsabilități: omul, dezgustat de mizeriile întîmpinate, are de gînd să-și repare reputația la minister. Alți bani, altă reparație. În cele din urmă, insul ne primejduiește cartea. Se duce vorba în editură, știi că editurile află chestiile de pe pămînt înaintea agenției de presă, miliției.

Demolase jardiniera, mă demola și pe mine — organic, moralmente, pe verticală, pe orizontală. Cumplită creatură! Demolînd opera mea de lemn, Macedoneanu construia în loc un labirint de piatră, cu o singură ieșire, și mă sechestra în inima ei, prizonier, ca Radames. Dar o ieșire era, totuși. Nu-mi rămînea decît ca, spre a-mi consolida cucerirea — la Galina mă gîndeam în acea clipă — să fac un gest neașteptat de cucerire. Cu Macedoneanu, bărbat puternic, n-o scoți ușor la capăt: să-i cedez. I-am cedat o dată, i-am cedat de două ori, puteam face aceasta și a treia oară, nu mai mult. Am zis:

— Recunosc: în tîmplărie nu sînt meșter. Dar scrisul nu mi-l întrece nimeni.

I-a plăcut, nu se aștepta, în fond e un om bun și nevroza îi trece repede, astfel că s-a întors la o sută optzeci de grade și mi-a răspuns:

— Ești nădejdea și ajutorul meu de nădejde. În general, dar mai cu seamă în chestiuni de tîmplărie, nu o iau mecanic. Viața merge înainte, dă-o-n pisici! Marin se va descurca. Vulpoi bătrîn, frate-meu! Îl împacă el pe șef cu un kil de portocale, cît despre expozant, să-și repare gloria artistică după cum l-o tăia mintea, nici creația noastră nu stă în sală. Tot pe trotuar, sărmana. Să-i dăm bice!

Trecurăm la punctele următoare ale ordinii de zi.

19

Se punea problema ca, din umilit şi exploatat, cu arsenalul paradit de compromisul istoric pe care-l făcusem cedîndu-i, să mă salt puţin în ochii lui. Înainte de a citi pe carnetul meu unde rămăsesem şi ce urma să atacăm, mi-am permis să-l reţin cu cîteva informaţii. Macedoneanu era sensibil la orice se petrecea în lume.

— Macedonene, sînt inchietat şi stau în ambara: m-au invitat ieri la liceul clasic şi mi-au cerut să ţin acolo un curs extraprogramatic despre problemele literaturii tineretului, raportul dintre imagine şi conştiinţă şi alte prostii d-astea. Liceul a rămas la arta şi cultura antichităţii, se impune aducerea lui la contemporaneitate, la marile cuceriri ale secolelor moderne. Ar fi, în total, cinci lecţii (onorifice, de bună seamă!), însă cu o mare audienţă, peste trei sute cincizeci de elevi şi eleve, ceea ce aduce popularitate în rîndul categoriei. Stau în cumpănă, le-am promis să le dau vineri răspunsul. Oare timpul mi-ar permite, oare m-aş achita cu cinste?

Efectul era cel prevăzut. Pe măsură ce vorbeam, simţeam cum cresc în ochii Macedoneanului, sesizam chiar pe obrazul lui o umbră de ruşine, căci mă făcuse recent idiot, cretin, bou, vită şi altele. Ca să-mi sporesc valenţele şi creditul, m-am dus mai departe:

— În ce priveşte aspectele de principiu, teoretice, nici vorbă că i-aş face zob: am un depozit plin vîrf cu argumente şi demonstraţii. Poate că numai la aspectele aplicative m-aş reţine un pic... Funcţia metaforei şi evoluţia genurilor mă derutează. Au apărut în ultimii ani atîtea interpretări noi, încît e nevoie de un efort supraomenesc să le cuprinzi, să le sistematizezi, cît despre expunere, mă întreb ce pot înţelege copiii din acea maşinărie complicată...

— Îţi vine greu, te înţeleg, dar o asemenea ofertă e o pleaşcă, a fost de părere Gri. Te popularizează, prin copii, în toate casele, în întreg oraşul. Nu se dă cu piciorul unui astfel de tîrg.

— Şi pe deasupra, am adăugat eu paie peste foc, îmi asigură maşină la dus şi la-ntors. O fac praf pe madam locotenent în rezervă Popa, gazda mea. Oamenii cu maşină (a lor, a statului, nu contează!) o zdrobesc sufleteşte.

— Şi maşina mea ţi-ar sta la dispoziţie în cazul unei asemenea întreprinderi. Numai să mi-o isprăvească ăia de la Ciclop... După o pauză: Eu sînt de părere să nu mai pendulezi, să accepţi imediat, dificultăţile le înlăturăm împreună.

În loc să continuăm lucrul la carte, solicitaţi tot mai arţăgos de Yvonne Rădăcină, care nu mai avea ce traduce, Macedoneanu a trecut nemijlocit la sfaturile pentru expunerile de la liceu.

Să ştii, zicea, contează prea puţin ce spui şi cum vorbeşti, totul e să te faci simpatic încă din primul moment. Trebuie să te înfăţişezi destul de modest, pentru ca auditoriul să nu se aştepte la prea mult din partea ta, zicea, dar destul de îngrijit îmbrăcat, ca să impui gălăgioşilor, celor cu viermi în ..., derbedeilor din ultimele bănci. Negreşit să-ţi pui o floricică la butonieră, fiindcă atenţia trebuie să se orienteze pe ceva deosebit, fetele vor vedea în ea o chestie de cochetărie şi chiar de apropo, te vor îndrăgi pe dată, băieţii vor fi geloşi, preocupaţi să descopere care dintre fete se topeşte mai mult, căutînd să dezlege secretul succesului tău fulgerător. Începi cu voce scăzută, emoţionat că îi vezi sau îi revezi, recunoscător că datorită lor recazi plăcut în vîrsta lor, ridici vocea de îndată ce îi vezi că îi ai în mînă, strigi la capetele de rînd şi de paragraf. Încă o dată, zicea: nu contează ce vrăjeşti, nimeni nu reţine ideile pe care te străduieşti să le clarifici, important e să accelerezi repede, să-i iei la sentiment, povestindu-le cum tocmai te-ai întîlnit, cu cîteva minute mai înainte, cu fostul tău profesor de română...

— A murit de mult, am zis.

— Nu-i esenţial..., zicea, cu fostul tău profesor de română, care te-a felicitat că ai rodit şi că te-ai dezvoltat, talentul tău a devenit rămuros... Azi, el nu mai înţelege o mulţime de lucruri, e bătrîn, e reacţionar, ar vrea să ştie dacă adjectivul se mai foloseşte, că se-aude că a decăzut. Tu redai ce i-ai fi spus profesorului, luînd-o me-

todic, spunîndu-i, zicea, că adjectivul nu numai că n-a fost exclus din scrisul literar, dar cunoaşte în noile condiţii create o viaţă nouă, înfloritoare, noi şi temeinice perspective de viitor, oricît, ţine, cucereşte. Poţi de pildă să te întrebi dacă televizorul viitorului nu ameninţă cumva cartea, tu combate viguros, ca pe-o gogomănie, prostia asta, întreabă-i pe ei ce cred, nu le aştepta răspunsul, că au să se bîlbîie, arată-le, zicea, exclus, de vreme ce se înmulţesc în progresie geometrică acei care scriu poezii, nuvele, ode, teatru, biografii, studii de critică, romane. Că dacă ei scriu, tipografiile trebuie neapărat să le tipărească, se află un raport de aur între cerere şi ofertă. Dar, se poate ridica un oarecare, care să întrebe cine mai citeşte, dacă timpul e scurt şi lecţiile multe? Să dispreţuim cinematograful şi televizorul, care solicită şi acaparează? Potoleşte-l pe deştept, zicea, ţine-l în picioare cît îţi formulezi tu răspunsul, şi răspunsul este acesta: cum românul este născut poet, toţi cei care năzuiesc să scrie şi să publice vor cumpăra cărţile de poezie, ca să afle cum se face o carte, la cît tiraj poate să viseze, cu ce preţ se plăteşte volumul şi cît revine fiecărei bucăţi. Tot aşa e cu proza, unde se măsoară cu metrul, cu metrul cub, interesul duce cît nu poate duce trenul de Timişoara... Roagă-l pe nedumerit să stea jos, apoi treci la povestiri din copilărie, cum ai început, ce ai visat, cum te-au obligat cei de-acasă să mergi la medicină sau la inginerie, şi cum tu, nu şi nu, te-ai îndreptat spre litere. Ceea ce nu-i sfătuieşti însă pe ei, vremurile s-au schimbat, şuruburile au prins întîietate, cu clasicele se pot duce la construcţii, la farmacie, la plafar, la teologie. Un popă capătă azi cît un arhitect sau un instalator sanitar, are balta peşte...

Treci, în încheiere, la consideraţii filozofice, de mare profunzime. Lasă, le ştii bine, nu-mi spune mie! zicea. Arată că viaţa e ca o cămilă ce trece prin pustiuri, suferă setea, suferă foamea şi arşiţa, dar, în afară de oaze, care îi oferă popasuri şi combustibil, ca benzinăriile de pe magistrale, o aşteaptă la sfîrşit Mecca sau un Trăbănţel, şi bucurie cum n-a visat etc. Omul, zicea Macedoneanu, este o fiinţă necunoscută, compusă din corp, suflet şi cîteva agregate perfecţionate, inextricabile, cum zicea Balaban, pe baza cărora poate întreprinde, zicea, tot ce plănuieşte şi

aspiră. Dă-i tare pe chestia asta, deznoadă-le mintea, fă balonerie, spune-le că societatea nu e o iluzie, dimpotrivă e o realitate, că se văd oameni atît pe străzi, cît și prin case, casele sînt legate unele de celelalte, dar nici oamenii nu rămîn mai prejos, și ei sînt legați unul de celălalt — o comunitate de interese și un vas comunicant de vise... Dă exemple ilustre, uite, dă-li-l pe mînă pe Franklin. impresionant film, l-ai văzut la mine cîndva, e un exemplu grăitor... Cu Franklin le consumi nu o oră, ci tot cursul.

Dacă te-ncurci și-ți pierzi șirul, zicea, bate-te pe frunte și spune cinstit că ai uitat, asta face impresie, te apropie de ascultători, în plus toți vor zice nu că n-ai acolo nimic, ci că, de prea multe, nu reușești să te strîngi, să te sistematizezi, să te, zicea, urbanizezi!...

A ținut-o așa pînă tîrziu, mi se făcuse lehamite de sfaturile și de vorbăria lui — cu toate acestea utile sfaturi, prețioase! — noroc că a sosit Galina care, frumoasă, distinsă, femeia visurilor noastre nevisate, ne-a întrebat dacă nu ni s-a făcut foame, că ea moare să mergem la o ciulama, în Obor, la Eftimie Mavrocordat, mândatarul.

— O să damblagiți cu totul! a fost părerea ei, aflîndu-ne epuizați. Munca intelectuală trebuie împletită cu munca fizică, un medic a dezvoltat chestia asta la orele dimineții, a fost extrem de concludent. Pe deasupra, mi-a făcut impresia că are dreptate, a zis ea pocnind geanta.

— Uite, și o observație de-asta, spusă, cum o spune Galina, face impresie în cercurile școlare. Reține-o! m-a îndemnat Macedoneanu, pe cînd întorcea cheia în broască și ne grăbeam să ajungem în Obor, via Piața Victoriei, la ciulama.

20

Se apropia vertiginos ședința de lecturări în care fusese programată Galina. Din delicatețe, corespunzînd într-o bună măsură principiului că nimeni nu trebuie să cu-

noască dinainte ce se citește, n-am fost curios să știu ce conțin poemele iubitei noastre, nici caracterul și dimensiunile nuvelei anunțate. Aveam emoții toți trei, Galina pentru că urca pentru prima dată pe trambulină, nu urmau decît lansarea și gloria, eu pentru că mijlocisem afacerea, înscriind-o a doua după un oarecare, probabil tehnician de sifoane sau vreun militar în termen, iar Macedoneanu — total ignorant a ceea ce pregăteam noi —, pentru că ne vedea agitați, emoționați toată ziua, cu schimbul, la telefon presimțind că se întîmplă ceva important. Suflet funciarmente bun, Gri nu putea rămîne în afara acestui carusel al afirmării și succesului.

Șase zile, aproape o săptămînă încheiată, ne-am zbătut să batem la mașină, la o cooperativă de prestări de pe cheiul Dîmboviței, scrierile Galinei. Aproape o săptămînă, adică mai exact cinci zile, am lansat invitații către toți cunoscuții, și cu această ocazie mi-am dat seama într-adevăr cît de mulți sînt cunoscuții Galinei, întrecîndu-i pe ai noștri — inclusiv Marin Cofetaru — aproximativ cu șaptezeci și cinci la sută.

Are să jubileze sau ne va rupe în bătaie? era grjia Galinei referindu-se la Macedoneanu, care continua să nu știe ce se pregătește. Dă-l în pisici! răspundeam, scriind cu peniță claps sau carioca, după caz, invitațiile cu chenar auriu, multiplicate de un amic de la cartonaje. Are să stea în fața faptului împlinit ca monumentul indian, însă dacă va avea răgaz să protesteze, îl vom îmboldi noi în vreun fel, doar pentru el era surpriza, ce dracu, nu-l ajută capul să înțeleagă? Dar nu se pune problema atît de îngust, pe cît presupui, zicea Galina, va trebui ca după succesul meu să organizeze o masă la Bordei sau în altă parte, poezia în special face o sete de rupe... Asta depinde și de felul în care vom lucra, am zis, mai avem de epuizat vreo cinci iubite, din galeria aleasă pentru carte, după care trecem la anii maturității, la vederile filozofice, la activitatea pe multiple planuri, cartea trebuie terminată repede, traducătoarea așteaptă. Mă-nebunește cu iubitele lui din trecut, boșorogul, zicea Galina, și zicînd se umplea de venin, mie mi se pare indecent ce face, nu poți pune într-o carte faptele așa cum le-ai trăit, cu numele propriu pe tapet, lumea comentează. În poezie iu-

bitul (iubita) rămîne anonim, căci numai sentimentul interesează. Nu te pricepi, i-am spus, Galino, eşti prea crudă şi nesimţitoare, i-am zis, una e literatura de sentiment şi alta cea de evocare, memorialistica, la care noi cu sîrg lucrăm. Acolo nu ţin sentimentele platonice, se spune totul totul, ca în cartea de istorie, omenirea trebuie să ştie cum s-au petrecut lucrurile, cine a dat şi în cine, cine a căzut şi de ce, cine a învins, cine a supravieţuit, despre cine nu se mai poate spune nimic, fiindcă s-a topit odată cu vremurile.

Era geloasă pe amorurile lui din trecut, sentiment nobil la urma urmei, numai că Galina aluneca fără să ştie pe panta geloziei retrospective, istorice, fără recurs, relatările noastre nu mai priveau persoana unui oarecare prăpădit, fie Gri Macedoneanu acela, ci un personaj, care în carte se constituia independent, erou măreţ pe întinderile agitate ale vieţii, marinar temerar prin labirinturile marilor metropole. Era geloasă de pomană, ca oamenii simpli, ea nu putea să distingă particularul de universal, lipsa culturii îşi arăta din plin carenţele şi plătea, ca oricine, un greu tribut lucrului în sine, secreţiei biliare.

Într-adevăr, cu două zile înainte de cenaclu, am lucrat întins, vertiginos, dementţial, aş zice mulţumitor din punct de vedere al eficienţei, la încheierea perioadei de aur a dragostei. Titlul capitolului, *Voluptuosul şi femeia*, propus de mine, a primit adeziunea unanimă a lui Gri Macedoneanu, care mi-a dictat aproape literalmente aventurile sale, precizînd perfect cadrul, înaintînd fără obstacole.

Se încurcase, povestea el (în timp ce eu scriam cu nădejde) cu primăriţa din Corbii Mari, judeţul Argeş, pe vremea aceea raion, cu care avusese norocul să încheie nişte contractări de ouă şi purcei pentru tăiere. El lucra temporar la achiziţii, agent pe procente, se deplasa mult în ţară, dormea pe unde putea, uneori nu dormea, căci îl prindea noaptea pe la cîte un sacrificiu, mînca şorici, bea ţuică fiartă, dar pierdea cursa sau trenul şi rămînea ostatic prin vreo sală de aşteptare. Într-o situaţie excepţională ca aceasta l-a cunoscut ea, care tocmai se înapoia de la Bucureşti, cu bagaje multe, pachete cu tîrguieli, un fulgarin nou, o valiză nouă, cu două intrări. Cînd l-a văzut

pe peron, plimbîndu-se fără griji înainte de-a servi masa la restaurantul gării, i s-a adresat direct, ca unui cunoscut, zicîndu-i nene, nu vrei să mă ajuți puțin? Ai un pol pentru balot! ... El o ajutase, crezuse că se punea problema la vreo droaşcă, la vreo căruță — dar vehicolele adecvate lipseau întîmplător, aşa că au luat pieptiş drumul de doi pînă la şase kilometri, intrînd în vorbă, mai una mai alta, rezultînd din convorbire că el e singur, ea e singură, rezultînd chiar că noaptea-i lungă şi plictisitoare la țară. El nu obținuse decît cîteva sute de ouă, dinspre partea purceilor mai nimic, că procentul îi era indiferent, dacă nu oricum insuficient, încît a rămas şi a doua zi, de fapt a doua noapte, în casa primăriței, în confort, care se dovedea o femeiuşcă minunată, o bună organizatoare. Zăbovind, nu numai că nu pierdea nimic, dar îşi realiza integral planul valoric, avînd asigurate paralel casă şi masă, numai cine n-a trecut prin acestea poate aprecia la justa ei valoare contribuția unei primărițe din Corbii Mari, județul Argeş, la fericirea omului şi cetățeanului.

Cu toate acestea, nici o clipă Macedoneanu nu a pus pe primul plan interesul material, s-a întîmplat doar ca interesele să coincidă, el a iubit-o sincer, îndelungat, uneori chiar cu gîndul curat de-a o lua de nevastă, de-a rămîne pe veci în sat, perspectiva de corb în Corbii Mari îl ademenea.

Povestea era lungă, Macedoneanu depănînd amintirile, lăcrima la unele episoade, cum fusese de pildă botezul unui copil sau incendiul pădurii, provocat de nişte jefuitori de rînd, ce îşi pierdeau prin foc şi pară urmele nelegiuite, se străduia din răsputeri să comprime, să nu acapareze atenția cititorului cu aspecte minore, de document sec, cu anecdote. Oricum, o iubea pătimaş, femeia era de-o bravură ce merita laudele județului, pe-atunci raion, înaltă, mereu voioasă, cu cîntecul pe buze, indiferent de locul unde se afla, brună ca pana corbului, țigăncuşă chiar, de o sinceritate excesivă, ce e în guşă şi-n căpuşă ... Cînd vorbeşte de ea, azi, se face roşu ca racul, ca atunci, parcă nu s-au interpus între ei vreo douăzeci, treizeci şi ceva de ani, o revede aievea ca în vis, tandră şi amoroasă ca atunci, tînără şi activă ca atunci, uitai şi de Dumnezeu şi

de ierarhie în brațele unei asemenea muieri! zicea Macedoneanu.

Ocazia a venit spre a afla un lucru important, ba chiar esențial pentru cartea noastră, îl ignorasem, recunosc: pe acea vreme, Gri a simțit nevoia să-și scrie jurnalul, pentru prima dată în viață, de fapt nu era un jurnal propriu-zis, ci un mic carnet cartonat, ținut în buzunarul de la pufoaică, în care își însemna ce a făcut, cîte ouă a contractat, cine are de primit tărîțe, borhot, sau cine s-a înscris cu purcei și pe ce termene. Nu-și dă bine seama cum i-a venit, dar s-a pomenit că, debordînd de sentimente, a început să umple foile cu note necomerciale, dezinteresate, de unde a și înțeles rapid că arta e gratuită, chestia nu e vorbă goală... Demonstrația a plăcut lui frate-său, Marin Cofetaru, suflet de artist eminamente dezinteresat! Să ți le arăt într-o zi, zicea, cu toate că el ar putea alcătui o anexă la biografia mea, ar rotunji, zicea. Nu mă hotărăsc, se pare că asemenea însemnări sînt interzise, nu pot fi scoase la iveală decît la cincizeci de ani după moartea autorului, zicea, astea se despoaie tîrziu, ca scrutinul electoral, poate și pentru motivul de-a nu expune la comentarii persoane alese, cu funcții de vază, conținînd unele intimități, zicea. E și cazul primăriței mele, care s-a calificat la fără frecvență, astăzi inginer de cabluri și trolii, măritată cu un gazetar din Focșani, totul așezat gospodărește, pe roate... Are familia ei, starea ei socială. Nerodul de bărbatu-su n-ar înțelege poezia, ficțiunea și devotamentul, ar băga poate divorț, cînd popa îți pune pe cap pirostriile, nu-ți dă și o zeamă de minte, o stea, zicea. Am să ți le arăt totuși, a subliniat Macedoneanu, mă încred în discreția ta, înțelegi: sînt documente secrete, nu le cunoaște decît două persoane, care le-au și apreciat la justa lor valoare...

— Marin Cofetaru și Yvonne Rădăcină, traducătoarea! am zis eu.

— Exact! Ai intuiție, îmi place! a zis. Marin o cunoscuse pe primăriță, vînduse piei în satul Corbii Mari, o prețuia, m-a felicitat pentru achiziție. Rădăcinoaia a început să traducă textul în spaniolă, nu de alta, dar poate fi păstrat mai ușor la vedere, fără pericole de compromitere, în spaniolă cine înțelege?

— Să mi le arăți, Gri, sînt documente de prim ordin pentru explicarea omului, te asigur că am să le folosesc exclusiv ca armătură...

— Armătură? Îmi place termenul. L-ai împrumutat sau l-ai inventat?

— Mi-a venit odată așa, ad-hoc.

— Bună treabă! Îți merge mintea... Apoi, dacă iubirea cu primărița se va dezvolta pe armătura caietului, a zis Macedoneanu, să trecem mai departe, la cucerirea piscului Fransua din Alpii francezi...

— Nu, rămînem la iubiri. Tinerețea și-ale ei valuri; escaladările, succesele în muncă sînt rezervate altui capitol, vom urca într-o bună zi și la acelea...

— Păi cît ne întindem?

— Pînă la patru sute, cinci sute și ceva de pagini... Aproximativ!

— Nu e excesiv? Omorîm cititorul! Cititorul din ziua de azi nu mai lecturează cărțile mari. Dacă povestea mea putea să se bucure de un desenator de geniu, preferam benzile desenate, a zis.

— Asta m-ar fi redat în ochii dumitale inutil și inoperant, am zis.

— Nu, nu! Cartea rămîne principalul canal de aducțiune al culturii... Unde rămăsesem?

— Ziceai ceva de Alpii francezi, eu mă încontram principial...

— Ah, da: trebuie neapărat să-l introducem la iubiri. Că de la o iubire sinceră, cu o nemțoaică, Grete, mi s-a tras. O chema Grete Miler, sau Milöker, sau poate greșesc, căci am auzit pe-un oarecare strigînd-o Frau Meyer, că era alsaciană... Eu sînt frau, pe nemțește, a zis, cu bărbat și pat cu somieră mecanică, a zis.

— Dă-i drumul, te ascult, am zis.

— Scrie! a zis.

Era vorba despre o stațiune climaterică în vîrful munților francezi, în Alpi fără doar și poate. Pe-acolo, pe undeva pe culmi (Gri nu văzuse, nu identificase), trecea meridianul, nu era un secret. Nu era un secret, toată lumea știa și vorbea despre asta. Hoteluri elegante, personal stilat, lume din toate colțurile lumii, sportivi de iarnă, campioni, țuțeri...

— Să expun și cu ce treabă mă aflam prezent acolo? s-a întrerupt Gri din amintire.

— De ce nu?

— Dacă judec bine, încă n-au trecut douăzeci și cinci de ani, nu se poate încă vorbi. Să trecem! Toate la vremea lor...

— Doar nu făceai spionaj! am zis. Și nu cred că însoțeai pe regina Nepalului! Însă totuși poate că tratai pacea de la Versailles, post-festum, cum zice latinul, că altfel ce motive ai să nu vorbești?

— Nu, nu! E o chestie! N-are nici o importanță! Esențială este ascensiunea.

— Dă-i bice!

Fusese acolo dintr-un motiv oarecare, trimis de niște prieteni, cum s-a văzut, zicea. Locuia la cel mai elegant hotel alpin, făcea schi, bob, săniuș clasic, patinaj viteză, biliard și ping-pong. Cunoștea pe toți străinii, se împrietenise cu niște japonezi ce hotărîseră să cucerească Alpii (popoarele învinse în război își încearcă norocul în atacuri laterale, în competiții pașnice, zicea), cu niște austrieci ce nu se lăsau mai prejos, cu niște italieni ce se înapoiaseră tocmai atunci din Himalaia și nu-și permiteau să-și slăbească condiția fizică, tocmai acolo, în vecini. Aveam treburile mele, zicea Macedoneanu, nu eram de capul meu, eram acaparat peste măsură, în plus eram ocupat, mereu mi se comunica să plec, să revin, să vizitez orașele din cîmpie, să mă întorc la hotel, să apar, să mă fac nevăzut, zicea.

Cînd i-am auzit pe năucii de japonezi ce vor să facă, asociindu-se cu ceilalți, mi-am zis că n-am treabă, că Dumnezeu să-i ocrotească, să urce, să pice, fiecare cu soarta și mîndria națională... Dar a apărut Grete. Era cîntăreață și dansatoare de varieteu, voce de argint, trup de sirenă, privire de porumbel mediteranean, relații pe scară internațională... Nu știu ce și cum, dar fata s-a îndrăgostit fudroiant de mine, m-a fascinat și, între numere, m-a angajat total. Iubirea este o otravă care se servește de bunăvoie, ascultă-mă pe mine, niciodată înțelepciunea nu te scutește de-a servi și a cădea lat, zicea Macedoneanu. Acu cînta în sala mare, dansa samba și pasodoble sau fermeca publicul, pe podium, acu era în

brațele mele, în excursii, la baie, în bucătăria hotelului, în piscină, la jocurile de la cazinou. Domnule, n-am văzut o femeie cu o mai mare mobilitate decît Grete Nidermayer, nemțoaica asta montană! zicea și se minuna.

Ca s-o scurtez, zicea Macedoneanu: într-o seară, pe cînd se aranjau ultimele preparative pentru cucerirea nu știu căror piscuri, Grete se prelungise într-o conversație cu un irlandez sau turc, niciodată n-am știut bine ce fusese. Scena m-a iritat, nu mi-a făcut plăcere. I-am spus că mă simt fustrat, că la mine, pe Dîmbovița, nu țin chestiile astea, la urma urmei să-mi spună concret, ca să fiu informat, să mă consider liber ca pasărea cerului, avem și noi fete, ba avem și munți și, pe alocuri, la Tohan sau Moeciul de Sus, priveliștile sînt chiar mai reușite, pot să-i ofer poze color, reviste, documentație O.N.T., chestii... S-a jurat că mi s-a năzărit, că intru prea ușor la idei, ich liebe dich, wunderbar, sonnen schein, allein și altele, cunoști placa de la Palastul lor, de la Caterina Valente...

Văicăreala și insistența ei m-au scîrbit dintr-o dată, mi s-a acrit colea la stomac, mi-am zis în sinea mea că n-am eu treabă cu irlandezii și turcii tăi, lume cosmopolită, apatrizi și pederaști, eu știu bine cine sînt, am identitatea mea, am făcut afaceri cu armata germană, sînt deci partener, nu pot fi tratat ca un oarecine. De furie, dezvoltînd argumentația mea sui generis, am simțit un dispreț total, ca un război total, împotriva ei și a celor care nu conteneau să-i arunce ocheade, păcat de tinerețea noastră, păcat de nopțile frumoase petrecute sub lună, pe terasă, în pauzele cînd nu cînta, ba chiar și atunci! Am trîntit un scaun, puțin cam nereglementar, știu, puteam atrage atenția, puteam produce panică în poporul francez, prieten la nevoie, inclusiv în cele două războaie. Am urcat la mine, mi-am făcut pe grabă inventarul, bagajele. Grete a venit să mă implore s-o iert, n-am vrut s-o iert, păcătuise capital. Chestii d-astea nu se fac nici la optsprezece, cel mult douăzeci și doi de ani și ceva, zicea Macedoneanu, încă tulburat de cele întîmplate; să ceară scuze era de prisos, să-i cînte tirolez, cum obișnuia, era de asemenea nepotrivit. Orice ar fi: ca să-și stîmpere amarul are să plece cu japonezii pe acoperișul lumii... Îi venise chestia

asta ca o idee salvamont, ideea îl înnobila, îl scotea din viața mizeră în care decăzuse și se simțea, singur, șoarece, ideea ridicîndu-l pe culmi...

La auzul unor asemenea cumplite informații, Grete a bătut contrar din palme, fericită, zicea Gri, și se jura că așa îi sclipeau ochii. A găsit ideea excelentă, wunderbar, herrlich, să se ducă să-și încerce puterile cu japonezii și cu puterile centrale, să învingă, s-o merite, că ea e gute, gute, schöne, bestia... Nu mai puteam da înapoi, zicea Gri, trebuia s-o fac caput pe nemțoaică, mama ei de midinetă de night-bar, puteam s-o sfîrșesc urît pe parcursul misiunii...

Am plecat a doua zi de dimineață, la patru fără ceva, cinci, zicea Macedoneanu, înarmat pînă în dinți, nici nu știu de unde îmi procurasem atît de repede harnașamentul, provizia, șnițelele vieneze... Am urcat de mi-a ieșit sufletul, și cînd era să-mi iasă, la cîteva sute de picioare de platforma turistică unde îmi zăcea iubirea, grupul s-a despărțit în trei. Am rămas cu doi japonezi și un grec. Înțelege-te cu careva, dacă ai cu cine! Japonezii strigau cio-cio-san, grecul striga tragudia, tragudia, de mă exasperase, eu ridicam politicos din umeri și arătam voios spre culmi, eroic, hotărît, ca militarii. Hoch, ja! strigau atunci japonezii, eu strigam wunderbar, ceva nu funcționa bine în echipa noastră, dar am purces la escaladare, cum ne învoisem, tipa-tipa pe potecă, și, cînd poteca lipsea, directamente pe piatră seacă. Seara ne-a surprins într-o căldare înghețată, cu intermitente surpări de grohotiș și țurțuri. Am dîrdîit pe cinste în cortul lor, erau clipe în timpul nopții cînd mă întrebam cum vor rezista băieții ăștia, japonezii mai ales, cînd temperaturile vor atinge punctul limită sub zero, n-aveau deloc condiție fizică, niște papugii, niște anemici, mă întrebam suplimentar ce dificultăți îmi vor face cînd va fi să-i îngrop, roca tare, gheața ca sticla, întoarcerea înapoi anevoioasă. Asta ați vrut, cu asta vă veți alege, ziceam, în ce mă privește sînt liniștit, n-am dorit excursia asta, soarta e cea care a ales așa, facă-se voia sorții, și-oi scăpa singur, cu datoria împlinită.

Alpiniștii de Himalaia, pretinzîndu-se supernaționali, deși piereau evident pe limba lor, ca pasărea, urcau re-

lativ corect, cu ajutorul frînghiilor, se întreceau cu elan, obținînd cu fiecare pas noi și importante succese, pe undeva îi admiram, cutezanța ca cutezanță, esențialul era tehnica, aveau bocanci cu două rînduri de tălpi, cu măsele, unul purta în raniță o mașină de oxigen, zicea, se aprovizionaseră cu hărți, pitoane, crampoane ce sfidau înălțimile. Dar nici eu cu mult mai prejos: mă țineam strîns de ei, îi încurajam, le arătam încotro să urce și unde să coboare, îmi foloseam mai deplin experiența dobîndită de-a lungul anilor în Cocioc, pe înălțimi ceva mai aproximative.

La o încrucișare de poteci, povestea Macedoneanu, la peste trei mii de metri și ceva, echipa noastră unită s-a aflat dintr-o dată într-un ambara de șoa, un fel de neînțelegere a intervenit între părți: s-o luăm pieptiș sau să aflăm, pe ocolite, o cale de acces mai ocolită? Poziția era următoarea: în față, un munte ca de două sute de metri, plus meterezele ascuțite, în stînga o vale prăpăstioasă, în dreapta un tăpșan, cu o roghină în deschidere, mărginită de-o vîlcea. Cu toată împotrivirea părții japoneze și a mîndriei imperiale, care îi caracteriza pe miopi, m-am alăturat grecului în ideea că țăpșanul e, categoric, mai accesibil. N-aveam unul care să încline balanța, orice am fi făcut rămîneam doi la doi, în imposibilitate de-a lua o decizie majoritară. Japonezii erau mereu contra. În cele din urmă a învins propunerea grecului, sofistului, care a zis să rămînem uniți, însă să ne despărțim, să ne încercăm individual norocul. Zis și făcut! zicea Macedoneanu. Mi-a revenit partea cu muntele pieziș, că trăsesem la sorți zona cea mai accidentată, s-ar putea zice, zicea, totalmente mortală. Ne-am adresat Doamne-ajută, ne-am îmbrățișat în deplină solidaritate, și ne-am despărțit. Nu înainte de-a ne împărți materialul rulant, ca să posedăm șanse egale.

De-abia ne-am despărțit, că s-au aglomerat probleme foarte dificile: rucsacul îmi tot cădea, ghetelor le ieșise un cui la nivelul căputei, corzile mă incomodau. Cert, nu eram obișnuit cu harnașament greu, urcam opintindu-mă, blestemînd (neprincipial) tehnica, regretînd, cînd sufletul îmi permitea, iubirea locală a primăriței din Corbii Mari,

raionul Argeș, rustică, preponderent curată, fără mofturi montane, de odinioară, ca ieri.

Acum, nenorocirea avea să facă imposibilul: să-l prăbușească pe unul din japonezi într-o prăpastie, povestea Macedoneanu, să-l zvîrle în hău sub ochii mei. O clipă l-am văzut răsturnîndu-se pe piatră, apoi s-a dus în gol, în ceața ce curgea ca un pîrîu la picioarele noastre. Grecul, de pe partea cealaltă a muntelui, a început să se vaiete, avea parte de tragudia lui, răcnea de răsunau văile, dădea să se-ntoarcă, s-o lase baltă de ascensiune, eu îl încurajam cît puteam, aveam însă impresia ori că vocea mea nu pătrundea pînă la Termopile, acolo unde se afla, ori că nu prea înțelegea limba română, vina lui că n-o învățase. Surprinzător a fost, zicea, că japonezul supraviețuitor, cățărat pe o costișă izolată, nici nu se sinchisea, el își vedea de treabă înainte, ba, de la un timp, începuse chiar să filmeze, soarele ieșind atunci din nori, ca să-l deservească în culori.

Să nu-ți zic, Delfine, ce groază mi se făcea ascultînd povestea Macedoneanului, scriam de-mi paralizau degetele, dar găseam cîte un prilej, cînd el făcea pauze să-și amintească cum a fost, să mă conving că alpinistul de atunci se află în fața mea, deplin sănătos, supraviețuitor al întîmplărilor grele prin care trecuse, neîncrezător că pînă la urmă va scăpa teafăr.

Dar el continua să-mi relateze pentru capitolul următor, pe drept cuvînt senzațional...

21

Dacă am văzut că japonezul stingher începe să urce mai departe, iar grecul, văicărindu-se, nu-și mai ieșea din corul lui antic, m-am ridicat din fisura de unde asistasem la acel groaznic spectacol al înălțimilor, și-am luat-o voinicește în sus, doritor să învingcu orice preț și să obțin mîna Gretei, de la poale. Săream ca căprioara, ca viezu-

rele, ca nevăstuica, numai fluture nu puteam fi, căci mă cocoșa inventarul, kilele de pitoane îmi incomodau urcușul, dracu s-o ia de tehnică, îmi ziceam, fără inventar aș duce-o mai agreabil. Am consultat prin ceață pe japonez dacă pot abandona bagajul, niponul a zis ceva foarte aproximativ, atunci am chiuit ca la noi și am rostogolit în prăpastie rucsacul, pitoanele, corzile, toată provizia, derobîndu-mă pe cont propriu. Grecul, văzînd scena, a strigat de dedesubt, din stînga: oi, oi!, însă miopul a exclamat ol rait, că era un samurai, după care a filmat rostogolirea, căci soarele ieșise din nou, avea cadru.

Soarele bătea în creștet, albastrul cerului se făcuse negru de senin ce se lățise, eu urcam înainte, purtîndu-mi crucea și culorile naționale, pe dinafară, iar pe dinăuntru amintirea minunatei, piperatei, nebunei și dulcei mele Grete, rezidentă la hotelul de jos, ce nu se mai vedea. Formidabilă senzație să te știi pe acoperișul lumii, acolo sus, între vulturi și acvile, conștient de răspunderea care îți revine, nerăbdător să contribui și tu, cu modestele tale puteri, la afirmarea curajului și promovarea sportului olimpian! Mă odihneam puțin, ca să-mi trag sufletul, însă așa, așezat pe un colț bătut de vînturi, pierdut în cețuri și, de la o vreme însetat, aveam prilejul să gîndesc asupra soartei omului, pasiunilor care-l frămîntă, gîndurilor care-l înfierbîntă, zădărniciei de-a se pierde în cîmpii și pustiuri nefertile. Căci ce e omul? Mai slab decît furnica cea în veci neobosită, mai fragil decît coletul poștal pe care scrie fragil, mai dezarmat decît soldatul strîngînd palmele pe-o pușcă tip vechi, într-o bătălie modernă, cu tancuri și avioane cu reacție, mai șovăitor decît cîrtița răscolind solul și subsolul, în căutare de hrană, căldură și lumină! Și cu toate acestea... Cu toate acestea, acest nimic, acest apendice al peisajului natural, această fărîmă de suflet ce n-are odihnă din clipa în care l-a fătat mă-sa, ca pe oricare făptură sau confecție, cît de puternic și cît de cutezător îmi pare! Cîte poate el face, pe linie pozitivă, pentru binele lui și-al semenilor, cîte cunoștințe poate acumula, în fine (căci putea să ne prindă apusul soarelui unde a-nțărcat dracu copiii), cîte teritorii și domenii poate el să-și anexeze! Mă minunam ce forță, ce tărie se dezvăluiau din ființa mea, obosită deja de cursele și dra-

gostele săptămînii dinainte, cu ce elan și voință se ridică ea de pe colțarul bătut de vînturi și pornește înainte, spre necunoscut!

Fusese, la drept vorbind, o inițiativă particulară, spunea Macedoneanu, în continuare, o decizie luată la supărare, din pricina Gretei, din orbirea geloziei. Asta, dacă judecăm îngust. Dar fusese, în realitate, o inițiativă colectivă, sublinia Gri, apăsînd pe termenii explicației, pentru că supărarea îmi fusese pricinuită de o întreagă conjunctură, de un complex de factori, zicea, nu lipseau din ecuație nici cochetăriile Gretei, dar nici asalturile (cît or fi fost de sincere!) ale irlandezului sau turcului libidinos. Mai contribuiseră, fiecare cu partea lui, întrecerile sportive ale platformei hoteliere, emulația permanentă care îmbălsăma aerul acela de munte, apoi — și nu în ultimul rînd —, voința diverselor categorii de a se ilustra și a-și aduce partea la marele depozit de trofee al neamului din care se trăgea...

Gîndind la toate acestea, ceva se rupea în mine, mai mult ca sigur era egoismul, starea lamentabilă a funcționarului dădulcit cu femeile și leafa, în timp ce altceva se lumina în mine, pe măsură ce urcam tot mai sus, hotărît să pun piciorul pe creștetul vîrfului Fransua (trei mii două sute zece și ceva!), neatins încă de mîna omului.

Către ora 16,24, cronometrat cu ochii mei, minunea minunilor s-a realizat, zicea Macedoneanu, și o lacrimă îi licărea de bucurie în colțul ochiului. Da, la acea oră prefigurînd asfințitul, eu, Gri Macedoneanu, din București, la urma urmei un simplu particular, temporar angajat, cuceream unul dintre cele mai invidiate vîrfuri ale Alpilor! Fericită clipă!, zicea. Nemaipomenită senzație de plinătate și sublim!

Nu începeam cu tot corpul pe îngusta șa de motocicletă a piscului, vîrful Fransua se înfățișează exact ca un ac, a cărui gămălie domină parcă nu o țară ci un continent, de aceea mă țineam strîns cu mîna dreaptă de o ieșitură din perete, iar cu mîna stîngă pipăiam suprafața, identificam cota, căci vîrful nu se omologhează dacă n-ai pus chiar piciorul pe el. Era senin absolut, zicea, soarele bătea puternic, îmi trecuse și oboseala și setea, mă simțeam stăpînul lumii, dar, ca să fiu recunoscut victorios, să-mi leg

numele în veci de acel ac înseilînd azurul, trebuia să rămîn acolo cîtva timp, pînă la apariția martorilor. M-am prins, zicea, cu cureaua pantalonilor de un țanc sau ieșitură, mi-am amenajat în grabă un loc mai comod și am așteptat. Pe grec l-am zărit undeva în adîncul fisurii, la cel puțin optzeci-douăsute de metri și mai mult de mine, l-am atenționat, grecul avea orbul și surzenia găinii. Japonezul nu se zărea niciunde, și o clipă am crezut că a urmat itinerariul compatriotului său. Răgaz destul de-a medita din nou despre soarta omului, suspendat deasupra hăului, deopotrivă laș, fricos, gata să-și vîndă și pe mă-sa, deopotrivă curajos, titanic, Prometeu legat de stîncă pentru că a încercat să-i favorizeze pe semeni. Am pus repede ordine în situația dată — citisem pe ecranul televizorului, cîndva, că ordinea și disciplina trebuie să domnească în special în asemenea situații și am așteptat cu maximă răbdare. Nimeni. Departe, în vale, se zărea un tren, vierme neînsemnat ce se pierdea în neguri, mă copleșea emoția la gîndul că, cîndva, femeile care mă iubiseră — primărița, artista teatrală, Galina și celelalte — vor afla ce am făcut, copiii și nepoții lor vor învăța la geografie nu numai vîrfurile Omul și Moldoveanu, dar și Macedoneanu... Glorie și recunoștință, teze, extemporale...

— Iartă-mă că te întrerup, am intervenit eu, bucuros de o pauză, căci scrisesem ca o mitralieră, fără odihnă, iartă-mă că te întreb: pe Galina o cunoșteai pe-atunci? Ce caută ea aici?

— Pe dracu, cum s-o cunosc: Galina e o achiziție relativ recentă.

— Atunci de ce-o treci în pomelnic? Ea n-are rost și spațiu în gîndurile tale de-atunci.

A stat puțin pe gînduri, și-a aprins o țigară, m-a privit nedumerit, apoi, luminîndu-se, mi-a spus într-un tîrziu:

— Ai dreptate. Am încurcat puțin femeile... Dar nu e mai puțin adevărat că și ele m-au încurcat pe mine. Dacă viața ar fi posibilă fără, eu aș opta pentru fără. Adevărată pacoste!

— Nu sînt întru totul de părerea ta, Macedonene. Femeia ne dă aripi, dovadă că Grete...

Nu mă gîndeam la Grete, mă gîndeam la Galina, ale cărei manuscrise erau probabil gata, bune de lecturat, pe unde și-o fi pierdut ea ziua?, că prea ne-a lăsat tête-à-tête, cum zice franțuzul, pe unde o fi hoinărind? La emoțiile ascensiunii, adăugam acum pe cele ale necunoscutului, într-un București nu lipsit de pericole.

— S-o mai frecăm puțin și să-i punem număr, a zis Macedoneanu. Povestea ia sfîrșit acușica. Cîte pagini avem?

— Optzeci și șase și ceva, am zis.

— Acum facem suta! Scrie!

Problema în acele condiții era să omologăm cucerirea piscului și, valea! a continuat Gri Macedoneanu, foarte decis să coboare și să încheie. Japonezul întîrzia, grecul, după cum am aflat ulterior, căzuse la datorie, se dusese în lumea celor care nu cuvîntă. Am așteptat ce-am așteptat, dar se răcorea, un vînticel perfid îmi făcuse mîinile sloi, cureaua risca să cedeze. Îi dau dracului de alpiniști, solidaritatea lor e vorbă goală! am zis, dacă nu cobor cît mai operativ de pe bolovanul ăsta, corbii mă mănîncă. Le-oi povesti celor de jos despre performanța mea, am eu metodele mele brevetate de a-i convinge. M-am desprins cu mare precauție, am sărit într-o căldărușă înverzită, plină de floricele, m-am orientat. Trenul ca un vierme reapăruse, i se vedeau vagoanele aglomerate, și la ei e aglomerație, mi-am zis, pretutindeni cefereul e solicitat și nu face față, apoi, după o lungă dezbatere interioară, am decis să cobor repede, nemijlocit. Decizie înțeleaptă, zicea, pentru că prin apropiere cădea noaptea.

Am mers cale de o jumătate de oră și ceva, voinicește, pe scurtătură. Am recunoscut tăpșanul, vîlceaua, roghina, însă pe marginea unei poteci am dat de japonez. Ce faci neamțule? i-am zis, fericit că îl văd. Gute, gute, mi-a răspuns niponul, cercetîndu-mă atent, căci era miop, pipăindu-mă pînă la limita gîdilatului. Gute, gute, adăuga el, și arăta undeva în stînga. În stînga era o prăpastie să-ți bați copiii. După lungi pertractări am înțeles că acolo, în văioagă, în negura hăului căzuse grecul. Cum îl chema? l-am întrebat. Gute, gute, dădea cu Doamne-ajută japonezul. Hai, hopa-sus, că stătea lat, epuizat, haide că ne-apucă ploaia!

Coborîșul a fost fără evenimente, eram fericiți pentru treaba din ziua aceea, spornică zi!, eram însă puțin cam triști, muntele își ceruse rația și, sătul, rîgîia prin adîncuri.

La hotel, jos, bucurie, entuziasm, aplauze frenetice, fotografii, Grete în culmea fericirii: Wunderbar! Herrlich! Eu: ich bin ein Schüler, că luasem ceva lecții la unitate. S-au băut cinci vedre de bere, după care, spre miezul nopții, am luat atitudine, spunînd să mi se omologheze victoria, nu scapă ei cu una cu două... Ba că instructorul districtual e plecat la o nuntă, ba că ora e înaintată și nu se poate convoca comisia alpină, în fine, se făcea totul ca să fiu tras pe sfoară. Francezii nu sînt oameni parolișți, zicea, tergiversează, se substituie, se sustrag... Imposibil să mă omologhez! Culmea ridicolului! zicea.

Și așa a rămas, domnule, pînă la plecare, fi-le-ar nunta de rîs, rîde-i-ar ciorile înaltului! zicea. Japonezul se făcuse nevăzut încă de la începerea tratativelor, cineva își dădea cuvîntul că îl văzuse, echipat cu lanternă chinezească, cu pitoane, atacînd un perete al hotelului zgîrie-nori, din apropiere. Tot ce e posibil, japonezii nu dorm niciodată.

Am cerut mîna Gretei, chiar a doua zi la prînz — seara trebuia să iau expresul —, Grete a început cu fel de fel de probleme, că nu e pregătită, că trebuie să ceară prin telex consimțămîntul părinților și telexul e aglomerat, că întrevede unele dificultăți pașaportare, că ar trebui să slăbească cîteva kile, pentru că nu mai seamănă cu fotografiile ei de identitate. Vorbe! zicea Gri. În realitate altfel se înfățișau lucrurile: adevărul mi-a fost subliniat de șeful de orchestră, care m-a văzut cît sufăr: Grete era măritată, îi era lui soție, aveau și un copil, îl creșteau la iarbă și aer, la Grenoble sau la Aix, cine mai știe, zicea, fata era deci întrucîtva angajată, regrete sincere, wunderbar, gute, o mulțime de scuze ce nu-și aveau locul...

Și astfel, una dintre marile mele izbînzi, și nu numai a mea, s-a dus pe apa Sîmbetei! Ca să vezi, dumneata, cum ne trag ăștia în piept! Au întîietate pentru că ne prind pe picior greșit, ne amorțesc vigilența. Dă-o-n pisici! Din clipa cînd atîrnam de curea, pe piscul Macedoneanu, zicea Macedoneanu, și pînă în momentul cînd i-am sărutat mîna Gretei și i-am strîns mîna soțului ei (el era concert-maistru al orchestrei pe care ea dansa), în gară.

am pendulat: să mă bat sau să nu mă bat pentru dreptul meu? N-aveam cu cine mă bate, staţiunea montană se bucura de linişte, interzisă violenţa! Sînt bucuros acum, la atîţia ani de la escrocheria franţuzească, cu complicitatea nemţilor, ba chiar a Japoniei, că m-am retras cavalereşte, în vagonul cu paturi, direcţia Zürich-Viena.

— Minunată pagină are să iasă din chestia asta! am exclamat eu, la sfîrşit.

— Nici n-ai prea multe de aranjat, ţi-am dat mură-n gură, a zis Macedoneanu.

— Unele chestiuni vor trebui rotunjite. Căderea grecului cred c-o să cadă, am zis.

— De ce să cadă? A vrut omul tragedie, tragedie a obţinut, a zis.

— Cu grecii e mai delicat: înţelegerea balcanică, războiul troian, calul, Onassis, Climnestra, am zis. Ei sînt colea, pe coastă, japonezii da, la capătul lumii. Dar am să fac din moartea japonezului adevărata tragedie antică a episodului, am zis.

— Fie! a zis Macedoneanu. Evităm totodată să se facă speculaţii la numele meu, originar din Bitolia, a zis.

— Rămîne o necunoscută, am zis, nu prea mă descurc fără ea: totuşi, în ce calitate te aflai acolo, în Alpi, căci fiecare călătorie are un scop, se trece asta la rubrica de pe paşaport, dă-o-n pisici, ce scriu?

— Fie: pe vremea aceea, dacă vrei să ştii, eram maestru de balet la operă, pregăteam Muntele pleşuv de Donizetti, călătoream exclusiv în scopuri documentare. Munţii m-au ajutat enorm: între artă şi viaţă se află, dacă ştii să le găseşti, infinite poteci de acces . . .

22

Galina a citit magistral, în special poemele, dar n-a fost mai prejos nici cu nuvela. Am putut-o urmări cu maximă atenţie, eliberat de teroarea Macedoneanu, căci Macedoneanu n-a venit, părăsise în ajun capitala şi ple-

case cu o zi înainte la Galați, îi promisese cineva niște mufe, niște manșoane, cîteva chesoane, o pușcă de vînătoare, nu știu ce afacere punea la cale. Aranjase paralel, profitînd de ocazie, și o conferință despre emanciparea spiritului, despre depășirea condiției, despre mutații — dacă sînt ele posibile și în ce parametri. Aranjase cu culturalul de la bibliotecă o navetă la Panciu, se întrevedeau zile abundente, sărbători pe măsură. Ce noroc, Delfine, că la ședința societății literare nu participa, că de rămînea în capitală, seara noastră festivă s-ar fi transformat într-un masacru; Macedoneanu disprețuiește poezia, să n-o audă, nuvela Galinei l-ar fi afecționat, însă pentru poezie ar fi bătut-o, mie nu știu ce mi-ar fi făcut. Dă-l în pisici de mitocan!

Totul a decurs exemplar, dar ce spun? aproape perfect: pe la șase fără un sfert, poate chiar mai devreme, am fost la sală, am controlat cu mîna mea iluminația și microfoanele, mi-am pus în ordine caietul cu evidența membrilor, am pus la îndemînă lista cu expresii și cuvinte critice, pe care am folosit-o, ori de cîte ori am avut nevoie, la capitolul discuții. Lista asta, Delfine, e un excelent instrument de lucru, m-a învățat unul de la o revistă cum s-o întocmesc și cum să mă servesc de ea, e într-adevăr miraculoasă.

Ca să o întocmesc, mi-a luat aproape o săptămînă, poate chiar mai mult, dar o folosesc cît mi-o place și oi avea nevoie, căci e de folosință îndelungată, expresiile și cuvintele nu se demodează repede, ca pe vremuri. Pe scurt: am extras din cărțile criticilor tineri, dar, fără discriminare, și de la clasicii cu oarecare nume, tot ce îmi apărea mai interesant, mai percutant, mai plastic, am așezat una sub alta, ca la adunare și scădere, spre a avea la îndemînă și — cam asta e totul. *Imagine frapantă, strategie literară, o bună conduită a observației, perfectul acord între conținut și expresie, funcționalitatea, a prenumăra, a disocia, a cîntări inefabilul, demers epic, redundanță, introspecție, a valuta ceva, a suspecta de nereușită (dar și de reușită), epos și eros, diseminare, structură, semnificat* și *semnificant, parodic, temerar, doctrinar, cazuistic, preconceput, intropatie, aleatoric, folcloristic, premise, deplina concordanță, paternitate*

(a ideilor), *diacronic, inedit, seducţia* şi *recurenţa* (tot a ideilor), *metrica, ritmul interior, benefic, teluric, precoce, calinerie, distilare, cazon, concreteţe, ideaţie* (a ideilor), *consecuţia* şi *paradigma*, desigur pe alfabet, pentru a putea găsi repede, judicios. Vine vorba de ceva, de-o producţie, de un context, de o încercare, iei frumuşel ce vrei să spui, presari cu grijă una sau două expresii, te faci om! Pe dos, sau lateral, cu roşu, cîteva dictoane celebre, din Jugurtha, din Cicero, din La Fontaine, din Creangă (dacă discuţia se poartă la nivele mai populare). Efectul este terifiant, eminamente intelectual, asistenţa rezistă cît rezistă, apoi înţelege mai deplin, se simte pe teren sigur, se remarcă unanim aparatul critic, maşinăria, toată lumea zice ce băiat cult, ăsta deschide carieră la universitate, ce mai, se ridică, se autodepăşeşte, se ridică noua generaţie, se simte (sau se dovedeşte integral) profesionalitatea!

Zarurile erau aruncate. Să vedem un şase şase şi succesul e colea! Ca să nu lăsăm în haos adunarea, am organizat-o cît mi-a fost cu putinţă, am vorbit cu Titus Băloiu să ia negreşit cuvîntul la Galina, să-i afle cîteva mărunte defecte şi neîmpliniri, la început, apoi să meargă întins, zece minute şi mai bine, pe ceas, cu elogiile. Sînt permise orice comparaţii, inclusiv Eminescu, Vlahuţă şi Panait Cerna, dar metodic. Să nu-l învăţ pe tata să facă copii, mi-a replicat Băloiu, metodist la casa de creaţie, ştie el ce să spună ca să lase o impresie valorică, cît despre încadrare, el are să aleagă tot o femeie, o s-o asemuie pe Galina lui Jolliot Curie şi Elena Farago, lupta pentru emanciparea sexului, marile talente latente, sensibilitatea femeii, viziunea maternă asupra obiectelor, realităţii, dragostea înainte de toate. Nu era deloc rău intenţionat, mă bizuiam pe intervenţia lui, stabilisem să facem listă cu înscrieri la cuvînt, lui să-i dau cuvîntul înaintea tuturor, ca să dea tonul. Odată deschisă o pistă, toţi vorbitorii şi antivorbitorii merg fatal pe ea, cu tonul în faţă, n-avem treabă.

Ne stătea la dispoziţie circa o oră şi ceva, Galina putea să-şi dea drumul cît poftea, să se întindă, dacă Macedoneanu s-ar fi întors chiar cu trenul de nouă, tot eram gata, treaba încheiată cu succes. Spre a avea o marjă,

n-am programat decît două speranțe, pe Galina prima, la început, urmîndu-i într-o ordine strictă unul George Pelimon, cu efemeride dintr-un manuscris al lui, Ingeniosul bine admonestat, o poveste intelectualistă așa și-așa, lăudată de cei ce citiseră cîte ceva, defăimată de cei ce avuseseră parte de lecturi particulare, extrașcolare.

Prezentarea Galinei mi-a revenit în exclusivitate, ceea ce m-a onorat. Am bătut cu creionul în paharul prezidiului, pînă s-a făcut liniște (lume multă, lume bună!), m-am emoționat tactic și afectiv, am zis că îmi face o deosebită plăcere să prezint pe una dintre valorile certe ale poeziei și beletristicii bucureștene, pe indiscutabil cea mai înzestrată colegă a noastră, pe Galina, căci tovarășa Galina vine în cultură cu un bagaj complet de cunoștințe, e un spirit pe cît de meditativ, pe atît de combativ, calitățile ei sînt incomensurabile, s-o ascultăm cu deosebită atenție, s-o rugăm să ne citească. În încheiere, i-am mulțumit Galinei că ne face onoarea de-a ne împărtăși din scrierile ei, îi urăm succes deplin pe ramură și, așezîndu-mă, i-am pasat copleșit microfonul, îndemnînd-o suav, prietenește: dă-i bice!

Cu o voce de cristal, sigură pe ea, bărbătească, Galina a anunțat că va citi două poeme, *Oul* și *Hoinărind prin cartiere*, scrise cu mulți ani în urmă, revizuite recent. Prima, dedicată Mariei Porumbel, cea mai bună prietenă, sună cam așa, a zis. Și a început.

Era vorba despre dubla înfățișare a oului; prima — de-a fi hrană de nădejde a copiilor de la sate și orașe, cuib de vitamine și substanțe nutritive, sinteză de viață și de evoluție, program genetic, albuș și gălbenuș într-o strînsă îmbrățișare dialectică, galben ca aurul dătător de mijloace, plutind în scutecele imaculate ale albului străveziu, inocență dusă la extrem. A doua, caracterul poetic, text cu cheie încifrată, cod al vieții expurgat (de văzut în dicționar ce înseamnă expurgat) de mirosul de untură sau prăjeală, urcînd însă, ca o corolă, spre rămurișul superior al luminii etc. Splendid! Cînd a încheiat, am simțit că sub ochii noștri se naște o a doua Elena Văcărescu, simțeam că speranțele mele se confirmă, îmi făcusem griji de pomană. Am aplaudat fre-

netic, sala a aplaudat și ea frenetic, Galina s-a înclinat elegant. Succes desăvîrșit!

În continuare, a arătat poeta, și-a permis să-l parafreze pe marele M.R.P. (Miron Radu Iacoban?), pe care îl cunoscuse, căruia dealtfel îi și dedică poezia integral. Scrisă în stil popular, în vers săltăreț, cu rimă accesibilă, foarte muzicală, poezia se remarca printr-o extraordinară putere de concepție, printr-o excepțională legătură între fond și formă. Încă de la primul vers: „Cu capul aplecat...", am fost izbit de sonoritatea intrinsecă (uite, îmi spuneam, *intrinsec* nu se află pe hîrtia mea, dar ce bine face!), de acuratețea expresiei, de vivacitatea verbală (*vivacitatea*, la litera v!). Ce voia să ne redea poeta? Poeta voia să ne redea starea de grație a unei poete ce, însingurată, hoinărește prin noile cartiere bucureștene. Ce vedea ea hoinărind? Ea vedea lungi bulevarde, case, dintre care multe blocuri, perechi de îndrăgostiți tălăzuind pe sub castani și firme luminoase. Ce sentiment o domina, mergînd așa, pe jos? Pe poetă o domina sentimentul acut al singurătății, dar nu o singurătate demobilizatoare, dezabuzată, fără sprijin, ci, dimpotrivă, o singurătate pătrunsă de căldură și bucurie, de poezia celor optisprezece ani și ceva. Pe ce se baza ea cînd nu cădea în deznădejde, ci dimpotrivă, pășea voinicește înainte, completînd inventarul naturii la toate rubricile? Poeta se baza pe gîndul — foarte delicat subliniat! — că iubitul e absent pentru că, după ce a terminat de construit capitala patriei, a trecut la construcția provinciei, ridicînd ca pasărea Phönix oraș după oraș, sat după sat, riscînd să acopere întreg teritoriul construibil cu fapta lui perenă. Cum se încheie acest încîntător poem, care e, de fapt, un panegiric, o odă, o epodă? Se încheie cu credința fermă, bazată pe realități, că, tot hoinărind așa, îl va întîlni într-o bună zi în cartierul unde se cunoscuseră cîndva, sub luna plină, sub stelele proteguitoare în veci ale dragostei, ale muncii creatoare. Totul, sub genericul dragostei!

N-a mai fost entuziasm. A fost delir! Literalmente, delir! S-a aplaudat minute în șir, s-a ovaționat, s-a strigat bis. Dar Galina s-a înclinat din nou, s-a retras la

masa prezidiului, a aplaudat și ea, cum se obișnuiește, intrînd astfel în corul elogiului general, și-a primit din partea noastră, a celor de la masă, partea de felicitări, pe deplin meritată. Fusese atît de emoționată, atît de copleșită de emoție, de avalanșa succesului, că uitase să dea drumul nuvelei. Ce faci, fătucă? i-am spus. Aveai și o nuvelă! De ce te-ai retras? Acum devine tardiv să te mai întorci la tribună, i-am spus. Oh, de emoție și transpirație sînt udă ca o curcă plouată, a zis. Dar să nu sărim peste cal: mă mulțumesc cu succesul înregistrat, renunț la nuvelă, am obținut ceea ce-mi doream, ceea ce visasem, să lăsăm lecturarea nuvelei pe o ședință ulterioară, a zis. Cum vrei, ești liberă ca pasărea cerului, i-am spus, dacă te declari mulțumită, renunțăm... Da, mulțumesc, mi-am atins scopul, a zis, ajurnăm nuvela, a zis (de pe lista mea *ajurnăm* lipsește, ca să vezi că rămîn încă multe lipsuri în ea, mai sînt cuvinte care ne scapă...). Am întrebat sala dacă să trecem la discuții sau să ascultăm și pe al doilea vorbitor. Am pus la vot. Sala preconiza să trecem la lecturarea lui George Pelimon. Omul care aduce ploaia, a observat unul de la prezidiu.

Chiar de la primele rînduri, s-a vădit discrepanța (lista!) frapantă dintre calitatea cu care ne obișnuise Galina și încercările tînărului (e un fel de-a zice, că tipul a sărit pragul maturității). Nici poezie, nici proză, un fel de hibrid, terasă, molan, fără putința de-a determina genul, specia sau specialitatea textelor. Niște fișe neîncheiate, absconse (lista), sofisticate (lista), penibile. Unii făceau haz, întrerupeau cu hohote stridente lectura, chirăiau anarhic în miezul frazei, majoritatea se manifestau nedumeriți — inovație de cea mai dubioasă speță, modernism curat! Chestiile astea experimentale nu țin, nu fac parale, nu obțin nici audiența, nici adeziunea publicului, doritor să învețe, să vibreze. Nici un fel de trăire. Nici un fel de suspans, o pastă cenușie, ca un magiun, întinsă pe cîteva zeci de pagini, pe care însă autorul a ținut să le citească integral, pînă la ultima lingură.

Ca să mă păstrez în perimetrul adevărului, Delfine, trebuie să recunosc că s-a aplaudat și la producțiunile lui

Pelimon, dar nu așa de susținut, cîțiva chiar protestau pe interval, tipul avea incontestabil ceva merite, dar însă n-avea nici talent, nici farmecul feminin al Galinei, care ne făcuse absolutamente K.O.

Acum să trecem la discuții, am zis. Cine se înscrie? am întrebat. Care sparge gheața? am făcut eu invitativ. S-au înscris cincisprezece, cu mine — șaisprezece. Lăsăm lista deschisă sau o închidem? am întrebat. Opiniile erau diferite, confuze, așa că am pus la vot. A ieșit lista deschisă. Să-i dăm bice, am spus, sînt încredințat că discuțiile se vor axa pe lucrările citite, cu referințe la climat, la perspective, analiză temeinică, constructivă, la obiect. Vino la tribună, Mihai Haralambie, să te-audă sala!

Mihai Haralambie se înscrisese primul, căci căscatul de Titus Băloiu tocmai la înscrieri se găsise să-și scociorească mapa, așa că i-am dat nevoit cuvîntul. A luat-o, ca și în alte dăți, ca de obicei în ședințele noastre, pe cîmpiile elisee. Razna complet! Că proza lui George Pelimon aduce un suflu nou, original în literatura originală, că încadrarea unei opere contemporane, ca și încadrarea în schema de funcțiuni, nu este un dat imuabil (lista!), dat pentru totdeauna, că, în fine, ne aflăm în fața unui talent în formare, despre care, certamente, vom mai auzi. În încheiere, Mihai Haralambie este de părere, și se bazează în acest sens pe statistici obiective, că nu mai putem rămîne, în epoca călătoriilor astrale și ale televizorului în culori, la carul cu boi al lui Stelian Luchian, orice am zice și am face! Bref (lista!), îi place, se declară pentru, el îi acordă lui Pelimon mîna, asta e...

Despre Galina nici un cuvînt, măgarul, ca și cum n-ar fi existat, ca și cum nici n-ar fi trecut prin conul nostru critic. Mă uitam la ea lateral, ca o mîngîiere, îi admiram bustul copt ca grîul în iunie, îmi simțeam inima debordînd de dragoste și ocrotire, aș fi sărutat-o îndată, cu căldură tovărășească, dar era mulțimea, era adunarea, și se impunea să dau cuvîntul celui de-al doilea înscris la cuvînt. Se înscrisese Octavian Modîlcă, navetist, nelipsit de la ședințe, vorbitor lung și bătător de drumuri bătătorite, prolix și emfatic (sînt sau nu sînt pe listă *pro-*

lix, emfatic, navetist?), ca atare i-am dat necondiționat cuvîntul, cu mențiunea să fie scurt, scurt.

Lunganul s-a ridicat cu greu din stal, ca să facă impresie, ca să lase de dorit publicului gata să-l asculte, s-a îndreptat spre podium, care era de fapt o scenă, a suflat în microfon, ca să-și încerce potențialul, și a pășit în continuare la introducere. A început cu ce așteaptă contemporanii de la scriitori, cît de importantă e creația pe toate planurile, cît de însetat se simte el personal de secretiile geniului uman, televizorul dîndu-i în acest sens parțial, fragmentar, pe sponci, la ore inaccesibile. De aceea, zicea, proza, romanul, schița, portretul, dar mai presus de orice, cărțile de călătorie, îl solicită intens, fie direct din vitrina librăriei, fie ocazional, de pe tarabele tonetelor, indiferent de localitatea sau intemperiile vremii. Compoziția lui George Pelimon i-a produs, zicea, la început spaimă, parcă un scurt circuit l-ar fi scurtcircuitat, apoi interes, apoi, la sfîrșit, doar încîntare și satisfacții perene. (Uite, *perene*, de trecut pe listă, de dat o explicație plauzibilă!). În ce-l privește, îl încîntă îndeosebi că autorul său preferat — ține să precizeze, autorul lui preferat fiind Pitigrilli —, îl încîntă, așadar, cultura lui, deschiderea spre ultimele cuceriri ale tehnicii și științei, ca laserul, radiolocația, teoria sonicității a românului..., că nu-și amintește cum îl chema, are un lapsus la numele proprii, în fine, cinematograful în relief și civilizația precolumbiană... De aceea zic, zicea lunganul, resimt, pe lîngă satisfacție, o vie recunoștință pentru George Pelimon, zicea, deschis noului, dispus să împărtășească și cultura ce a citit și a aflat, căci citește tot ce apare, inclusiv broșurile de popularizarea agriculturii, zicea.

Nici el o vorbă, bună sau rea, indiferent, despre Galina noastră, nici el pe față. Tot astfel ceilalți vorbitori, pînă la cincisprezece, pînă spre nouă și jumătate, ba și mai mult, încît intrasem în criză de timp, în timp ce vorbitorii se lungeau tot mai mult, repetîndu-se, îngînîndu-se, contrazicîndu-se, amenințîndu-se cu spiritul lor critic și perspicacitatea, considerîndu-se reciproc, citîndu-se elocvent, încontrîndu-se pe cîte un amănunt, tră-

gînd de timp, ca să conteze ședința cît două, spre a nu veni la următoarea, în fine, epuizînd pînă la centimă și bani mărunți, proza anostă și aleatorică a nepoftitului George Pelimon, devenit prin abuz eroul zilei, mai precis al serii. Penibilă farsă! Timp irosit în speculații neavenite și deșarte! Am subliniat în cuvîntul meu această situație, am regretat divagațiile, am lăudat-o substanțial pe Galina, susținînd-o genială, împodobind-o numai cu superlative. Răzbunarea geniilor, moartea gugumanilor!...

Cînd am ieșit de la reuniune era tîrziu, unii regretau că au scăpat serialul, alții îmi imputau că n-am ținut ședința cu mînă de fier, ăstora le-am strîns mîna la despărțenie de le-au sărit ochii, ca să simtă că mînă de fier aveam, dar am preferat să fiu cavaler, absolut democratic, ca nimeni să nu se plîngă. Cu o rîndunică nu se face primăvară!, cum zice poetul.

Galina, desconsiderată, ignorată pur și simplu, plîngea la brațul meu, inconsolabilă, cîrîitoare, zicea că i s-a eclipsat succesul, că prefera ca lecturarea materialului să nu fie urmată de discuții ulterioare, că ce efort face scriitorul ca să scrie, și ce pasager trece criticul peste eforturile lui, rușine să le fie, zicea, altă dată o să citească a doua, sau a treia, c-o să mai citească, zicea, da, va persevera, se va crampona, nu se lasă ea cu una cu două, e vulpe bătrînă, dacă-i pe luptă, da, cu toată vigoarea ei bărbătească, de poetă și de femeie, zicea.

Cînd am intrat, Gri Macedoneanu, afaceristul încununat de succes la Panciu și Galați, sosise de un sfert de ceas, astfel că ne-a propus să mergem neîntîrziat la Bordei, la o saramură de crap cu mămăligă, cu vinul nostru, de import, se înțelege. A adus două damigene pline, are balta pește...

Am acceptat bucuroși, practic ne era foame, iar gloria Galinei își cerea sărbătorirea.

Am serbat-o pînă pe la două și ceva, poate trei, că responsabilul îl respectă cuvios pe nea Macedoneanu, închide obloanele de plan, altfel cum și-ar mai face planul de deservire?

Despre poeziile Galinei, toată discreția, musca!

23

— De azi înainte începe numărătoarea inversă, a zis încă a doua zi Macedoneanu, de cum ne-am apucat de lucru. Nu mai am nici o speranță să mi-o publice ăștia, am tatonat ce-am tatonat, directorul de la *Litera*, nici vorbă, zice că pierde net, cît despre editura cealaltă, refuză categoric. Dă-i în pisici, m-am săturat pînă peste cap! Am și eu mîndria mea...

— Dar cum să te refuze pe mata, nene Macedoneanule, am zis, cînd habar n-au ce carte formidabilă scriserăm, elaborarăm? Sînt turci? Pun diagnostic pe n.v.?

— De citit au citit: însă nu-i interesează personalitatea mea...

— Au citit? am sărit eu ca ars. Cînd? Unde? Ce au citit?

— Da, întocmai. N-am vrut să-ți spun, ca să nu sari iarăși, să zici că umblu cu deconspirația... Am înmînat manuscrisul, cît e gata, vreo șaptezeci și șase de pagini, șefului lor redactor prim, unul Pelimon. L-a citit, l-a respins. Asta e! Dispreț față de om. Pelimon ăsta...

— Pelimon? Ei, că mă scoți din ghete! am sărit ca ars. Pelimon și mai cum?

— Pelimon George, sau cam așa ceva.

— Nu, că mă-nebunești! Unul slab, înalt, cu ochii scăldați?

— Cam așa ceva, și fumează mult! a precizat Macedoneanu, descriindu-l.

— Fir-ar al dracului de mitocan! Iarăși el?

A trebuit să dau în vileag că tipul a citit ieri seara la societate. O proză aiurită, efectiv tebecistă, nimeni n-a înțeles nimic. Proza lui, am subliniat, nu emană conținut. N-am suflat, firește, o vorbă despre spuma pe care numitul Pelimon i-o luase Galinei noastre, dar am ținut să remarc că individul mi-a inspirat pe lîngă milă și decepție, o nestăvilită antipatie. Nu știu cum să spun, o antipatie preliminată...

— Acest Pelimon e o nulitate patentă, am zis. L-am mirosit: mediocritatea întruchipată, ne-a plictisit, ne-a stricat seara...

— S-a atins de prestigiul nostru? s-a făcut foc Macedoneanu.

— Cu vîrf și îndesat, Gri, pe crucea mea de om, am zis. A dat zor cu ingeniosul moderat, de ne-am dizolvat cu toții. A, d-aia îl tot lăudau vorbitorii, Mihai Haralambie printre primii, ca să-i intre pe sub piele, să-l publice. Are cuțitul și foarfeca în mînă, el face totul, căci e factotul editurii... Nimic de capul lui! Gol!

— Și nu-l cunoaște cumva frate-meu Marin? Poate l-o fi cunoscînd...

— Întreabă-l, Macedonene, nu pot pentru ca să știu...

— Ba eu zic, a zis Gri Macedoneanu, că îl cunoaște, că s-a mai izbit de el... Și, dacă-mi amintesc bine, pot zice că, desigur, îl cunoaște ca pe-un cal breaz.

N-a terminat de spus toate acestea, că s-a și dus la telefon să-l sune pe Marin.

După un sfert de oră, poate douăzeci și ceva de minute, Gri s-a întors în birou palid, indignat, tremurînd, numai foc și pară:

— Marin a avut într-adevăr de-a face cu copoiul, acum mulți ani în urmă. Acest George Pelimon i-a ieșit în drum într-o zi tulbure de după război. Lui Marin, care are fler la oameni, nu i-a plăcut de la început, l-a frapat paloarea individului, Pelimon parcă se hrănea tot cu scovergi uscate și bea numai glicerină. Au avut atunci un diferend principal, apoi o altercație. S-au plimbat amical la Șosea, ca să schimbe idei în voie, Pelimon s-a răzvrătit, a proferat injurii la adresa oamenilor cinstiți, s-a produs chiar o stare tensională între ei, de-a fost nevoit frate-meu să-i pună mîna în piept și să-l avertizeze că nu se lasă furat din ochi, sofisticatule, bătător de apă-n piuă, i-a strigat, să isprăvești cu fineturile, cu tăiatul firului în patru, că s-au topit vremurile! Bagă-ți mințile în cap!

— Și tipul nu și le-a băgat! am observat eu.

— Nu numai că nu și le-a băgat, dar s-a dat rău la frate-meu, l-a jignit mortal, discuția lor a degenerat...

— Mă uluiești!

— Nu te uluiesc deloc! Atunci Marin, care nu e dus la biserică, îl știi, s-a retras cît îi permitea ringul și demnitatea, dar, făcîndu-se foc și pară, n-a mai știut ce face și, scoțîndu-și pistolul...

— Pînă unde a ajuns nemernicul! Bine că avea pistolul la el!

— Pe vremea aceea, vremurile erau tulburi, nu puteai ieși pe stradă că te și încălțau derbedeii, huliganii. Mișunau ca șoarecii... În fine, a continuat Macedoneanu, frate-meu a scos păpușica și i-a tras una colea, la linguriță, mai mult ca să-l sperie.

— Bine i-a făcut! Nu putea omul să-ntoarcă din cauza lui!

Reieșea că Marin se temuse că l-a dat gata, că îl văzuse pe Pelimon căzut în boschet... O vreme s-a și sfiit să întrebe pe băieți, oricum nu-i convenea un raport... Dar, mulți ani mai tîrziu, care nu i-a fost surpriza cînd l-a întîlnit față în față pe Pelimon. Era bine mersi, zîmbea ca un bleg, își dădea importanță... Supraviețuise, mitocanul...

— Formidabil! Parcă mi-ai povesti un roman!

— Păi chiar roman, literalmente că e! Stai să vezi: stafia (că dacă dispăruse pe lumea ailaltă, parașutat acolo de frate-meu, stafie era), a apărut ulterior cu una Helga, într-o seară la inginerul Predoleanu, știi tu care, am fost cu el și nevastă-sa la Bordei, prin noiembrie, decembrie trecut. Stătea pe Armenească...

— Al cu mașinile, cu trocul din Talcioc! am dibuit eu exact.

— Evident. Pelimon se iubea cu una Helga, urmau să se ia, să se despartă, Marin n-a putut să-mi precizeze. Fapt e că pe frate-meu l-a contrariat evoluția lui Pelimon... Și-a dat seama că nu e la mijloc decît un subterfugiu, o stratagemă, frate-meu a băgat cîțiva în mormînt. Cînd s-au revăzut, Pelimon a luat aerul lui imbecil, care-l caracteriza. Marin i-a zis: piei stafie! Marin e ateu convins, nu de azi, de ieri, nu crede în stafii din timpul celui de-al doilea război mondial... De aceea, l-a luat ca atare, i-a zis piei ca să se descotorosească de el, că îl știa mort, înțelegi...

— A avut ceva de-a face cu el! am remarcat eu.

— Marin a avut primejdii căcălău. Nu l-a scutit viața. N-a fost un oarecare. Înainte de-a fi exclus și trecut la depou, a evoluat spectaculos, odată are să-ți povestească... Adevărat erou...

Toate bune și frumoase dar, ca să înaintăm, să așezăm ceva precis în chestiunea noastră, am exclamat la rîndul meu:

— Atunci, știi mata Gri, nici eu nu văd în roz viitorul nostru editorial... Ăla, ăia, nu-i vor da drumul.

— Asta ziceam și eu, a zis Macedoneanu, de-acum nu te poți bate la nesfîrșit cu huliganii. Pelimon are în mînă teascul, cuțitul și foarfecele, zicea, nu răzbim decît trecînd prin furcile lor clorotice, lupta e primejdioasă. Și mai vorbim despre libertatea de opțiune! Mă face să rîd! Uite, Cofetaru, dacă ar povesti cum a ucis strigoi, ar fi publicat? Eu, dacă aș scrie ce mi-a făcut Galina, s-ar publica? Dealtfel, multe aspecte și episoade episodice, din cele pe care le-am pus pe hîrtie împreună, traduse de Rădăcineanca, sînt de asemenea tabu. Nu le dă ei drumul! Să rămînem cu cartea în sertar? Ei aș! O scriem ca să fie citită, conspectată...

— Atunci?

— Nu rămîne decît să ne gîndim la o editură străină. Ei publică tot, absolut tot...

— Absolut, am zis.

— Să numărăm invers — corect și rapid! — să-i dăm bice Rădăcinii și să duc cartea, tradusă, la Viena, Paris, Buenos Aires, Țara de Foc. Altă ieșire nu văd.

— În ce mă privește, Macedonene, mă simt deja pe cai. Dăm bătălia, scriem rapid și corect, Rădăcineanca să galopeze...

După o lungă pauză de aranjare mentală a strategiei, Gri Macedoneanu m-a îndemnat să recitim inventarul meu de probleme, ca să știm ce scene și capitole ne așteaptă.

Am deschis caietul G.M.-24, l-am deschis la litera de alfabet A și-am căutat: A, amoruri, atacuri, acțiuni individuale și colective, avere, aventuri galante, atribuții pe linie de stat și cooperatiste, atitudini, alertă, acade-

— Stop! a zis Gri, oprindu-mă. Sînt prea multe! Amorurile le preiei singur, ți le-am povestit în linii mari pe cele importante (poate că la Agripina Danielopolu trebuia să dezvoltăm ceva, n-a fost un simplu flirt...) Dar e excesiv, mă scoate lumea un Don Juan, și n-am fost. Trecem, deci, peste ea. Ne oprim, adică te oprești la Galina, cu ce ți-am povestit pe parcurs, cu ce cunoști nemijlocit, poți face un portret amplu al femeii. Dragostea noastră s-a dovedit, după cum vezi, durabilă...

Era, Delfine, un prilej excepțional de-a afla ce s-a petrecut de fapt între Macedoneanu și actuala mea Galina, mai cu seamă care era stadiul relațiilor lor prezente, ca să știu în ce mi-am investit sentimentele și la ce mă pot aștepta, cînd va veni culesul. De aceea, am ridicat comercial din umeri și-am exclamat neștiutor:

— Uite, sincer să fiu, prea bine nu cunosc episodul... Ca să-l dezvolt, ca să iasă capitolul pe care cititorul să-l înfulece cu nesaț, am nevoie de o relatare completă...

— Mă decepționezi, a zis Macedoneanu, și pe moment m-a fulgerat gîndul ascuțit că el știe ceva. Mă decepționezi, căci un scriitor cu obiectul sub nas, n-are nevoie să ceară complectări. Și, pe de altă parte, dacă nu cunoaște ceva, n-are decît să împlinească golurile cu imaginația lui. Pune-te în pielea mea, trăiește în închipuire ce se poate face cu un asemenea animal minunat cum e Galina, și scrie! Are să-ți iasă ceva perfect real...

— Mă tem să nu cad în confuzii, am zis. Unele repere măcar...

— Uite, pe scurt: am cunoscut-o la Lido, era la o masă cu niște prietene, bea ceva ieftin, asculta, ca tineretul de azi, niște muzică d-aia. Cum mă aflam la o masă alăturată, împreună cu Marin, Marin mi-a spus: mă, bombonica suferă efectiv din pricina ta, ascultă ce ascultă dar nu te mai slăbește din ochi. Ei, taci! am spus, uite că nu mi-am dat seama... Și nu e deloc de disprețuit. Are coapsă, mînzoaica!... Apreciezi, Marine, că e genul preferat? De rasă, garantez eu că n-are treabă, a zis Marin, care a studiat-o mai atent. El are fler la oameni, apoi: da, e accesibilă, din moment ce bea votcă cu sifon... Am chemat băiatul, i-am dat un pol, ordonîndu-i

să-i trimeată frumoasei un coniac la puterea cinci. Zis și făcut. Bombonica s-a bucurat, de bună seamă, a mimat public că e surprinsă de gestul cavaleresc, apoi, trăgîndu-l de mînecă pe chelner pînă ce a putut să-i șoptească ceva la ureche, i-a șoptit ceva. Cuvinte frumoase, pe cinstea mea de om, pe care băiatul mi le-a transmis neîntîrziat, cu băieții de la Lido n-am secrete... Zicea, ca să vezi cît de delicată e Galina: spune-i domnului că beau pentru sufletul lui frumos și că, zău dacă n-o să mă îmbăt dropie! Nu s-a îmbătat, era o figură de stil, apreciabilă femeie am zis, așa că am invitat-o la dans. Marin s-a angajat s-o ia paralel la dans pe Maria Porumbel, colega ei de masă... Dar ce faci? Nu scrii? Văd că ai rămas pe gînduri.

M-am simțit zgîlțîit, poate că mă toropise scena, așa că am tresărit:

— Pe dracu! Te ascult, Macedonene, cu maximă atenție. Episodul de la Lido mă interesează, el face bună casă cu restul, vreau să zic cu primărița, cu Cernovodeanca, cu Grete, tiroleza din Alpii francezi...

Macedoneanu s-a enervat puțin, mi-a replicat imediat:

— Nici nu se compară! Galina le este superioară. După cum ai putut să te convingi, la capitolul cultură stă mai bine decît toate celelalte, nu a trecut prin viață ca un oarecare prin apă... Știe, domnule, și asta o înalță cu un cap deasupra... Țin să te informez că în public nu dă tot ce poate, are rezervele ei de femeie, dar în pat își dă drumul: pleacă de la grecii din antichitate, se mișcă teribil prin evul mijlociu, exemplifică la persoană cu oratori francezi, spanioli, englezi, extrem-orientali, citează cu un rar dar al fidelității, se joacă cu contemporanii, mai ales cu structuraliștii...

— Stai, dictează-mi mai rar, nu te pot urmări, i-am zis. Chestia asta cu structuraliștii nu o înțeleg. Ce-i aia?

— Mă iriți, pe crucea mea... Cînd nu știi ceva, prea îi dai drumul că nu știi. Te descoperi ca un neghiob. Acum, cu mine poți să mai faci pe prostul. Dar în lume nu îți e permis în ruptul capului. Intelectualii luptă ca cocoșii, nu ți-e îngăduit nici un pas înapoi, că pierzi. Îți pot face mărturisirea că de multe ori am fost pus în

situația de-a nu fi pe fază, nici în cunoștință de cauză... Și ce-i cu asta? Am tehnica mea, o dețin de la Cofetaru, care a avut de-a face cu intelectualii, am verificat-o în redacție, în viață, stai, nu scrie, astea ți le spun ca să înveți cum să supraviețuiești! Deci: mai întîi dai cetățenește din cap, cu alte cuvinte ai fumat de mult subiectul în cauză, apoi, dacă e vorba despre un autor de care ai auzit, exclami: e formidabil Spențăr ăsta, sau Platon, sau Lev Tolstoi, cîtă profunzime, zici, cine mai scrie ca el, sau cine a putut pătrunde mai adînc în realitate, în sufletul omenesc?, extraordinar cum îi merge mintea creștinului ăsta, pagini nemuritoare, pagini de antologie și cîte altele. Dacă tipul te ia la bani mărunți, nu descuraja, privește-l în ochi cutezător, întreabă-l ce l-a impresionat mai mult din Platon, din Spențer, din Paul Bourget, pune-l pe el să se screme, întreabă-te, ca și cum n-ar fi de față, cu ce se ameliorează condiția umană prin gîndirea și scrisul respectivului, adică autorului citat, arată că tu te îndoiești, e mai folositoare experiența de viață, directă, justă, învestigatoare, cu antene personale, decît concluziile la care ajunge tipul, autorul... Soluția asta cu concluziile încuie pe oricine, căci, pe cinstea mea, nici unul din deștepții care au lăsat cărți, nu a ajuns la nici o concluzie: toți ridică probleme și nu știu cum să le soluționeze... Dacă insul insistă să te strîngă cu ușa, dă-o rapid cotită, întrerupe-l, propune-i o paranteză, spune-i ce ți s-a întîmplat cînd l-ai văzut pe Arghezi pe stradă, care e părerea ta despre ultima polemică din reviste, arată de ce nu-l poți suferi pe cutare, care este plin de talent, nici vorbă, dar nu-i poți suporta manierele, înfatuarea, culisele... Imposibil să nu-l deturnezi de pe pistă, să-l aduci la ce știi sigur. Și, cînd ai ajuns să joci pe terenul tău, joacă-l, mama lui, cum îți place. Dar să nu spui niciodată că nu ești în materie...

— Rămăsesem la structuraliști, am zis. În situația asta e nevoie de un răspuns sigur, limpede.

— Păi sînt și chestiuni asupra cărora trebuie să te informezi. Cine îți interzice să-ți edifici o cultură solidă? Ceva-ceva posezi, d-aia am încredere în tine, nu-ți rămîne decît să pui burta pe carte. Mai lasă și tu muierile,

mai zăbovește pe-o carte... Mai întreabă și tu pe unul și pe altul, ai și tu corespondenții tăi, tipii de la poșta redacției, amicii intimi...

Am simțit, Delfine dragă, unde bate Macedoneanu. Precis că a mirosit ceva. Uite care e secretul: unele capitole ale vieții eroului meu mă depășeau categoric, literalmente nu le puteam desfășura singur. Am solicitat ajutorul unuia de la societate, un student nenorocit și fără perspective, altfel băiat extrem de descurcăreț, băiat cu stil, cu calități metaforice, cu un scris asemănător scrisului meu, ca să nu bată la ochi dactilografei, traducătoarei. I-am promis un leu pentru pagină, plus un cadou în final, cu jurămînt că nu va sufla vreodată o vorbă. S-a descurcat minunat în notițele mele, a prins perfect intențiile lui Macedoneanu, mi-a făcut niște pagini ultra... Cu toate precauțiile mele, mi-a fost teamă că meșterul Gri se va prinde, că voi da în bară pe două planuri: unu — deconspirînd afacerea noastră; doi — există pericolul ca studentul să-i placă Macedoneanului, să-l prefere mie, astfel încît să mă aflu în pericolul de a pierde marea mea protecție, favorurile, inclusiv dragostea Galinei. Aflase Macedoneanu ceva despre colaborarea cu studentul, mă trădasem eu cu ceva?

— Nu pot să mă sprijin decît pe forțele mele, am zis. Sînt dispus să sacrific calitatea, ca și cultura personală, decît să mă aibă la mînă un puști, un diplomat oarecare de facultate...

— Mă uluiești! a sărit Macedoneanu. Mare brînză să întrebi pe-un puști dintr-ăștia ce e aia structuraliști! Mă faci să rîd. Trebuie să știi că intelectualii se ajută între ei, oho, am văzut pe cînd lucram la redacție, cît de săritori sînt... Întreabă fără jenă, cointeresează-l pe tip... Notează-ți, complectează-ți repertoarul... Dă-o-n pisici!

Deci nu știa nimic, Delfine, ignora dedesubturile, puteam fi liniștit. Asta mă încuraja, puteam apela, în continuare, la asistența necunoscutului.

— În regulă, maestre, am zis, trecînd mai departe. Voi căuta în *Dex* ce e cu structuraliștii...

— În regulă, fiule! a zis Macedoneanu. Scrie!

Mi-a vorbit despre farmecele Galinei, parțial cunoscute mie, despre dansul acela de la Lido, care s-a încheiat în apartamentul lui, despre călătoria cu mașina lui la Rîmnicul Sărat, adevărată călătorie de nuntă... Dacă n-ar fi fost vorba despre Galina mea, și nu a lui, relatările ar fi încîntat pe oricine, inclusiv gelozia, repetatele șicanii pe care i le-a făcut amanta spre a-l bloca și a-l îmbrobodi, scenele și farsele pe care i le-a jucat. Odată, povestea Macedoneanu, cînd s-a întors el acasă, a găsit apartamentul vraiște. Vasele mai de preț, covoarele, că are piese rare, cadouri, consignația, filantropii de la familiile cărora le-a adus servicii, daruri și alte obligațiuni, în fine toate bunurile ce reținеau atenția deveniseră nevăzute. Pe o foaie de caiet, la vedere, Galina îl anunța că nu mai resimte nici un sentiment în ceea ce-l privește și o privește, că pleacă definitiv, că ia cîte ceva din casă, ca amintire, zicea ea, pentru clipele frumoase, dar de-ajuns, petrecute împreună... Nu sînt lucruri de mare preț să nu se poată dispensa de ele, zicea ea pe bilet, un semn și i le înapoiază, însă gestul poate atinge amintirea, și la amintire ține... O poveste ticluită formidabil! zicea Macedoneanu. El a crezut, zicea Macedoneanu, că Galina nu glumește, e o escroacă asemenea celorlalte cu care avusese de-a face, și o vedea înstrăinînd bunurile realizate cu multă sudoare, pe bani ocazionali, prin talcioace de mahala. I s-a făcut literalmente rău, rău cu vomă, cu vîrtej. Nu trebuia lăsată bestia să-și rîdă de el, zicea Macedoneanu, cu atît mai mult cu cît o culesese dintr-un local ambiguu, o făcuse doamnă, îi arătase viața, luxul... A pus pe urma ei vulpile, că încă avea prieteni, au căutat-o copoii prin tot tîrgul, au scărmănat și gara și coclaurile pe unde își trăise veacul. Nimic! Exasperat, distrus moralicește, Gri începuse să se resemneze cînd, după trei zile, trei zile și ceva, Galina apăruse ca un înger binecuvîntat. Fusese la Cofetaru în apartament, pe timpul cît acela fusese în provincie să verniseze un parc cu statui, realizaseră farsa împreună, în colaborare, covoarele, vasele, cadourile se aflau intacte la domiciliul lui Marin Cofetaru. Nu lipsea, zicea Macedoneanu, nici un ac. Minunat! Făcuse toată panorama ca să-l alerteze, să-i consolideze încrederea,

să-l încerce, să-i dovedească că vulpile şi copoii lui nu-s decît nişte mîţe blege. Ne-am împăcat sărbătoreşte, la Lido, unde ne cunoscusem, zicea Macedoneanu, ba am rejucat piesa ca-n seara aceea, am dansat ca atunci, a fost ca un vis.

Galina i-a rămas credincioasă, zicea Macedoneanu, n-are reproş pentru ea, deşi uneori e zurlie şi merită palme. A şi bătut-o, zicea Macedoneanu, a bușit-o într-o zi de-a crezut că n-o mai scoală de jos. Cum să fie el, orfan de ambii părinţi, umilit şi înşelat de-o femeie, chiar dacă femeia dovedeşte calităţi? Pocnită, Galina a redevenit femeia de treabă dinainte, palma zdravănă pe care i-o aplicase îi pusese de acord forma cu conţinutul, căci Galina se întrecuse cu gluma... Dar să trecem peste asta, zicea Macedoneanu, sînt aspecte confidenţiale, nu ne putem da în stambă cu ele...

Ştiam de la Galina întîmplarea cu palma, mi-a povestit-o în de-amănunt, plină de ură şi scîrbă, nu-i va ierta niciodată bestiei gestul. Se purtase cu ea aşa cum procedase la Gătaia şi Duia, cînd fusese director, istoria e prea lungă, Delfine, ca să ţi-o înşir. E lungă şi-mi produce lacrimi, căci biata fată a suferit enorm, atunci a simţit că s-a rupt ceva în ea, între ei nu mai putea fi vorba de dragoste, sublinia Galina, ci doar de relaţii de reciprocitate, unele interese, chestii extraliterare.

— Să ne oprim aici. Ai material pentru trei capitole. Să le văd puse pe hîrtie pînă vineri!

Vineri aveam de predat un reportaj despre cai şi perspectivele hipice, după care voiam să dorm, să dorm, căci m-a prins extenuarea. Am înfăţişat opinia mea:

— Vineri nu pot. Am rubrică. Să ne vedem sîmbătă pe la zece, promit să fiu gata.

— Fie. Dar nu uita c-am început numărătoarea inversă, că timpul lucrează.

Cînd eram deja plecat, Gri Macedoneanu m-a strigat pe fereastră, să-mi mai dea o sarcină:

— Nu neglija să-l contactezi pe Pelimon! Dă-i bice!

24

N-am găsit Dex-ul de care vorbea Gri, în schimb m-am servit de un alt dicționar, ca să aflu că structuralism este, citez, unul dintre curentele lingvistice contemporane care, în opoziție cu neogramaticii, susține principiul unității interne a structurii limbii, privește limba ca pe un sistem de relații fonetice și gramaticale care se condiționează reciproc, dar studiază limba independent de istoria poporului, am încheiat citatul. Însă formulă structurală este formula care reprezintă compoziția unei combinații și legătura atomilor în moleculă, zice la *structural*, ceea ce încurcă apreciabil problema. Fapt este că dicționarele nu descurcă nedumeririle, m-am convins de asta nu de azi, de ieri, se pare că e un adevăr obiectiv, legic. Cum n-am altă soluție, voi învăța pe dinafară definiția, abia aștept să-l fac praf pe Macedoneanu cu erudiția mea, îmi spuneam.

Mai urgentă era întîlnirea cu George Pelimon, căposul, așa că l-am căutat insistent la telefon. În cele din urmă, nevastă-sa mi l-a dat la aparat, i-am spus că sînt din partea expoziției de carte (mă informasem că va avea loc o asemenea expoziție) și că îi cer o oră de discuții. M-a invitat a doua zi, vineri, acasă la el, acasă fiind mai multă liniște.

Locuiește confortabil, biroul lui e tapisat pînă în tavan cu rafturi, cîteva mii de cărți dau impresia că te afli într-o bibliotecă sindicală. Nici n-am deschis gura, că Pelimon m-a luat în primire:

— Cînd mi-ați dat telefon și mi-ați spus numele n-am știut de unde să vă iau, a zis el. Acum, că vă văd, știu că nu sînteți altul decît mentorul societății literare *Energia*, la care eu însumi am citit săptămîna trecută. Mă bucură mult că vă revăd. A fost, nu-i așa, o seară plăcută, cu discuții vii, păcat că ne-a mîncat timpul fandosita aia cu poemele, Galina și mai nu știu cum, pelteaua... Oricum eu m-am simțit ca între prieteni...

— Mă bucur, am zis înghițind în sec la numele iubitei mele. Intenția noastră este, de bună seamă, să ofe-

rim maxima ospitalitate noilor veniți. Ce ați citit m-a frapat puternic...

— Într-adevăr? a zis Pelimon.

— Oh, sînt pagini antologice, o cuprindere adîncă a realității... Evidența faptelor...

— Eh, în privința faptelor cred că v-am cam dezamăgit. Eu fac o literatură de imaginație, vorba aceea: orice asemănare cu realitatea e întîmplătoare...

— Întocmai, însă forța cuprinderii, pregnanța pe ansamblu, adevărul, un talent real...

— Mă măguliți! În fine, sînt curios ce problemă aveți pe suflet și cu ce vă pot fi de folos... Îmi vorbeați la telefon despre expoziția cărții... Da, editura noastră e interesată să se înfățișeze cît mai bine...

— Scuzați-mă, nu e tocmai vorba despre expoziție, am zis. Am procedat astfel, și vă cer scuze, pentru că nu izbuteam să vă reținaltfel. Sînteți extrem de ocupat...

— Cum? Nu de la expoziție sînteți? Îmi pare rău... Procedeul nu-mi face plăcere, a zis Pelimon.

— Vă recer iertare, am zis, n-aveam altă portiță...

Să trecem peste asta, a zis George Pelimon, totuși vă cunosc de la ședință, vă sînt obligat, să uităm prietenește procedeul, a zis, sînt obișnuit cu asemenea tertipuri. Să vă spun ce am pățit chiar ieri, a continuat el: un individ m-a tot sunat la telefon, m-a plictisit, ținea să-l primesc, voia să-mi vorbească între patru ochi despre o culegere inedită de povestiri cu totul excepționale, aparținînd lui Vasile Voiculescu. I-am fixat grabnic o oră. Care nu mi-a fost mirarea pomenindu-mă la ora fixată, nu cu omul, ci cu trei oaspeți. Gest necorect, scîrbos chiar. Dar nu-mi este în fire și obicei să dau afară, cum s-ar fi cuvenit. Ba, dimpotrivă, în asemenea împrejurări, ceva se răstoarnă în purtarea mea, încep să fiu împins de curiozitate, să știu pînă unde poate merge nerușinarea... Am luat un aer mai mult decît binevoitor... I-am rugat pe necunoscuți să-mi spună cum le pot fi de folos și, pentru că se tot codeau, le-am povestit o mulțime de lucruri, cu sinceritate, căci vreau să vă asigur că n-am două limbaje, vorba aceea, ce e-n gușă și-n căpușă... Le-a făcut plăcere, zicea Pelimon, am putut să observ,

îi interesa viața mea, felul cum gîndesc, în ce lume mă învîrtesc, de ce prestigiu mă bucur... M-a cam contrariat interesul lor, vă închipuiți. Viața mea e dreaptă și cinstită, nu oferă pretexte de comentarii, dacă mă bucur de ceva este tocmai datorită integrității. Slăbiciuni? Cineva, care voia să mă atragă în cercul lui de mici afaceriști și șmecherași, neavînd cum să mă anexeze, m-a și întrebat, odată, scos din răbdări: Domnule, n-ai chiar nici un viciu? Ca să știu de ce să te trag! M-a amuzat, individul vedea slăbiciunile ca pe un covor destrămat! O imagine literară, nu-i așa?

— S-ar putea scrie o nuvelă pe chestia asta, am intervenit, tot aprobîndu-l.

— Ei, nu chiar o nuvelă, a zis Pelimon. În fine, cei trei musafiri care s-au recomandat pe rînd Ionescu...

— N-am auzit de ei, am zis.

— Nici n-aveați de unde, necunoscuți ca noaptea... Mă pricep la nume... Se poate scrie o poveste cu aceste nume...

— Anonimi? am zis.

— Aproape anonimi, a zis Pelimon.

Mai departe George Pelimon mi-a vorbit despre faptul că tipii n-aveau nici în clin, nici în mînecă cu Vasile Vasilescu ăla, ineditul, că ei urmăreau, ca și Macedoneanu, să le devin discipol. Făceau parte dintr-un recent înființat cerc de yoga de pe lîngă un club sindical, știți, zicea Pelimon, yoga asta a devenit un fel de maladie generală, de vină e doctorul Riga. Voiau să le frecventez cercul, să-mi ameliorez respirația parasanitar, să renunț la antinevralgice, să pășesc și să salt în ritm cu toată lumea, ca fachirii...

— Grija pentru sănătatea Dvs. e cît se poate de mișcătoare, mai ales dacă la club mișcările se fac pe bază de pian...

Nu mă îndoiesc, a zis Pelimon mișcat. Dar eu n-am încă o sănătate precară, sau distrofică, a zis, în plus nădăjduiesc să fiu la bătrînețe mai sănătos și mai tînăr decît acum, exercițiile lor de încălzire mă lasă rece. La ce să-mi servească Yoga? Dacă am nevoie de gimnastică mintală și fizică, o fac singur, cu eventual unul pe măsura mea, de pildă dumneata...

— Vă mulțumesc, mă onorați...

— Dar principalul, a zis în continuare Pelimon, este că mie îmi repugnă strădaniile de ameliorare a rasei prin exerciții. Domnul meu, am trecut prin multe vieți în viața mea, nimic nu mi-a fost mai odios decît să mă expun sumar, în costum sport, vederii publice. E poate un defect structural, e poate viciul mortal pe care îl căuta acela, cîndva... Am vrut să le spun vizitatorilor mei să se lumineze, să mă lase cu bolile mele ereditare, să nu mă supună la demonstrații demonice, la paralele sau podea. Dar nu m-ar fi înțeles.... Ei știu una și bună cînd le intră un program artistic în cap, o țin pe-a lor, nu cunoașteți spața...

— Ca niște predicatori! am zis eu.

— Întocmai. Uite o comparație exactă! a exclamat numitul Pelimon. Toți ăștia au un aer de predicatori, azi pentru Adas, ieri pentru loteria Gheorghe Stănoiu, mîine pentru yoga. O fac convinși, animați de cele mai bune intenții pentru individul din mine.

— I-ați tratat afară pe nepoftiți...

— Ți-am spus că nu-mi stă în obicei. Ca și mai înainte, am condus jocul curiozității peste ștachetă, a zis Pelimon, sporindu-mi cu doi pînă la trei la sută procentul de bunăvoință. Le-am înșirat pe gîfîite toate cunoștințele mele solide despre Yoga, inclusiv cunoștința cu, personal, doctorul Riga, aș fi prelungit ora de conversație zadarnică cel puțin cu un sfert de oră, și așa depășită, a zis Pelimon, lucrurile ar fi luat o întorsătură hazoasă, aș zice yoghină, căci cunoșteau ei înșivă cu mult mai puține exerciții decît mine, și i-aș fi înfundat în teren deschis... Deprinsesem acele exerciții de la un fotograf expert din Vitan, care își tratase alcoolismul și redevenise om. Am scepticismele mele, le-am zis, tot astfel cum îi zisesem doctorului regent, să meargă sănătoși la munca lor, munca însănătoșește, lucrul acesta e tot mai frecvent simțit printre bolnavi. La plecare, mi-au strecurat pe birou o broșurică cu ampla istorie a Indiei și cu figurile urgente ale primelor și ultimelor zile de supraviețuire prin yoga...

— Au fost condiționali, am zis. Ați citit broșura? V-a ajutat în viață și în profesiune?

— Cum să n-o citesc?! Treaba poate fi serioasă, nu zic ba, a zis, numai că mă întreb cum de se tratează asemenea probleme grave, de viață și de moarte, într-o broșurică?

— În stil abreviat, am zis, lucrul nu e imposibil. Cu vremea vom dezvolta tratate întregi, incomensurabile, prin doar cîteva semnale sonore, pe bandă magnetică, cu sistem tranzistorizat, ca magnificii japonezi...

— Just, a zis Pantelimon, zis Pelimon.

— Mai departe, mai departe! am strigat eu pasionat.

— Mai încet! mi-a strigat Pelimon. Apoi, dacă e pe dezvoltat cu cunoștințele mele, inclusiv doctorul imperial Riga, aș putea dezvolta problemele yoga într-o carte nu mai puțin decît uriașă, eventual într-o nuvelă de proporții...

— Poate ne faceți onoarea s-o citiți la societate, am zis eu.

— Cu cea mai mare plăcere... Domnule, îmi este ușor să scriu, căci tot ce trăiesc se convertește în literatură. În scris sînt de o indiscreție dezarmantă. Acum spuneți-mi care vă este oful... Despre ce este vorba?

Am simțit că îngheț pe loc, dar mi-am luat inima în dinți și-am început:

— Am un prieten, un om remarcabil... Se numește Macedoneanu.

— Oh, Macedoneanu! a exclamat Pelimon. Cel cu biografia romanțată...

— Exact. Văd că sînteți în temă...

— Domnule, nu numai că sînt în temă, dar sînt sătul pînă peste gît de acest autor. M-a demolat pur și simplu, a zis, mi-a înnegrit sufletul, a zis, m-a anulat.

— N-a fost în intenția lui, vă rog să credeți. Ca și alții, caută o editură...

— Păi nu m-am supărat pentru că o caută, ci pentru că nu mai isprăvește cu intervențiile...

— Se poartă, domnule Pelimon, am zis eu, și am zîmbit.

— Știu, dar moda mă atinge prea puțin, a zis Pelimon, și a zîmbit.

— Omul a scris propria lui viață, la persoana a III-a, am zis, jucînd tare.

— Să fie sănătos!, a zis Pelimon, jucînd tare. Nu mă interesează cum a scris-o, eu am reținut doar că volumul e cît se poate de prost. Literatură de gang! ...

Am simțit că mă iau vertijurile, că fac infarct, că îmi pierd capul: cartea pentru care mi-am dat sufletul și mi-am nedormit nopțile e un eșec! ... Doamne, Dumnezeule, cum se poate una ca asta? Știam bine cum am scris-o, Delfine, știam că am turnat în paginile ei viață, viață adevărată, cunoșteam mai bine decît oricare pe lume cît de bine reușisem, nimeni nu putea să facă din negru alb. De aceea, am devenit dintr-o dată dur:

— Iertați-mă, domnule Pelimon, vreau să vă contrazic categoric, mortal: autobiografia lui Gri Macedoneanu, de fapt biografia lui scrisă la persoana a III-a, e o capodoperă. N-ați citit-o, am zis, n-o cunoașteți. Vorbiți din afara problemei. Eu o știu de la primul la ultimul rînd ...

— Mărturisesc că n-am citit-o toată, a zis. Autorul n-a terminat-o încă. Dar, din cît cunosc, vă pot asigura că nu face multe parale. Nu interesează pe nimeni, e scrisă la întîmplare, dialogurile, de pildă, sînt puse anapoda, ca să nu mai vorbesc de nivelul general al gîndirii, al realizării. Zău, a zis, nu e nici o speranță ...

Încăpățînat individ! O ținea una și bună, parcă ar fi fost judecătorul lumii, jucînd al dracului, concomitent, toate rolurile din *Incoruptibilii*. Cartea noastră putea să nu fie o capodoperă, așa cum pretinsesem mai înainte, se poate că am fost întrucîtva subiectiv, putea deci să aibă scăderi ... Dar pentru asta nu respingi o carte. Tratezi, ameliorezi, propui tăieturi, precupețești, ceri să se rescrie un capitol, două. Nu, reaua intenție era evidentă, Pelimon avea alte motive pentru respingerea lui categorică, chestia cu Cofetaru îl supărase. Am luat încă o dată aer în piept și inima în dinți și am atacat:

— Sînteți de o asemenea înverșunare, am zis, încît nu-mi rămîne decît să presupun că aveți ceva cu autorul ... Am putea apela, în acest caz, la un arbitraj ...

— Ce insinuați, vă rog? a sărit Pelimon.

— Nu altceva decît se cunoaște în oraș: cîndva ați avut un conflict cu fratele lui Macedoneanu și acum vă răzbunați, am zis pe nerăsuflate. Marin Cofetaru a povestit...

— Domnule! a strigat Pelimon. Domnule, te rog să părăsești imediat această încăpere! Ai întrecut orice măsură!... Uite ușa! Regret că te-am primit: trebuia să-mi dau seama că minciuna și buzna dumitale nu sînt ultimele măgării... Ieși!

Era foc și pară, imbecilul abia se stăpînea, ar fi vrut să-mi sară de gît, să mă plesnească, furia îl sugruma. Am zis bună ziua, am ieșit. Dar în viteză, mi-am uitat o geantă pe fotoliul lui de lîngă fereastră, geanta cu scrisorile Galinei, așa că nu trecuseră trei minute și a trebuit să mă întorc.

Mă așteptam ca, văzîndu-mă din nou, să mă lovească, să urle. M-a întîmpinat în ușă aproape liniștit:

— Ce mai vrei, musiu? Văd că ții cu tot dinadinsul să mă trimiți la spital, a zis. Știi, am suferit de o boală de nervi care la excitanți puternici recidivează. Fac tahicardie paroxistică, a zis, îmi pierd capul, sînt în stare să fac, fără voie, cine știe ce...

Văzîndu-l îmblînzit, am schimbat tactica, atac lateral cu petarde:

— Vă deranjez pentru că mi-am uitat geanta. Dar să știți: Gri Macedoneanu îmi este dușman, am spus.

— Mă interesează prea puțin, a spus Pelimon. Cu asta, cartea nu devine mai bună.

— V-aș putea vorbi despre Cofetaru, îl cunosc, îl vizitez...

— Oh, ce ai mai putea adăuga la cele știute de mine? Nici pe tata nu l-am cunoscut ca pe Marin Cofetaru, forța și eroul de la Kisseleff... Dar, pentru că a venit vorba: ce mai face stimatul domn Marin Cofetaru, Parașutistul? a întrebat.

— Trăiește și luptă, am răspuns grăbit.

— Minunat! a spus Pelimon. Însemnează că într-o zi are să vină și el cu o carte. Transmite-i, dacă îl vezi, că sînt nerăbdător să-i scot placheta în ediția clasicilor.

— Mulțumesc, am spus bucuros de întorsătură. Însemna că ușa tratativelor rămînea deschisă, că, așa cum am început, nu numai conflictul, dar și cartea noastră are șanse.

Cu servieta sub braț am ieșit în stradă. Ușa din urma mea s-a închis, trîntindu-se.

Am pornit în grabă spre Foișorul de Foc, s-o întîlnesc pe Galina.

25

(Corespondențe)*

Dragule, să uităm ce a fost între noi, să rămînem prieteni, mai ales că ne leagă o lungă experiență, pe care răutatea unuia sau a altuia, involuntară poate, ca și cine știe ce imprudență, ne poate duce pe amîndoi la cruce, adio tinereții noastre! Ar fi păcat: atît cît ai pus tu deoparte am pus și eu, nici un franc în plus. Atunci de ce să ne gelozim la infinit? Băiatul cu coșul, tîrla mamii lui de cretin, a ciripit. A ciripit și Nicoară, însă există dubii. Pleacă cîteva zile din București, să nu cadă caracatița tocmai acum, lasă vorbă că ai treburi urgente în provincie, că ți-a murit un frate. Marin singur să știe unde ești. Marfa e în bună regulă. Rămînem prieteni, nu-i așa? Melania.

Melanio, îți rup carnea de pe tine dacă nu încetezi cu scrisorile. Dacă te am la mînă complectamente, asta nu însemnează că mă voi uzita vreodată. Am fost și ră-

* Am transcris, Delfine, cu cea mai mare scrupulozitate, conținutul unei mape descoperite de mine în placajul din spate al bibliotecii lui Gri Macedoneanu, în total 23 de scrisori de la și pentru Macedoneanu. Nu pot aprecia dacă sînt importante sau nu, cele mai multe fapte relatate n-au nici un înțeles. Îți pun la dispoziție aceste copii, pentru orice eventualitate, în vederea posterității...

mîn cavaler. Dar scrisorile sînt compromițătoare. Ultima, trimisă prin băiatul ăla năuc, mi-a fost înmînată la Tivoli, la sfîrșitul vizionării, tocmai scosesem o peliculă și regizorul protesta. Dacă pica în mîna tembelului? Mă avea la mînă o viață întreagă? Isprăvește cu indiscrețiile, cu bilețelele, cu celelalte, căci nu se pun pe hîrtie fapte de-o asemenea importanță! Chiar și prezenta, după ce o citești, rupe-o în bucățele și trece-o prin para focului. P.S. Ori te simți cu conștiința grea? Gri M. *(Scrisoarea apare ca neexpediată, probabil ciornă. N.n.).*

Curcane, a trecut Melania pe la mine, mi-a dat suma, am numărat lovele, este în regulă. Dispari, cît mai e timp! Închide casa, pune cheia la locul știut, trec eu să dau la păsări. Nici o vorbă, nimănui. Încerc din nou cu Brustureanu. Știu sigur că cedează, căci a aflat că știu chestia cu talpa de porc și Predoleanu e de partea mea. Dacă îl avem în palmă, îl avem! Nu uita să trimiți alăturatul certificat medical la personal, m-am zbătut serios ca să-l obțin. Dumnezeu să-i ocrotească pe orfani, Marin.

Dragule, Marin îți face jocul, eu m-am prins, asta nu e comportare de cavaler. Fără cinci miare nu te las, pe cuvînt de cinste. Lupta e inegală: tu îți aperi poziția, mersi și n-am cuvinte! Eu, în schimb, îmi apăr sărăcia și lotul de casă și, dacă vrei, neamurile. Eu sînt familistă, nu ca tine, cavaler. Compromisul merge foarte departe. Dă-i băiatului care îți aduce acest bilet un pol pentru a fi sigur de păstrarea secretului. Face. Melania.

La Jimbolia, Marine. Mergi în piață, vezi o gheretă pe care scrie marțipan, o lași cum o privești pe stînga și dai de-o ceaprazărie. Intri și întrebi de Neculai G. Pantelimon. Nu uiți pe G. Omul poartă o mustață neagră, haină de catifea reiată. Îi dai banii cu încredere, nu ceri chitanță. Dacă vii cu mașina, parchează la biserica din colț, să nu te vadă cei interesați cu limuzina. De te invită Pantelimon la băutură, refuză categoric, spune că ai dispepsie și că îți interzice Spîrchez. Bun meșter, însă trage de limbă. Nu-i oferi prilejul. Îți scriu

scurt, la Melania. Asigură pe nebună că toate drumurile duc înapoi, că ce a fost între noi poate renaşte într-o zi. Dă-i speranţe, eventual atinge-o cum ştii tu, că e materialistă şi sentimentală, G.M.

Iubitul meu în vecii vecilor, după despărţirea noastră în gara Predeal, pe lîngă că devenisem neagră din pricina sfîrşitului, mai ales cînd te-am revăzut la geam şi n-ai mai izbutit să-mi faci cu mîna, iată o altă supărare: am constatat că-mi lipseşte ceasul de aur, amintire de la mama, ca să nu adaug valoarea. Să-mi fi căzut în prăpastie, din teleferic? Nu-mi amintesc. Îl avusesem la Cioplea, îl consultasem la Susai, ştii bine că la cabană îl aveam încă. Sînt atît de nenorocită pentru aceste două pierderi scumpe: tu şi ceasul. Aş vrea ca măcar tu să revii, să nu sufăr numai pierderi, deşi Eminescu spune că dragostea e o pierdere permanentă... Transmite salutări respectuoase familiei tale. Ţi-a trecut răguşeala? Îngrijeşte-te, Gri, circulă în ţară o gripă sud-americană foarte periculoasă! În concediul de Paşte, neapărat mă reped fie la Bucureşti, fie măcar pînă la Sinaia. Te sărut de o sută de ori, dulce şi bine, Simona.

Marţi 16 octombrie a.c. la orele 18, în sala cinematografului *Luceafărul* d. Gri Macedoneanu este invitat să ia parte la premiera filmului „Cine nu visează, pătimeşte", producţie a studiourilor opt, avînd în fruntea distribuţiei pe Puiu Călinescu. Muzica: Ovidiu Pîrcălabu. Regia: Filomena Panaitescu-Maxim.
Invitaţia e netransmisibilă. P.S. După spectacol, scurtă conferinţă de presă.

Gri băiete, de cîte ori te-am avertizat să fii prudent? Aproape toată viaţa mi-am irosit-o cu sfaturi, pe care tu le-ai disprețuit sistematic. Nu ştiu cum de-a aflat Merişescu de trimiterea coletului, fapt este că ştie acum şi Ţaţa. Dar Ţaţa, sînt convins, nu e ultima persoană în cunoştinţă de cauză. Miercuri ai conferinţă la *Înfrăţirea*, programul e lung, se prelungeşte pînă noaptea tîrziu. Tare mă tem să nu te atace huliganii din Dămăroaia, căţeii cauciucurilor tale de altă dată!... Uite ce poate

atrage o vorbă spusă aiurea! Nesăbuința ta mă exasperează. Numai eu trebuie să scot castanele, că altul cine? Camuflează măcar acel Luchian, Argintescu zicea că face pe puțin patruzeci de mii. Măcar cu atît să ne alegem din toată vînzoleala! La conferință ia-o pe Galina, ia-l pe cretinul ăla de-ți scrie scrierile, însoțește-te de cît mai mulți! E groasă, Griule. Cu bine, Marin.

Iubitule drag, de o sută de ori iubitule drag, Paștele e aproape, nici vorbă de un concediu. Nu mă pot resemna. Îmi este dor oribil de tine, speranța Sinaiei diminuează pe zi ce trece. Aranjează-te tu, vino la Copșa Mică, putem rămîne la o mătușă. Am citit în revistă părerea ta despre Brâncuși. Ești o forță! Categoric, cineva de la cabană a cotrobăit în lucrușoarele mele, căci am descoperit ulterior și lipsa unei pudriere. Ceasul putea să-mi cadă de la mînă, cureaua, catarama, etc., însă pudriera n-avea cum, doar nu sînt oloagă. Cabanierul, se zice, are cazier. Dintre sute de catarge... Să ne mai mirăm? Sînt fericită că ți-ai găsit butonii de cămașă. Intrasem la gînduri mai generale. Ia-ți de la oficiu o zi sau două, amînă-ți celelalte treburi, vino la Copșa Mică, Micule, vom fi etern împreună... Nici nu îndrăznesc să-mi imaginez ce fericire va ninge asupra noastră. Un pupic dulce, Simona.

Am citit, Grineiule, elucubrațiile puștiului. Mă, tinerelul ăsta plin de ambiții și mai nerușinat decît Brustureanu, nu cumva își bate joc de tine? Sau nu-l taie deloc capul? Foile pe care mi le-ai dat sînt catastrofale: aici te scoate un tip formidabil, aici te pictează ca un cretin. Pe deasupra, scrie ca o cizmă. Unde moașă-ta pe gheață l-ai găsit?

Lasă, că niciodată n-o să fiu de acord în privința facturii unei asemenea cărți! Poveste tîmpită, mă întreb la ce îți servește. Că îți potolește ție dorul de nemurire? Ce vorbă mare, Griule! E adevărat că ai avut, ca și mine, o viață aventuroasă, plină de înfăptuiri — și bune și rele —, dar te-ai gîndit că șaizeci-șaptezeci la sută nu pot fi mărturisite? Că doar n-oi fi smintit să-i povestești neisprăvitului ăla de stenograf adevărul adevărat! Sînt aspecte

ce trebuie să rămînă pe vecie în cel mai profund secret. Ori, dacă stau să mă gîndesc, tocmai acele fapte şi isprăvi ar face tot interesul cărţii! Te plîngi că imbecilul isteţ o ia adesea razna, îşi dă poalele imaginaţiei peste cap. Păi asta e o soluţie. Nu-l mustra că o ia razna, încurajează-l! Lasă-l să bată cîmpii. Tu ştii ce-a zis Dobroliubov: cu cît imaginaţia este mai tare, cu atît realităţile tangente pălesc, se ascund, se reverberează într-o mie de oglinzi. Opera literară devine astfel din subiectivă obiectivă, naraţia creşte pe teren fertil... Zău, Gri, lasă-l să fantazeze! Dar struneşte-l, băiete, pune-l la treabă serioasă, consecventă, pe măsura proiectului măreţ pe care ţi l-ai propus. Copilăria, adolescenţa, primele iubiri — rahat! Ceva-ceva mai bine activitatea publică. Dar, Dumnezeule, cîte ar putea să scrie despre experienţa ta de viaţă, despre cunoaşterea oamenilor, despre (iartă-mă că te flatez), despre farmecul tău personal, de care se topesc femeile... Apropo, Galina a întîlnit-o pe Melania în holul de la *Cina*, i-a strigat ăleia că dacă nu aduce banii o dă pe mîna miliţiei, aia s-a prefăcut că-şi cumpără ţigări şi a şters-o. Puteam pune mîna în foc că aşa o să se întîmple! De ce i-ai scris Galinei de bani? Nu putea rămîne numai între noi bărbaţii? Uite o gafă! Că nu te mai înveţi minte! Acum, Melania, desconspirată, va alerga ca năucă la Predoleanu, îi va relata scena, să te ţii. Propunerea mea e să nu răspunzi la telefon, pune-l pe nătărăul ăla să spună că eşti la Braşov sau aiurea. Pînă trece furtuna. Dacă n-ai pălăvrăgi cu damele, viaţa ar fi mult mai agreabilă. Te sărută frăţeşte, Marinel.

Iubitule, fără treizeci de bătrîne, nu pupi nimic. Aceeaşi.

Dragule, nu las nici un leu din sumă. Trimite-l pe nerod, în plic bine lipit. Îţi dau chitanţă pe loc, pe cinstea mea. Nu ignora că ştiu ce ştie Marin, Mel.

Ai făcut-o, nu m-ai consultat, acum plăteşte! (Că asta a fost soarta nefericitei noastre familii de orfani). Mereu jumulită! Descurcă-te cum oi şti. Sînt foc şi pară. Marin.

Minunatule Gri, nu înțeleg ce treburi importante te pot reține în capitală, cînd dragostea mea curată te așteaptă la Copșa Mică. Orice pretext nu ține. Sînt disperată. Conferința se poate amîna, motive de sănătate, ședința se poate ține fără tine, pe crucea mea, cît despre viză, încep să cred că inventezi piedici. Am citit paginile de biografie: sînt extraordinare! Parcurgîndu-le, m-am îndrăgostit încă o dată de tine, creștere de credit cu sută la sută, ca să vezi contabila din mine! Totul, totul e pasionant. Cunoscîndu-ți trecutul, te prețuiesc la adevărata ta valoare prezentă, și îndrăznesc să întrevăd viitorul. Viitorul nostru comun, fericit, senin ca luna lui april. Cu dragoste, Simona.

Gri-Gri, nu merge la meciul cu Spania. Pericol mortal: toți editorii și-au luat bilete. Inclusiv Pelimon. Relațiile cu ei, rupte. Treci marți seara pe la mine, amănunte. Melania e la colivie. Presupun că a spus destule. Debarasează-te o vreme de Galina. Tînărul să nu simtă alerta, dă-i de lucru acasă. Salvarea la Privighetoare, dacă e liber. Numai bine, Marin.

Nu disper, Marine. Ca și tine, sînt stîncă de granit. Părăsesc Bucureștiul cu oarecare melancolie. Galina e la pat. Tînărul înaintează. S-a prins tot mai mult ideea s-o roiesc în toamnă, Viena, Paris, America Latină. Gîndește-te la variantă. Ca frații, uniți în cuget și în faptă. Nu mă căuta la Copșa, rămîn absolut atît cît poate să mă țină. Dacă poți, deschide tu expoziția de la Galați, ai alături notițele despre sculptorul Bahluianu. Are talent, desigur. Păstrează bine hîrtiile, nici măcar nu le-am numărat. Dar am încredere în Privighetoare. Fă exercițiile prescrise, întărește inima, procedează singur, ia-ți periodic tensiunea, eventual fă tratamente electrice, cum te-a învățat Bibilică. Nu intra în conținut. Salve, Gri.

Gri, iubitule, ultimele capitole sînt bune, scrise cu nerv, cu respect pentru subiect, deosebit de palpitante. Da, scribul tău a făcut progrese. E o mai strînsă unitate între psihic și fizic, o mai mare consecvență a gîndirii. Dar capitolele despre operă? Mă tem că nu le veți putea

aborda, ţi-am scris de ce. Nu regreta că l-ai pocnit pe copistul tău. Ce, i-a dat sîngele? I-ai lăsat vreo urmă? Te ştiu abil şi priceput, nu-ţi stă în fel să laşi urme compromiţătoare. Cîrpeşte-l de cîte ori îţi vine la îndemînă, doar aşa vei obţine cartea vieţii tale, doar aşa îl vei face om. Nu se gîndeşte, imbecilul, că îţi mănîncă pîinea de pomană? Dă-i cu zvastul peste gură, nu-l cruţa! Are să-ţi fie recunoscător. Deja se simte că s-a mai cultivat, că ceva-ceva s-a mai stilat în el. Să-ţi meargă bine, Marin.

Melania s-a sinucis. O veste proastă, o veste bună. Viaţa e cînd caldă, cînd rece. Dar brînza e pe bani, frate dragă. Trimite-mi măcar o mie de lei, că trebuie să plătesc ADAS-ul. Mersi, Gri.

Galina iubito, azi am lucrat circa zece ore. Merge. Numai că tîmpitul, pe măsură ce înaintăm, îşi sporeşte pretenţiile. A văzut că sînt mulţumit, măreşte tariful, ca precupeţii. Mi-a cerut să-i procur o clasă la un liceu, unde să meargă şi să nu meargă, dar să obţină diploma de sfîrşit. Chestie costisitoare. Tu ştii că stăm rău cu banii. E măgar, vezi bine. Dar ne poate şantaja, mai ştiu eu la ce îl poate duce mintea? Că imaginaţie are din belşug... În fond, ştie despre (îţi enumăr, ca nu cumva să scapi vreo vorbă, să nu-i dai vreun fir, în lipsa mea): 1. chestia cu *Fiatul* 1300, Năsturescu; 2. consiliul administratorilor pe sector; 3. Luchian, ignorînd suma şi proveniența, dar ştie că există; 4. chestia cu azotatul şi carbidul; 5. abonamentele C.F.R. pentru navetişti; 6. relaţiile şi controversele cu George Pelimon, redactorul, inclusiv tentativa de parale în plic discret; 7. atelierul de pe Dudeşti; 8. parţial, legătura cu Melania, dar ştie că lucrurile s-au petrecut în perioada interbelică; 9. sufrageria şi statueta; 10. raporturile lui Marin cu societatea literară, cu exerciţiile în aer liber, la Adesgo.

Ai să mă întrebi cum de ştie atîtea... Slăbiciunea mea, că are dreptate Marin să mă dojenească... Vezi tu, în timp ce lucrăm, pe mine mă copleşesc sentimente ce nu le-am avut, gura îmi tremură, inima începe să-mi palpite, nu pot recurge decît la sinceritatea mea funciară... Îmi dau drumul. Da, îmi dau drumul şi cu nădejdea că

faptele vor putea intra, travestite, prelucrate, în materialul cărții. Tu nu îți închipui, iubito, ce mari speranțe îmi pun în această carte a vieții mele...

Nu e cazul să te ocupi special de el în absența mea. Lasă-l în plata Domnului, are trasate sarcini pentru un deceniu: să-mi scrie capitolele, să se documenteze la bibliotecă, să țină regulat ședințele literare, să-și predea articolele la foi, să conferențieze în locul meu.

Dacă nu vine vorba, nu-l ispiti. Mai ales nu-l prelucra. Căci e rebarbativ ca un barbar. De-l poți trage ușurel de limbă, fă-o în numele meu, dar cu tact, femeiește, cu puțină vrajă, cu toată delicatețea. În fond, deși pare un nătăfleț, e realmente talentat, are stofă, putem pune speranțe să ne moștenească într-o zi. Totul depinde de noi, cum îl conducem, cîtă încredere îi acordăm, ce capital investim în burduful lui de cîine — pînă una alta — credincios.

Dă-l în pisici, Galino scumpă. Dacă el continuă să lucreze la mine (i-am lăsat cheia din spate, vezi să n-o rătăcească sau să aducă muieri în apartament!), poți să te insinuezi ușurel, să-i citești în tăcere foile, ca să-i mai arzi pe ici pe colo cîte o corectură. Tu ai practicat atît de mult dactilografia, te pricepi ca nimeni altul la punctuație, nu mă supăr dacă îi atragi atenția cum să scrie corect un cuvînt, unde se pune literă mare, unde se încheie firesc o frază. Știe tot, dar gramatica și ortografia îi șchiopătează și mă face de rîs. Îndreaptă-l tu pe calea cea bună! Îndeosebi, fii atentă la imensa risipă de adjective. Sînt de prisos. Calitățile trebuie să reiasă!

Îți las în bufet, la locul știut, treizeci de bătrîne, pentru nevoi. Telefonul e plătit, întreținerea vine mai nimica toată. În fond, ponderea o are gunoiul. Și ce altceva este viața noastră, cînd stai să te gîndești, dacă nu resturi și gunoi? Dar cărțile pot lăsa o dîră în amintirea umanității, ca o stea căzătoare pe cer, dacă cărțile sînt bine scrise, cu suflet, cu dragoste, cu talent...

Te îmbrățișează în abstract, pînă la proba contrară, al tău devotat, Gri.

16 martie. *Nufărul:* fulgarinul, cinci cămăși, trei perechi de indispensabili. Galina: 3000. Marin 800+300. De

primit Mărăşescu: 1200, în aprilie. Motorină, preţ redus, Găiseanu: 300. Să nu uit Balaban, serviciul de martor oculist, recompensă. Eventual o cravată. Galina: 13675, parte în obiecte vandabile cu extremă discreţie.

Dragă nene Marine, după ieşirea de la splendida conferinţă despre Mozart, mi-aţi promis, mata şi Gri, că mă veţi ajuta să devin genială, ceea ce m-a bucurat nespus. Aţi făcut totul, dar nu m-aţi promovat pe măsura posibilităţilor şi rezervelor. Voi parcurge acest drum spinos singură. Mersi. În cele din urmă sper că voi reuşi grabnic, spre a vă fi de folos şi mîndrie, fără prejudecată, în particular lui Gri, căreia i-aş putea fi secretară particulară. Vă rămîn fidelă, nea Marine, Galina.

Mă întrebi dacă am aranjat ceva cu responsabilul cercului yoga de la clubul Adesgo. Bineînţeles că am aranjat. Că doar sănătatea deplină ne doare pe amîndoi, ca fraţi şi, respectiv, ca gemeni. Am picat pe faţă exact la momentul oportun, nu degeaba îmi ziceau odinioară şi recent Paraşudistul! Erau tocmai la lecţia Salutul soarelui, la umbră: respiraţie profundă, gîndire profundă, concentraţie pe genunchi, ghemuire, sublim, fandare la stînga, expiaţie, repaus pe spate, foarte concentrat, cădere hipnotică pe cuie, la podea, extragere din podea cu cleştele corespunzător. Îţi recomand să înveţi docil toate aceste minunate, înălţătoare căderi, sînt importante, sîntem la o vîrstă cînd ne mai putem regenera integral, spre fericirea Galinei, a prietenilor şi contemporanilor viitori. Nu palavragi cu Galina nimic despre chestia asta, las-o să simtă la timpul potrivit efectele miraculoase. Ea cotcodăceşte mult, predicativ, ne pomenim la cerc cu prea mulţi extropiaţi în căutarea regenerării, şi cercul e prea mic să ne încapă pe toţi, fiind doar pe raion, nu pe capitală. Deci secret total, mormînt. Al tău frate, Marin.

26

Dacă lumea de astăzi n-ar fi alcătuită paradoxal, precum vezi, ai ajunge, fiule, la mari onoruri, mi-a spus Gri Macedoneanu într-o pauză a intensei noastre înaintări. Cu darurile tale incontestabile, a continuat el sorbind cafeaua fierbinte, cu darurile și dexteritățile tale ai sări etape și cicluri, ai lăsa în urmă mulți proști. Școala vieții, a continuat Macedoneanu, întrece orice înaltă academie, căci înaintînd vertiginos pe calea progresului omenirea ajunge cu greu să-și potrivească învățămîntul după pașii înaintării. S-o luăm istoric: învățămîntul la Roma tot da zor cu artele oratoriei și cu filozofia, dar viața, care virase pe întinsul domeniu al cuceririlor, cerea mai puține idei și, oricum, mai puține cuvinte pentru a pune în marș legiunile înzăuate. Ce nevoie ai de dialogurile lui Platonică și de nesfîrșitele demonstrații ale lui Demostene ca să dai din gîtlej cîteva comenzi scurte? Spre Cartagina, înainte marș! Spre Macedonia (iartă-mă că mă servesc de un element familiar!) rupeți rîndurile! Un, doi, un, doi, valea! Proștii își împodobeau spiritul cu fel de fel de bibiluri, cu cercelușI și brățări, le chiorăiau mațele de foame, dar rămîneau înțepeniți în băncile lor la Roma, halal școală! Deștepții mînau caii și căruțele pe drumurile continentale, ciupeau de ici o prună coaptă, de dincolo un sac cu mei, pînă la urmă dibuiau haznalele cu aur și hambarele gemînd de grîne, miere și vinuri, în Capadocia, în Persia, în Galia, are balta pește...

Mai departe, a continuat Macedoneanu excursul său istoric, proștii, chit că erau tobă de carte, se tot sfădeau pe la Bizanțuri și prin bibliotecile padovane și venețiene cum stăm cu spiritul și de unde îi vine omului vrednicia, vorba aceea: în numele tatălui și al mamei și al sfîntului scaun, în schimb pedestrașii (formidabil cum pedestrașii simt mai bine decît orice ministru al instrucțiunii ce și cît le trebuie ca să devină doctori!), pedestrașii, zic, băteau cu bombardele cetăți și sate descoperite, pipăiau tot ce întîlneau în cale (ca merceologii!), alegeau ce le plăcea, transportau, depozitau, inaugurau schimburi, perfectau co-

merțul, bucuria lumii! Unii cu cartea, alții cu partea, știi proverbul... Toți pedagogii omenirii nu fac nici cît o sută de grame de pedestraș roman instruit la școala vieții, a războiului, a continuat Macedoneanu, crede-mă pe mine!

În zilele noastre fenomenul este și mai pronunțat. Stau școlarii la Paris și își tot freacă coatele de Sorbona lor, își dreg glasul vreo patru ani ca să strige într-o zi pîine, se procopsesc cu tuberculoză, schizofrenie, se droghează ca să-și exerseze idealurile, își fac digitația pe corzile unor idei prea subțiri pentru duritatea vieții, apoi, tocmai cînd ai zice că din moluscă trebuie să iasă pasăre zburătoare, te trezești că ofticosul nu se pricepe să întoarcă pedalele bicicletei. Aia, în atelier, fac mașinării de zboară fără elice, ăștia din universități vin cu compasul și raportorul ca să măsoare unghiuri imaginare. Și toate acestea, spre a confirma legea firii că deștepții nu pot trăi fără proști!

Toate bune și frumoase, numai că, vezi, lumea modernă încurcă și amestecă intenționat borcanele, pune curse, ca pentru șobolani, face găuri, face labirinturi, deștepții se amestecă cu proștii, unii dau zor cu școala, alții măsoară ocaua. Asta, spre a împărți tot mai puțir la tot mai mulți. De aceea zic, a continuat Macedoneanu, că n-o poți duce nici chiar fără ceva școală, ca mine sau Marin... Noi am absolvit războiul mondial, am luat note mari la tarabă. Cu cît războaiele se îndesesc, cu atît oamenii ca noi evoluează mai la larg, se încarcă de mai multe învățăminte. Dar vremurile s-au schimbat, tu nu mai beneficiezi de condițiile excepționale de-atunci... Acum se cere patalama, chiar dacă te rezumi să conduci un simplu debit de tutun sau un chioșc cu gogoși. Pe deasupra mai ai și talent! Talentul nu e o roabă cu gunoi, s-o arunci pe gîrlă... De știi să te folosești de roată, nu pui roata la roabă, ci la avion, și atunci zbori sus, cu supersonicul în buzunar, azi aici, mîine-n Focșani. Sau la New York... Ca să concluzionez: să lăsăm lumea să fie precum e, tu, fiule, ai nevoie de ceva acte pentru ca școala vieții să aibă afiș, pașaport, ausvais, cum vrei să-i spui...

Pentru că te-am îndrăgit sincer, ca pe copilul nostru, eu și Marin venim cu o propunere concretă, a continuat Macedoneanu. Îți obținem, așa cum ai vrut, liceul inte-

gral și, încetișor, încetișor facultatea de... să vedem care, ca să fie și potrivită cu darurile, și lucrativă... Teza de absolvire să fie lucrarea noastră, biografia... Nu văd comisia care să nu cadă pe spate la o cercetare atît de documentată, la o scriere atît de amplă...

Cu aceasta, Macedoneanu și-a încheiat expunerea, eu am sărit din fotoliul în care ședusem și, într-un elan lesne de înțeles, i-am sărit de gît să-l sărut.

Lasă, lasă, s-a ferit Macedoneanu, în continuare, nu e timp pentru fluvii și efluvii, esențial este să dai gata scrierea. Fără ea, amîndoi eșuăm lamentabil. Cît mai ai? a zis Gri în continuare. Circa o sută cincizeci de pagini, poate două sute, am zis eu, în continuare. E mult și e puțin, cînd stai să te gîndești, a zis Macedoneanu în continuare, s-ar putea s-o isprăvim repede, în două-trei săptămîni. S-ar putea! am exclamat eu în continuare, depinde mult de felul în care îmi vei dicta. Dacă îmi dai ceva mai multe date despre operă (căci despre viață am destule), totul e-n regulă. Aș putea afirma, am spus eu în continuare, că opera îmi lipsește cu desăvîrșire. Lasă, a zis Macedoneanu, în continuare voi insista numai pe operă.

Am fi putut înainta, în acea zi, de-a dreptul spectaculos, dar o neprevăzută ne-a tulburat lucrul. Un telefon de la Cofetaru ne-a pus în alertă. Macedoneanu mi-a cerut să îmbrac grabnic fulgarinul, s-o caut urgent pe Galina la coaforul din Filantropia (am scos-o rapid de sub cască, neterminată, așa cum o făcuse mă-sa, cu zulufi), apoi am urcat cu toții în mașina lui Macedoneanu și-am demarat fără întîrziere.

Nu știu nici astăzi, Delfine, ce s-a întîmplat atunci, de ce ne-am întrerupt din lucru, de ce am făcut toate cîte le-am făcut, răscolind Bucureștiul. A fost o zi de pomină!

Mai întîi am mers în Puțul de piatră, la numărul 6, unde am rămas un sfert de ceas fără să deschidem portierele. La capătul acestui răstimp, dintr-un balconaș o femeie ne-a făcut semn. Macedoneanu fusese tot timpul atent și, prinzînd semnul, am pornit în mare grabă spre bulevard, apoi, prin Piața Romană, în strada Biserica Amzei. Am mers încet, la pas, pînă cînd Galina a excla-

mat: Uite-l, acela în haină cadrilată! Într-adevăr, pe trotuarul din dreapta se zărea patrulînd unul în haină cadrilată! Bănuiesc că Macedoneanu a clipit din farurile lungi, căci individul s-a sesizat îndată, de la distanţă. Am tras maşina lîngă trotuar, Gri a deschis portiera, tipul i-a dat un pachet roz, legat cu sfoară aurie, Galina l-a întrebat din spate dacă nu merge şi el, Macedoneanu i-a zis Galinei să nu se amestece, portiera s-a închis, tipul a ridicat două degete la cozorocul nevăzut al băştii, şi îndată am pornit în mare viteză spre Calea Victoriei.

Timp de trei minute Macedoneanu a întîrziat la ţigări, ne-a luat tuturor sortimentul nostru, din belşug, mărinimos om, apoi am mînat rapid pînă pe Ştirbei Vodă, am trecut pe la Conservator, iar în dreptul străzii Cazzavillan am oprit brusc. Du-te tu, Galino, a zis Macedoneanu, spune-i că mă grăbesc, să nu dea dracul să refuze. Galina a coborît, s-a îndreptat pe strada puţin în pantă, a intrat într-o curte. Să vezi că n-are să-l poată aduce singură, mi-a spus Gri, poate că trebuia s-o însoţeşti. Păi o însoţeam, de-mi spuneai! Las-o, se descurcă ea, e voinică şi energică. După zece minute, ba chiar douăzeci, în capul străzii a apărut Galina, purtînd cu greu un scaun negru, sculptat, cu fund şi spătar de catifea roşie. Mă duc s-o ajut, am zis eu, şi am dat să cobor. Nu, rămîi pe loc, a zis scurt Macedoneanu, prefer să nu fii văzut.

Galina a izbutit să aducă scaunul la maşină, Gri i-a făcut semn să-l vîre în portbagaj, dar nu se descurca singură, trebuia pus pe spate. A trebuit să coboare Macedoneanu, să înjure, să-şi blesteme ziua onomastică, în cele din urmă scaunul a intrat. Am trîntit portierele, Galina a zis că a doua oară nu mai face treaba asta, că e treabă de bărbaţi, în sfîrşit am părăsit strada. Acum, la Chirigiu! a spus Gri, şi a demarat ca un zeu.

La Chirigiu, în spatele Muzeului, căutau două adrese. La prima a fost simplu, a ieşit un bătrîn extrem de îngrijit, cu barbişon, Gri i-a dat pachetelul roz, acela a mulţumit, ba chiar i-a dat un plic galben-violet, pe care Gri l-a băgat în buzunarul de la piept. Ne-am despărţit cu saluturi aplecate, ca cei mai buni prieteni. La a doua adresă, undeva pe Acvila, lucrurile s-au complicat. Macedoneanu mi-a cerut să cobor eu, să mă plimb puţin pe

trotuarul vecin bisericii cu turle văruite, să primesc, cînd o fi să primesc, un plic de la cine o veni să-l aducă. Am coborît, m-am plimbat, cum a fost învoiala, dar în loc de-o persoană, m-am pomenit oprit de trei indivizi cu şepci, care, nici bună-ziua, nici altă vorbă, m-au împins cu brutalitate în gard. Pe cînd unul mă ţinea strîns de revere, un altul mă tot scotocea în buzunare, în cele laterale, în cel de la piept. Simţeam că voi sfîrşi sugrumat, căci cel cu reverele îşi lunecase degetele spre beregată, de aceea am vrut să strig, să mă apăr, am şi strigat. Maşina lui Macedoneanu a urnit însă scurt lîngă bordura trotuarului, Gri şi Galina au coborît fulgerător, Gri avînd în mînă o manivelă de camion. Cei trei s-au dat în lături, Gri a strigat să mă ocup de cel cu pantaloni de antilopă, el l-a atins pe unul din ceilalţi în umăr sau în spate, de l-a cocoşat, dar eu n-am izbutit decît să mă aplec după un ciot de lemn şi să-l vîjîi în aer. Indivizii s-au văzut ameninţaţi, au renunţat la luptă, au luat-o la sănătoasa spre Puişor.

N-am mai auzit decît înjurătura unuia şi vorbele limpezi ale lui Macedoneanu: Am eu grijă de tine, Eugene, te-nvaţă nenea regulile de convieţuire, bisericuţa mă-ti de momîrlan! Te prind eu la strîmtoare, nu-mi scapi!

Bine spus! Printre dinţi, cu dicţie, bărbăteşte! Atunci mi-am dat seama că lui Gri îi sîngerează buza de sus, însă vrînd să-l şterg cu batista, el a refuzat, îndemnîndu-ne să urcăm repede în maşină şi s-o ştergem, că ştie el că mai vin şi alţii. Într-adevăr, cînd dădeam în viteză colţul, mai apăruseră de undeva vreo cinci gealaţi.

Am coborît Rahova şi am traversat cheiul. Trebuia să ajungem pe Valeriu Branişte, să lăsăm scaunul sculptat.

Acolo, la adresă (parcă 56, nu sînt sigur), altă dandana. Victor, de care Gri întrebase prin geam, lipsea deacasă. A ieşit o femeie grasă, enormă, cu picioarele goale, care ne-a făcut cu ou şi cu oţet. Că Victor n-are bani, că s-o slăbim cu mobilierul, că dacă ar fi după ea n-ar lucra cu particularii, ci doar cu Consignaţia, în fine, că ea e hotărîtă să cheme miliţia. Gri a luat-o cu binişorul, sperînd să-i domolească dracii, dar grasa s-a ambalat ca un motor de basculantă, revărsînd asupra lui Gri toate lă-

turile ce-i stătuseră în gușă. La un moment dat, oțetită de istericale, nebuna a schițat două palme ușoare, de pisică, pe obrazul proaspăt bărbierit al Macedoneanului, de-a fost nevoie ca acesta s-o prindă de mîinile amîndouă, s-o tîrască în curte (la 56 sau la 65, nu sînt sigur), și să continue acolo sfada. Mi-a fost teamă de viața maestrului și modelului meu, pînă cînd, într-un tîrziu, să fi trecut un sfert de ceas, Gri a reapărut în stradă. Scoate tu, mi-a spus, scaunul sculptat, portbagajul e deschis. Ia-l, du-l acolo în curte, mi-a spus.

Mi s-a făcut frică, scena se putea repeta cu mine, așa că m-am mișcat cu încetinitorul. Hai, mișcă mai rapid, afacerea s-a calmat, nebuna zace leșinată, măcar am scăpat de gura ei. Am luat scaunul, grea piesă, splendidă, l-am urcat pe umeri, apoi l-am dus acolo unde Gri arătase cu degetul. M-a întîmpinat un bărbat cît ușa, un zdrahon rîzînd întruna, tot scuipînd în palme, săritor să-mi ia piesa. De cum a luat-o, a pus-o pe cimentul curții lungi a casei vagon, s-a așezat pe scaun și a izbucnit: Face mia ca popa! Face mia și-o sută! Ultra!

N-am înțeles ce voia să spună, omul era realmente bucuros, își freca palmele să le aprindă. Nici n-am putut să mă lămuresc, căci Gri m-a tras de mînecă, m-a urcat în mașină și mașina a pornit. Acum să-l anunțăm pe Victor, căci altfel o încurcăm inexorabil, sau cam așa ceva, a zis Macedoneanu ieșind la Abator.

Am făcut pe puțin o sută de opriri. Am vizitat o cooperativă de sicrie, de pe chei, am intrat într-o cîrciumă numai fum și mirosuri grele, de la Sfînta Vineri, ne-am amestecat în mulțimea de meșteri și pierde-vară de pe trotuarul unuia cu plăcinte, am răscolit curți vechi de han, cu parmalîc, ba chiar o grădină cu sere, ascunsă între două blocuri, pe Călărași. În cele din urmă l-am descoperit pe Victor în prăvălia unuia cu jaluzele, pe linia lui 1, în spatele sfîntului Gheorghe. Treaba s-a perfectat într-un minut, Gri s-a întors la mașină cu un teanc de sute albăstrii, proaspete, fluturîndu-le discret sub poala canadienei. Ura și la gară! a fost vorba lui. Era fericit.

În drumul spre casă ne-am mai abătut pe la restaurantul Dorobanți, de unde Gri a încărcat o ladă de șampanie, dînd unui băiat un bacșiș de m-a apucat răul, pe

la un magazin loto-prono, ca să ia nouă bilete cîştigătoare, cîte trei pentru fiecare, pe la spălătoria de încredere, să lase canadiana, foarte pătată de sîngele proaspăt.

Seara care a urmat s-a prelungit pînă spre ziuă. A fost, Delfine, ca o aniversare, mai ales după ce, coborînd în pivniţă, Gri s-a înapoiat cu trei desene colorate semnate de Pallady, achiziţie recentă, de care făceau — şi el şi Galina — un caz disproporţionat, căci ce să vezi decît poduri, pescari, vagabonzi pe-un chei în cărbune...

— Azi ai învăţat cît alţii într-un an, mi-a zis la un moment dat Macedoneanu. Ai urmat un curs intensiv, ca o şcoală de paraşutişti, ca o academie de sofişti, ca un seminar de catiheţi, zoriţi de episcop să scornească Duhul Sfînt! N-ai să uiţi uşor această lecţie...

Ar fi vrut să spună mai mult, să-mi explice, măcar să-mi explice în vederea cărţii, căci nimic nu trebuie să-mi rămînă nedumerit, dar cocoşul din el se deşteptase pe măsură ce băutura îi luase picioarele, şi părerea lui a fost să mergem urgent la culcare, mai ales că Galina, toropită de emoţii şi frîntă de oboseală, adormise de un ceas, îmbrăcată, pe canapeaua recamier din salonaş.

27

Galina plîngea, se sufoca de furie, sughiţa în răstimpuri, vorbea anapoda, apoi din nou plîngea. A trebuit să treacă vreo jumătate de oră, ba şi mai mult, ca să pot scoate ceva de la ea. Zicea, sughiţînd, că la Macedoneanu nu se mai întoarce, că nu vrea să-l mai vadă în ochi, nenorocitul dracului, canalia ordinară, escrocul sentimental, zicea Galina hohotind, mi-a nenorocit tinereţile, tinereţea mea a fost o podoabă, cînd m-a contactat eram o floare, zicea, la Lido, zicea, m-a veştejit, m-a uzat, uzură morală, n-a fost zi de la Dumnezeu fără o umilinţă, fără un scandal. Meritam mai mult, zicea, m-a sedus cu floricele calde...

Ce se petrecuse? În răstimpul celor două zile în care nu ne văzusem, Macedoneanu, îndemnat și însoțit de frate-său, umblase pe la O.N.T. Ceruse Spania, Franța și Elveția, pentru el și pentru Galina, mințise, căci în realitate fusese doar pentru el. Se întorsese acasă, chipurile supărat foc că nu i-a dat și ei. Vorbe! zicea Galina. Ea se interesase prin Mocanu, nici vorbă de cerere și pentru ea. O îmbrobodise ca în piață! Vorbe, în asta era meșter, făcuse tot ce-i stase în putință să primească el și numai el, zicea Galina. Macedoneanu pleacă, asta e! zicea hohotind Galina, de-mi rupea inima din piept. Pleacă așa cum am anticipat eu, ca să-și vîndă cartea acolo, să se îmbogățească rapid și mă lasă pe mine în sapă de lemn. De cum am aflat că m-a înșelat, am alergat la el și i-am strigat în față că e escroc. M-a plesnit cu dosul palmei, mi-a umplut nasul de borș, cum are obiceiul, zicea Galina sughițînd, a refuzat orice discuție sau comentariu, a lichidat un amor sincer sub genericul: călătorie de interese, cît ai zice pește. Reiese că așa a procedat invariabil cu iubitele trecutului îndepărtat, zicea, cu Grete, ca și cu actrița din prima distribuție, că asemenea lui frate-său și a altor orfani ai categoriei, nu a ținut cont de sentimente, nici de jurăminte — cînd a fost să dea cu piciorul, a dat, fără discriminări sau prejudecăți, mocănește.

Nu face nimic, i-am spus Galinei, tipul e la mîna mea, mai am trei capitole să-i scriu, ar putea fi celebru, cartea iese nesperat de bine, i-am spus, însă n-o s-o aibă, i-am spus, ori n-o termin și o las în coadă de pește, ori o termin, dar o confisc, cu toate copiile și traducerile, căci am posibilitatea, și, înlocuindu-i numele și cîteva fapte anoste, o transform în roman. Tocmai bine, cînd se va crede mai asigurat, cu opera în buzunar, se va trezi fără, am spus. Cu excepția datelor dictate de el, toată lucrarea îmi aparține, nu poate să pretindă că l-am furat, nici că l-am jefuit. Astea sînt faptele, Macedonene, ai umblat cu ocaua mică, poftim răsplata! am spus. Galina s-a bucurat.

Începuse într-adevăr numărătoarea inversă, dar acum ea lucra în favoarea mea și a Galinei, Macedoneanu avea să vadă ce pățești cînd te joci cu focul. I-am propus iubitei mele să rămînă în umbră, ea mi-a promis să se retragă pentru cîteva zile la mătușa ei din Pantelimon, ca să nu

reiasă că e amestecată în afacerea ce se declanşa, în timp ce mie îmi rămînea să acţionez repede şi cît se poate de decis, ca un condotier, ca un Machiavelli, ca un tainic gondolier veneţian. Nu urma decît să-mi iau capitolele restante, să le iau pe cele precedente, să antamez o întrevedere cu Gri Macedoneanu şi să-i dau lovitura de graţie. Zis şi făcut.

Pînă la programul maximal — căsătoria pe veci cu splendida Galina —, mai aveam de dus această bătălie. Am pornit spre Macedoneanu, la lupta cea mică, însufleţit de sentimente şi hotărîri mari, dublate în mod corespunzător de dorinţa unei răzbunări, dublă şi ea, pentru că îi dădeam mitocanului o lecţie şi din partea Galinei şi din partea mea, lecţie usturătoare şi personală, fără echivoc. Trebuia să port discuţia astfel încît să pot obţine şi o compensaţie.

Dimineaţa era minunată. Cerul se boltea deasupra ca un fagure de miere, soarele bătea puternic, picurînd pe case şi pe trotuare dulcea şi transparenta lui dulceaţă. Am privit îndelung pomii bulevardului: cîtă viaţă în rămurişul lor, cîtă armonie în ampla, profunda şi răcoroasa lor umbră, cîtă vigoare a clorofilei aburind coroanele, în sfîrşit, cît echilibru în verticalitatea lor mîndră, ce nu cunoaşte umilinţa, retragerea, compromisul! Bulevardul era plin de lume, lume tînără, scutită de griji, optimistă, mame cu copii şi bărbaţi în braţe, în haine de sărbătoare traversau trotuarele sau ocupau partea carosabilă abia stropită a dimineţii de iunie sau iulie. Undeva, pe Grigore Alexandrescu, lîngă staţia de autobuz, o pasăre necunoscută ciugulea senină mana cerească, cîntecul ei poetic îmbălsăma atmosfera încă nepoluată, un grup de copii se bucurau de avansul verii, de sfaturile părinţilor care-i mîncau din ochi pe deasupra ziarului deschis, sau îi fotografiau calin şi patern. Mi-a venit în gînd chipul de aur al părinţilor mei, un sentiment de ofrandă mi-a venit pe buze, aceasta m-a întărit în decizia mea, înarmîndu-mă, în timp ce traversam să-l iau pe 4, cu argumente şi adevărate platoşe, care să mă scoată învingător în lupta cu Macedoneanu. Urmînd acum linia lui 4, nu făceam decît să-mi urmez de aproape linia propriului meu destin, încercat de atîtea intersecţii şi stopuri, înghesuit de atîtea

forțe potrivnice, plătit cu vîrf și îndesat, pînă la piața 1 Mai, ba chiar mai departe cu o stație, căci Macedoneanu locuiește un cartier vecin. Cînd am coborît, cerul se întunecase puțin, către nord-vest și Domeni se adunau nori cenușii, compacți, era foarte probabil să plouă, cum anunțase deja timpul probabil.

Macedoneanu nu era acasă. Norocul meu a fost s-o întîlnesc pe zaharisita doamnă Agamemnona Precup, care pleca la o casă de cultură. Ea mergea acolo din obligație, îi promisese lui Gri Macedoneanu că va veni la timp, căci Gri se anunțase acolo cu o conferință, ea era îndrăgostită de stilul lui verbal, zicea, cult și disciplinat bărbat, ideile lui se expun de la sine, zicea, atît e de limpede și știe ce place populației. M-am oferit s-o însoțesc la conferință, în cartier, puțin spre Chibrit, undeva unde, zicea ea, funcționasem cu societatea noastră beletristică, la început.

Zis și făcut. Am luat împreună autobuzul 34 spre Chibrit, urmîndu-ne absolutamente destinul, linia era aglomerată, doamna Precup abia se sprijinea de brațul meu sau de balustradă, șoferul mîna ca spre aeroport, prilej de a ne apropia puțin și a ne spune ce aveam pe suflet. N-o prea auzeam, de zgomot, dar și din faptul evident că vorbea de sub borul pălăriei mari, de pai și funde plastice, totuși am putut reține că Macedoneanu suferise mult în ultima vreme, i se golise casa, zicea, i se risipise averea de o viață întreagă, ea îl sfătuise ca o mamă să nu se încreadă în femeile de azi, una nu e sinceră, zicea, ultima, Galina, o defăimătoare și-o matracucă, îi făcuse felul.

M-am prefăcut că, deși o cunoșteam, n-o cunosc prea bine, în substanță, pe Galina, ca să-i obțin informațiile, și madam Precup și-a dat consimțămîntul să-mi spună ea, în detaliu și în general, cine e tipa. Îi umblase la valori, zicea, să vezi dumneata ce perfidă și inconștientă fusese Galina aceea, de-a mers la sigur la aur, ceasornice și obligațiuni CEC, zicea, noi zicem că tineretul din ziua de azi n-are simțul valorii, ba îl are, domnule, vezi bine, Galina... Galina îi luase lui Gri inclusiv covoarele și o parte din perdele... Ea, Precupa, zicea, îl avertizase că peștele cel mare, de cade în ciorbă mănîncă și peștele cel mic, nu o crezuse, acuma rămăsese cu oala goală.

Dar eu știu că el a recuperat, am zis eu în cunoștință de cauză, conciliant fără disimulare; fusese numai o stratagemă a Galinei, ca să-l blocheze în cazul evaziunii colaterale, ca să-i ofere o imagine concretă, frapantă, obiectivă, cuprinzătoare și sintetică a situației în care o lasă orfană, pentru că, am zis, relațiile lor sînt între tată și fiică, dovadă și diferența de vîrstă... A recuperat pe dracu, a zis Precupa, ia obiectele de unde nu-s. Le-a măritat cît ai zice pește.

Trecusem de piața 1 Mai, sau eram aproape să trecem, cînd madam Precup a sărit în sus de indignare, ca și cum 34 ar fi parcurs din nou cutremurul, zicînd că nu e adevărat, că e însărcinată să dezmintă cu toată vehemența o atare versiune: Gri, iubind-o veritabil, a vrut să mușamalizeze furtul general, s-o scoată basma curată, dar că matracuca, zicea, l-a ruinat într-adevăr, cu sînge rece, total, de nu mai poate omul să se refacă, chit că e expeditiv și econom, nici în douăzeci de ani. Ca să mă asigur, la curba de la Depozitul Sanitar, am replicat că de-ar fi fost adevărat, Gri n-ar mai fi reprimit-o în casă, i-ar fi dat papucii, adio și n-am cuvinte, am zis, știe Macedoneanu cum să procedeze, ba chiar ar fi dat-o pe mîna miliției, ca pe o escroacă care i-a maltratat sentimentele...

Nu-l cunoști, a zis madam Precup, ar fi timpul să coborîm și s-o luăm pe scurtătură, pe Alecu Constantinescu, a zis, nu-l cunoști cît de sentimental poate fi, sentimental pînă la prostie, pînă la orbire... Între Galina și domnul Macedoneanu, a zis, el este cel cu orbul găinilor, că ea e lucidă, lucrează la rece, cu mănuși, nu se angajează decît în chestii de mare anvergură, știe ea antecedente, în Grant, în Dămăroaia, în timp ce el rămîne un domn. Rămîne un domn, a zis Precupa, chiar dacă e un fraier patent.

Nu știam ce să mai cred, Delfine, cucoana asta cu pălărie și autobuzul 34 ce alergase prin gropile Filantropiei îmi zdruncina toate convingerile, mă copleșea. Am luat-o împreună pe Alecu Constantinescu, soarele dimineții de duminică, iunie sau iulie, cald, adevărată vară fierbinte, bătea de-mi stagnase mintea în cap. Păsărelele cîntau în boschete...

Sala era plină, Macedoneanu începuse, vorbea despre Mozart, cu ilustrații pe bandă de magnetofon, zăpușeală colosală, asistența era compusă din în general pensionari, cîteva mame cu copii de țîță bruiau conferința, se puteau totuși auzi acordurile marelui compozitor, pasiunea lui Gri, cu impresiile sălii se putea umple un capitol, punte de legătură organică de la viață la operă, căci opera reprezenta cea de-a doua parte a lucrării, intrată în numărătoarea inversă. Ciudat mi s-a părut că Macedoneanu nu m-a înștiințat despre acest act semnificativ de cultură, pe mine, biograful lui, anunțînd-o în schimb corespunzător pe madam Precup, de fapt o străină, chit că-i era vecină și-i purta sîmbetele...

Am scos condeiul și carnetul, hotărît să înregistrez fidel spusele maestrului și modelului meu, pînă s-or lămuri lucrurile, căci aveau să se lămurească neîntîrziat, după conferință, chiar în ziua aceea, zi senină și fierbinte de vară, iunie sau iulie, cu pomi înveșmîntați în aur și argint, cu păsările într-aripate producătoare de cîntec...

Așadar Macedoneanu atacase peștele cel mare de la cap: Mozart îi venea ca o mănușă. Am purces la stenografierea expunerii, minus exemplificările pe bandă, mai greu de notat. Reieșea — și nicicînd lucrul nu apărea mai evident, mai plenar — că Mozart lucrase încă de foarte mic copil cu maximă eficiență, mînat de palmele și ghionturile tatălui său. Reieșea — și aceasta în sensul bun al cuvîntului — că își dăduse silința să fie de mic la înălțime, căci există opusuri ce au cîștigat de la început opțiunea criticii de specialitate, ca și importante sume de bani, necesare unei familii ca a lui Leopold I, întotdeauna pe pragul unor noi investiții. Reieșea — și aceasta se desprindea ca o concluzie logică a desfășurării lucrurilor —, că pușt iul era înzestrat din tălpi pînă în creștet, tridimensional, cu geniu. Geniul este, zicea Macedoneanu, acea calitate primordială capabilă (sau menită) să dea strălucire oricărui lucru atins de mîna celui înzestrat. Johann Strauss, Donizetti, Fernic au avut talent, însă Beethoven și Mozart au avut geniu. Quod erat demonstrandum! Să ascultăm această simfonie Jupiter, scrisă la perigeu (se ascultă banda), zice Gri emoționat, să vedem ce rezultă din geniul poetului de vîrsta mea și a dumnealui (se ara-

tă cu degetul un bărbat între două vîrste, din prima bancă), să reţinem tot ce e pătrunzător în ea. Sala a răsunat de note diversificate, înşiruite logic pe un schelet metalic, dispuse paralel sau desfăşurat, după cum era cazul pe acele vremuri (în secolul . . .), şi eu însumi am gîndit cît e de pătrunzător, cum zicea Gri, însă Galina, categoric, n-a putut face acel lucru, totul e o calomnie, o fi avînd ea şi defecte, numai cine nu munceşte, nu are scăderi, dar să fure ca în codru, de la omul care i-a oferit încredere, cum şi mie mi-a oferit, plus mesele calde, plus ieşirile la Bordei, plus plimbările cu maşina, la Cernica, la baltă . . . Nu, categoric, ori mintea doamnei Precup e deficitară, ori interpretarea lui Macedoneanu e pripită, ca de atîtea ori, sindromul de interpretare, despre care tot vorbea în şedinţa beletristică zăpăcitul ăla de George Pelimon, incoruptibilul . . . Urma o parte mai rapidă, un allegro sau cam aşa ceva, unde Mozart pusese pe lîngă inimă — subliniase conferenţiarul —, şi încrederea lui nemijlocită în viaţă. După unii — subliniase conferenţiarul — Mozart scăpase de tirania pecuniară a tatălui, zicea Macedoneanu, cel puţin trei teme se confruntă aici şi acum, zicea, omenirea ar trebui, zicea, să nu mai aplece urechea la fel de fel de vorbe, printre care scăderea potenţei compozitorului, totul dovedeşte consecvenţă şi devotament . . . Totuşi observasem, Delfine, — şi acest lucru nu putea să nu atîrne ca o sabie a lui Demostene pe capul meu şi al discuţiei, în general —, că Galina îşi tot schimba, de la o vreme, toaletele una după alta, care de care mai lucrativă şi mai mirobolantă, devenind mereu mai luxoasă şi mai convingătoare, ca o regină, ca regina Franţei, noaptea mai ales, cînd ieşeam toţi trei la Cireşica, să luăm o cafea, încurcîndu-ne pînă tîrziu. De unde banii? Şi cum de nu se sesiza meşterul, căci el ştia exact cît îi oferă şi cît recuperează? Îi trecuse cu vederea? Dumnezeu ştie! Eu nu intrasem în aceste controale ale creditului, nu plăteam eu, dormeam liniştit, dar acum îmi revenea în minte că, în ultima vreme, ea îmi făcuse cadou o duzină de cravate, plus un papion, marfă ce se evalua sumar la peste o mie de lei . . . De unde? Chiar de m-aş fi erijat în revizor contabil, chestiunea mi-ar fi rămas necunoscută, dragostea mea curată pentru Galina, încrede-

rea reciprocă nu-mi permiteau nici evidențe, nici mai ales declararea fondurilor. Dacă era pe urmărirea pînă la capăt a sincerității, Mozart folosise în final toate mijloacele expresive să devină magnific, luxos, mirobolant, convingător etc., exact așa cum îl descrisese Macedoneanu mai înainte... Și dacă totuși Galina îl jefuise ca în codru?

La repriză, Macedoneanu, copleșit (ca și întreaga sală, unanimitate) de măreția angelică a geniului, implorase publicul să nu părăsească locurile, că urma încă o mică exegeză, după care începe filmul... În afară de cîțiva bătrîni slabi de înger publicul a rămas în sală, însetat să afle cum se va descurca conferențiarul în labirintul problemei. Literalmente, Macedoneanu a șofat ca un academician. El ne-a arătat, pe scurt, cît de adîncă e chiar prima frază a muzicii, cît de convingătoare e a doua, cît de minunată e dezvoltarea în frazele următoare. Asta din punct de vedere formal, zicea, căci mai în adînc se disting aspecte mai adînci: două forțe uriașe, ireductibile, se înfruntă acolo jos. Una, luminoasă, plină de încredere, plină de idei, alta întunecată, goală de conținut, trivială, smintită. Una, aidoma unui Făt-Frumos, ceea ce arată universalitatea inspirației pietonale, de jos, alta, apăsătoare, întunecată, asemănătoare unui bătrîn rău, cu barda în mînă și inima însetată de sînge, zburînd concordian peste lume, amenințînd-o, terasînd-o, nivelînd-o cu ură și orbire. Ei bine, lupta începe, zicea Macedoneanu, forțele aflate față în față se sfidează, se înverșunează, nici una nu vrea să cedeze, în fine, încleștarea devine aprigă, sîngeroasă, pe viață și pe moarte. O femeie care îl apreciază și, deopotrivă și egal, mă iubește, nu poate să fie scorpie, ca Precupa, oricîte i se pun în seamă. Nu, Macedoneanu va dezminți, nu e adevărat, să nu ne luăm după gura lumii! Ei bine, zicea Macedoneanu, din înfruntarea celor două forțe învinge Binele, principiul senin, luminos, plin de încredere și optimism. În finalul simfoniei se vede limpede — dacă mai e nevoie s-o arătăm, zicea Macedoneanu — că răul e rănit de moarte, distingem chiar o frază cu două trompete și un flaut (și care dă măsura exactă, ca ora exactă, definitorie) privitoare la căderea, moartea și putrefacția răului.

Aşteptîndu-l la ieşire, după conferinţă, l-am felicitat călduros, copleşit, ca şi atunci, la Dalles, spunîndu-i în ochi că în cuvîntul şi spusele lui mă încred necondiţionat, de la el am avut, am şi voi avea întotdeauna ceva de învăţat. Restul, rămîne să decidă Galina.

28

Într-o vreme, prin august sau mai precis prin octombrie anul trecut, o fulgerare a conştiinţei, ceva ca un trăsnet de luciditate, mai exact spus un fel de puseu al inteligenţei revoltate, simţit în inimă, pe undeva spre piept, a făcut să nu mai am încredere în nimeni, nici în Macedoneanu, om meschin, pe care îl distingeam plin de interese meschine, afemeiat de o femeie destul de dubioasă, nici în frate-său, Marin Cofetaru, o adevărată iudă în persoană, cu toate că a deţinut funcţii imediat postbelice, nici în Galina, etern pendulantă, nelămurită atît cu persoana ei, cît şi cu personalităţile cu care venea regulat în contact.

A fost, Delfine, un fel de criză a încrederii, un fel de paralel, renaştere urmată de reformă, într-un cuvînt, o resurecţie pe toate planurile şi pe toate meridianele. Practic, această criză de-o însemnătate din ce în ce mai mare a început într-o joi seara, sau chiar vineri, cînd, uitîndu-mă în oglindă şi recunoscîndu-mă slăbit ca vai de lume, mi-am citit stenografic pe chip gringolada, risipirea, lirismul atenuat şi, de ce să n-o mărturisesc, maladia. Nu eram un ignorant, ştiam ce înseamnă această alterare vădită, această înstrăinare, aşa că mi-am pus diagnosticul precis încă din primul moment, strigîndu-mi în oglindă, vineri dimineaţa, la prima oră: Destul! Oamenii cu care te-ai însoţit nu te merită, eşti mai mult decît oricare din ei, chiar mai mult decît invincibilul Cofetaru! Deşteaptă-te! Ia-ţi soarta în propriile mîini! Coteşte degrabă!

Numai cel ce a trecut prin mizeriile vieții, și a fost umilit, și a rătăcit, și și-a însîngerat trupul și spiritul în mărăcinișul prieteniilor ocazionale, poate să-și dea seama prin ce clipe grele am ars, am navigat, am plutit! Delfine, e ca o cădere cu parașuta, cînd parașuta nu se deschide neam, e ca o ardere în crematoriu, cînd crematoriul nu e suficient de încins ca să te ardă pe loc, chinuindu-te o leacă, e ca un naufragiu pe-o mare înfuriată, cînd, ce e drept, se găsesc cîteva bărci de salvare, dar lumea disperată ajunge să se servească de ele, în panică și orbire. În fine, e ca o bătaie cu varga, cînd simți că sufletul se răsucește în trup ca un tirbușon de foc în dopul sfîrîind...

Criza de sine s-a ținut de mine nu mai puțin decît trei zile încheiate, de joi pînă sîmbătă la prînz: a început cumplit, fără ieșire, cu critici vehemente la adresa faptelor mele de pînă mai ieri, cu autocritică — ce a căutat să scormonească profund, pînă la rădăcină —, cu limpeziri, în cadrul cărora am venit cu propuneri concrete, cu soluții menite să îndrepte situația, să mă scoată, pe mine, naufragiatul fără barcă și colac de salvare, la liman. Oh, Delfine, ce zile și nopți nesfîrșite, pline de zbucium, încărcate de plumb și smoală, ce ore poluate! M-am convins și cu această nefericită întîmplare că nimic nu se poate construi peren, stabil, durabil, fără ca mai înainte să demolezi cu fierul roșu ceea ce n-a fost în regulă, trecînd hotărît la măsuri, la acțiune, la reconsiderarea secvențelor și chiar a genericului... Radical, Delfine!

Ce fusesem eu, în fond, de-a lungul acestor ultimi ani? Un oarecare, înhămat la carul deloc glorios al prea îngîmfatului aventurier Gri Macedoneanu, care încărcat pînă la refuz de muieruști și madame, de afaceri unele mai dubioase decît altele, de combinații ce nu-și pot afla, cît m-aș forța, calificativul! Un apendice de care se serveau pe rînd ba Macedoneanu, ba Cofetaru, ba — cînd îi venea la îndemînă — Galina, care, cu aerul ei monden și privirea inocentă, ne învîrtea pe toți pe degetele ei încărcate de inele progresiv scumpe... Un cal de bătaie, căci pe lîngă că aduceam servicii credincioase clanului, Gri n-a ezitat să mă lovească, cînd n-am vrut să-i fac voia, amenințîndu-mă constant cu bătaia, ceea ce, după cum se spune la carte, l-a înjosit mai curînd pe el decît pe mine,

bătutul, căci am mîndria mea și știu să rămîn, chiar lovit, în picioare...

Sosise, Delfine scump, ceasul redeșteptării mele, sunase trîmbița ridicării decise și ireversibile din mormînt. Kirie eleison!...

La capătul celor trei zile m-am trezit deodată alt om: om cu demnitatea recompusă, cu voința de fier, cu dorința nestăvilită de răzbunare și, paralel, de zbor separat, independent, pe măsura posibilităților mele reale, preliminate de-o minte planificată...

M-am îmbrăcat bărbățește, mi-am făcut cu hotărîre bagajele, incluzînd în valiză două pachete cu hîrtie velină și indigo carbon, mi-am pregătit un pachet cu de-ale gurii, mi-am luat un pulover de iarnă și cîteva maiouri de schimb și m-am repezit pînă la Gri Macedoneanu să-i cer, în contul lucrării noastre, aflată într-un stadiu înaintat, o mie de lei, pentru evadare...

— Mă lași așa, neterminat, ca o pisică în săptămîna brînzeturilor? a zis Macedoneanu, dînd înțeles interogativ cuvintelor sale.

— Fără doar și poate! am zis eu foarte hotărît, asemenea celui bătut care se ridică spre soare.

— Ești literalmente nebun! a zis Gri. Tocmai acum cînd nu-mi văd capul de treburi, cînd se apropie ședința societății literar-artistice, cînd se pregătește expoziția yoga pe ramură? Nici măcar n-ai atacat opera! Biografia nu face doi bani fără cîteva capitole, fie ele chiar rezumative, despre înfăptuirile mele... Opera mea e capitolul cheie. Mă văduvești de ea?

— Orice pe lume suferă amînare, minus moartea! am zis. Goethe zice: omul, ca trestia...

— Știu, evident, nu zic ba, însă eram pe calea cea bună... De ce să ne întrerupem, de ce să sistăm? Amînă și tu două-trei zile, pleacă mai tîrziu... Viața e lungă, arta scurtă, dă-o-n pisici!

— Nici să n-aud! Sînt epuizat, sînt la capătul puterilor fizice... Moralmente sînt pe dric, pe cinstea mea! am zis, lat și inert...

— Și unde pleci? Și cît vei lipsi? Și cînd îmi vei înainta spre lecturare capitolele treisprezece, paisprezece și cincisprezece, mai ales ultimul, despre atacul trenului de

Simeria? Îţi dai seama ce nădejdi îmi pun în acel episod! a zis, desnădăjduit, Macedoneanu.

Într-adevăr, Delfine, povestea cu spargerea vagonului poştal de Simeria era o chestie, probabil cea mai palpitantă pagină a cărţii despre Macedoneanu, magnificul feroviar de odinioară...

— La înapoiere, pe marţea viitoare, am precizat eu, cedînd un pas tactic, cîteva traverse şi două foi din calendar.

— Doamne-Dumnezeule! a exclamat Macedoneanu. Între timp, a zis el, Rădăcineanca suferă de penurie de material, n-are ce traduce, îi servesc trei cine pe săptămînă la *Cina* fără absolut nici un randament. Mă ruinezi cu propria mea biografie!...

— Mă întorc luni şi recuperez totul, am declarat eu, temîndu-mă că nu-mi va înainta avansul de o mie de lei. Luni dimineaţa e bine? Pînă atunci, Rădăcina să traducă afişe!...

Gri a rămas negru-verde, pe gînduri, a scos paralele şi mi-a dat liber. Eram mulţumit că-l înfruntasem, că nu cedasem principial. Aveam, rezulta evident, personalitatea mea, nu puteam îngădui să mă calce în picioare, după ce îmi sacrificasem ani de zile în beneficiul lui. Adică unde ne aflăm? Nu sîntem cetăţeni egali ai Bucureştiului? Dacă nu sîntem, să fim!

Am plecat din Bucureşti în seara aceleiaşi zile, cu accelerat. Am călătorit confortabil, pînă la Sebeş, punîndu-mi în ordine proiectele — pentru prima oară în viaţă proiectele mele, exclusiv. Oricît de dragă, de pasionantă ar fi opera altuia, apoi opera proprie întrece orice nivel. Fiecare, mai ales eu, are dreptul la patosul său romantic, măcar o dată în viaţă!

Pînă la Vinţul de Jos, unde aveam un prieten, care mi-a şi oferit găzduire, toată activitatea mea editorială era încheiată, în proiect, se înţelege. Minunat climatul cînd nu depinzi de nimeni, cînd au încetat abrevierile la propria biografie, cînd n-ai altceva de făcut decît să-ţi alcătuieşti şi să-ţi constitui organic propria operă! De cum m-am instalat în odaia din Vinţ, inspiraţia a şi început să curgă, dar ce curgere, ce debit, ce abundenţă! Miracol, francamente miracol! Avalanşă!

Am purces la adunarea în volum a celor patruzeci, pînă la șaptezeci de poezii scrise în ultima perioadă, cu corecturi și colaționări, cu titlu (*Fluture în azur*), cu postfață. Am trecut la studiul, de mult închegat în mintea mea, *Despre unele rămășițe medievale în comportarea cavalerilor de azi*, axat pe-o idee centrală, conform căreia tineretul are nu numai drepturi dar și datorii morale, legice, față de generațiile în crepuscul, patrimoniale. După încheierea studiului, am realizat, pe scurt, eseul privitor la modalitățile muzicii — de la instrumentele din frunză și solz de pește, la orgă electronică și marimbafon, cu aplicații la tarafuri și orchestre simfonice intercontinentale. Să rămîi cu gura căscată, Delfine, în fața aparatului demonstrativ, la sinuozitățile argumentației, la bogăția exemplelor!

Am mai scris în acest scurt — dar larg — răstimp, o broșură privind *Raporturile instabile între stînga și dreapta în democrația ateniană*, o ipoteză insolită, cu repercusiuni inimaginabile în teoria politică a antichității, dar cu ecouri prelungi în vremurile moderne, o lucrare poetico-istorică, de adîncă geneză intitulată *Portul căciulii strămoșești, cu urechi, la popoarele hiperboreene* (300—400 de pagini) și altele.

La capătul perioadei de care vorbesc, în august sau octombrie al acelui foarte fertil an de redeșteptare, mă întorceam din Vinț în capitală cu sănătatea redresată, cu demnitatea restabilită, cu o operă în servietă, de care, departe de a-mi fi rușine, mă mîndream deplin justificat.

— Ai promis că te reîntorci marți, a strigat la mine Macedoneanu, cînd am revenit. Azi e joi, poate chiar vineri, halal cuvînt de onoare! Mă ruinezi în parametrii mei cei mai intimi.

— Știu, înțeleg, dealtfel nici nu e prea greu să înțeleg că ești, ca să zic așa, neliniștit. Dar omul care îți stă acum în față e funciarmente altul decît cel cu care ai lucrat pînă mai ieri. Am plecat la Vinț de Jos un oarecare, un anonim; mă întorc de la Vinț învingător, un aproape consacrat. Ehei, meridianul gloriei începe să treacă și prin cătunul meu!

Și i-am povestit, Delfine, arătîndu-i probele scrise, cu ce m-am ocupat și învrednicit în absența mea.

Mă aşteptam, sincer să fiu, la o replică nervoasă, eventual la tentativă de molestare, niciodată nu poţi şti ce reacţii are reacţionarul... Dar m-a privit cu mare interes, apoi mi-a vorbit cu cea mai mare blîndeţe şi solicitudine, ca în vremuri bune, ca la Bordei.

— Să ştii că mă bucur nespus, a zis, că ţi-ai luat misiunea în serios. Trebuia de mult să te gîndeşti la propria ta operă, căci cartea noastră nu-ţi va imprima nicăieri numele, cu toate că ai muncit-o plugăreşte...

— Cum adică nu-mi va imprima? am zis.

— Nu, ea nu-ţi aparţine nici zece la sută... În lipsa ta, am modificat persoana care povesteşte, am întors-o cu Marin la persoana întîi. *Viaţa lui Gri Macedoneanu povestită de el însuşi*... Aveam de gînd încă de la început s-o trec integral pe numele meu...

— Dar nu se poate! am strigat eu rănit în drepturi. Nu se poate şi numai din motivul că acolo se presupune un povestitor, care sînt eu... Deturnare de autor...

— Totul e aranjat; au lucrat la noua versiune Marin, bătrînul Balaban, unul Mogoride, în sfîrşit doamna Yvonne Rădăcină... A ieşit ultra, de n-o recunoşti!

— Un întreg colectiv, precum văd! am zis.

— În colectiv treaba e garantată, plus că merge mai repede, a zis.

— Nici n-ai de ce să te superi, iubitule, căci e firesc, firesc, ca o biografie să se îmbrace în haine de autobiografie, iar cît despre orgoliile de autor, înţeleg că acum eşti autor cu drepturi egale, ai cărţile tale decomandate, stai, cum se zice, pe propriile-ţi picioare. Cu vremea vei scrie propria ta biografie, vreau să zic auto...

— Nici nu te îndoi că am s-o fac! am zis încuiat, fără să-i mărturisesc, încă de pe atunci, că am să scriu în special despre nefericita noastră colaborare, despre contactele noastre, în fine, despre întreaga poveste pe care acum, Delfine, o ai deja scrisă în faţă, cu fapte şi învăţăminte sistematizate, cu tot...

Aplanînd împreună acest diferend, restabilind relaţiile normale între noi, m-am aşezat din nou la lucru, uitînd motivele care ne despărţiseră, pedalînd pe cauzele noastre comune, într-o armonie şi colaborare ce aveau să

ducă, foarte curînd, la încheierea lucrării ce ne intersectase destinele.

Dar scriind, pe cînd Macedoneanu dicta, îl priveam adesea cu compătimire şi dispreţ pe dictatorul meu: jalnic, o epavă ce abia îşi reconsideră înfăptuirile... Semăna, mai ales cînd îşi ascuţea buzele să soarbă din cafea, cu un şoarece de bucătărie măcinat interior de-o otravă căreia îi ignoră formula, stricnină să zicem...

29

Sînt pe lume oameni care se exprimă mai alambicat, poate chiar mai confuz, al căror debit nu se adînceşte pe măsura întinderii, ca fluviile, oameni capabili de idei de o mare originalitate, însă împiedicaţi, de grabă şi angarale, să le contureze, să le cizeleze, să le dea o croială la nivelul tratatelor de specialitate. În fine, sînt oameni cărora cuvintele le apar ca miriapozii, care se fragmentează pe mici porţiuni, cu numai o parte din picioruşe, celelalte multe picioruşe mişcîndu-se aparte, ca vietate de sine stătătoare, însă în raporturi organice stabile cu fragmentul de alăturea, cu care face trup comun. În fine, sînt oameni — vorbesc mereu de aceeaşi specie —, care au în cap mai multe gînduri decît capacitatea toracică, un fel de caleidoscoape ale raţiunii şi sentimentelor, care însă, citite parţial, dau în final figuri extrem de interesante, demne de gînditori dintre cei mai merituoşi ai omenirii, repere de tipare şi salturi în necunoscut.

Fac parte, fără modestie, din această aleasă categorie. Gîndirea mea, cînd se va aşeza corect şi ordonat pe hîrtie va uimi, va face ravagii, ai să vezi cu ochii tăi, Delfine, şi saltul ei calitativ, resimţit de mine prin frecvente pulsaţii în tîmplă, a avut loc recent, cu ocazia morţii premature a unei mătuşi, tanti Benedictina, soră a mamei, croitoreasă în Alexandria.

Am participat din partea familiei la mişcătoarea ei înhumare, am deplîns-o, am evocat în această ocazională

ocazie pagini uitate din îndepărtata mea copilărie, am dat frîu liber gîndurilor despre viaţă şi despre moarte, despre lupta acerbă, pe viaţă şi pe moarte, pentru viaţă. Căci, Delfine, care e rostul nostru pe această îngustă planetă a sistemului solar? Ce se alege din strădania absolut penibilă pe care o plătim ca un impozit zi de zi, cînd totul se rezumă la două palme de pămînt şi, foarte rar, la recunoştinţa celor rămaşi pe buza gropii oarbe?

M-am gîndit mult, chinuitor, la variantele unui Macedoneanu — luptător din principiu pentru o cauză pierdută: va fi el mai fericit cînd lumea îi va cunoaşte marile cutezanţe, înfăptuirile ocazionale, cursul tumultuos al vieţii dedicate intereselor lui, ale lui Marin, ale primăreselor şi galinelor perindate prin biografia lui? Nu va fi mai fericit! Doi: va prelungi el cu ceva viaţa lui în fond zbuciumată, îşi va blinda el inima de atacurile cardiace, de virusurile mizerabile, va obţine el, prin difuzarea faptelor înfăptuite, o mai bună circulaţie sangvină, un mai încurajator metabolism bazal? Mă îndoiesc! Trei: va beneficia el, beneficiarul atîtor împrejurări, de oarecare avantaje materiale şi morale pe care alţii nu le au, cînd cartea fiind terminată, va vedea, în sfîrşit, lumina tiparului? În timpul vieţii sau eventual după, el va rămîne un subiect ca oricare altul, nu e nici primul şi nici ultimul om vrednic de pe acest îngust teritoriu al Terrei! Patru (şi nu cel din urmă): va atinge el nemurirea, căci acesta îi este obiectivul declarat, declarat încă la începutul travaliului nostru, cînd a zis că memoria lumii va trebui să-i reţină numele şi faptele? Am o sută şi o mie de argumente să dovedesc că nemurirea lui e un foc de paie, e îndoielnică, e precară, fiinţa lui o dată dispărută, mort rămîne. Dacă se mai amintesc despre el unele datorii restante, pe la creditori, dacă vreo femeie îi mai pronunţă numele în amintirea unor fugare clipe de desfătare!

Toată panorama vieţii, pictată de atîţia maeştri ai condeiului, penelului şi dălţii arată că nu sîntem decît pictori ai văzduhului, cum zicea Ion Ionescu de la Brad. Demarăm pe undeva, înaintăm pe undeva, dar tot pe undeva scădem şi ne risipim iremediabil, ca furnicile. Căci, la drept vorbind, sîntem mai înalţi ca furnicile? Nu sîntem. Avem a ne bucura de privilegii care să ne dea,

pe undeva, drepturi mai mari decît le au ele în muşuroaiele lor supraetajate? Nu cred. Mă îndoiesc temeinic de orice pe lume —şi realităţile, să reţinem, sînt extrem de fugitive! — în afară de moarte. Moartea e tot ce poate fi mai absolut, mai general valabil şi mai inextricabil într-o lume care îşi strică dialectic formele ca să le transforme la infinit...

Aceste adînci gînduri mă stăpîneau — şi mă înfiorau — la căpătîiul mătuşii Benedictina, apoi în cortegiu, pe traseu, apoi pe marginea prăpastiei care avea s-o înghită, cu toată bunătatea şi dulceaţa ei, pe vecie...

Ce remediu să găseşti pentru a curma durerea şi a recupera ceva din persoana dispărută? Glorie, putere, bani, femei, mobile, tablouri, somiere, noptiere, haine pe comandă, bunuri de folosinţă îndelungată, cîştiguri loto în numerar sau în autoturisme, livezi de meri şi pruni, călătorii pe alte meridiane, învăţătură temeinică, mari pasiuni sau afaceri prospere — toate sînt inadecvate, nu îmblînzesc moartea nici cu un grad. Literalmente, neputinţa tronează absolutist, ca Ludovic al XIV-lea, ca iremediabilul... Cu ce îl ajută oare pe Macedoneanu zbaterile lui în pustiu, goanele cu automobilul prin Bucureşti, hăituielile Galinei, mereu fugitivă, chiar şi petrecerile cu lăutari la Bordei sau în Giuleşti? Ai crede că beneficiază de forţă, că forţa lui se comunică pe o reţea întinsă de clienţi, agenţi şi intermediari, răspîndiţi în fiecare oraş şi sat, formidabilă reţea!, că e suficient să dea un telefon pentru ca oamenii lui, cărora de la o vreme li s-au ataşat membrii cercului yoga şi alte persoane, să pună în mişcare sistemul solar. Fleacuri! Cînd Galina a şters-o de-acasă, ca mai înainte Melania, toată forţa şi mărirea lui, toată reţeaua lui de antene teritoriale n-au făcut doi bani. Bani? Are izvoare nesecate, dar la ce i-au folosit cînd şi-a simţit vezica vezicantă, gura rea, capul migrenă, oasele spondilotice, tensiunea arterială şi reumatismul rebarbative? Cei mai mari medici au ridicat din umeri, i-au pus restricţii la cafea şi la alcool, i-au retezat ţigările, chestii minore pe care i le puteam recomanda şi eu, căci tot nu a ameliorat nimic cu abstinenţa temporară!... Mobilă, tablouri? Florentina o vede şi n-o vede, o dată chiar, venind vorba despre sufragerie, căci se vărsase un pahar

cu vin pe masă, a dat-o dracului, afirmînd setenţios că mobila ne absoarbe libertatea de acţiune, ne facem robii scaunelor şi recamierelor. Tablouri, da! Are în salonaşul de la stradă tablouri minunate, se retrage acolo, între pînze de două-trei ori pe lună, stă îngenunchiat sub un Luchian cît peretele, un pastel de la Moineşti, îşi dă tributul de lacrimi cuvenit, se simte mai uman şi mai optimizat, dar curînd telefonul sună, Galina îi cere parale (lasă că şi eu îmi cer cu regularitate drepturile de autor!), administratorul îi pretinde contribuţia pentru reparaţii curente, se duce dracului, cît ai clipi, efluviul artistic, fericirea de-a poseda Luchieni, plăcerea de-a lăcrima îndelung pe marginea unei pînze colorate... Atunci?

Lipsa lui, ca dealtfel şi a altor muritori, este că nu şi-a pregătit din timp cugetul pentru marea încercare. Că nu şi-a exersat spiritul pentru despărţirea de bucuriile pasagere. N-a avut nici timp, dar nici viziune personală. N-a avut ceea ce se numeşte îndeobşte o filozofie practică. Nu e nici primul şi nici ultimul cu aceste lipsuri... Dumnezeu să-l aibă în pază şi în evidenţă, în marea lui milă şi consideraţie!...

În ce mă priveşte, filozofia mea practică se desprinde firesc din filozofia mea teoretică, şi acest lucru mă mulţumeşte pentru moment şi îmi dă tărie. Viziunea, concepţia mea, e mai cuprinzătoare cu cel puţin 60—70 la sută faţă de a altora, cel puţin a celor care s-au aplecat asupra problemelor, căutîndu-le o rezolvare. Eu ştiu sigur că un peşte se hrăneşte cu resturile pe care le varsă Tamisa în mare, că el migrează cu acea hrană în stomac, că se aşează la Delta Dunării sau chiar în amonte, pe fluviu, şi naşte acolo pui vii. Aparţin aceşti pui de scrumbie Dobrogei însorite sau Marii Britanii? Greu de răspuns. Apele Mureşului conduc un imens material către mare, pe căi ocolite, dar la Sulina poţi întîlni grămezi de piatră din Harghita. Invers: dacă urmăreşti, de la Constanţa, norii împinşi de briza mării, originari din mare, vezi cum ei se duc spre Buzău, Ploieşti, Tîrgovişte, Cîmpulung, şi chiar mai departe. Apa marină se transportă aerian în zona montană şi acolo plouă de rupe pămîntul. Ei bine, acel pămînt se măruntează, devine aluviune, vine pe rîuri spre Dunăre şi mare, e o circulaţie de mari pro-

porții. Cui aparține apa? Cui i se atribuie pământul dislocat? Așa și cu animalele superioare, cu omul. Ce rezultă de aici? Că nu există stație de domiciliu, că totul aparține totului, mișcarea rămînînd constantă, de la Tamisa la Constanța... Atunci?

Mai departe: cabanierul de la Omul spală vasele, lăturile le zvîrlă pe tăpșan, iarba de munte se îngrașă, oile o pasc voios, dau, într-un răstimp de, brînză de Brăila, brînza de Brăila o cumpără neamțul din Stuttgart și-o vinde unui turist francez care a venit să-i vadă catedrala, turistul călătorește și în Japonia sau Filipine. Moare peacolo, îngrașă pămîntul arhipelagului cu lăturile de la Omul! E evident. Dar oile australiene sînt exportate, aduc zerul înapoi, pe crestele Bucegilor, ciclul se reface, cabanierul spală cu el alte vase, rezultă alte deșeuri. Atunci?

Filozofia practică decurge ca apa din acest raționament. Locuiesc (vorbesc de mine) la București, dar elementele mele vin din munți, aleargă spre șes, se duc în Dunăre, le ia peștele de le duce în Atlantic, sau chiar în golful Mexic, eu doar aparent aparțin sectorului doi, căci în fond circul continuu, fără istov, de la un pol la altul al planetei. E planeta uriașă, cum s-a afirmat? Iată că nu e tocmai mare, de vreme ce aparțin în fiecare moment tuturor polilor ei! Atunci?

Fără doar și poate, înțelepciunea ne îndeamnă să ne urmăm destinul, adică să urmăm cursul elementelor. Practic, asta însemnează să zburăm la Copșa Mică, să vizităm Rîmnicul Sărat, Mamaia, Harghita, să poposim la Hanul cu prepeleac, să înnoptăm la Bordei sau în Giulești, să ne plimbăm mai mult în aer liber — parcurile Bucureștiului ne stau generos la îndemînă —, să călătorim sistematic în Franța, Norvegia, țările scandinave, Austria, Grecia și, de ce nu, în Birmania și Indonezia... Deja se împămîntenește ideea că sîntem cetățeni ai pămîntului, de ce ne-am priva de mobilitatea peștelui, scrumbiei, dar și a rîndunicii ce vestește primăvara?

Conform versurilor scrise spontan, pe-un blocnotes de buzunar, aparținîndu-mi ca formă și fond:

Sufletul, ca un tîrn de sîmburi,
Se-mparte pe tăpșane și dîmburi

Osia veşniciei scîrţîie cu adaos
Şi ţărmureşte cu stele golul din haos.

Un peşte pe piatră, în albăstrimi;
În marea cea caldă, rîndunele mulţimi.

Veşnicia cîntă la nai
Adevărul răzbate-n buhai.

Încă de pe vremea lui Melchisedec
Omul înoată cu spaimă de-nec.

Frunzele în dialog deschis:
Probleme actuale în paradis.

Fluviul transportă sublim elementele
Lăstunii trec pe cer ca regimentele.

Şi sîngele pulsează şi creşte
În raţe, cocoşi, oameni şi peşte.

(Ubicuitate)

Lucrul este cît se poate de clar. I-am expus lui Gri Macedoneanu părerea mea, m-a ascultat cu răbdare, pe gînduri (a sesizat repede că, în ce-l priveşte, a cam greşit), i-am subliniat intenţia mea de-a scrie, îndată ce vom termina opera, o carte esenţială pe acest subiect, sub acest generic, după care, cînd el nu va mai fi, secerat de scaunul electric în California, voi porni şi eu în lume, pe urmele sale, unde oi vedea cu ochii, ca să-mi pui fiinţa în deplin acord cu natura, cu rostul suprem al existenţei.

Demonstraţia, principiile mele, intuiţiile mele în serie şi în vrac, proiectele mele — cărora le doresc o exprimare limpede, cursivă, universală — l-au îngîndurat, l-au pus cu botul pe labe, l-au atins în corzile pianinei sale cele mai intime.

L-am simţit mic şi neajutorat, Delfine, l-am simţit orfan, mi-a fost milă de destinul lui sărman, aproape că

îi dăduseră lacrimile de singur şi răsleţ ce se afla şi devenise.

— Aşa-i că subiectul te-a afecţionat, Macedonene? Ei, bătrîne, ai cam trăit degeaba. Mă uit în mormînt şi strig: unde sînt fala, gloria şi tinereţea? Iată că s-au ofilit şi s-au risipit! Aşa-i că am dreptate? Întîietatea aceasta mi-o conferă, indubitabil, faptul că am gîndit în amănunt un subiect general valabil. Oh, nu mă întrece nimeni la ora actuală, Macedonene, Delfine, oameni de bine şi de suflet!

Macedoneanu, praf şi pulbere, fără replică, n-a zis nimic, s-a mărginit să rămînă pe gînduri şi, într-un tîrziu, să zică, copleşit de melancolie:

— Hm!

Grăia adevărul adevărat.

30

Aflîndu-ne, eu cu Gri Macedoneanu, Gri Macedoneanu cu Galina, Galina cu Cofetaru, ca dealtfel şi restul părţii noastre de planetă, într-o avansată stare de penurie a sentimentelor, ce putea degenera într-un conflict armat, cu grave consecinţe pe plan mondial, am convenit cu toţii să ne tratăm, recurgînd la vorbe bune şi calde, reciproc îmbucurătoare, într-o modalitate — în special pentru mine şi Gri — absolut sui generis.

Zis şi făcut, adică mai precis am făcut într-o marţi ceea ce zisesem duminică dimineaţa la telefon: să ne întîlnim la ceasul Universităţii, pe teren academic, să punem pe masă tot sistemul informaţional de care dispunem, să ardem cu fierul roşu resentimentele care ne leagă şi să ne despărţim ferm teritoriile, pentru că, de vrem să convieţuim în pace, trebuie de la început să ne delimităm. În fine, să angajăm între noi, noi tratative domestice, în piaţă publică, după care toată viaţa să ne aparţină, cu

suferinţele şi bucuriile ei inerente, cu principiile noastre departamentale cu tot.

La ora fixată, douăsprezece fără un sfert, douăsprezece şi cinci, Gri n-a apărut, în schimb maşina imperială a lui Marin Cofetaru a trecut goală spre 1848, în timp ce Galina trecuse la fel spre croitoreasă, purtîndu-şi pe trotuar curiozitatea de femelă şi romantismul fin de siècle. Să fac baloane, Delfine, de n-am înţeles din primul moment al acelui fatal sfert de oră academic că mi se pregăteşte o cursă!

Am rămas incoruptibil pe trotuar, sub ceasul care se rotea, înregistrînd atent toate manevrele, văzînd la început studenţii fericiţi îndreptîndu-se spre sălile de curs, profesorii îngînduraţi îndreptîndu-se spre seminarii, grupurile de funcţionari îndreptîndu-se spre locul predestinat, alte categorii şi grupuri sociale îndreptîndu-se volubil spre cîmpul muncii, spre tramvaie şi troleibuze. Interlocutorii mei, nicăieri. O tînără fată se învîrtea cochet de partea nevăzută a ceasului cu rotisor, altcineva nimeni, doar forfota obişnuită a bulevardului.

Măi să fie al naibii, mi-am zis, mai ales atunci cînd maşina lui Cofetaru s-a întors pe partea cealaltă, goală şi năucă cum trecuse mai înainte, ăştia pregătesc ceva neloial, am continuat, mintea le merge numai la rele, ca scara rulantă de dedesubt, cu pauze pentru revizia tehnică, lunea; eu am fost de bună-credinţă, ei joacă invariabil cum i-a învăţat mă-sa, implacabilă soartă de orfani nesinceri! Să rămîn mobilizat pe loc, să văd unde vor să ajungă, mi-am zis, să-i văd la treabă. Am rămas sub ceas o bună bucată de timp, răvăşit de nelinişti şi îndoieli, cu mîna în buzunar, nepăsător, înfruntînd pericolele ce întîrziau să ia o expresie formală. Pe la şi un sfert a trecut pe lîngă mine, fără nici o semnificaţie specială, o echipă de filmare a televiziunii, peste un minut l-am zărit pe partea carosabilă pe poetul Meiţoiu, către douăsprezece jumătate a picurat trecător, ca o burniţă, şi în cele din urmă, făcîndu-se tîrziu, am renunţat la tratative şi m-am îndreptat agale spre Dunărea, hotărît să dau un telefon cui s-o nimeri, lui Gri sau Cofetaru, să le spun francamente că refuz să mai discut fără con-

diţii, că aşteptarea moarte are şi că sînt necondiţionat nişte măgari.

Mă pregăteam să traversez străduţa dinspre Arhitectură, cînd dintr-un pasaj de pietoni mi-a ieşit înainte maşina lui Cofetaru, goală cum o remarcasem, cu franjuri, cu un frapant număr schimbat, ceea ce nu era o surpriză, mai acţionase el şi altădată sub identitate falsă.

— Poftim în maşină, musiu, mi-a avansat Cofetaru plin de amabilitate, să facem împreună o plimbărică la Şosea...

— Refuz să urc, am zis, doar fusese vorba să ne vedem la ceas...

— Indiscutabil la ceas, dar însă n-aveam cum să parchez. Locul era din capul locului nefertil pentru discuţii, a zis Cofetaru. E preferabil să ieşim la aer. Discutăm în voie...

— Dar maestrul Macedoneanu unde-i? am zis.

— Are nişte treburi urgente cu un fin, ne ajunge precis din urmă, pe traseu...

— Am toate motivele să mă îndoiesc, am zis. Te-a trimis pe mata să mediezi afacerea. Trebuie însă să te previn că eu nu cedez însă nici o palmă de pămînt, am ajuns la capătul pistei. Eu propun să ne spunem cavalereşte bună-ziua şi să ne despărţim. Să ne despărţim pentru totdeauna, am zis.

— Decizie pripită, de premilitar! a zis Cofetaru zîmbind. Numai moartea e categorică, restul e tratabil. Colaborarea noastră e abia la început, ne aşteaptă vremuri luminoase, vom învinge. Eu preliminez că pînă-n toamnă, cel mult pînă-n martie viitor, cartea vede lumina tiparului, încasăm suma, facem petreceri şi călătorim, viaţa e frumoasă şi supărările de-acum vor rămîne o simplă amintire.

Avea o voce dulce împăciuitoristă, vorbea sistematic, parcă ar fi debitat trăsăturile dialecticii, mare doctrinar! Am dat să refuz, aveam motive să nu refuz, afacerea nu putea rămîne în coadă de peşte. Am cedat temporal, am urcat în maşină, m-am lăsat sedus, Cofetaru a accelerat spre Şosea.

Pe la Aro m-a întrebat hodoronc-tronc care îmi este idealul în viaţă şi eu i-am răspuns sincer că altceva decît

gloria literară nu văd înainte, el mi-a cerut să detailez şi atunci i-am spus pe la Leonida că talentul nativ mă îndeamnă să aştept în anii viitori, pe bază de lucrări personale sau în colaborare, cum va vrea Dumnezeu, un apartament confort în centru, o căsătorie cu o femeie de condiţie, călătorii în Austria, unu-două premii literare, cîteva mese în cinstea mea la Capşa sau Ateneul Român, cu discursuri şi panegirice pe măsura mea. Cofetaru m-a întrebat la Lemnea dacă la asta se rezumă tot visul meu, dacă nu cumva stima artistică nu bate spre ceva mai înalt, de pildă afacerile pe scară largă. Am zîmbit filial, căci îmi ghicise gîndul astfel că odată ajunşi la stopul de la Piaţa Victoriei am mărturisit că da, afirmativ, căci ce altceva e cariera literară decît o trambulină spre mai bine, mai sus, mai cuprinzător... Îmi puneam speranţe să mănînc icre negre în casa Predoleanu, să intru în combinaţie cu Brustureanu, eventual comerţ de maşini sau, dacă e să mă păstrez exclusivamente pe tărîm artistic, cu tablouri şi covoare. Cofetaru mi-a replicat că tata, adică el, este expert în Schweiţer, Padina sau Mirea, că dispune de o reţea pusă la punct în acest sens, că dacă Gri mă iniţiase în tehnica scrisului, el, Cofetaru, mă putea iniţia în afaceri fără miros, rentabile pe toate planurile, ceea ce îmi şi propune pe loc.

Trecusem de vila Bufet şi eram încredinţat că toate intenţiile sînt pozitive, cînd Cofetaru m-a întrebat dacă pentru moment am de gînd să-mi văd de treabă, să termin biografia lui frate-său, să-mi iau gîndul de la amanta înjumătăţită. I-am răspuns că nici gînd. Motiv peremptoriu să oprească maşina brusc, să-mi ardă din senin o palmă peste obraz, să-mi arunce în faţă o serie de injurii care mai de care. Bruta îşi arăta colţii.

— Ce-ţi veni, nea Cofetarule, doar discutam în termeni de prospectare!? am strigat eu simţindu-mi sîngele pe bărbie.

— Cu bandiţii nu stau de vorbă, a spus Cofetaru. Mă mir că mai ai glas, jigodie! Ar fi trebuit să-ţi amuţească demult. Am să ţi-l retez cu mîna mea!

Spunînd acestea, se prefăcu a scoate din haina de piele un cuţit.

— Sînt sigur că mă confuzi! Nu înţeleg cine ţi-a radicalizat sentimentele ca să mă admonestezi astfel!

Dialogul a continuat pe acelaşi ton, bruta se aprindea tot mai mult, la un moment dat i-am văzut ochiul lăcrimos înecat în pofta de sînge caracteristică, îmi vedeam sfîrşitul la Şosea, în marginea boschetului, căci Cofetaru era în stare de orice, categoric aflase de terminarea relativă a biografiei lui frate-său şi acum n-avea alt interes decît să mă suprime, ca să şteargă urmele. Eram pierdut, trebuia să lupt:

— Capitolele din urmă sînt la loc sigur, i-am spus, cu ele fac oricînd dovada că cartea a fost scrisă de mine. Dau în vileag totul, totul... Dacă e pe frîntul oaselor, mata şi Macedoneanu o să vi le frîngeţi...

Cuţitul pe care îl văzusem sclipind de sub reverele ponositei lui haine de piele era adevărat, Cofetaru îl ţinea acum în mîna lui puternică, într-o vreme mi s-a părut chiar că vrea să-l manevreze spre grumazul meu, numai că dintre toate armele cuţitul nu-mi face spaimă, de-ar fi fost pistol, altfel s-ar fi încheiat povestea...

M-am întors scurt în fotoliul maşinii şi, văzîndu-l pe înrăit cum se pregăteşte să-mi ia cuvîntul, l-am lovit zdravăn cu pumnul între ochi, cu dibăcie, cu violenţă stătută, după care i-am prins mîna înarmată şi muşcîndu-l, l-am potolit ca pe un mieluşel. Sîngele îmi fierbea în vine, ura sănătoasă se ridica în mine ca o cascadă, răzbunătoare. N-am mai apucat decît să-i arunc în faţă dispreţul şi revolta mea, coborînd din maşină:

— Nu-ţi mai merge ca-n tinereţe, Paraşutistule! Ţi-ai găsit naşul!

Ştiam din povestirile lui Gri că Paraşutistul i se spusese cîndva, odinioară, că făcuse isprăvi memorabile sub acest nume nobil, acum tipul arăta jalnic, parcă i s-ar fi cîntat romanţa din urmă.

— Paraşutistule! am strigat depărtîndu-mă prin reţeaua boschetului.

Ar fi recurs poate la represalii, dar apăruse în preajmă un copil pe o trotinetă, care făcea din gură ca motocicleta sub presiune, maică-sa îl pritocea de pe trotuar cu vorbe de cuminţire, se pare că mai erau şi alţii pe-acolo, oricum Cofetaru văzîndu-se dejucat în tentativa de a mă

suprima a deschis geamul portierii și a strigat după mine că a fost o glumă, o lecție, o încercare a voinței și sentimentelor, acum s-a potolit, recunoaște că am dovedit bravură, toate se aranjează, mergem diseară la Pescăruș, face el cinste.

Mi-a fost milă de bietul orfan, mușcătura mea îl trezise, pornirea lui era o dovadă de sentimente stabile, îmi sporea încrederea în mine, în importanța cărții mele, pe care el și cu Macedoneanu voiau să mi-o răpească. Era evident că singur n-aveam să înaintez pe calea idealului, mai bună era soluția continuării alianței, orfanii dețineau într-adevăr toate relațiile cu lumea de afaceri, cu lumea mondenă, cu cercurile glorioase ale artei și literaturii. O cale separată, de Robinson, nu întrevedeam. Destinul îmi apărea indestructibil legat de acești oameni.

M-am înapoiat la mașină, lîngă boschet:

— Aruncă cuțitul și să uităm pe dată trecutul, i-am propus Cofetarului.

— Cuțitul e pe jos, căzu cînd mă mușcași. Ia-l tu, să nu lăsăm urme, a zis.

— Cred că putem discuta mai calm, ca la ceas, am zis.

— Indiscutabil, a zis. Urcă în mașină.

Ne-am înapoiat de la Șosea împăcați, perfect armonizați, purtînd în mașina goală mari gînduri și idealuri de viitor, hotărîți să nu spunem nimănui cele ce s-au petrecut, nici măcar lui Gri, care își pusese oarecare speranțe în lichidarea mea prematură.

Spre oraș, calea conlucrării era deschisă, amiciția noastră se ghintuise cu un episod ce avea darul să ne facă solidari atît la bine cît și la rău... Rămînea ca episodul plin de bărbătească francheță să-și afle un loc în marea dramă în care jucasem amîndoi cît se poate de palpitant, aș spune chiar pe viață și pe moarte...

Și astfel se întări alianța dintre inteligență și voință, chezășie a reușitei noastre ireversibile.

31

Ceva inefabil în aer, în atmosferă, în gesturile noastre, în cuvintele noastre monosilabice spunea că nu peste multă vreme ne vom despărți, sau careva dintre noi va dispărea, sau poate va muri, în orice caz se simțea în noi o tristețe imposibil de precizat, lipsită de pasiune și profilată pe numeroase dar frecvente melancolii. La reuniunile noastre lipsea ba unul, ba altul, Cofetaru umbla cu misiuni suplimentare prin provincie, absenta regulat de la *Bordei* sau *Perla,* Macedoneanu își aranja parcă ultimele afaceri, prevăzător de toate și de fiecare amănunt, presimțind pe undeva că va trebui să încheie, după ce vom fi încheiat împreună cartea și afacerile, propria viață, pe scaunul electric, departe, după cum cred că am specificat în rubricile anterioare.

Dacă altfel nu putea fi, cum s-a și dovedit, am încercat, și am izbutit parțial, să mă desprind puțin de clanul Macedoneanu-Cofetaru, să-mi înec amarul în alcool, în tovărășia unor colaboratori și prieteni, pe la restaurante inedite, prin vaduri nemaiîncercate. Strădaniile mele la societate și popularizarea verbală a lucrărilor mele în curs de apariție sau pe șantier mi-a creat multe simpatii, am primit o grămadă de invitații, gloria incipientă se consolidase. Iar gloria, Delfine, se lasă cu afecțiune, cu înconjurări, cu o mulțime de festivități intime.

Știi bine, și dacă nu știi vei afla foarte curînd, Delfine, viața este un mare și răsunător pendul, cu ore fixe, cu jumătăți de oră. În ce mă privește, am pendulat enorm, aș putea afirma fără teama de a fi contrazis, că am pendulat principial, așa că nu e de mirare că, adunînd și scăzînd, pe două coloane, afecțiunile, interesele, clipele petrecute împreună, nu mă puteam decide să-l consider pe Gri Macedoneanu mai bun decît alții, dar nici mai rău decît unii. Erau momente cînd îl uram înverșunat, vertiginos, cu patimă, văzînd în el dușmanul viitorului meu strălucit, exploatatorul, zi și noapte, al talentului și muncii mele migăloase. Dar erau momente, dimpotrivă, cînd mă prindea mila de singurătatea lui, de neputința

lui, de starea piezișă îndelungată, la început orfan, apoi speculat de pațachine și actrițe ocazionale, în cele din urmă plătind greu, cu bani peșin, atît neputințele, cît și credulitatea. Căci burlac, n-am întîlnit încă un bărbat atît de prost mariat cu nenorocul — început bun, pozitiv, unele speranțe, cîteva succese în profesiune și în viața cotidiană, apoi declinul și scaunul acela cu rezistențe, condensatori variabili, tablou cu siguranțe și butoane cu declanșator, ducă-se pe pustii! Sfîrșit nedemn pentru un contemporan!

Pendulînd astfel, mă aflam mai curînd pe partea întunecată a lumii, ca să zic așa, îl disprețuiam, îl simțeam ca o povară, îl uram metodic, cînd am fost invitat, într-o seară, într-o bună și recunoscută familie bucureșteană, la inginerul Predoleanu, casă deschisă tot timpul anului, cu excepția a trei săptămîni, în vacanță, în anotimp de mare sau Govora, ospitalitate.

Lume aleasă, tacîmuri ca la Ateneul Român, ținută de înaltă ținută, civilă se-nțelege, regizori de film, cîntăreți de la Operă, pictori cu succese la Oslo și Tripoli, endocrinologi, entomologi, docenți universitari, femei decente, cochete, cultivate, un mapamond într-un salon și-o sufragerie florentină, ca și a lui Gri, mai scumpă poate.

M-am simțit admirabil, în largul meu, nesfîrșit atenționat de gazdă, o femeie admirabilă, cu un pedigri de largă respirație, tot timpul solicitat să-mi spun părerea — și subiectele pendulau și ele, de la proiectele literare, la folosirea ultrasunetelor în meteorologie, de la combaterea dăunătorilor în livezile tinere, la ultimele premii Nobel și celelalte.

Inevitabil, a venit vorba despre prietenii mei. Despre Galina am dat ușor din umeri, ambiguu și echivoc și subiectul a alunecat mai departe. Dar despre Gri n-am putut evita relațiile, cu toată supărarea mea de atunci pe el. Am tergiversat eu cît m-am priceput, dar insistențele au venit la un moment dat concentric, în adevărată cavalcadă, și atunci a trebuit să cedez impulsionărilor, să dau informațiile cerute, să le dau însă fără a sublinia oarecare nepotrivire de caracter, necum adversități de familie.

Care nu mi-a fost mirarea, Delfine, să constat că, spre deosebire de părerile mele succesive, toată lumea, dar

absolut toată lumea, excluzîndu-mă pe mine, vorbea extrem de laudativ la adresa lui Gri Macedoneanu. Domnule, zicea un bas de la Operă, domnul Macedoneanu este, categoric, una dintre cele mai reprezentative figuri ale Bucureștiului erei noastre, zicea, om de o întinsă și solidă cultură, probabil singurul real amator de pictură din cîți cunosc, în care calitate își dă cuvîntul de onoare pe ce e mai bun, pe ce e mai prețios și vandabil. Doamnelor, intervenea brusc Predoleanu, vă jur că nici Mărgăritescu nu-mi exprimă atît de concis, atît de favorabil, tipul omului de acțiune, pe cît de decis, pe atît de integru. Nu știu dacă ați aflat cum a încurajat el pe reprezentantul François Retezanu, din Galați, a intervenit soția inginerului, dar gestul mi se pare că îl caracterizează și-l definește ca pe un mecena al zilelor noastre. Pictorul suferea de astm, trăia din mai nimic, demonstrînd mizeria unei anumite categorii de artiști, inadaptabili, boemi, anarhiști, cunoașteți categoria. Ei bine, a continuat basul de la Operă, dregîndu-și pedala, ei bine, dumnealui, domnul Macedoneanu l-a găzduit în casa lui, i-a adus zilnic medicul curant, l-a înzestrat cu vopsele, pînze și băuturi, căci bietul Retezanu bea, pînă ce artistul și-a încheiat definitiv opera. Și n-a pretins, a intervenit doamna inginer Predoleanu, nici măcar un tablou din celebrele pînze pe care le-a executat în casa înaltului oaspete.

Amănuntul nu-mi era cunoscut, gestul îl ridica pe amicul Macedoneanu în ochii mei, probabil că modestia funciară îl împiedicase pe Gri să-mi vorbească despre sine...

Discuția a continuat, atacînd activitatea de conferențiar public a lui Macedoneanu. L-am ascultat recent, a intervenit o blondă cu o mutrișoară foarte nostimă, a vorbit nu mai mult de o oră, însă am plecat de acolo complet lămurită asupra subiectului tratat. Cîtă limpezime, cîtă concizie! a zis fata. Rar să întîlnești un intelectual atît de bine înarmat, avînd în buzunar și scoțîndu-le ca și cum s-ar juca, cele mai inatacabile argumente. Întocmai, a încheiat blonda, întocmai ca filozofii iluminiști!

Întocmai, a intervenit Predoleanu, se poate spune despre domnul Macedoneanu că e un rod exemplar al

gustului format, al priceperii și expertizei. Cînd am cumpărat noi acel Kimon Loghi, din colț, domnul Macedoneanu a fost cel care a ales. Dintr-o sută, dînsul a mers direct la suma valorii, a ales cu ochii închiși. Subliniind marea corespondență dintre gustul său artistic și gustul bărbătesc, nu întotdeauna în perfectă concordanță, vorbitorul s-a referit în continuare la rafinamentul lui Gri în alegerea femeilor. S-a vorbit despre marea lui pasiune pentru o handbalistă de excepție, despre legătura durabilă cu artista de teatru Creveniceanu, splendori, domnule, adevărate anemone ale genului uman, specia femei.

Alți vorbitori s-au referit la bunătatea, previziunea, generozitatea, eleganța, discreția, energia, bonomia, optimismul, fantezia, liberul arbitru, civilitatea, omenia, perspicacitatea, epicureismul, luciditatea, manierismul, buna dispoziție, căldura sufletească, dăruirea de sine, rîvna de-a cunoaște, curiozitatea pentru nou, largheța spirituală, mobilitatea gîndirii și imensa dorință de auto (depășire) a subiectului meu de atîta și atîta amar de ani. Și totul, Delfine, cu sinceritate, cu fapte concrete, cu exemple elocvente, parcă nu-l judecau în lipsă, cînd — se știe — se mai pot strecura și răutăți, rezerve și laturi negative... Excepțional, ba chiar aș îndrăzni să spun, formidabil! Un portret, Delfine, demn de orice persoană care poartă cu mîndrie titlul de om!

Bogăția datelor furnizate mi-a modificat substanțial viziunea și cele spuse îl ridicau pe prietenul meu în ochii mei opaci, învăluindu-l în laurii pe care îi merita cu prisosință!

Treptat, pe măsură ce înaintam cu toții, învăluindu-l pe Gri Macedoneanu cu aure și merite dovedite, simțeam cum terenul noroios îmi fuge de sub picioare, luîndu-i locul, cum se cuvenea după spusele generale, în acea societate civilă și aleasă, un alt teren, mai ferm, mai fertil, mai încărcat de speranțe. Aha, mi-am spus, chiar dacă unele sentimente stau împotrivă, informațiile obținute mă sprijină activ în munca de încheiere a lucrării, căci am material pozitiv berechet, tocmai de ce aveam nevoie, în criza de conștiință care mă eclipsase de la un timp. Aha, mi-am spus, mă apropii de adevăr cu pași repezi, ca trenul de stația de destinație... Aha, mi-am mai spus

în final, iată o experiență deosebit de interesantă, plină de învățăminte: stai lîngă un om o viață întreagă, sau, cum a fost în cazul meu, un număr apreciabil de ani și abia de izbutești să nu-l cunoști pe deplin! Uite cum se ascunde, fără voia ei, o ființă complexă, multiplu dezvoltată, chiar dacă ea intenționează fățiș și insistent să se lase cunoscută! Să știu pe viitor să consult oamenii, mai mulți ochi văd mai bine decît ochii mei, urechile mele, două, pot relua ceea ce a auzit un număr la patrat de urechi, garanție a obiectivității.

Am plecat de la Predoleni încărcat de noi sentimente pentru omul care m-a redat mie însumi, pornind cu autodepășirea de la Dalles și evoluînd cu atîtea fapte pline de semnificație. Pe Calea Victoriei, spre casă, simțeam că pendulul a înclinat spre dragoste sinceră, acum îl iubeam din nou pe Gri Macedoneanu, maestrul meu autorizat, persoana căreia ar trebui să-i mulțumim cu toții, așa gîndeam în acea seară, Delfine dragă, întunecîndu-se corespunzător toate părțile întunecate pe care i le inventariasem maestrului meu.

Din vorbă în vorbă, tot mergînd pe Victoriei, am lunecat în considerații mai adînci, să le spun de metodologie. S-ar putea ca, de la inteligența și talentul meu, să-l judec uneori pe Macedoneanu prea exigent, prea aspru, elanul meu să greșească. S-ar putea să nu fie tocmai exacte unele din aprecierile pe care le-am făcut asupră-i, oricum pot fi exagerări pe care nu le-am dorit... Ți-am spus o dată, că este foarte posibil ca harul și condeiul s-o ia prea înainte, repede vreau să zic, și atunci imaginea iese prea întunecată, diferită de realitate. S-ar putea să mă fi înșelat și în privința Galinei, căci venind vorba la Predoleni despre ea, o doamnă a exclamat admirativ: E o doamnă! ceea ce spune foarte mult și o face mult mai inexpugnabilă decît o credeam. Uite, niciodată nu mi-am dat seama, în iubirea mea de îndrăgostit, că Galina este într-adevăr o doamnă!...

S-ar putea, este perfect posibil și omenesc să mă fi înșelat cumva, pe undeva. A scrie e ceva extrem de dificil, Delfine, mai ales cînd suferi, ca mine, de o instabilitate afectivă, autorizată de medic, ca să nu mai amintesc de pendularea perpetuă, din care cu greu, temperamental,

m-aş putea dezbăra... Dar eu scriu o operă deschisă, îţi las ţie o bună porţie de iniţiativă, îţi rămîne să corectezi şi să restabileşti, acolo unde crezi că am greşit, greşelile mele pe care le regret sincer...

Oricum, trebuie să ştii că am fost animat de cele mai bune intenţii, că viaţa am înregistrat-o cu multă, multă simpatie, iar dacă sînt abateri pe ici, pe colo, ele se datoresc unor cauze ascunse, involuntare, lipsite de acoperiş, înţelegi Delfine!

Recunoscător acelei seri memorabile, interesantelor discuţii de pe traseu, dezbaterii mele interioare, în care eul meu a fost în tot timpul vigilent, am scris chiar în acea seară capitolul penultim al cărţii Macedoneanului, capitol despre caracterul şi ideile nepreţuitului meu prieten şi ghid în viaţă, capitolul care preconizează structural finalul.

32

Aveam date concludente, certe chiar, că Galina îl jefuise ca în codru. Casa arăta ca şi înainte, n-aveai cum să-ţi dai seama ce se întîmplase, dar dacă luai inventarul la bani mărunţi, îţi dădeai repede seama că lipsesc perdelele ferestrelor dinspre stradă, că argintăria e descompletată, ba chiar dispărută, observai de la sine că nu mai sînt covoare în camerele cu covoare.

— Am vrut să păstrez secret deplin asupra acestei afaceri, mi-a spus Macedoneanu cu lacrimi sincere în ochi, nu voiam s-o expun urmăririi, oprobiului public, nu se făcea să terminăm lamentabil.

(Gri aşa procedase, însă motivele discreţiei, cunoscute mult mai tîrziu, au fost altele: cei care ar fi anchetat nu s-ar fi mărginit la fapte aparente, fără să atace proveniența lucrurilor, ori o parte aparţineau lui Marin Cofetaru, care se temea să le păstreze la domiciliul său, iar o altă parte fuseseră dobîndite prin diverse practici necin-

stite, certate cu morala noastră, nu convenea, nu era prudent, n-ar fi făcut decît rău, ba mai mult, ar fi însemnat compromiterea păgubaşului!)

— Nu mi-a venit să cred, am spus, o consideram pe Galina femeie de caracter, pusă pe economii, fericită de-a rămîne dezinteresată pînă la sfîrşitul vieţii, devotată ca o haină.

— Eh, ce să mai vorbim! a oftat Gri, mereu cu lacrimi în ochi. Mi-am investit toată încrederea în ea, am făcut chiar sacrificii ca s-o protejez, să-i dau un statut, un venit sigur.

(Aici, Delfine, nu era întocmai. Înainte de-a mă fi cunoscut, Galina îi fusese devotată, nici n-ar fi avut de ce să nu-i fie, făcuse totul — dar totul — să-i mulţumească pentru că o scăpase de mizerie, ajunsese pînă acolo că îi ceruse s-o ia de nevastă. Vinovat e el, Gri, pentru că i-a dispreţuit dăruirea, a dus-o cu vorba, s-a servit de ea într-o serie de afaceri nu întru totul cinstite, ceva cu trafic de influenţă, semnături în fals, şantaj, tăinuire. Se împliniseră mulţi ani, ba chiar mai mulţi, de cînd fata îşi luase orice speranţă, decepţionată că nu devine Macedoneanu. Probe că fata se încrezuse în el mai înainte? Galina mi-a arătat o mulţime de foi ale unui caiet, pe care ea scrisese numele ei măritată, Galina Macedoneanu; este foarte probabil, ba chiar cert, că frisonase scriindu-l cu pix, plînsese chiar pronunţîndu-l. Aşadar nu-i oferise un statut, cum pretindea, cît despre venitul sigur, problema rămîne în studiu pînă la o probă contrară, ştiut fiind că Macedoneanu nu-şi vîră investiţiile în afaceri fără un randament dublu, chiar însutit. Bine i-a făcut, aş fi zis, dar Gri arăta rău, forţele binelui din el diminuaseră.)

— Şi ce ai întreprins ca să o salvezi, ca să recuperezi paguba, să reluaţi viaţa onestă de mai înainte? am întrebat, curios să-i aflu intenţiile.

— Am rămas neliniştit şi îndurerat în expectativă, mi-a răspuns Gri. Ce era să fac? La început, l-am rugat pe Marin să mi-o chelfănească zdravăn, s-o înghesuie, cu ferestrele camuflate şi căluş la gură, ca să spuie tot, mai cu seamă unde a plasat materialul. Dar cînd a fost la o adică, mi s-a făcut milă de ea, ba mai mult, mi-a fost

teamă că frate-meu o ucide în bătaie, căci pentru partea lui pierdută e în stare să intre și la ocnă. Am iertat-o temporar, mustrînd-o permanent, pedagogic, cu tact.

(Deci asta fusese neînțelegerea dintre ei! De aceea luase Galina hotărîrea să nu se mai înapoieze la mitocan. Ba mai mult, poate că aflase ce gînduri are Marin Cofetaru, cum voia s-o stîlcească el în particular, orb la orb nu-și scoate ochii, Delfine!)

— Și totuși? a țipat curiozitatea din mine.

— Totuși: o măsură de recuperare există și, dă-o-n pisici, pe ea mizez...

— Care? am urlat.

Gri a rămas puțin pe gînduri (așa trebuie să fi rămas și pe scaunul electric, în America, pînă au băgat tehnicienii șaltărul în contact și el și-a dat duhul sub formă de fum), și-a aprins o țigară de foi ce mi-a înecat respirația, și a spus:

— Salvarea e în mîna ta!

— Ho-pa! a făcut privighetoarea Woody din mine, cînd pleacă sau vine. Ce pot face eu, măruntul, nefericitul, ocupatul peste fire, în această chestiune excesiv delicată?

— Foarte simplu: să o ceri de nevastă și s-o iei rapid-rapidisim!

— Ho-pa! am căzut în fotoliul de unde mă ridicasem.

(Nu știam, pe cinstea mea de om, dacă să mă bucur sau să dau drumul unui plîns compensator, indicativ, abundent. Dorisem atît de mult, în ultima vreme, să aparțin Galinei, s-o fac să-mi aparțină legalmente, aș fi făcut și sacrificiul suprem să ne împlinim acest gînd și misiunea noastră pe pămînt, optativă, dar acum ezitam și dădeam înapoi, nehotărît ca racul, cîteva elemente mă determinau: unu — Galina dispăruse nu numai din casa lui Gri dar și din viața mea, ducîndu-se prea ușor la mătușa din Pantelimon; doi — după cum prea bine știam, acea mătușă din Pantelimon era inexistentă, era doar creația colectivă a iubirii noastre, în seara de pomină a dispariției sale; trei — nu-mi dăduse nici o explicație de unde face lux și pe ce își cheltuiește banii și patru — însă nu în cele din urmă: cum acceptase, dacă eu eram lumina ochilor ei, cum repeta adesea, să nu-mi dea și mie o parte din captură,

în cazul că furtul fusese îndreptățit, ca o recompensă luată de la sine și prin sine, așa cum s-ar fi cuvenit conform obiceiului pământului, ca să nu spun mai mult — după orice drept elementar din lume... Acum, la drept vorbind, cum să iau de nevastă, sau mai exact, să-mi leg viața de o escroacă în lanț, căci nu s-a mulțumit să-l înșele pe Macedoneanu, cum poate că trebuia, era drept, să fie înșelat, dar și pe mine, un om cinstit devotat ei pînă la sacrificiul suprem, cum am mai subliniat?)

— O iei de nevastă, a continuat Gri propunerea, îi dai un statut și un trai sigur (cu talentul tău, banii n-o să vă lipsească), o readuci în rîndul oamenilor, îi ridici fruntea să poată privi iarăși în soare, o determini (sau o constrîngi) să redevină receptivă la sfaturi și la învățături, o ridici la nivelul tău... De prisos, a zis Macedoneanu, să-ți mai spun că averea de care m-a derobat ți-ar reveni, nu s-ar înstrăina deci, n-ar lua căi neștiute, păcat de ea...

(Aha, am zis în sinea mea, Gri se teme ca, circulînd, bunurile să nu descopere filiera, miliția să ajungă la el, să-l strîngă cu ușa, să intre în cine știe ce dandana, foarte periculoasă în privința reputației sale de conferențiar... Aha, mi-am zis în mine, cu mine vrea el să scoată pe Galina de pe drumul cotit, să o readucă la viața cinstită! Ei, că mi-a plăcut, am zis, bună idee, vezi numai că urciorul nu merge de multe ori la apă!)

— De nevastă-nevastă, sau pur și simplu conviețuire pașnică, relativ legală, și spațiul meu locativ? am întrebat.

— Firește că legală, a zis Macedoneanu, că altfel n-ai cum să controlezi finanțele, intrările și ieșirile, în fine toate acțiunile de care smintita e în stare... Amintește-ți că ne-am mai gîndit noi odată la această problemă, cînd preconizam să-i facem și o dotă...

— Cu mine, niciodată!...

(Probabil că vorbise cu frate-său Marin, auzeam pentru prima oară în viața mea despre o asemenea preconizare, probabil că uitase, probabil că, dacă nu uitase, nici măcar nu gîndise așa ceva, era o idee proaspătă și, cu inteligența și dexteritatea lui, atunci pe loc o elaborase... Eu subliniasem, de fapt, că nu discutase cu mine, nu că

nu m-aș însura. Dar, pe de altă parte, nici că m-aș mai fi însurat!)

— Cum, niciodată? Te rog să te căsătorești! Și dacă nu îți va fi tovarășă satisfăcătoare, soră și mamă deodată, eu care vă căsătoresc, vă și despart. N-ai treabă!

Văzînd că n-o scoate la capăt cu mine, Macedoneanu s-a înfuriat. Că sînt nerecunoscător, că îmi bat joc de banii, răbdarea și cultura ce le-a investit în mine, că după publicarea cărții are să-mi dea atîta monedă mare încît nu voi avea buzunare s-o duc, în sfîrșit, că dacă mă opun dă în vileag chestiunea cu biblioteca lui Georgescu-Telega...

(Despre biblioteca asta nu ți-am vorbit, Delfine, de teamă că nu îmi vei înțelege adevăratele rațiuni pentru care m-am alăturat acestui om, într-o afacere pe cît de veroasă, pe atît de necinstită. Macedoneanu intrase într-o legătură neelucidată cu un văr al italienistului, vărul n-avusese parte de moștenirea lui importantă, lucraseră împreună, nu realizaseră mare lucru, căci se punea problema unui băiat tînăr, de încredere, care să pătrundă cu orice preț în casa savantului, fie pe fereastră, ceea ce era mai ușor, fie ca pedagog al unui nepoțel înapoiat, cu neastîmpăr perpetuu, tocmai bun de plimbat în parcuri, de supravegheat la joacă etc. L-am ajutat pe Macedoneanu, acceptînd să fiu pedagog nepoțelului. Îl vizitam zilnic, astfel că am putut lua zilnic din bibliotecă cîte una două, ba chiar și mai multe cărți, toate valoroase, pe care, zilnic, le-am dus la vărul păgubit de moștenire. A mers de minune, în trei luni și ceva treaba a fost perfectată, lucru care nu m-a scutit, desigur, de semtimentul culpabilității, mai ales că am sustras, la cerere, și alte obiecte, conform dorinței vărului, dacă văr o fi fost. Și acum, după treaba asta, să răscolească trecutul, să mă compromită în ochii oamenilor, ai opiniei publice și ai faptului divers? Nu era porc? Nu făcea șantaj? Nu merita palme?)

— Asta n-ai s-o faci niciodată! i-am strigat.

— Păi vezi? a zis. Vezi că mintea îți plecase cu sorcova și n-o puteai stăpîni? Ia adu-o frumușel acasă! Ia judecă limpede situația și întreabă-mă dacă nu cumva sînt dispus chiar să măresc dota aceea... Căci mă gîndesc

că Galina o fi topit loveaua de pe obiecte şi rămîneţi pe scîndura goală... Nu e în interesul nimănui să începeţi de la lingură, chiar dacă e argint. Marin nu mi-ar ierta niciodată asemenea vitregie, el care este, ca şi mine, orfan bilateral... Apoi gîndeşte-te că, cu mijloace şi suport moral, ai putea să-ţi completezi studiile...

(Şantajul mergea pe toate planurile, inclusiv prin înglobarea în problemă a elementelor sentimentale — Marin şi orfanii...)

— Nu se poate, zău că nu e posibil, nea Macedoneanule, am zis, nu-mi dă voie sanepidul. Eu nu sînt sănătos, n-am voie să mă căsătoresc.

— Dumnezeule! a sărit Gri. Cum nu eşti sănătos? Vrei să zici, a zis, că nu eşti apt? Cum să te cred? a strigat. Minţi ca un porc!

Şi, interesat la culme, a venit grabnic cu bomba, pe racheta purtătoare din urmă:

— Minţi! Ştiu prea bine că, de cinci luni, ba chiar cinci luni şi ceva, trăieşti ca un porc cu Galina, escroaca şi bestia în discuţie! Trec peste faptul — oribil în sine — că m-ai dublat, dar nu pot să nu gîndesc că m-aţi jefuit în complicitate, tu cu cheile false, ea cu scotocitul la adresă...

(Lovitură de maestru, literalmente mortală!... N-am mai spus o vorbă, sfîrşit, distrus, cu inima cît un purice în faţa Niagarei de gelozie şi răzbunare care se putea revărsa dintr-un moment în altul, imediat sfărîmîndu-mă, făcîndu-mă una cu pămîntul... De unde aflase? Ce aflase? Cine îl informase? Mister. Dracul pe pămînt acest Macedoneanu, pe crucea mea de om, Delfinule! Eram încolţit inextricabil!...)

Nu-mi rămînea decît să joc scena nebuniei, boală pe care o port în mine de mic copil, ba mai mult, din fragedă copilărie. Am declanşat scena, ca să-şi dea seama că sînt iresponsabil (lucru de care trebuia să-şi dea seama), inapt categoric de a marşa, de a mă căsători în vreun fel cu smintita, cu defectuoasa, cu mizerabila, cu bestia omenească cu chip de înger, Galina...

(Mizerabila, delatoarea de rînd şi bestia Galina, care desigur vorbise, spusese, zisese.)

33

(Scena nebuniei)

Ehei, ce cunoşti tu, Delfine, din ţările şi continentele, din torentele şi adîncurile oceanelor omeneşti? Ce ştii tu de imensa cîmpie a pericolelor pe care omul trebuie să le întîmpine, să le înfrunte, să le treacă, să le traverseze, să le privească cum se îndepărtează, cum lasă locul altor pericole, cu altă cîmpie şi alte plantaţii, cu alte torente, adîncimi şi pustiuri? În fine, şi în cel din urmă rînd, cît cunoşti tu, tinere fericit, nevinovat şi absolvent, din zbuciumul omului menit să bătătorească căile destinului său, să-şi urmeze steaua, acu scînteietoare, acu adîncită în eclipsă poştală, străbătînd strîmtori stîncoase, păpurişuri periculoase, pendulînd necurmat între Scilla şi Priscilla, aşteptînd la intersecţii cu stopuri neclare, precipitîndu-se pe magistrale ce se dovedesc uneori poteci rătăcite, întorcîndu-se, reluînd de la capăt, debraind şi accelerînd puternic în căutarea unei oaze, unui răgaz, unei clipe fugare de fericire?

Am trecut prin atîtea în viaţa mea, încît sînt în stare să nu mai reiau încă o dată această călătorie plină de neprevăzut, dacă mi s-ar cere s-o mai reiau! Dacă atunci, la început, cineva mi-ar fi arătat limpede, răbdător, pe o hartă, pe unde am să rătăcesc şi ce am să fac, cît am să sufăr, cît voi pătimi, cîte compromisuri şi eşecuri voi întîmpina, m-aş fi gîndit mult la toate, aş fi cumpănit gospodăreşte avantajele şi dezavantajele ofertei, aş fi privit harta aceea cu suspiciune sau măcar cu bănuială şi aş fi zis: Nu, mulţumesc, neajunsurile mă depăşesc, nu cred că am să le fac faţă, altceva! Şi, dacă altceva nu s-ar fi găsit pentru mine, atunci aş fi dat harta la o parte şi aş fi declarat răspicat, bărbăteşte, cu toată responsabilitatea de care sînt capabil: Nu mulţumesc, nu servesc!

Dar m-am născut fără nici un sprijin concret al generaţiilor dinainte, fără şansa de-a avea pe cineva care să-mi arate cutare şi cutare, în plus harta de care am vorbit n-a existat, pericolele mi-au fost necunoscute. A trebuit

să navighez greoi şi plin de contrarietate, într-o îmbarcaţiune fără vîsle şi fără busolă, singur singurel, acum împins de vînturi pe plăji nepopulate, acu aruncat literalmente pe promontorii accidentate, nisipoase, sau, şi mai mult, în bulboanele unor torente de munte, muşcat de ghimpi, de răgălii, de ciulinii bărăganelor, de cactuşii vicisitudinilor vieţii. Am cunoscut vrăşmăşia duşmanului şi colţii cîinilor turbaţi, minciuna femeilor şi necredinţa diverselor categorii de salarizare, răutatea ignoranţilor şi cnutul acut al prietenilor deveniţi piedică a înaintării mele către un ideal oarecare... M-au ciuruit şi sfîrtecat plînsul, durerea fizică şi morală, nerecunoştinţa, vitregia împrejurărilor, oho, cîte nenorociri nu m-au încercat! Viaţa poate fi asemuită cu o cuvertură de lînă sau mătase, lungă şi lată, pe care eşti nevoit s-o porţi peste cap, sub care trebuie să te orientezi în fiecare clipă; înaintezi la început plin de încredere, dornic să cuprinzi toate orizonturile, obţii chiar unele succese, dar curînd poalele cuverturii te împiedică la mers, îţi dai seama că nu ştii unde te afli, încerci să-ţi păstrezi cît se poate calmul, echilibrul, direcţia, însă cuvertura te înăbuşe, te apasă, dai înapoi, cauţi cu talpa piciorului un prag cunoscut, cel pe care te-ai aflat nu mult înainte şi care îţi era favorabil nu-l găseşti, nu-l mai ştii, pluteşti mereu într-un întuneric parţial, vezi ceva dar nu vezi nimic, cum e mai rău. Atunci, enervat, descumpănit, obosit, exasperat, nu mai cauţi nici o înaintare, te mulţumeşti să stai pe loc, provizoriu, mereu mai provizoriu, te mulţumeşti să dai intermitent din mîini, să înlături ceţurile de pe ochi, negurile de sub cuvertură, întunericul crescînd odată cu îndesirea ţesăturii. Cumpătarea, buna purtare, echilibrul fizic şi moral nu te mai ajută în nici un fel, eşti ameninţat să capotezi. Doar nebunia, crede-mă, te mai poate salva! Da, Delfine scump, rămînerea pe loc însemnează stagnare, înseamnă moarte, de aceea nu e recomandabil în nici un chip să te aşezi jos, să aştepţi, să chibzuieşti îndelungat. Trebuie să te ridici şi, înnebunind subit, să faci un tărăboi imens, ba chiar colosal, să te audă vecinii, să se-audă pînă în strada vecină, să ieşi cu alte cuvinte de pe orbita cuverturii, de sub administraţia obişnuitului,

de sub cuvertură ca atare. O, ce mult curaj îți trebuie, ce cutezanță, ce bărbăție!

Mă aflam în această situație, acoperit din toate părțile de faldurile cuverturii, ce devenise aspră și labirintică ca o pătură, n-aveam absolut nici o ieșire, simțeam că mă înăbuș, tinerețea și meritele mele se aflau la răscruce de vînturi, simțeam că înnebunesc, nimic nu mai rămînea de aplanat, totul era de distrus, de aruncat peste bord, de inaugurat de la început. Legea draconică a vieții face în așa fel ca să nu poți inaugura ceva fără ca mai înainte să demolezi cu hotărîre! Am demolat, am descusut cuvertura care-mi acoperea ochii și îmi sufoca respirația, și am purces la nebunia prescrisă de înțelepciunea anticilor, ba mai mult: a contemporanilor de ieri și de totdeauna...

— Te vei însura chiar în săptămîna următoare! a strigat la mine Macedoneanu, arătîndu-mi pumnul și figura anexă criminală. Dă-i bice, altfel ai de-a face cu mine, a zis.

— Nu am verificat decît parțial sentimentele Galinei, am strigat eu. Îndeobște se procedează la un stagiu de logodnă, pentru a nu da în gropi, am zis. Mașina care intră în curbă, se asigură din timp, nu dă buzna...

— Vorbe goale, de amăgit conducătorii auto! a strigat Macedoneanu.

— Nu sînt vorbe goale, am strigat, în acest fel se lucrează de cînd lumea! Dă-mi un răgaz de patru pînă la șase săptămîni, am strigat, lucrurile făcute în pripă dăunează. Părțile trebuie să se cunoască, să-și dobîndească încrederea. Încrederea reciprocă...

— Situația obiectivă nu permite nici un răgaz! a strigat Macedoneanu.

— Dar situația subiectivă impune în mod obiectiv o tatonare, o perioadă de pregătiri, am strigat. Căsătoria, ca să dureze, trebuie să păsească sub genericul înțelegerii și armoniei...

— Cauți să cîștigi timp, să te răzgîndești, să inventezi tertipuri, a strigat.

— Pe cinstea mea că nu! am strigat. Galina însivă va fi de părerea mea. Ca să nu mai vorbesc că ea are nevoie de o rochie de mireasă, așteaptă și ea, ca orice fată de

vîrsta ei, să primească sfaturi, să fie atenţionată cu flori, ce dracu!

— Veţi avea amîndoi de suferit rigorile legii! a strigat. Îmi dau cuvîntul meu de om că vă ucid pe amîndoi ca pe nişte şoareci! Nu numai că m-aţi jefuit, în deplină concordanţă şi pe nemîncate, dar mi-aţi distrus şi cea din urmă încredere. Dacă vă dau un răgaz, nu fac decît să mă sinucid... Sinuciderea îmi repugnă...

— Şi cu cartea cum rămîne? am strigat.

— Dă-o-n pisici de carte! Ea s-a încheiat de mult! Pelimon ăla, tipul de la editură, mi-a făcut serviciul cu brio. A scris în trei zile, cît tu într-o lună. Forţat şi emulat de Marin, care îl avea la mînă, tînărul milog în căutarea unei filodorme a făcut o încheiere magistrală. Între noi fie vorba, nici n-ai fi putut redacta partea operei şi a activităţii, te depăşea. Integrală, cartea e la maşină şi la traducătoare...

— Trădare. Traducătoarea e trădătoare! am strigat.

Eram absolutamente dezarmat, anulat, cu cuvertura peste cap nesfîrşită, lungă şi lată, cum mi-o aşezase Macedoneanu, ca să mă înăbuşe, să mă distrugă.

— Din camera asta nu vei ieşi decît însurat! m-a avertizat cu o voce de criminal Macedoneanu. Îţi întind maţele pe covor...

Şi, luînd un cuţit de pe masă, întotdeauna la îndemînă, Gri s-a îndreptat spre mine.

Atunci am început dansul.

— Stai pe loc, în banca ta, am spus eu înfiorat. Sînt împăratul lumii, sînt intangibil, tai din mine o parte, partea creşte pe dată la loc, mă frîngi, mă calci în picioare, mă zdrobeşti, eu mă ridic din bucăţi, mă recompun ca cameleonul, mă refac din foc şi cenuşă ca pasărea măiastră! Stai pe loc, diavol nesăbuit, căci cuţitul pe care-l îndreptşi spre pîntecul aproapelui se va întoarce nemijlocit spre pîntecul tău şi te va sfîşia nemijlocit cît ai zice peşte, ca pe o ştiucă de baltă umplută cu stafide! Retrage-te în teaca ta, căci cine scoate azi sabia, de sabie mîine nu se va servi, amorţindu-i mîna, căzîndu-i mînerul, desprinzîndu-i-se garda, tocindu-i-se ascuţişul, asemenea eroului din odă şi elegie! Nu te pune cu mine, eu am luptat împotriva punilor, la tropicul gras...

Apoi, pentru că Macedoneanu se oprise stană de piatră în marginea bufetului, rămînînd acolo nedumerit de izbucnirea mea, ceea ce i-a şi fost fatal, am dat înainte, însoţindu-mi spusele cu gesturi largi, deşucheate, de nebun veritabil iritat de inoportuni.

— Uite, am spus, acum plîng pentru capra care urcă tăpşanul, în livada de măslini, plîng pentru dispariţia formularelor de evidenţă a flotanţilor, plîng pentru bicisnici şi mazochişti, plîng mai abitir pentru întemeierea bisericii episcopale... Dar plîng (am adăugat arătînd cu degetul prin fereastră: acolo se vede dudul din curte), plîng pentru încartiruirea trupelor beligerante, cei dintr-o tabără în dormitoarele băieţilor, cei din cea de vizavi în dormitoarele călătorilor din generaţiile următoare. Punct! am spus. Nu, am revenit: punct şi virgulă!

Macedoneanu, care zîmbise cîteva minute, ba chiar vreo cinci minute şi ceva, a băgat-o pe mînecă, rămînînd tablou cu cuţitul lui în mînă, cu falca puţin strîmbă, ca atunci cînd îmi poza pentru cele mai frumoase pagini ale biografiei noastre, în vremurile de încredere şi speranţă.

— Eşti nebun? m-a întrebat tremurînd.

Nu i-am răspuns nici un cuvînt, i-am răspuns afirmativ că biblioteca naşte şoareci, ca şi cadavrele, ca şi hocheiul pe gheaţă, singurul în măsură să arate fenomenul, să-l descrie, să-l explice este papa de la Roma, care însă este acum ocupat, angrenat în Sfîntul Duh... Dar va vedea curînd deschizîndu-se toate uşile şi ferestrele apartamentului, soarele pătrunzînd în încăpere, odată cu ploaia, odată cu alte intemperii, iar precipitaţiile vor reda vieţii un colonel mort demult, brav şi fercheş ca la parăzile de odinioară, suferind de bilă sau cord, ca în ultimii săi ani, cu nasturi de alamă şi melon pe capul pleşuv, pe cal alb, înalt ca o definiţie...

— Mă, cartea şi evoluţia speciilor te-au smintit! mi-a zis Macedoneanu. Puteai ajunge om. Te-ai grăbit. Frica de pedeapsă te-a decompensat. Asta ne mai trebuia, crucea mă-si de viaţă, că nenorocirea nu vine niciodată singură...

— Trei pătrimi şi ceva de precupeţ! am zis, şi mi-am luat un aer corespunzător.

— Ia extraveralul bromurat, are să-ţi facă bine! a zis Macedoneanu, întinzîndu-mi prudent o cutioară. Trei pătrimi de precupeţ? Ce vorbă-i asta?

— Ca-n sicriu pilulele, şi-n rînduri! am observat eu filozofic. Precupeţ neprecupeţit, de bună seamă!

Nici gînd să iau pilulele, abia îmi dasem drumul, trebuia s-o ţin aşa măcar o oră, căci eram convins că orice însănătoşire mă va pierde, Macedoneanu trecînd uşor de la compasiune la bătaie. Am decis să trec de la scandalul permis la Apocalipsă:

— Aşadar, apa se topeşte şi îngheaţă în aceleaşi condiţiuni, confortabile, e păcat să rupi pecetea înainte de a trece hunii, gepizii, Huna, Gerunzică şi aragazul cu plită... Reprobabil! Reprobabil pînă la viitoarea probă, a doua, cu nasturi şi căptuşeală... Ionescu N. Ion mă caută, eu plec însă la pescuit... Probabil. Protobabil...

— Care Ionescu N. Ion? a întrebat Macedoneanu.

— Smîntîna şi untul. Untul şi levitaţiunea! am răspuns eu împăciuitor.

— Ia pilulele şi-ţi trece. Pe cinstea mea de om, a zis Macedoneanu. Ionescu N. Ion zis Şuncă?

— Rediviva, am zis eu.

În ochi îi vedeam izbucnind lacrimile, lacrimi sincere, de prieten, de om finalmente bun, fără cuţit, căci îl aşezase între paginile unei cărţi, între timp, prudent, ca mai înainte.

— Şi are să-ţi pară rău, Galina, că ai dat bir la turci, cînd eu îmi sugeam degetele, în faţa simezei, marţea, marţea şi miercurea pînă la prînz, la şi un sfert, gata, ceea ce am scris împreună, istoria ta măreaţă, Alexandre Macedon, rămîne o simplă istorioară...

— Nu e adevărat! a strigat Gri. Cartea, e o carte mare!... Habar n-ai!

— Radical pe doi! am strigat, căutîndu-mi vertiginos ideile, cuvintele, silabele.

— Cartea e bună, va face plăcere populaţiei, n-o denigra! o ţinea pe-a lui nebunul de Gri.

Puteam să-l întărît din nou, să-l determin indirect să reia cuţitul, aş fi stricat tot ce construisem cu atîta efort. De aceea am zis:

— Oh, Galina, zerurile au fost aruncate! Să jucăm tabinet! Să ieşim nevătămaţi din această situaţie, din această casă a pierzaniei, a randevuurilor! Să ieşim pe bicicletă! Dă-mi lopata!

M-am lăsat uşor pe covor, între cîteva ceşcuţe de cafea scoase din bufet şi, încrucişîndu-mi picioarele turceşte, am început să mă fac senin şi fericit. Macedoneanu m-a privit o vreme, dar ce vorbesc, o vremea şi mai mult, apoi s-a strecurat la telefon, formînd un număr. Din convorbire reieşea că ambulanţa n-avea medic, era la masă sau la o ţigară, în orice caz trimite la adresă un sanitar expert, sau cam aşa ceva, era neclar, căci ceea ce vorbea femeia din aparat nu auzeam. Se lăsase frig, stătea să plouă.

— După mine potopul! mi-am zis, turnînd într-o ceşcuţă apă rece.

Nu puteam să-ntorc, n-aveam loc, cuvertura era prea compact aşternută peste capul meu, punctele cardinale lipsă, în eclipsă, Macedoneanu avea în schimb acces oricînd la cuţit, la pumnul supraveghetor, la crimă şi pedeapsă.

La ora 13,30 sau poate şi 45, o echipă imaculată m-a ridicat de jos, m-a băgat într-o cămaşă — cuvertură, cea preliminată, care îmi tăia toată energia, inclusiv respiraţia, m-a luat pe sus şi m-a coborît jos, într-o maşină prevăzută cu targă. Către ora 14, mi s-a făcut o injecţie, am simţit pişcătura, apoi am căzut în darul beţiei. Asta a fost.

În timpul somnului mortal, am visat, Delfine, o pisică.

34

Timp de două săptămîni am trăit în spital liniştit, fără evenimente, vizitat de două ori de Macedoneanu, de trei ori de Marin Cofetaru şi o dată de un grup de membri ai comisiei pentru ridicarea lui Copernic. În spital m-am simţit bine, am avut masă şi casă, am primit daruri, doc-

torii m-au îngrijit şi crescut cu răbdare, ca pe propriul lor fiu.

Dimineţile eram ocupat cu distribuirea ceaiurilor, de la fiecare după gradul de decompensare şi derută, fiecăruia după dietă şi temperatură, care cu pîine proaspătă, care cu pîine prăjită. Urma o pauză de vizită, cînd primeam pe-o sală din fund parada marilor unităţi, după care făceam de serviciu zilnic la bucătărie, unde se înăbuşeau mari cantităţi de cartofi, spanac şi fructe scoase din compot. Adesea piuretam. Către prînz, sau ceva mai înainte, duceam predica din salon în salon, răspîndind cuvîntul meu dinspre uşă spre paturi, dinspre paturi spre fereastră.

Susţineam o cauză, nu mi-o mai amintesc, Delfine, dar o susţineam cu tărie şi limpezime, iluminat de idei ce niciodată nu-mi mai trecuseră prin cap, idei ferme şi luminoase, traversîndu-mi capul în şiruri sau în ciucuri, de dinapoi înainte, vreau să zic dinspre grădină spre frunte, coborînd puţin la crepuscul, ca să-mi poată ieşi finalmente prin gură. La asemenea idei corespundea o gură potrivită, căci la pomul lăudat nu te duci cu sacul: aveam o gură de aur, cu emisie pe patru piste, ca a magnetofonului. Cauza mea era limpede şi din cauza multelor medicamente care îmi erau administrate, pilule verzi, galbene, roşii, vernil, unele rotunde, altele în colţuri, ba chiar, de la o vreme, găurite la mijloc, prin gaură trecînd un fir de aţă. Acestea din urmă se înghiţeau cu aţă cu tot, însă cu apă, tot ce părea mai înainte descusut se prindea perfect, vorbeam după aceea extrem de curgător, ca la maşină, cu butonierele pe faţă, pe dos fiind platca.

Devenisem foarte nepăsător la micimile omenirii, care se uita adesea pe fereastră sau chiar pîndea pe-afară, în parcul primăverii apropiate, se uita curioasă, provincială, cu ochii mari, în fond nevinovată. Puteam crede că mi-am găsit rostul şi profesiunea, niciodată n-am fost mai îndrăgit, mai ascultat, mai bine înconjurat de simpatia şi solicitudinea semenilor.

Din convorbirile cu Gri Macedoneanu am înţeles că Galina n-a mai apărut nici în viaţa lui nici pe urmele mele, că dispăruse total şi fără pagubă, că ceva urît se pregătise, în fine, Galina era undeva departe, cu cuver-

tura vieții ei pe cap, necunoscută, nimeni n-avea s-o mai zărească. Păcat de ea, fusese o fată cu frica lui Dumnezeu, la sentimente trainică, la chip și înfățișare fugitivă, ca toate fetele de vîrsta ei. Macedoneanu intrase în posesia lucrării, George Pelimon îi adusese cartea dactilografiată, legată, cu traducerea paralelă. Acest Pelimon afirmase în final că e o capodoperă, că n-a existat scriere mai tușantă, mai convingătoare și se angajase s-o publice în tiraj de masă, cu copertă recentă de Tonitza. Dar despre intenția ta de a pleca la Buenos-Aires, ca s-o publici acolo? l-am întrebat, dar Gri Macedoneanu mi-a răspuns că s-a răzgîndit, că acela nu fusese decît un gînd răzleț, extremist, că, de vreme ce poate să-și tipărească volumul în limba natală, ce rost mai avea să bată drumurile continentului și ale oceanului după cai verzi pe pereți și scaune electrice cu priză, dă-o-n pisici, spunea. Fericirea îi inunda chipul, se citeau în ochii lui slava, mărirea și puterea și lui ne închinăm etc., etc.

Marin Cofetaru părea mai îngrijorat, mai nervos, mai circumstanțial, încerca să obțină de la mine ceva informații, cum făcuse o viață întreagă, însă abia îi dădeam unele relații, că doctorul sau o soră interveneau, cerîndu-i să nu mă obosească, să nu mă epuizeze, și atunci el schimba frumușel vorba, pentru ca s-o reia după plecarea acelora. Nu mă obosea, era dulce și prietenos, îmi făcea plăcere să conversăm, pe el îl interesau adresele succesive ale Galinei, mătușile ei reale și imaginare, antecedentele. Ce știam să-i spun? Nici eu n-o mai văzusem de foarte mult timp pe Galina, o consideram realizată în branșa ei, acordeonistă la operă sau regină a balului, sîmbete în șir, pînă duminica în zori, la reuniuni cooperatiste, fiecare cu steaua și norocul lui.

— Nu, te rog să-ți amintești, mă implora Cofetaru, e foarte important să știm unde și-o fi așezat ea cuvertura, era o fată ce nu s-ar fi descurcat singură, zicea Cofetaru, mă tem de singurătatea ei, de mobilitatea ei morală. După părerea mea, zicea Cofetaru, femeia este creatoare de viață, citez textual, după opinia mea ea poate deveni, într-un caz extrem, tovarășă bună de viață bărbatului, chiar mai mult, fidelă și lucrativă.

Îl priveam cum transpiră și cum se chinuiește, el, care fusese în viața lui mare, sînge rece și operațiuni ample de învăluire, îmi plăcea să-l privesc, ba chiar să-l admir, și atunci îi răspundeam:

— Ești o bomboană, nea Cofetarule, ai un surîs bun și stenografic, femeie de-aș fi, te-aș lua de bărbat, pensia nu ți se cunoaște pe chip, ai în față ani mulți și frumoși, tiviți cu fir de aur, îl bați de la o poștă pe Gri, el a rămas de căruță, cu farmecul masculin paradit, ba chiar diluat, sînt orfani pe lume care se consumă și ard mult mai repede decît semenii lor.

Ar fi vrut măcar să știe unde servea masa, de obicei, Galina, lucru absolut secret, căci Galina, în afară de chiolhanurile noastre colective, cînd sărbătoream un succes, o biruință strategică, mînca discret, la birturi lacto-bar, pe cîțiva lei, iaurt, ouă fierte, cu pîine și sare discretă, ca femeia ce împarte cu surorile ei o nucă și le mai rămîne și pe a doua zi. Că o văzusem o dată pe Moșilor, nu era concludent, mîncase clătite, băuse un pepsi, se putea vedea limpede că nu duce o viață de desfrîu și uitarea aproapelui.

— Cu toate acestea, ceva îmi spune, spunea Marin, că individa se află în Capitală.

Nu era exclus, cîte nu se întîmplă pe lumea asta!...

Am încheiat convorbirea, scurtă, precipitată, rugîndu-l pe marele meșter și, indirect, protectorul meu, să-mi mai cînte o dată, pentru sufletul meu, pentru amintirile care ne-au legat, acea minunată romanță a tinereții *O adoram de-o vreme-ntreagă*. El însă m-a privit cu langoare, mi-a strîns mîna și s-a ridicat.

Știa să încheie demn, fără sentimentalisme.

35

În alte condiții, să zicem înainte de primul război mondial, sau chiar între cele două mari, gestul meu ar fi fost într-adevăr necinstit, pentru că necinstit apare

orice fapt ce nu prezintă raţiuni de a fi. Ori, a lua de la unul ca Macedoneanu, înstărit din afaceri dubioase cu cauciucuri şi alte combinaţii, din care şi-a creat o situaţie şi o trambulină, ca un mic capital funciar, folosind corespunzător, la maximum şi destul de deştept, noile împrejurări, cerul senin şi vremurile favorabile, a jefui pe cel care a jefuit, nu numai că nu e necinstit, dar constituie în tabelul şi evidenţa moralei, după opinia mea, un act pozitiv, raţional, cu multiple explicaţii şi raţiuni. E un act de echilibrare a unui mecanism instabil, sau cam aşa ceva.

Problema care se punea cu stringenţă era să ies cît mai repede din stabiliment, să dau de urmele dispărutei, trădătoarei Galina, să o constrîng, mai cu vorbe bune, mai cu procedeele clasice ale fraţilor orfani, să împartă cu mine. Rămîneam adesea pe gînduri şi gîndeam că, în fond, dintre noi patru, eu eram cel mai îndreptăţit să mă aleg cu o compensaţie, indiferent de felul în care era ea obţinută, pentru că fusesem singurul dintre ei care muncise efectiv: trudisem zile şi chiar nopţi întregi ca să confecţionez acea carte ce urma să-l consacre şi să-l preamărească în veci pe Gri Macedoneanu, îmi pierdusem ani buni de formaţie şi sacrificasem înşişi evoluţia cea firească, bazată pe daruri şi talente certe, promiţătoare. Nu poţi, domnule, să opreşti din creştere pomul promiţător de flori şi recolte fructifere fără să-i plăteşti pentru întîrzieri sau eventuale stagnări. Mama de-ar fi aflat cum stau lucrurile — nu din vorbele unor Cofetaru sau Macedoneanu, ci din spusele mele — m-ar fi aprobat, m-ar fi încurajat să-mi recuperez bunurile, drepturile.

Am ieşit la viaţă, la lumină într-o joi de dimineaţă, mai spre prînz, zi însorită şi promiţătoare de bucurii, cu toate că după o oră a plouat cu clăbuci, prăpăd, de îţi pătrundea apa în galoşi şi în suflet, noroind totul, înfrigurînd totul. Şi acum încotro? m-am întrebat, la răscrucea Văcăreştilor cu şoseaua Belului, privind trist şuvoaiele de apă alergînd infernal spre spitalul dinapoi, numărul 9, aparţinînd trecutului. Încotro? Oh, aş vrea să-i văd pe granguriii, pe bogaţii, pe atotputernicii financiari şi precupeţi ai acestei planete întrebîndu-se, ca mine în acele clipe, încotro?! Pe unul îl aşteaptă o mamă du-

ioasă, pe altul o soră sau un cumnat, pe un al treilea un coleg încrezător sau un copil cu ochii limpezi, cu zîmbetul afișat pe obrazul nevinovat. Setea de căldură omenească numai cine n-o cunoaște, n-o dorește. Eu însă pendulam singur la stop, lipsit de bani de tramvai și de o perspectivă adecvată, stingher în lume ca un cocostîrc ce a revenit din țările calde. Încotro?

Pentru că ploaia își încheiase misiunea ei de salubrizare, pentru că se întrezăreau condiții de circulație normale, am urcat într-un autobuz 31 și m-am îndreptat hotărît spre editura lui George Pelimon. Pînă la noi dispoziţiuni, tînărul acela rămăsese o bună relație în viața mea, tip stabil, cu salariu fix, cu preocupări pe deplin cunoscute, eventual chiar cu sentimente declarate, chit că îmi luase, în împrejurări ce urmau a fi elucidate, cartea și pîinea Macedoneanului. Avea circumstanțe atenuante, ca și mine: probabil că și el se întreba cum să se afirme, cum să fie de folos mai bine societăţii, cum să evolueze pozitiv, în cel mai bun înțeles al acestui cuvînt... Desigur, și el avea, ca și mine, de întreținut o familie, de ameliorat o situație, căci neavîndu-le, familia și situația rămîn scrise cu litere de aur pe ordinea de zi a fiecărui tînăr.

L-am aflat la timp, tocmai înainte cu o oră de decolarea avionului său. Pleca la Arad încărcat de griji, de pachete, avea de prezentat acolo ultimele apariţii.

— Sînt fericit să vă reîntîlnesc, i-am declarat, de cum l-am zărit în aerogara Băneasa. Nu e vina mea că mi-ați rămas întipărit în inimă cu caractere cursive, cu toate că scurta noastră întrevedere, ultima, n-a fost lipsită de zdruncinături.

— Tocmai mă sesizasem și eu, mi-a spus Pelimon, că nu v-am mai văzut. Sper că ați încheiat afacerea cu cartea macedoneanului acela. A fost o plictiseală de zile mari.

— Eu am încheiat-o, de bună seamă. Dar am aflat că ați preluat-o dumneavoastră din mers. Vă felicit!

— Nu înțeleg, a zis Pelimon.

Voia, desigur, să facă pe prostul și nu-l prindea...

— Am aflat la timp că v-ați înțeles de minune cu Macedoneanu, că ați lucrat împreună. Colaborarea a doi

Clubul cărții digitale 2022

oameni de talia dumneavoastră nu poate sfîrși decît printr-o realizare notabilă, de succes. Înțeleg rațiunea și salut aranjamentul...

— Nu înțeleg, a zis Pelimon.

— Vreau să subliniez, am zis, că știu cum ați pus mîna pe manuscris, cum l-ați perfectat... Mi-a relatat Macedoneanu. Acum cartea nu așteaptă decît botezul tiparului.

— Mă faceți să rîd, a zis Pelimon. Pe macedoneanul dumitale l-am pierdut fără urmă. A intrat în pămînt. Foarte bine. Nu-l puteam promova. Cartea aceea era o aberație. Am impresia că însuși autorul ei și-a dat seama de aceasta. Nu m-au mai deranjat nici numeroșii lui susținători, nici măcar un telefon nu mi-a mai amintit de acea istorie tristă.

Pelimon juca tare.

Juca tare e un fel de a vorbi, căci din discuția ulterioară, chinuită de zgomotul asurzitor al motoarelor vînturînd avioanele pe pistă și prin aer, în acea Bănească udă, de după-amiază ploioasă, reieșea clar că Pelimon nu mințea. Într-adevăr, pierduse urma lui Macedoneanu și Cofetaru, iar funcționarii, șoferii, clienții fraților orfani nu-l mai asaltaseră. Doar cei trei yoghini insistenți îl mai deranjau din cînd în cînd. Dar fără urmări...

— Deci n-ați colaborat cu inamicul..., am precizat eu luminîndu-mă.

— Nici vorbă! M-a ferit Dumnezeu, a precizat Pelimon, luminîndu-se.

Macedoneanu și Cofetaru mă informaseră greșit, tendențios. Am fost fericit că acest om, George Pelimon, nu marșase, își declinase competența, rămăsese integru.

— Atunci nu rămîne decît să vă mulțumesc, am adăugat. Totodată îndrăznesc să presupun că oamenii mei, Macedoneanu și Cofetaru, merg pe a doua variantă, aceea a expedierii sau însoțirii manuscrisului la o editură străină.

— Cine are ceva împotrivă? Deși nu pot să-mi imaginez că cineva pe lumea asta ar avea nevoie de o carte cu povești tîmpite...

— Tîmpite? am tresărit. Dar, readucînd forma la fondul ei, am adăugat: Sigur, neîndoios: tîmpită! Cine are nevoie de asemenea poveste?

Avionul s-a interpus între noi, Pelimon a zburat spre Arad, eu spre capitală.

Am cutreierat zile, ba chiar săptămîni, prin Bucureşti, fără să dau de firul misterios al afacerii. Nimic limpede. Nimic elocvent. Nimic concludent. Cineva mi-a spus că Macedoneanu ar fi fost prins cu mîţa în sac, că i s-ar fi înfundat, aşa cum merita. Altcineva m-a informat că Marin Cofetaru ar fi plecat la ţară, la vila lui construită pe lotul de la părinţi, deşi nu-şi cunoscuse părinţii. În fine, şi nu în cele din urmă, am aflat că Galina s-ar fi măritat cu un diplomat, situaţia ei ar fi devenit ceva mai acceptabilă, cu toate că ar fi continuat să locuiască la mătuşi-sa din Pantelimon, desigur temporar, pînă la aranjarea căminului. Nimic însă sigur, concludent, elocvent, definitoriu.

Nu-mi rămînea decît să mă mobilizez, să-mi uit şi să-mi dezavuez trecutul, să mă desprind de el rîzînd, pentru ca, înnoit, să purced la atacarea unei vieţi noi. M-am înscris la o şcoală de stenodactilografe, am urmat-o conştiincios, am absolvit-o. Îndată ce am deprins maşina, şi odată cu ea gramatica şi punctuaţia, inclusiv repartizarea gerunziului pe metrul pătrat, am trecut, Delfine, la povestirea de faţă.

Nu era o sarcină uşoară, nici plăcută. Dar datoria mi-o cerea. Fusese o experienţă. Experienţa nu trebuia să rămînă necunoscută. Rătăcisem. Rătăcirea nu trebuia să fie îngropată, mai ales că din ea se desprindeau o mulţime de învăţăminte. Gîndul meu, gîndul cel mai nobil pe care l-am cazat vreodată în acest cap încăpător, era să aştern pe hîrtie tot ce mi s-a întîmplat, pentru a-i servi generaţiei tinere, ţie Delfine, drept un exemplu şi un avertisment. Cine o face ca mine, ca mine să păţească, Delfine!...

Am scris, după cum ai să constaţi, adevărul adevărat, prezervîndu-mă şi de eventuala apariţie, prin cine ştie ce maşinaţiuni, a cărţii despre nemuritorul, escrocul Gri Macedoneanu. Scrisul şi mărturisirile mele urmează să mă desprindă categoric de orice paternitate a vieţii întreprinzătorului orfan, cîndva maestru al primilor mei paşi...

Am scris aceste mărturisiri fără nici o tragere de inimă, le-am scris exclusivamente din dorința de a da în vileag dedesubturile uneia dintre cele mai tenebroase afaceri a secolului pe care cu bunăvoință îl parcurgem... Am scris, iubite Delfine, cu sînge și lacrimi...

36

„Mult stimate domnule Mircea Horia Simionescu, semnatarul acestor rînduri este cercetător principal la Institutul de studii psihologice și pedagogice din București și un vechi și entuziast cititor al cărților dumneavoastră, în care a aflat pagini fermecătoare, gînduri interesante, precum și o mulțime de năzdrăvănii, cum dumneavoastră înșivă le-ați numit într-un interviu publicat recent, considerate îndeobște de cei care vă urmăresc o consistentă hrană a spiritului.

Vă sînt recunoscător pentru aceste pagini și năzdrăvănii, ce mi-au întovărășit destule momente ale vieții, și vă asigur de întreaga, sincera mea prietenie.

Cunoscîndu-vă un amator de curiozități, vă supun atenției manuscrisul alăturat, aparținînd unui ciudat și, dacă îmi permiteți, năzdrăvan dactilograf al cooperativei *Deservirea* din București (str. 30 Decembrie 12 A), om dealtfel harnic și devotat meseriei lui, care pretinde a-l fi scris pentru mine. Veți descoperi ușor de ce mi-a fost dedicat, de ce mi s-a confesat, cu toate că nu ne-am cunoscut vreodată. Gestul, dacă facem abstracție de ciudățenia lui, este tușant: omul a vrut să mă avertizeze, să mă prevină asupra unor posibile rătăciri...

După cum vă veți convinge citind manuscrisul, nu este vorba nici pe departe de o lucrare cu calități literare, ca atare această scriere nu a năzuit niciodată să meargă spre tipar. Povestea, desfășurată pe 200 și ceva de pagini, este,

evident, produsul unui grafoman, cel mult obiect de studiu pentru specialistul care studiază asemenea maladie, din păcate foarte răspîndită astăzi. Dacă e un avertisment în aceste pagini, el se desprinde din înfățișarea în negativ a unui clișeu. Dar cum este realizat, vă rog să judecați singur...

Vă trimit însă manuscrisul pentru un motiv mai important, care vă va interesa în mod deosebit: în el apar o mulțime de eroi ai cărților dumneavoastră, convocați parcă spre a vă explica, a vă confirma și, desigur, a vă amuza. Tulburător, nu? După sinceritatea neîndoielnică a scrierii, dactilograful se prea poate să fi cunoscut persoanele, ceea ce ar spori nemăsurat interesul lecturii... Sînteți singurul în măsură a întrevedea implicațiile acestui demers...

Faceți ce credeți cu lucrarea. V-aș rămîne în veci îndatorat dacă mi-ați împărtăși într-o zi impresiile dumneavoastră...

Vă rămîn sincer devotat, Delfin Protopopescu, strada Sapienței 62, et. II, ap. 75."

Sfîrșit

Lector: HERTA SPUHN
Tehnoredactor: CORNEL CRISTESCU

Bun de tipar: 2.VI.1979. Apărut: 1979.
Comanda nr. 1352.
Tiraj: 25 000 broşate.
Coli de tipar: 13,5.

Tiparul executat sub comanda nr. 88
la Întreprinderea Poligrafică „Crişana"
Str. Moscovei nr. 5 — Oradea
Republica Socialistă România

clubul cartii digitale 2022